

KOMÜNİST

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİN!

YARIN BİZİMDİR!

■ **Sosyalist Devrimci Siyaset Temel Belgesi**
HALKIN TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTE

■ **Haziran 2013'ten 'ayrısımaya' ve Haziran hareketine...**
METİN ÇULHAOĞLU

■ **Türkiye'yi sarsan bir ay**
ERKAN BAŞ

■ **Sosyalist devrim stratejisi Türkiyelileşebilir mi?**
CAN SOYER

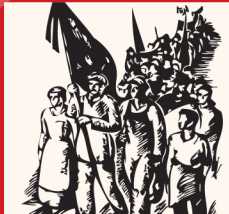
■ **Sınıf hareketine ilişkin güncel yaklaşımlar**
DOĞAN ERGÜN

■ **OKUMA NOTLARI**
Hz. Muhammed mi, yoldaş Muhammed mi?
REHA GALATALI

■ BELGELER

TKP MK Tezleri Mayıs 2014

TKP 12. Kongre Raporu

1

KASIM2014

KOMÜNİST

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİN!

..... ■ Sayı: 1

KOMÜNİST İki Aylık Teorik Dergi

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİN!

NHR Kùltür-Sanat ve Turizm Limited Şirketi adına İmtiyaz Sahibi: Levent İncedere

Sorumlu Müdür: Hanife Şahan

Yayın türü: Yaygın-sürekli yayın

Yayın Kurulu: Can Soyer, Doğan Ergün, Erkan Baş, Hande Durna, Metin Çulhaoğlu

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni: Başak Kılıçbeyli

Adres: Maltepe Yılı Mahallesi Karaağaç Sokak No:14 Maltepe / İstanbul

Baskı: Kayhan Matbaası, Merkezefendi Mah. Fazlıpaşa Cad. No:8 Giriş Kat D:2 Topkapı-İstanbul Tel: 0212 5760136

KOMÜNİST Sayı:1

İÇİNDEKİLER

Sosyalist Devrimci Siyaset Temel Belgesi <i>KOMÜNİST</i>	9
Haziran 2013'ten 'ayrışmaya' ve Haziran hareketine... METİN ÇULHAOĞLU	17
Türkiye'yi sarsan bir ay ERKAN BAŞ	27
Sosyalist devrim stratejisi Türkiyelileşebilir mi? CAN SOYER	49
Sınıf hareketine ilişkin güncel yaklaşımlar DOĞAN ERGÜN	69
OKUMA NOTLARI Hazreti Muhammed mi, yoldaş Muhammed mi? REHA GALATALI	83
KONGRE BELGELERİ TKP MK Tezleri Mayıs 2014 TKP 12. Kongre Raporu	101

KOMÜNİST

YARIN BİZİMDİR!

Türkiye bir yandan gerici, piyasacı ve işbirlikçi bir iktidarın ağır saldırılarına sahne olurken, bir yandan da halkın çeşitli ölçek ve başlıklarda hayat bulan direnişlerine tanık olmaktadır. Bu açıdan, yaşamakta olduğumuz günlerin ülkenin ilerici ve gerici, aydınlık ve karanlık güçleri arasındaki keskin bir mücadeleye sahne olduğu görülüyor.

Bu mücadele keskinleştiği ölçüde, ülkenin komünistlerine ve devrimcilerine yeni sorumluluklar yüklüyor. Türkiye’de sosyalist hareket, özellikle Haziran Direnişi’nin ardından açılan dönemde, uzun yıllardır içine gömüldüğü etkisizlikten ve yalnızlıktan çıkmanın yollarını aramaya başlıyor.

Böylesi bir çabanın bir yandan aciliyet içerdiği, öte yandan da özveri isteyen bir düşünsel faaliyeti, samimi bir tartışma sürecini, cesur denemeleri ve arayışları gerektirdiği açıktır. *Komünist* bu kez bir teorik dergi olarak, tam da bu dönemde, tam da böylesi ihtiyaçlar karşısında, tam da bu boşluğu doldurma iddiasıyla yola çıkıyor.

Aynı iradenin bir diğer ürünü olan Halkın Türkiye Komünist Partisi ile doğrudan bağa sahip olan *Komünist*, Türkiye sosyalist hareketinin bir yeniden kuruluş sürecine girdiği bu günlerde, hem Marksist-Leninist kurumun ülkemizdeki otoritesini ve saygınlığını korumak, hem dünya komünist hareketinin evrensel birikimini Türkiye koşulları içerisinde yeniden üreterek zenginleştirmek, hem de sosyalist hareketin aşmakta zorlandığı sorunlara çözüm geliştirmek gibi zorlu, fakat zorunlu görevleri üstlenmek konusunda kararlı bir iradeye sahiptir.

Bu açıdan *Komünist*, HTKP ile olan bağıni gizlemeden, aksine bu bağdan güç ve enerji alarak, aynı zamanda Türkiye sosyalist hareketinin bütününe öncülük etme misyonunu devralarak yayın hayatına başlıyor.

Komünist’in ilk sayısı ile birlikte, Türkiye’de sosyalist siyasetin ve emekçi halkın kurtuluş mücadelesinin acil ve yakıcı sorunlarına değinmeye çalıştık. Bu değinilerin tek başına yeterli olmadığının, farklı biçim ve katkılarla tartışma sürecinin devam ettirilmesi gerektiğinin, üstelik söz konusu süreçlerin kapalı devre bir işleyişle değil, karşılıklı ve kolektif bir ruhla yürütülmesi zorunluluğunun, kuşkusuz farkındayız. Ancak yola çıkmak için, öncelikle ilk adımın atılması gerekmektedir. İlk adım, tüm yürüyüşün

en kararlı ve kendinden emin adımı olmalıdır. Komünist, ilk sayısında, bu kararlılığı hayata geçirmeye çalıştı.

HTKP Merkez Komitesi imzasıyla hazırlanan “Sosyalist Devrimci Siyaset Temel Belgesi” başlıklı metin, Komünist’in de bir parçası olduğu siyasal ve örgütsel iradenin kendisini en açık olarak ifade ettiği belge olma özelliğini taşıyor. Metinde HTKP’nin tarihsel ve güncel konumu, teorik ve ideolojik kökenleri, sınıf siyaseti ve örgüt anlayışı gibi konularda önemli belirlemeler yer alırken, HTKP’nin sosyalist devrim mücadelesinde güncel başlıklara dair değerlendirmeleri de yalın bir biçimde ifade ediliyor.

Metin Çulhaoğlu, yazısında HTKP’nin kuruluşuna varan tartışma sürecini konu alıyor. Çulhaoğlu Türkiye sosyalist hareketinin tarihi içindeki örneklerine de uzanarak, parti-hareket geleneklerini, Haziran Direnişi’ne dair değerlendirmelerdeki farklılaşmaları, TKP içerisinde yaşanan ayrışmanın gündem ve argümanlarını tartışıyor.

Erkan Baş imzalı “Türkiye’yi sarsan bir ay” başlıklı yazı, Haziran Direnişi’ni merkeze yerleştirerek Türkiye’ye ve daha özel olarak sol harekete ilişkin değerlendirmeler içeriyor. Haziran merkezli tartışmalara önümüzdeki sayılarda da devam edeceğimizi bu vesileyle duyurmuş olalım.

Can Soyer ise, Türkiye’nin güncel siyasal mücadele başlıklarını sosyalist devrim stratejisi açısından değerlendirdiği “Bir tartışmayı kışkırtmak: Sosyalist devrim stratejisi Türkiyelileşebilir mi?” başlıklı yazısında, özgül bağlamlı bir devrim kuramını tartışmaya açıyor. Soyer, sosyalist devrim stratejisinin Türkiyelileşmesi konusunu da, ülkenin güncel ve gerçek mücadele başlıklarının devrim stratejisi tarafından içerilmesi bakımından inceliyor.

Doğan Ergün’ün “Sınıf hareketine ilişkin güncel yaklaşımlar” başlıklı yazısı, işçi sınıfı hareketinin gelişimi ve komünist partinin rolü bakımından önemli bir tartışmanın kapısını aralarken, özellikle güvencesiz işçiler alanında komünist hareketin görev ve sorumluluklarına değiniyor.

Komünist’in, sabit bir bölüm olarak tasarlanan “Okuma Notları”na Reha Galatalı’nın “Hazreti Muhammed mi, yoldaş Muhammed mi?” başlıklı yazısı ile başlıyoruz. Galatalı, Eren Erdem’in çok okunan kitabına eleştirel bir biçimde yaklaşırken, islamcı solculuğun ya da solcu islamcılığın mümkün olup olmadığını tartışmaya açıyor.

Komünist’in bu sayısında, yakın dönemin tartışmalarının anlaşılması açısından önemli iki belgeyi de okurlarımızla paylaşıyoruz. İlk belge olan TKP MK Tezleri, 2014 Mayıs ayında hazırlanmış ve dönemin TKP MK’sı tarafından eksiksiz biçimde onaylanarak partiye sunulmuştur. TKP içerisindeki tartışmalar sırasında, bizzat altında imzası bulunan MK üyelerinin bazıları tarafından “partiye sinsice liberal tezler sokuşturmak”la suçlanan MK Tezleri’ni, sadece karşı karşıya kaldığı bu trajik durum ne-

deniyle değil, aynı zamanda bugünün komünist ve devrimci mücadelesine çok kıymetli bir ışıık tuttuğu için yayınlamayı gereklilik olarak görüyoruz. Diğer metin ise TKP 12. Kongre Raporu'dur. TKP içindeki tartışma ve ayrışma sürecinin en önemli ürünlerinden olan 12. Kongre Raporu, daha sonra HTKP'de cisimleşecek olan siyasal ve örgütsel iradenin kolektif aklını ve misyonunu en kesin biçimde ifade eden metin olarak değerlendirilmeyi hak ediyor.

Komünist, Türkiye'de sosyalist devrim mücadelesinin toplumsallaşmasının arifesinde, görevlerinin ve sorumluluklarının eksiksiz bilinciyle, okurlarına yeniden "merhaba" diyor.

Bu "merhaba", iradeyi, kararlılığı ve azmi yansıttığı kadar, umudu ve heyecanı da taşıyor.

Yarınlar, ülkesinin ve halkının gücüne olan inancını hiç kaybetmeyen devrimcilerindir!

Yarın bizizdir!

6 Kasım 2014

KOMÜNİST

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLİĞİNE

■ Sosyalist devrimci siyaset temel belgesi

HALKIN TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ

Türkiye'nin giderek ağırlaşan ve belirginleşen krizi, sosyalist mücadele açısından dikkatle değerlendirilmesi gereken olanaklar sunmaktadır. Burjuvazinin ve siyasal iktidarın krizi daha da derinleştiren hamleleri, aynı zamanda geniş bir halk kesiminin rejimle olan bağlarını aşındırmakta, toplumdaki rahatsızlık ve tepkiyi yükseltmektedir.

En az bunun kadar önemli olan bir diğer özellik ise, söz konusu rahatsızlık ve tepkiyi gösteren toplum kesimlerinin solun ve sosyalizmin evrensel değerlerine, siyasal hedeflerine yakın ve uyumlu talepler dile getirmeleridir. Dolayısıyla, geniş halk kesimleriyle temas kurmayı ve ortaklaşmış bir siyasal mücadele hattı oluşturmayı başarabilen bir sosyalizm mücadelesinin, Türkiye'nin geleceğini belirleme imkanına sahip olması hayalcilik değildir. Özetle, bugün sosyalistlerin gözünü dikmesi gereken, Türkiye'de sosyalist ve devrimci bir siyasal mücadele kulvarının toplumsallaşması, sosyalizmin ülkenin etkili ve güçlü siyasal aktörlerinden biri haline gelmesi imkanındır.

Türkiye'de komünist hareketin ve devrimci mücadelenin içerisinde geçtiği süreçte, ülkemizin ve halkımızın kurtuluşunun yalnızca sosyalizmle mümkün olduğu daha da açık biçimde ortaya çıkmaktadır. Bu saptama, sosyalist hareketin iç tartışmaları ile birlikte düşünüldüğünde, önümüzde bir “yeniden kuruluş” gereksiniminin olduğu görülecektir.

Bu “yeniden kuruluş süreci”nin ilk sonucu HTKP'nin ortaya çıkışıdır. HTKP, sosyalizmin toplumsallaşması imkanını gören ve bunu değerlendirmeyi bir görev olarak değerlendiren öncü bir kadro birikiminin ileri adım atmasıdır.

HTKP ve “yeniden kuruluş”

HTKP, 1920'de yola çıkan komünist mücadele geleneğinin bir parçası ve Türkiye'nin içerisinde geçmekte olduğu özel döneme verilmiş devrimci bir yanıttır.

HTKP, Türkiye'de 1920 ile birlikte başlayan komünist parti geleneği-

nin bir parçası, onun doğal uzantısı ve takipçisidir. Öte yandan, HTKP, Türkiye'nin ve sosyalist hareketin içerisinde geçmekte olduğu çok özel döneme verilmiş devrimci bir yanıt, TKP'nin yeniden kuruluş ihtiyacının dolaysız sonucudur.

Partimizin tarihsel ve güncel kaynaklarındaki bu zenginlik, HTKP'yi köklü bir geleneğe doğrudan bağladığı gibi, ona özgün bir karakter de vermektedir. HTKP'nin siyasal, ideolojik ve örgütsel varlığı, bu zenginliğin tüm boyutlarını çeşitli derecelerde içerecek bir dikkat ve özenle değerlendirilmelidir.

HTKP sosyalist hareketin ihtiyaç duyduğu yeniden kuruluşu hayata geçirebilecek en güçlü siyasal irade olduğu iddiasını taşımaktadır. Bu, aynı zamanda, Türkiye'de sosyalizm mücadelesinin öncü gücü olma, sosyalist hareketi uzun yıllardır içerisinde olduğu "marjinal" konumdan çıkarma iddiasıdır.

Bu iradenin en önemli niteliği, kısır zıtlaşmalara değil ama ilerletici tartışmalara açık olması; tarihten, teoriden ve devrimci kadrolarından gelen gücünü, güncel mücadelelerin ihtiyaçlarını yaratıcı bir tarzla yanıtlamak için seferber etmesi, bunun için yoğun bir çaba harcamasıdır.

Bu iki temel saptamanın sonucunda, içinden geçtiğimiz dönem, ülkemizin ve özel olarak emekçi halklarımızın ihtiyaç duyduğu öncü, devrimci bir komünist partinin "yeniden kuruluş süreci" anlamına gelmektedir.

HTKP bunun bir süreç olduğunun farkında olmanın yanı sıra, bu sürecin aynı zamanda ülkemizde sosyalizmi gerçek ve toplumsal bir güç haline getirmek hedefiyle birlikte ilerletilebileceğinin bilinciyle hareket etmektedir.

Bir komünist parti için yaşamsal olan tüm üyelerinin belirgin bir siyasal-ideolojik hatta, devrimci bir disipline bağlı olmasıdır. Bu bağlılık aynı zamanda dinamik bir mücadele sürecinin parçası olarak, ülke çapında süren toplumsal-sınıfsal mücadelelere siyasal ve örgütsel olarak önderlik ederek kazanılır ve kazandırılır.

Burada tanımlanmaya çalışılan ana hat içinde HTKP'nin Türkiye sosyalist hareketi içerisindeki konumunu tanımlayıp belirginleştiren, siyasal, ideolojik ve örgütsel varlığına damga vuran temel yaklaşımlar, HTKP'nin siyasal-ideolojik bütünlüğünün kavranılması için göz önünde tutulması gereken temel başlıklardır.

Bu temel yaklaşımlar en öz haliyle, partili mücadele geleneği, marksist-leninist kuramın ortodoks yorumu, sosyalist devrimin güncelliği, iktidar perspektifi, öncülük görevi, işçi sınıfı devrimciliği kavramlarında ifadesini bulmaktadır.

Bunların her biri ve bütünü HTKP'yi ülkemizdeki diğer devrimci ve sosyalist akımlardan farklılaştıran zemini de göstermektedir.

Tarihsel ve güncel konum

Partimiz Türkiye'nin ve dünyanın komünist ve devrimci mücadele geleneğine bütünüyle sahip çıkmaktadır.

Tarihimizin içerdiği yükseliş ve başarı örnekleri kadar, gerileme, başarısızlık, etkisizlik gibi olumsuzlukların da farkında olan HTKP, tereddütsüz sahiplendiği bu mirasa gerektiği ölçüde eleştirel bir gözle bakmaktan çekinmemektedir. Bu yaklaşım, geçmişle bağlarımızı kopartmanın ya da reddiyeciliğin tersine, mirasımızı bütün olarak sahiplenmenin tek devrimci yoludur.

Daha özel olarak ise, HTKP, Türkiye sosyalist hareketinde Sosyalist İktidar, Gelenek, STP-SİP ve TKP çizgisi ile temsil edilen siyasal ve örgütsel birikimin takipçisidir. HTKP, bu hattı Türkiye emekçileriyle buluşturma iddiasının en açık sahibidir.

Fakat HTKP, kendi “özel” geleneğini de aynı yaklaşımla ele almakta, yani başarı ve başarısızlıkları ile birlikte bir bütün olarak değerlendirmekte ve takipçisi olduğu geleneği ileriye taşıyarak aşma misyonunu üstlenmektedir.

Bu anlamda HTKP, kendi tarihsel ve güncel konumunu süreklilik ve kopuş kavramları ile tanımlamaktadır.

Sözünü ettiğimiz mirasın içerilmesi, bu mirasta cisimleşen siyasal ve örgütsel iradenin temel ilkeleriyle birlikte sahiplenilmesi ve günümüzün mücadele süreçleri içerisinde yeniden üretilmesi, ileriye taşıma ve aşma iradesinin zorunlu başlangıç noktasıdır.

Geleneksel sol/partili mücadele

HTKP dünya komünist ve devrimci hareketi içerisinde gerçekleşmiş bulunan geleneksel sol ve devrimci demokrasi ayrımında kendisini açık bir biçimde geleneksel sol-partili mücadele hattına yerleştirmektedir. Partimiz, dünya komünist hareketinin bir parçası ve Türkiye'deki temsilcisidir.

Geleneksel solda yer almanın doğal bir sonucu olarak, HTKP siyasetin partili bir tarz ve içerikle yürütülmesi gerektiğini savunmaktadır. Bunun anlamı, çeşitli alanlardaki çalışmaların ve mücadele pratiklerinin, partinin merkezi devrimci stratejisi ile bütünleştirilmesidir. Bu, sadece partinin değil, siyasal mücadelenin de örgütlü kılınmasının tek yoludur.

Bunlarla birlikte HTKP, kitle hareketlerinin özgün ve zaman zaman farklı biçimler alabilen zenginliğini de asla reddetmemektedir. HTKP, toplumsal mücadelenin değişik alanlarında harekete geçmiş veya ilerici dinamikler barındırdığı görülmüş kesimlerle temas kurmaya, bunları merkezi devrimci stratejisine uygun bir biçimde yönlendirmeye çalışmaktadır.

Sosyalizmi toplumsal bir güç haline getirmeyi hedefleyen bir parti, halkın direnme ve mücadele etme pratiklerine yabancılaşma anlamına gelecek tutumlardan kesinlikle uzak durmalıdır. Buradaki kritik nokta ise, kitle hareketleri ile ilişkilendirilerek temas kurarken parti kimliğinin silikleştirilmesine ya da partili mücadelenin önemsizleştirilmesine izin vermemektir. HTKP bu konuda önemli bir deney biriktirmiştir ve bunu başarabilecek bir olgunluğa sahip olduğunu düşünmektedir.

Türkiye'nin zengin toplumsallığı ve siyasal süreçlerdeki çeşitli faktörler sonucunda, geleneksel sol-devrimci demokrasi tasnifi kimi açılardan güncellemelere ihtiyaç duymaktadır. Örneğin, yılların alışkanlığıyla devrimci demokrasinin hanesine yazılan kitle hareketlilikleriyle temas, farklı örgütlenme araçlarının yaratılması, halkçılık gibi ideolojik temaların kullanılması gibi konularda geleneksel sol kulvarın adım atması, bu tür başlıklar da kenara çekilmek yerine hamle yapması gerekmektedir.

Bu gereksinimin karşılanması kolektif bir kuramsal ve ideolojik tartışmaya muhtaçtır. HTKP'nin yaklaşımı, geleneksel sol-devrimci demokrasi tasnifinin reddedilmesini değil, bu tasnifin yeniden üretilmesi ve güncellenmesi görevini işaret etmektedir.

Marksist ortodoksi

Marksizm, felsefi, teorik ve siyasal yönleriyle dünyayı anlamak ve değiştirmek için bir eylem kılavuzudur. Marksizmin temel ilkeleri, başta sınıf mücadelesi ve sosyalizm hedefi olmak üzere, HTKP'nin tartışmasız biçimde sahiplendiği ana eksendir.

Bu kapsamda, kapitalist toplumların sınıf sömürüsü ve eşitsizliği ile biçimlendirildiği, sınıf çıkarlarının uzlaşmaz bir karakter taşıdığı, toplumların değişimi ve dönüşümünde sınıf mücadelelerinin tayin edici olduğu, tüm siyasal ve örgütsel pratiklerde sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarının belirleyici hale getirilmesi gerektiği ve nihai hedefin işçi sınıfının siyasal iktidarı ele geçirip sosyalist bir ülke ve devlet yapısı kurmak olduğu biçimindeki marksist bütünlük, HTKP'nin tüm faaliyetlerinin başat ölçütü olarak değerlendirilmektedir.

Sınıf perspektifi ve sosyalizm hedefi, hiçbir koşulda vazgeçilemeyecek, asla seyretilmeyecek temel ilkelere sahiptir.

Marksizmin temel ilkelerinin geçersizleştirilmesi, en azından kimi noktalarda zayıfladığı ve elden geçirilmesi gerektiği yönündeki her tür düşünceyle tavizsiz bir kararlılıkla mücadele etmekte olan HTKP, marksizmin basit bir reçeteye indirgenmesine, marksist teorinin ve ilkelerin bir şablon gibi değerlendirilmesine de karşı çıkmakta, siyasal mücadelenin güncel ve özgün ihtiyaçlarına yanıt verecek biçimde yeniden üretilmesi için çaba göstermektedir.

Leninizm ve öncülük

HTKP, leninist örgütlenme ve öncülük anlayışına sahip çıkmak ve bunun gereklerini yerine getirmek konusunda kararlıdır. Yukarıda marksizm konusunda özetlediğimiz “ortodoks” tutum, leninizm açısından da geçerlidir. Dahası, HTKP, marksizm ile leninizm arasında ayırtırlamaz bir bütünlük görmektedir.

Lenin’in emperyalizm, öncülük, örgüt gibi başlıklardaki temel teorik katkıları, komünist mücadele pratiğinin gösterdiği sonuçlarla birlikte evrensel düzeyde geçerliliğini korumaktadır. Bu anlamda, partinin sınıf mücadelesindeki öncülük görevini ifade eden leninist ilke, HTKP’nin tüm siyasal, ideolojik ve örgütsel varlığını belirlemektedir.

HTKP leninizmi dar anlamda bir örgüt modeli olarak değil, emperyalizm çözümlemesi, eşitsiz gelişim ilkesi, iktidar perspektifi, devlet ve devrim stratejisi gibi başlıklarla bütünlük oluşturan bir öncülük teorisi biçiminde değerlendirmektedir. HTKP açısından, Lenin’in ve Bolşeviklerin zengin deneyimleri bir yönerge değil, Türkiye’nin özgül bağlamı içerisinde yenden üretilmesi gereken ilkeler sunmaktadır.

Bu yaklaşımın bir sonucu olarak, leninizm kisvesi altında meşrulaştırılmaya çalışılan tasfiyecilik alışkanlığı, örgütsel işleyişin sözde içe dönük öncülük kavramının arkasına sığınarak lağvedilmesi, parti içi tartışmalarda doğal olarak ortaya çıkabilen farklı görüşlerin derhal dışlanması türünden uygulamaların leninizm ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

Sosyalist devrim ve iktidar perspektifi:

Burjuva devrimleri döneminin kesin olarak kapandığı, özel olarak Türkiye’de ise sosyalist devrim aşamasının güncel bir seçenek olduğu düşüncesi HTKP’nin siyasal hattının ana doğrultusunu ifade etmektedir. Bu anlamda her türlü aşamacı strateji, HTKP tarafından kesin biçimde reddedilmektedir.

HTKP sosyalist siyasetin, merkezi ve ülkenin bütününe seslenen bir tarzla yapılması, tüm siyasal ve örgütsel faaliyetin odak noktasında ise siyasal iktidarın ele geçirilmesi perspektifinin yer alması gerektiğini düşünmektedir.

HTKP siyasal görevlerini, tüm yerel ve alan çalışmalarında bu temel eksene göre yeniden üretmeyi hedeflemektedir.

İdeolojik ve siyasal mücadele

Siyasal mücadele ile ideolojik mücadele içerik ve hedef açısından olmasa bile tarz ve vurgular açısından farklı dinamiklerle ilgilidir. HTKP, bu iki farklı dinamiği birbirine ikame etmek ya da birini diğeri karşısında önemsizleştirmek yerine, mücadeleyi hem siyasal hem de ideolojik düzlemlerde sürdürmeyi hedeflemektedir.

Ancak ideolojik ve siyasal mücadelenin bir bütünlük oluşturmaları, siyasal mücadelenin başatlığını gölgeleyen bir ortalamacılık anlamına gelmemektedir. HTKP, siyasal mücadelelerin ve bu mücadelelerde kazanılan mevzilerin başatlık taşıdığını, siyasal mücadele pratiği ile birlikte yürütülmeyen ideolojik mücadelelerin belirli bir eşiği aşamayacağını, bu anlamda siyasetin ideolojiler alanı karşısında yol açıcı bir işlevi olduğunu iddia etmektedir.

Türkiye, siyasal ve toplumsal gelişmeler açısından, ideolojik mücadele başlıkları ile siyasal mücadele gündemlerinin iç içe geçtiği özel bir dönemden geçmektedir. Aydınlanmacılık, kamuculuk, yurtseverlik, bağımsızlık gibi ideolojik motiflerin tereddütsüz sahibi olan HTKP, bugünün koşullarında bu başlıklar etrafında sürdürülen ideolojik mücadelenin siyasal gelişmelerin güncel gündemleriyle de bütünlük oluşturduğunu, siyasal mücadelede elde edilecek mevzilerin ideolojik kazanımları kalıcılaştıracağını düşünmektedir.

HTKP, toplumda gözlenen ve örgütlenme açısından önemli olanaklar barındıran laik, özgürlükçü, yurtsever, adalet talep eden ve emekçi kimliğine bağlı dinamiklerle temas kurmak için tüm olanaklarını kullanmaya kararlıdır. Bu gündemlerdeki siyasal mücadelenin başarısı ve kazanımları, ideolojik mücadelenin gereklilikleri ile kopmaz bir bağa sahip olduğu gibi, ideoloji alanında beklenen güçlenmenin de ön koşuludur. Bu anlamda HTKP, laikliğin, özgürlüğün, yurtseverliğin, emekçi kimliğinin ve adalet talebinin etkili birer siyasal mücadele başlığına dönüştürülmesine, tüm bu alanlardaki kazanım ve mevzilerin de sosyalizm hedefine yöneltilmesine çaba harcamaktadır.

Güncel mücadele başlıkları

Ülkemizde işçi ve emekçilerin karşı karşıya kaldığı ağır ve vahşi sömür, HTKP'nin devrimci mücadelesinin başat gündemidir. Sosyalist devrim stratejisinde işçi sınıfına merkezi bir rol veren HTKP, sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarını karşılamak ve emekçi halkımızın eşitlik ve özgürlük mücadelesinin öncü gücü olmak hedefini tüm faaliyetinin merkezine koymaktadır. Türkiye'de her gün daha da şiddetlenen kapitalist saldırı karşısında, güvencesiz çalışmaya, yoksulluğa, iş cinayetlerine ve örgütsüzlüğe mahkum edilen işçi ve emekçilerimizin tarihsel ve güncel çıkarlarının siyaset alanına taşınması, işçi sınıfının sosyalizm mücadelesinin taşıyıcı öznesi haline getirilmesi, HTKP'nin siyasal görevlerinin başında gelmektedir.

HTKP güncel siyasal mücadele ve örgütlenme alanını, genel olarak cumhuriyetçilik, laiklik, özgürlük, adalet gibi beklentilerle tarif edilen kesimler olarak saptamıştır. Bu saptama esas olarak stratejik bir anlam taşımaktadır. HTKP, Türkiye'nin üç farklı coğrafyaya bölünmüş olduğunu, bir tarafında Kürtlerin yer aldığı bu üçlü tabloda, AKP tabanı ile AKP karşıtı toplumsallığın karşı karşıya geldiğini söylemektedir. Bu koşullarda, sosya-

lizmin değerlerine en yakın olan ve sosyalizm mücadelesine kazanılması gereken toplumsal kesim, ülkenin cumhuriyetçi, laik, özgürlükçü ve geniş bir kısmı emekçi karakterli olan parçasıdır. Bu nedenlerle, HTKP, güncel siyasal, ideolojik ve örgütsel çalışmasının merkezini bu kesimler arasındaki faaliyetlere ayırmaktadır.

AKP karşıtı toplumsallığın siyasal bir güç olarak örgütlenmesi, AKP tabanını oluşturan ve çoğunluğu emekçilerden oluşan geniş bir kitleyi gericiğin ellerinden kurtarmak için olduğu gibi, Kürt halkının Türkiye ile samimi ilişkiler kurmasının, giderek mücadele ve hedefler konusunda ortaklaşmasının da tek yoludur.

Bu saptamalar kuramsal değil, esasen stratejik bir anlam taşımaktadır. HTKP'nin AKP karşıtı toplumsallığa tanıdığı bu "ayrıcılık", hiçbir biçimde işçi sınıfının devrim ve sosyalizmin kuruluşu süreçlerindeki özne rolünü dışlamamakta, Kürtlerin bu topraklardaki eşit kurucu unsur niteliğini ortadan kaldırmamaktadır. HTKP, halkın komünist partisi olarak, Türkiye'de yaşayan emekçi halkların tümünün çıkarlarını temsil etmek iddiasına kıskançlıkla sahip çıkmaktadır.

HTKP, Kürt sorunu konusundaki tavrını da temel ilkelerinden hareketle oluşturmaktadır. HTKP'nin güncel siyasal pozisyonu Kürt özgürlük mücadelesine yüzünü dönmek olarak tarif edilmiştir. Dolayısıyla HTKP, Kürt siyasetinin solla ilişkisinin samimileşmesi, giderek hareketin çeşitli ölçülerde sola kayması ya da Kürt siyaseti içerisindeki solcu, sosyalist unsurların güçlenmesi için eldeki her imkanı değerlendirir. Ancak mevcut iktidarla ya da çeşitli gerici-emperyal güçlerle yapılan pragmatik işbirlikleri gibi örneklerde de gördüğümüz gibi, sosyalizm ve sol değerler ile uyumlulaştırılması mümkün olmayan tercihler konusunda da sözünü sakınmaz.

HTKP, Kürtlerin Türkiye'de sosyalizmin inşasında görev alacak kurucu halklardan olduğunu, Kürt ve Türk emekçileri arasında yaşanacak bir duygusal kopuşun mutlaka önlenmesi gerektiğini düşünmekte ve Kürt siyasetinin tercihlerine yönelik değerlendirmelerinde bu sorumluluğu sürekli gözetmektedir. Dolayısıyla, HTKP'nin eleştirilerinde Kürt düşmanlığına ya da Türk milliyetçiliğine en ufak bir yer bile tanınmayacağı gibi, Kürt halkına dönük şovenist ve dışlayıcı siyasal stratejiler de mücadele konusu olarak değerlendirilir.

Örgütsel Yaşam ve kadrolar

HTKP marksist-leninist ve geleneksel sol çizgide bir parti olarak, güncel gelişmelere yanıtlar üretip siyasal mücadele verirken aynı zamanda bir öncü kadro birikimini yaratacak örgütsel model arayışı içindedir.

Bu modelde partililerin tartışma süreçlerindeki özgürlüğü ile eylemdeki birliği birbirini bütünüleyen, tartışılmaz unsurlardır. Yine tartışılmayacak unsurlardan bir diğeri, partinin siyasal, ideolojik ve örgütsel çalışmasının

merkezi ilkeler etrafında örülmesi gerektiği ve her koşulda öncülük pratiğinin hayata geçirilmesini sağlayacak iç ilişkilerin tesis edilmesidir.

Örgüt modeli konusunda en fazla tartışılan kadrolaşma ve kitleselleşme başlığında HTKP her iki tercihi de kapsayan bir yaklaşıma sahiptir. Buna göre, kadrolaşmanın öncülük pratiği açısından zorunluluğu ile kitleselleşmenin siyasal mücadelelerdeki zorunluluğu birbirinin karşısına konulamayacak unsurlardır.

Dolayısıyla, HTKP kadrolaşma ile kitleselleşmeyi birbirinin alternatifi olarak değerlendirmemektedir. HTKP en yüksek düzeyde ve derinlikli biçimde kadro yetiştirmeyi merkezi bir strateji olarak kurarken, kadrolarının toplumsal ve siyasal çalışmanın en geniş yüzeyinde işlevlendirilmesini ve sosyalizm mücadelesinin geniş emekçi halk yığınları ile partinin kadroları aracılığıyla buluşturulmasını hedeflemektedir.

HTKP kadrolaşma başlığını soyut ve afaki bir biçimde ele almaktan uzak durmaktadır. Devrimci mücadele somut durumun somut çözümlemesi ilkesine dayandığı ölçüde, öncü partinin kadrolaşma konusundaki beklentileri de her dönemin ihtiyaçları göz önünde tutularak belirlenmelidir. Bu açıdan HTKP, kadrolaşma çalışmalarını partinin kitle çalışmaları ile birlikte ele almakta, sosyalizm mücadelesinin toplumsal alandaki öncüleri olarak öne çıkmış bir kadro tipolojisini hedeflemektedir.

Aynı biçimde, HTKP açısından kadrolaşmada gözetilecek bir diğer unsur, anlık ve tepkisel biçimlerde ortaya çıkan mücadele başlıklarında toparlayıcı ve hedef gösterici bir önderlik pratiğinin geliştirilmesidir. Bu açıdan, HTKP kadrolarının karakterinde, tepki siyasetinin ötesine taşabilen, yapıcı ve ileriye çekici bir öncülük misyonu başat özellik olmalıdır. Dolayısıyla, HTKP, kadrolaşma başlığını derin ve kapsamlı bir düşünsel formasyon ile devrimci, atak ve cesur bir tarzın bütünleştirilmesi ekseninde ele almaktadır.

Sosyalist devrim için ileri...

HTKP, “Sosyalist Devrim İçin Temel Tezler” metniyle birlikte, ülkemizin kapitalizminden kurtuluşu ve işçi sınıfının sosyalist iktidarı hedefine doğru yol almaya başlamıştır.

HTKP, Türkiye’de sosyalizmin emekçi halkımız açısından yegane kurtuluş yolu olduğunu bilince çıkarmış ve tüm varlığını bu mücadelenin gerekliliklerine adanmış bir öncü kadro birikiminin en değerli ürünüdür.

Üstlendiği iddianın, yüklendiği görevin ve taşıdığı misyonun hakkını vereceğine, Halkın Türkiye Komünist Partisi’nin inancı tamdır.

■ Haziran 2013'ten “ayrışmaya” ve Haziran hareketine...

METİN ÇULHAOĞLU

Hangisi daha “iyi” sayılmalı, hangisi diğerinden şu ya da bu bakımdan daha “üstün” görülmeli gibi sorulara hiç girmeden Türkiye sosyalist hareketinin (TSH) 1960'lardan günümüze iki mecrada aktığını söyleyebiliriz: Partili gelenek ve hareket geleneği...

Bu yılın yaz aylarında ciddi bir iç gerilim, hemen ardından bölünme yaşayan Türkiye Komünist Partisi (TKP) bu iki gelenekten ilkinin, partili geleceğe mensuptur. Daha biçimsel denebilecek bir bakış, bu örgütlenmenin köklerini 1986 yılında, Gelenek kitap dizisinde bulacak, sonra Sosyalist Türkiye Partisi (STP), Sosyalist İktidar Partisi (SİP) ve Türkiye Komünist Partisi (TKP) diye devam edecektir.

Genel olarak doğrudur, ama giderilmesi gereken bir eksiklikle birlikte. Geçmişin hararetli strateji tartışmaları bağlamında aşamacılığa karşı çıkış ve “sosyalist devrim” tezinin benimsenmesi, kentli işçi sınıfının temel güç sayılması, ülkenin emperyalizmle ilişkilerinin analizi ve örgütlenme anlayışında belirli bir titizlik gibi kritik başlıklar açısından bakıldığında, her şeyin 1980'lerden başlatılması geçmişe haksızlık olacaktır.

1986'dan 2014 yılına uzanan yaklaşık otuz yıllık bir hattın soy kütüğü aslında 1960'lara dayanmaktadır. Bu yıllara damgasını vuran önemli tartışmalar sonucunda TSH içinde belirli bir öbek ortaya çıkmıştır. Omurgasını sosyalist aydınların, işçi önderlerinin ve Kürt demokratlarının-sosyalistlerinin oluşturduğu bu öbek varlığını daha net biçimde ilk kez birinci Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP) 1970 yılı Ekim ayında gerçekleşen 4. Büyük Kongresi'nde ortaya koymuştur.

Önderlerin önemli bir bölümünün 12 Mart dönemindeki hapislikleri ve kimi iç ayrışmalar sonrasında aşağı yukarı aynı öbek 1975 yılında Türkiye İşçi Partisi'ni yeniden kurmuştur. İkinci TİP, ilkinin “sosyalist devrim” tezinin ve Türkiye kapitalizminin yapısına ilişkin çözümlemelerini programında daha gelişkin biçimde ortaya koymuştur. Ardından, 1978 yılında ikinci TİP'te yaşanan ayrışma sonucunda partinin dışında kalanlar yollarına Sosyalist İktidar dergisiyle devam etmişlerdir.

Sosyalist İktidar, 12 Eylül darbesi nedeniyle kısa süren yayın yaşamında birinci ve ikinci TİP'ten devrıldıklarını özellikle “sosyalist iktidar perspektifi”, “Leninizm” ve “öncülük” gibi önemli başlıklarda daha da geliştirmiştir. 12 Eylül darbesini izleyen dönemde de sürdürülen “içe” ve “teoriye” dönük çalışmalar, 1986 yılının Gelenek’i için hatırı sayılır bir birikim oluşturmıştır.

Şimdilik burada bırakalım.

Geçmişten gelen...

Bu kısa tarihçenin hemen ardından kritik bir gündeme gelelim: Bu “partili gelenek”, belirli uğraklarda yaşadığı ayrışmalarla (1980 öncesi kastedilmektedir) hep daha ileriye gitmiş olsa bile ayrıştıklarının “olumsuz” denebilecek kimi yanlarını hiç mi tevarüs etmemiştir (miras almamıştır)? Ya da kendi iç tutarlılığını korumuş olsa bile, dışarıya yönelirken, kitleselleşmeye-toplumsallaşmaya çalışırken hiç mi sorun yaşamamıştır?

Burada “temel” ya da “tarihsel” yanlışlardan değil nesnel durumlardan ve tekrar edelim, 1980 öncesinden söz ediyoruz.

O zaman, yeri gelmişken, birinci TİP içinde sonlara doğru ortaya çıkan, 12 Mart dönemi ve partinin kapatılması söz konusu olmasaydı bir ayrışmayla sonuçlanması kaçınılmaz görünen bir gerilimle başlayalım. Üstelik pek fazla bilinmeyen bir gerilim...

Bu gerilimin bir tarafında, partinin daha sonra ikinci TİP’i kuracak olan ana kadroları, işçi önderleri ve militan-mücadeleci özellikleriyle öne çıkan gençleri vardı. “Emek Grubu” adı verilen bir kesim ise diğer taraftaydı. Emek Grubu, partinin “aklını” temsil etme iddiasındaydı. Bu akla göre dönemin “MDD’cileri” emperyalizmin ve içerde onun işbirlikçilerinin oyunlarına gelen “goşistlerdi”, askere bel bağlamış “cuntacıları”; parti dışında gerçekleşen her eylem ya doğrudan provokasyondur ya da provokasyona açıktı; dönemin karmaşık ve tehlikeli koşullarında yapılması gereken ise yetkin çözümlemeler ve ideolojik mücadeleydi...

Burada, söz konusu grubun bu ideolojik-siyasal konumlanışının ne ölçüde kendi üyelerinin yapısına ne ölçüde dönemin koşullarına bağlı olduğu tartışmasına girmek gerekmiyor. Gene de “maddeci” bakış açısında ısrar edip bir yargıda bulunabiliriz: Belirli bir yapıdaki insanların varlığı bu tür konumların temel nedeni değildir; ortam ya da verili koşullar belirli ideolojik-siyasal konumlar için yer açar ve birileri de gidip o yeri bulur... Başka bir deyişle, 12 Mart’ın hemen öncesinde TİP gücünü çok büyük ölçüde yitirmişti ve bu güçsüzlüğün bilinci herkesi olmasa bile belirli bir kesimi “Emek Grubunun” konumuna itmişti.

İkinci TİP birinci TİP’in ve özellikle Emek Grubu’nun yakın geçmişteki bu ürkekliğini aşmaya çalıştı; provokasyon edebiyatına şerh koydu; kad-

rolarını alanlara sürdü ve yapabileceği pek çok şeyi yaptı. Ancak 1970’li yılların sonuna doğru, bırakın solun diğer kesimlerini, kendi alanındaki TKP’nin ve TSİP’in de gerisinde kalmaya başladığı ortaya çıktı. “Sosyalist devrim” görüşünden geri basılması, “birlik görüşmeleri” ve Sosyalist İktidar’ın ortaya çıkışıyla sonuçlanacak olan ayrışma, ikinci TİP’in yaşadığı düş kırıklığının ve bunun yarattığı gerilimin sonuçlarıdır.

İki sonuç çıkıyor: Güçsüzlük algısı, belirli bir gelenekte, içe dönüp “siyasal akıl” temsilciliği yapmakla ya da hemen yanı başına bakıp “birlik süreçlerini” devreye sokmakla sonuçlanabilmektedir.

Hareketle birlikte devinme...

TSH’nin tarihsel bir gerçekliğidir: Partili gelenek, bir türlü hareket olamamış ya da kendi hareketini yaratamamış, hareket geleneği de gerçek anlamda bir türlü örgüt olamamış ya da kendi örgütünü kuramamıştır. Dahası, 15-16 Haziran (1970), 1989 bahar eylemleri, 1991 Zonguldak direnişi, Tekel direnişi ve en son Haziran Direnişi diye gidecek olursak, kimisi kendiliğinden gerçekleşen bu büyük ölçekli hareketlilikler partili geleneğin de hareket geleneğinin de büyük ölçüde dışında kalmış, bunlara nüfuz edebilen bir “gelenek” çıkmamıştır.

Gerçi TSH içinde sayılması pek doğru olmaz; ancak son 50 yıl içinde işe “örgüt” olarak başlayıp süreç içinde kendi hareketini oluşturan tek muhalif siyasal yapılanma PKK’dır.

Bu durumda karşımıza önemli bir konu ya da sorun çıkmaktadır: TSH’nin örgütleri, gerçek anlamda, sağlıklı bir gelişme için mutlaka bir hareketin ya da hareketliliğin içinde devinmek zorundadırlar; bunun için de, ya kendi hareketlerini yaratmaları ya da belirli dönemlerde yükselen, hatta “patlayan” hareketliliklere nüfuz etmenin yollarını bulmaları gerekecektir.

Sorun, TSH içindeki partili geleneğin “kendi hareketini” yaratamamış olması ve “ileride” yaratabileceğinin de herhangi bir güvencesinin bulunmamasıdır...

Eğer böyleyse, partili geleneğin kendi hareketini yaratamamanın ötesinde kendi dışında ortaya çıkan geniş ölçekli hareketlere yeterince nüfuz imkânlarını da göremeyip “siyasal akıl” temsilciliği ve “ideolojik mücadele” vurgusuyla içine kapanması bir tercihtir.

Bize göre yanlış bir tercihtir.

1971 öncesinde benzer bir tercihte bulunan “Emek Grubunun” konumu tevarüs edilmemiştir elbette, ama nesnel benzerlik ortadadır: Belirli bir yarıdaki insanların varlığı bu tür konumların temel nedeni değildir; ortam ya da verili koşullar belirli ideolojik-siyasal konumlar için yer açmakta, birileri de gidip o yere oturmaktadır...

2014 yılında TKP’de de böyle olduğu kanısındayız.

“Hizip” bulma merakı...

Partili gelenek, belirli bir açıdan bakıldığında hareket geleneğinden net biçimde farklılaşır.

Tarihsel olarak her iki gelenekte de ciddi iç ayrışmalar yaşanmıştır. Kuşkusuz bu ayrışmalara teorik, ideolojik ve siyasal içerikli pek çok suçlama da damga vurmuştur. Bunlar, her iki gelenek için de geçerlidir.

Ancak, partili gelenekte, kökleri çok daha eskilere, 1960 öncesine giden bir “tarz” vardır: Herhangi bir gerilim ve ayrışmada bir tarafın diğerini “hizipçilikle” suçlaması ve dışarıdaki birtakım “mercilere” şikâyet etmesi... “Dış merciler” bir dönem Üçüncü Enternasyonal, sonra Sovyetler Birliği Komünist Partisi, onun ardından da “kardeş partiler” olmuştur.

Bu farklılık, diğer gelenek tam ve gerçek anlamıyla parti olmadığı/olamadığı, olduğunda ise “kanatlı parti” anlayışını benimsediği için bir yerde doğal karşılanabilir. Üstelik hareket geleneğinin bir şikâyet mercii sayılabilecek “enternasyonal bağlantıları” da olmamıştır.

Ancak farklılık, iki geleneğin “fıtratı” dolayısıyla normal karşılanabilecek sınırların ötesine geçmiştir. Daha açık konuşalım: Çeşitli konulardaki görüş ayrılıklarına, saflaşmalara ve ayrışmalara her durumda mutlaka bir “hizip” etiketi yapıştırılması partili geleneğin kronik hastalığıdır.

Kökleri 1960 öncesine uzanmaktadır; “tezgâhtan geçenler” arasında Nazım da vardır, Hikmet Kıvılcımlı da...

Sorunun “politik-psikolojik” denebilecek kimi özellikleri de görülmektedir. Şunun gibi: Örneğin biri “evime hırsız girdi” dediğinde “vah vah” denir, “geçmiş olsun, çok şey götürmüş mü?” diye sorulur. Ama “uyurken eve hırsız girdi, adamı etkisiz hale getirdim ve polise teslim ettim” dediğinde diğer taraf herhalde “helal olsun” diyecektir.

“Hizip” lafının bu kadar istismar edilmesinin ve “hizbi püskürttük” edebiyatının arkasında bu vardır. “Helal olsun” denmesi istenmekte ve beklenmektedir.

Partili geleneğin geçmişten tevarüs ettiği en çirkin özelliktir.

TSH’nin ve özellikle partili geleneğin her ayrışmada “hizip bulma” ayıbından mutlaka kurtulması gerekmektedir.¹

1 Yazarın adının karıştığı, hatta tam da “göbeğinde” sayıldığı üç “hizip olayı” vardır: 1978-79 (TİP), 1993 (SİP) ve 2014 (TKP). Hadi sonuncusu henüz tazedir de ilkinin üzerinden 36, ikincisinin üzerinden 21 yıl geçmiştir ve burada çok açık belirtmek gerekmektedir: “Ben yoktum” falan da değil, bu üç olayda da ortada “hizip” diye bir şey yoktur, olmamıştır. Ha hepsinde vardıydı da “hizipçiler” yazara hiç hissettirmeden sonunda onu da içlerine aldılar-sa, o kadarını bilemiyoruz...

TKP’de ne oldu? (I)

Bu yazının amacı, bir yanıyla TKP’de yakınlarda yaşanan ayrışmaya belirli bir yaklaşım geliştirmek, diğer yanıyla da TSH’nin bugünkü darboğazlarını kimi olanaklarla birlikte ele alıp değerlendirmektir.

İlkin bakalım: Sahi, ne oldu TKP’de?

Partili geleneğin 1980 sonrasındaki en ciddi, giderek tek yapılanması olan TKP’de yaşanan bölünme, burada girilmesi hiç gerekmeden birtakım “özel” boyutlar bir yana bırakılırsa iki temel nedene bağlanabilir. “Gelenek” çizgisinin, uzunca bir süre etkili ve işlevli olabilen altyapısının (teorik donanım ile siyaset ve örgütlenme tarzı) güncel ihtiyaçlara ve dayatmalara yanıt vermekte zorlanmaya başlaması birinci nedendir. İkinci neden ise, 2013 Haziran’ının, birinci nedene bağlı sorunların halının altına süpürülmesine izin vermeyen çarpıcı ve sarsıcı etkileridir.

“Gelenek çizgisi” (STP-SİP-TKP) önce 12 Eylül’den çıkış denebilecek dönemin sivil toplumcu, liberter eğilimlerine, sonra sosyalist sistemin çözümlüyle birlikte bu eğilimlerin iyice zıvanadan çıkmış uçlarına ve nihayet AKP’nin yükselişi ve iktidara gelişini izleyen dönemdeki savrulmalara karşı çok ciddi bir direnç hattı örmüştür. Örneklerini sıralamaya çok gerek var mı, bilemiyoruz; ancak, “demokratikleşme” beklentilerinden Avrupa Birliği umutlarına, dinci ideolojiye “anlayışla” yaklaşmaktan emperyalizmi “yok sayma” eğilimlerine kadar uzanan geniş bir liste söz konusudur...

Gelenek çizgisi, bu eğilimlere ve savrulmalara karşı direnç hattını kuşkusuz “teorisikle” ve elbette “siyasal aklıyla” örmüştür.

Ancak, önemli bir ayırım noktası es geçilmiştir: “Teorinin” (özgül bağlama oturtulmamış genel teorinin) ve “siyasal aklın” tespit ve tasnif alanındaki gücünün ve yetkinliğinin, iş siyasal pratiğe ve örgütlenmeye geldiğinde kendini aynı güç ve yetkinlikle tekrarlayamayacağı gerçeği...

Başka bir deyişle, tespit ve tasnif çerçevesinin aynı zamanda kendi başına bir siyaset, eylem ve örgütlenme kılavuzu olamayacağı, bunun üzerine başka ekler yapılması gerektiği unutulmuştur.

Gelenek çizgisi, tespit ve tasniflerinde gerçekten titiz davranmış, ince ele-yip sık dokumuştur. Yakın geçmiş ve günümüz Türkiye’si söz konusu olduğunda böyle titiz bir yaklaşım sonucu ortaya çıkacak tabloda “olumsuz” renklerin “umut verici” ve “olumlu” renklere ağır basması kaçınılmazdır. İşte, “teori” ve “siyasal akıl” da ağır basan bu olumsuzlukları görmekte, ardından bu olumsuzluklardan hareketle uzunca bir “uzak durulması gerekenler listesi” çıkarmaktadır.

Akademi mi? Bitmiştir, boş verelim...

Sendikalar mı? Değmez...

Gençlik mi? Saflarından her tür olumsuzluk çıkabilir...

Meslek odaları mı? Hepsi özel çıkar peşinde...

Kürt özgürlük hareketi mi? Emperyalizmin yanında saf tuttu bile...

Toplumsal muhalefet mi? Hımm, aslında “yeni toplumsal hareketler” deniyor...

Haziran Direnişi mi? İyi ama forumlarda şurada burada rahatsız edici liberal eğilimler var...

Akademiden Haziran’a uzanan ve daha da kabartılabilecek bu alanlar listesinde durumun güllük gülistanlık olmadığı açıktır. “Teorinin” ve “aklın” tespit ve tasnif ustalığı bunları hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde ortaya koymaktadır. Ne var ki, aynı ustalık bu alanlarda her şeye rağmen neler yapılması gerektiğini ve yapılabileceğini söylememektedir, söylemesi de mümkün değildir.

İki yol vardır: Salt “aklın” gösterdiklerine bakıp steril kalma adına bu alanlara pek bulaşmama, bulaşıldığında da aşırı titrek davranma ya da bu alanlara girmenin “teorinin” ve tasnif yeteneğinin ötesinde kararlı bir pratik gerektirdiğini kabul edip işe koyulma...

İkincisi hiç yapılmamıştır demiyoruz, hatta kimi önemli girişimlerde bulunulduğunu da eklemek istiyoruz. Ancak hepsi kısa soluklu olmuş, sonuçsuz kalmış ve sonunda “teorinin” ve “siyasal aklın” muhkem kalelerine ricat edilmiştir.

Bu söylenenlerle birlikte, TKP’de yaşanan ayrışmanın birinci temel nedenini yeniden toparlayalım: Gelenek çizgisinin, “liberal savrulma” dediğimiz olguya karşı işlevli olan, en azından kendi kadrolarını ve konumunu konsolide eden, bu arada dışardan belirli çevrelerde de “sempati yaratan” altyapısı ve donanımı, dışa açılmada, kendine benzemeyenle ilişkilenmede yetersiz kalmıştır.

Oralarda “sökmediği” için değil; oralarda başka şeylere ihtiyaç olduğu için...

İhtiyaç duyulan “başka şeyler” arasında deneysellik, inisiyatif kullanma serbestisi, “alttan” ve “dışarıdan” öğrenmeye açık olma, bunların yanı sıra “teoride” olanın karşılığını hemen pratikte arama ve önüne gelene “dışarıdan bilinçlendirici” gibi yaklaşma eğilimlerinin terk edilmesi de yer alıyordu ki, yapılamamıştır.

Yapılamayınca, “siyasal akıl”, başkalarını dışarıdan kendi bulunduğu yere çağırmaya karar vermiştir.

TKP’de ne oldu? (II)

Az önce “ikinci temel neden” olarak Haziran’dan söz etmiştik.

Bir kez daha vurgulayalım: 2013 Haziran’ı, işlerin yolunda gittiği, kendi mutlak “iç barışını” yaşayan bir TKP’yi alıp başka yerlere savurmamıştır. Haziran kuşkusuz çok önemlidir ve Türkiye sosyalist hareketindeki başka öbekler gibi TKP’yi de etkilemiştir. Ancak, Haziran TKP’de daha önce hiç olmayan, dillendirilmeyen yeni bir takım sorunlara yol açmamış, birikmiş sorunları patlama noktasına getirmiştir.

Başlarda da değinildiği gibi, birikmiş sorunların halı altına süpürülmesini büsbütün imkânsız kılmıştır.

Devam edelim.

Devam edersek, en başta söylenmesi gereken şu oluyor: Haziran, Türkiye sosyalist hareketinde nerede, kim, hangi örgüt, parti vb. varsa hepsinin üzerine çökmüştür. “Kâbus gibi” değil elbette, bunu söylemiyoruz; bu öznelere hem “boylarının ölçüsünü” göstermiş hem de bu ülkede yapılacak çok iş, uğraşılacak pek çok alan olduğu umudunu ve şevkini aşılamıştır.

Bir toplumsal olgunun, bu ülkenin geleceğinin sanıldığı kadar karanlık olmayabileceğini belirli öznelere onları “mahcup etme” pahasına göstermiş olması son tahlilde iyi bir şeydir.

TKP’de yaşanan ayrışmaya gelince...

Zaten var olan ayrıştırıcı bıçağın keskin yanını iyice bilemiştir. Bir kesim Haziran’dan “çok, ama çok çalışmamız, dışımıza iyice açılmamız lazım” sonucunu çıkarırken diğer kesim en büyük silahı saydığı siyasal aklının böyle olgular karşısında o kadar işe yaramayacağını, hem Haziran’ın tam boy içinde yer alıp hem de “steril kalmanın” pek mümkün olamayacağını görüp afallamıştır.

“Haziran goygoyculuğu” yakıştırması bu afallamanın sonucu ortaya konan ilk tepkiler arasındadır...

Sonra, bir “forum öcüsü” yaratılmıştır...

“Düğmeye kimin bastığı” araştırılmıştır...

Haziran “liberal etkilenmelerle” tanımlanır olmuştur...

Ardından “hareketçilik”, “devrimci demokratlık”, “barikatçılık” vb. suçlamaları gelmiştir...

“Siyasal akıl” Haziran’ın öncesi, Haziran eylemleri ve sonrası için işletilecek bir kez daha tespit ve tasniflerde bulunulmuştur...

Elbette, bunlarla yetinilmesi racona uymayacağından bir de “hizip” icat edilmiştir.

Mesele bundan ibarettir.

TKP’de ne oldu? (Son)

“Mesele bundan ibarettir” ve artık geleceğe bakmak gerekmektedir.

Bugün gelinen noktada, eskiden kimilerinin “Sovyetik çizgi” dediği, belirli bir Marksizm-Leninizm anlayışının uzun süre temsilciliğini yapan ve böyle ön plana çıkan bir çizgi bugün iki farklı partiyle temsil edilmektedir.

Aradan yaklaşık 4 ay geçmiştir. “TKP’de ne oldu?” sorusunun ve buna ilişkin tartışmaların artık geride bırakılması gerekmektedir. Geride bırakırken ve yeri gelmişken önemli bir ek daha yapalım:

TSH içindeki ayrışmaya varan saflaşmalar iki kategoride düşünülebilir: 1) TSH’nin bütününe kapsayan, TSH içindeki bütün öbeklerin gündemlerine alıp katıldıkları tartışmalar; 2) TSH içinde aynı soy bağına sahip belirli öbeklerin daha çok “kendi aralarında” gelişen tartışmalar.

Bunlardan ilki hem tekil sosyalist öbekler hem de TSH’nin bütünü açısından daha verimli ve ilerletici olmuştur. Örneğin, 1960’lardaki “strateji tartışmaları” böyledir; birtakım özel çevrelere sınırlı kalmamış, TSH’nin tamamını kapsamış, ilerletici olmuştur. Örnek yalnızca bununla sınırlı değildir. Daha yakın dönemlerin “AB’cilik”, “sivil toplumculuk”, “sol liberalizm” eksenindeki tartışmaları da bir kez daha hem tekil öbekler hem de TSH’nin bütünü açısından yararlı ve ilerletici sayılmalıdır.

İkinci kategori içinse aynı şeyi söylemek pek mümkün görünmemektedir. Örneğin 1970’li yıllarda THKP geleneğinde, partili gelenekte ise TİP, TSİP ve TKP içinde yaşanan ve ayrışmalarla sonuçlanan tartışmalar kimi önemli noktalar içerse bile özel kalmış, TSH’nin bütünü tarafından “kollektive” edilmemiştir.

Peki, “Gelenek çizgisinin” bugün HTKP ve KP ile temsil edilen iki damarı için neler söylenebilir?

Tarafların “TKP’de ne oldu?” tartışmasını geride bırakıp TSH’nin güncel sorunlarına ve geleceğine odaklanmaları halinde de aralarında ister istemez belirli tartışmalar yaşanacaktır. İşte bu tartışmalar, “tasfiyecilik”, “hizipçilik” gibi etiketlerden, bizim de bu yazıda zorunlu olarak yapmak zorunda kaldığımız eleştirilerden mümkün olduğunca uzaklaşıp “Türkiye sosyalist devriminin yollarına” yoğunlaştığı takdirde yararlı ve ilerletici olacaktır.

Hem iki taraf, hem de TSH’nin bütünü açısından.

Bu arada, Birleşik Haziran Hareketi’nin (ki iki taraf da içinde yer almaktadır) bu bağlamda sağlayacağı fırsatlar da ihmal edilmemelidir.

“Leninist örgüt ve öncülük” üzerine tartışmaların bu platforma da taşınmasını herhalde kimse düşünmüyordur...

Haziran tamam da, ya sonrası...

2013 Haziran'ının üzerinden 15 ay geçti. Bu 15 aylık sürede Haziran'ın önemi, "dönem kapatıcı" ağırlığı ve gelecek açısından vaat ettikleri konusunda pek çok şey söylendi, yazıldı çizildi...

Bugün geline nokta da ise, üzerinde pek fazla durulmayan, isteyen "tu-haf" da diyebileceği ciddi ve düşündürücü bir gerçekliğe eğilmek zorundayız: Sosyalist örgütleri bir yana bırakıp "hayatında ilk kez sokağa çıkanlar" diye tanımlanan bir "Haziran kitlesi" düşüncecek olursak, bugün bu kitle inanılmaz bir kafa karışıklığı içindedir...

Elbette "kitle" dendiğinde kimse homojen bir nüfus bekleyemez; farklılıklar ve çeşitlilikler mutlaka olacaktır. Ancak, Haziran kitlesinin bugünkü kafa karışıklığı içinde sergilediği eğilimler ve yönelimler "normalin" ötesindedir. Ortak payda AKP karşıtlığıdır; ama bunun üstünde pek normal denemeyecek bir savruluk, eğilim ve yönelim başıboşluğu görülmektedir.

1960'larda AP (Adalet Partisi) iktidarı karşıtlığı vardı, ortak payda buydu; ama üstü o kadar da Babil kulesini andırmıyordu...

1970'lerde MC (Milliyetçi Cephe) karşıtlığı vardı, ortak payda buydu; ama ortak paydanın üzerinde öyle çok geniş bir yelpazeye yayılan çeşitlenmeler görülmüyordu...

Bugün AKP karşıtlığı denebilecek ortak paydanın üstü ise böyledir.

Geçmişte olmayan "sosyal medya" paylaşım ve etkileşimleri bir açıklama olabilir.

Kürt özgürlük hareketinin varlığı ve etkileri bir başka etmen sayılabilir.

Bir dönem pompalanan "AKP gitti gidiyor" düşüncesinin yarattığı rehavet ve sonrasındaki düş kırıklığından söz edilebilir.

Akla yatkın başka açıklamalar da sıralanabilir.

Gelgelelim, aynı alanda aynı gazı ve aynı copu yemiş bir kitlenin sol, solculuk, bayrak, Kemalizm, Kürtler, dincilik, dinci gerici, seçimler, seçimlerde kime oy verileceği, neyin radikallik neyin ılımlılık, neyin gerçekçi neyin imkânsız olduğu gibi başlıklarda bu kadar "heterojen" özellikte olması, üzerinde durulması gereken bir durumdur.

Bu, kimilerinin hemen atlayacağı gibi "Haziran'ın zaafı" çağırışını yaptırmamalıdır. Önemli bir faktörün göstergesi sayılmalıdır: 1960'ların ve 1970'lerin toplumsal muhalefet hareketlerinde etkili, hatta yer yer belirleyici olabilen sosyalizm ya da Türkiye sosyalist hareketi, Haziran'da çok geride ve etkisiz kalmıştır. Haziran'daki ortak paydanın üstünde görülen, bugünlere de uzanan dağınıklık ve savruluğun asıl nedeni, TSH'nin hem güçsüz olması hem de Haziran'a fenersiz yakalanmasıdır.

Özetle, eksiklik ya da zaaf Haziran'da değil, TSH'dedir.

TSH'nin öbekleri bu eksiklik ve zaafı gidermek için gerekenleri kendi örgütleriyle ve partileriyle herhalde yapacaklardır.

Ancak, bunun ötesinde, bu öbeklerin, en azından bu öbeklerin önemlice bir bölümünün başlattığı yeni bir girişim vardır: Birleşik Haziran Hareketi (BHH)...

BHH henüz rüşeym halindeyken, 30 Ağustos'ta gerçekleşen bir toplantının ardından şu değerlendirme yapılmıştı:

“Bir yanda, kendiliğinden, kimsenin beklemediği anlarda ortaya çıkan hareketlenmeler vardır; diğer yanda da bu birincisinin boyutlarına ve kitleselliğine ulaşamasa bile bir araya gelmiş öznelerin yarattıkları hareketler...”

“Şimdi, olur ya da olmaz, ama farklı özneler belirli bir formda bir araya gelirlerse, böyle bir oluşum hem beklenmedik anlarda kendiliğinden patlak veren hareketlenmelere daha fazla nüfuz edebilecek, hem de (daha önemlisi) kendisi belirli bir hareket yaratabilecektir.” (İleri haber portalı, 6 Eylül 2014)

Bugün, hep birlikte yüklenilmesi gereken kanal burasıdır.

Muhteşem başlangıç: Türkiye’yi sarsan bir ay

ERKAN BAŞ

Elinizdeki dergi Türkiye Komünist Partisi’nde yaşanan ayrışmanın ardından çıkarttığımız ilk sayımız. *Komünist* okurlarının tamamının olmasa bile önemli bir bölümünün ayrışma ile sonlanan tartışma sürecinin arka planını merak ettiklerini biliyoruz. En azından sol kamuoyu tartışmanın önemli başlıklarından birisinin Haziran Direnişi olduğuna dair bilgi sahibi ve bu çalışma Haziran’a dair kimi değerlendirmelerimizi paylaşmak için yazılıyor. Böyle bir süreç yaşanmamış gibi davranmak her şeyden önce bizi ciddiyetle takip eden dostlarımıza saygısızlık olur. Bu nedenle kısa bir açıklamayla başlamak zorundayız.

Bizim açımızdan “ayrışma” süreci esas olarak kapanmıştır. Türkiye Komünist Partisi’ni adlı adınca likidasyona sürüklemeyi göze almış tasfiyeci bir hizip faaliyeti yürüten arkadaş topluluğu artık özel olarak gündemimizde değil. Halkın Türkiye Komünist Partisi, bütün üyeleriyle ve tüm gücüyle Türkiye’de sosyalizm mücadelesinin yeni evresinin üzerine yüklediği sorumluluklara odaklanmış durumda. Dolayısıyla okumaya başladığınız çalışma da, bir tartışmayı devam ettirme amacıyla değil, Türkiye sosyalist hareketinin bir bütün olarak sağlıklı bir Haziran değerlendirmesi yapması gerektiğine inandığımız için kaleme alındı. Tartışmalarımıza dair kimi noktalara bu doğrallık içinde değinmekten kaçınmayacağız ve yazının son bölümünde Haziran sonrası solun görevlerine dair bir tartışma yürütürken Haziran sonrası Türkiye sosyalist hareketinin yaşadığı en önemli gelişmeyle ilgili direnişin sınırlarını aşmayacak kimi notlar düşeceğiz. İlgili bölüm de yazının bütününe TKP’nin iç tartışmasının gölgesinden kurtarma çabası olarak değerlendirilebilir.

Haziran, öncesi ve sonrası Türkiye...

Başlarken önce adlandırma tercihimize dair bir açıklama yapalım. Geride kalan 15 aylık zaman diliminde 2013’ün Mayıs sonunda Taksim Gezi Parkı’ndaki ağaçların kesilmesine karşı bir direniş olarak başlayıp tüm Türkiye’ye yayılan sürecin adlandırılmasına dair pek çok farklı yaklaşım geliştirildi. Gezi, Taksim ve Haziran sözcüklerinin, direniş, isyan, hareket ve ayaklanma ile birleştirilmesinden türeyen bu adlandırmaların hepsinin

bir mantığı var. Biz başından bu yana en fazla “Haziran Direnişi”ni tercih ediyoruz. Biraz açmaya çalışalım. Yaşadığımız Gezi parkında başlayan bir direnişin ülke çapında ve aşağı yukarı bir ay süren bir isyan hareketine dönüşmesiydi. Gezi veya Taksim’deki başlangıcı, buradaki direnişi görmezden gelmenin de sonrasında tüm ülkeye yayılan uzun süreli bir harekete dönüşümü ikincil olarak ele almanın da yanlış olduğu kanısındayız. Bu bütünlüğü ifade etmek kaygısıyla kullanıldıktan sonra hiçbir adlandırmanın reddedilebileceğini düşünmüyorum. Biz, bu bütünlüğü vurgulamak açısından diğerlerine daha açıklayıcı bir adlandırma olarak Haziran Direnişi’ni tercih ediyoruz.

Haziran Direnişi sadece Türkiye değil dünya tarihi açısından benzeri çok az bulunabilecek çapta bir halk hareketidir. Diğer örneklerin tamamında başlangıç aşamasında fitili ateşleyen bir konu, eylem veya kişi hep vardır.

Herkesin bildiği bir örnekle açmaya çalışayım. 1. Dünya Savaşı, Avusturya-Macaristan veliahdının Sırbistan’da öldürülmesiyle başlamıştır. Ancak akli başında hiç kimse savaşın gerçek sebebinin bu olduğunu ve örneğin bu yaşanmamış olsaydı savaşın çıkmayacağını söylemez. Dolayısıyla “nesnel gerçek” bu olayla sınırlı değildir. Hatta savaş başladıktan sonra uzunca süre herhangi birisinin bu olayı hatırladığını bile sanmıyorum, ta ki savaş artık tarihin konusu olana kadar...

Bu örnek pek tartışılmaz ama nedense Haziran 2013’ü, sadece bir yeşil direniş, bir kent duyarlılığı olarak ele alıp değerlendirme merakı bir türlü bitmedi. Kuşkusuz bu başlangıç aşaması önemlidir, ancak bu önem esas olarak Gezi Parkı’na dönük müdahalenin bardağı taşıran son damla olmasıyla ilgilidir.¹

Üstelik kapitalizmin içinden geçtiğimiz aşamasında kentsel yağmanın düpedüz bir iktidar sorunu olduğunu da unutmamak gerekir...

Haziran Direnişi, tarihteki başka örneklerde olduğu gibi, gerçek bir toplumsal hareket niteliği kazandığı andan itibaren, yaşandığı somutluğun en temel çelişkisinin yansıdığı bir mücadeleye dönüştü. Önemli başka renkler taşısa bile belirleyici olan AKP’nin faşizan iktidarına karşı bir direniş ve isyan olmasıdır.

Haziran ile ilgili değerlendirme ve tartışmalarda en başa şu cümleyi yazmak gerekiyor. Haziran Direnişi başka pek çok somut gündemle beslenmesine karşı, temel hedefi AKP ve onun başındaki Erdoğan olan bir halk hareketidir.

Bu değerlendirmede ortaklaşıyorsak, Haziran’a bütünlüklü bakış için biraz gerilere gitmemiz gerekiyor.

1 Direniş ile ilgili değerlendirmelerde çok sık başvurulan Konda’nın Gezi Anketi’ne göre Gezi Parkı içindeki direnişçilerin bile %89,1’i doğrudan devlet ve devletin politikalarından kaynaklanan sorunlara karşı orada olduklarını ifade etmişler.

i- AKP iktidarı

Kuruluşundan çok kısa bir süre sonra girdiği ilk seçimde iktidar olan (3 Kasım 2002) ve ardından yapılan tüm seçimlerde, referandumlarda istediği sonuçları şöyle ya da böyle almayı başarmış bir partiden söz ediyoruz.

3 Kasım 2002 seçimlerinde oy kullanan seçmenin %34'ünün (toplam seçmenin %25'inin) oyunu alan AKP seçim sisteminin adaletsizliğinin bir sonucu olarak meclisteki koltukların %65'ini kazandığında herhalde pek az kişi bunun Türkiye tarihi açısından çok önemli bir dönemin başlangıcı anlamına geldiğini fark etmişti. O gün için bu, olsa olsa süreksizliğin, istikrarsızlığın da bir yansıması olarak gösterilen koalisyonlar döneminden sonra ilk defa tek partili bir iktidar deneyimi yaşanacak olması açısından önemliydi. Oysa daha sonra bu sürecin pek çok açıdan örgütlenmiş olduğuna dair çokça veri ortaya çıktı.

Aşağıdaki değerlendirme, Türkiye'nin AKP iktidarına nasıl hazırlandığına dair özet ama çok net bir çerçeveyi çıkarıyor.

"AKP'nin devreye sokulduğu Türkiye ezilmiş ve çaresiz bir ülkedir. Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana taşıdığı sakatlıklar AKP'nin iktidara gelmesinden hemen önce artık taşınamaz boyutlardadır. Koşullar, burjuvazi açısından, AKP gibi bir partiyi göreve çağırarak şekilde olgunlaşmıştır. 12 Eylül faşizmiyle Türkiye'de sola büyük darbe vurulmuş, uluslararası konjonktür Sovyetler Birliği ve sosyalist bloğun çözülmesiyle emperyalizmin lehine dönmüştür.

AKP'nin boy attığı Türkiye solun siyasete müdahale edemediği bir Türkiye'dir. Solun siyasete müdahale edememesi, bir ülke olarak emperyalizm karşısında ezilmişlik ve çaresizlik anlamına gelir. Aynı nedenle, sınıflar mücadelesinde işçi sınıfının eli zayıftır. AKP'nin iktidar için hazırlandığı ülke, patronların uzun süredir istedikleri gibi at oynattığı bir ülkedir.

Türkiye burjuvazisinin, düzenin sürekliliğini sağlamak için kah öne çıkardığı kah yedeklediği dinci gericilik 12 Eylül'ün yol verdiği süreçte siyasette konumunu kalıcı olarak değiştireceğinin ilk sinyallerini 28 Şubat öncesinde vermiştir. Türkiye, dinci gericiliğin zincirlerinin boşandığı bir ortamda başka bir ülke olur; kendi haline bırakılan bu topraklar gericiliğin üremesi ve güçlenmesi için çok elverişli bir zemin sunar. Sola karşı kullanılan dinci gericiliğin Türkiye'de gelişmesinin önündeki temel ideolojik engelin bizzat sol olduğu asla unutulmamalıdır. Solun siyaseten etkisizleştirilmesi, gericiliğin önündeki esas engelin kalkması anlamına gelir.

(...)

Siyasi ve ideolojik olarak köklü bir koordinat değişikliğine hazır hale gelen Türkiye kapitalizmi, ekonomik olarak da yaralıdır. Bu yaraların bedelini de sistemin doğası gereği, işçi sınıfı ödeyecekti. Art arda gelen krizler

çok büyük kitleleri etkilemiş, toplumda geniş satıha yayılan yoksulluk insanları ekonomik olarak bir umut arayışına itmiştir.

Türkiye siyasi, ideolojik ve ekonomik olarak AKP iktidarına artık hazırdır.”²

Bu satırların üzerine ve zaten çokça yazıldığı için uzun uzun AKP değerlendirmesi yapmaya gerek duymuyoruz.

Sermaye iktidarının Türkiye’nin yeniden yapılanmasına giden süreçte kontrolü dışındaki güçleri tasfiye ederek, kontrolündeki güçleri de yeni döneme uygun olarak şekillendirerek yol aldığı artık çok açık. 2000’li yıllara kadar Türkiye’de burjuva siyasetinin önemli aktörleri olarak görül- len, sermaye sınıfına epey hizmet etmiş pek çok kişinin artık isminin bile hatırlanmaması da işte bu sürecin sonucudur. Bugün AKP’nin en önemli kozlarından birisi olarak sıkça duyduğumuz “alternatifi yok” argümanı böyle doğdu.

AKP, sosyalizmin bir güç olduğu dünyanın doğrudan ya da dolaylı sonucu olan ne varsa hepsini yok etme hedefiyle hareket eden emperyalizmin ülkemizdeki ve bölgemizdeki taşeronudur. Türkiye’deki sermaye diktatör- lüğünün daha sağlam temellere oturtulması, gericiliğin toplumsal-siyasal alandaki egemenliğinin güçlenmesi ve emperyalizmle daha kuvvetli bağla- ra sahip bir ülke-rejim kuruluşu ile görevlidir.

Geride kalan yıllarda bu kapsamda AKP, Türkiye tarihinin en önemli dö- nüşümlerine imza attı. Attığı her adım karşısında toplumun belirli kesim- lerinin tepkisini çekti ve AKP karşısında konumlanan insanlar artarken, AKP karşıtı mücadele büyüdü. Ancak özellikle 2010 referandumu sonrası AKP’nin Türkiye’yi yönetme biçimine karşı küçüklü büyüklü ülkenin dört bir yanına yayılan tepkileri hatırladığımızda Haziran’a giden süreci daha iyi anlayabiliyoruz.

Sonuç olarak Haziran için, uzun süredir, farklı alanlarda biriken tepkile- rin birleştiği ve birleşmenin yarattığı etkiyle ülkenin tümüne yayılmış bir isyana dönüştüğü, değerlendirmesi de yapabiliriz.

ii- Haziran günlerine dair...

Mayıs 2013’e doğru giderken, örneğin Aralık 2012 ODTÜ Direnişi son- rası yaşanan gelişmelerden bugün bile hala aklımızda olan başlıkları yaz- dığımızda ne söylediğimiz daha iyi anlaşılacaktır. Roboski Katliamı ile başlayabiliriz mesela, 4+4+4 denilen eğitimdeki gericileşme ve buna karşı, başta veliler ile öğretmenler olmak üzere gerçekleşen eylemler, kürtaj ya- sağı, kadın cinayetlerindeki akıl almaz artış, örneğin Sivas Katliamı da- vasındaki zaman aşımı kararı, THY’deki grev, işten atılan 305 işçi için yapılan direniş ve içki yasağı aklımıza ilk gelenler. Reyhanlı Katliamı ile

2 90. Yıl Tezleri, TKP Temel Belgeler, HTKP yayını, İstanbul: 2014, s. 212.

aslında AKP'nin saldırgan dış politikasının doğrudan Türkiye içinde neden olduğu can kayıplarının altını özellikle çizelim. Taksim'deki 1 Mayıs kutlama yasağı ve buna direnenlere uygulanan polis şiddeti, İnci Pastanesi'nin kapatılması, Emek Sineması'nın yıkılması girişimi ve buna karşı eylemler, son eylemlerde pek çoğu tanınan sinema-tiyatro oyuncularına dönük saldırı gibi görece sembolik ancak tüm ülkenin gündemine giren iktidarın güç gösterilerini ekleyebiliriz. Bunların tamamı 6 ay gibi kısa bir sürede yaşananlar arasında pek çok insanın bir çırpıda aklına gelebilecek olan olaylar. Tek tek olayların ötesine geçtiğimizde ise aşağı yukarı şunları söylemek mümkün: Haziran esas olarak iktidarın uzun süredir halkın yaşam alanlarına, yaşam tarzlarına, bedenlerine bir bütün olarak hayatlarına dönük kontrol ve müdahalelere karşı bir protestodur.

TKP tarafından yazılmış olan şu satırlar söz konusu tablonun arka planına dair bir değerlendirme olarak okunabilir: "İkinci Cumhuriyet Türkiye'sinde kriz dinamikleri birçok farklı alana ve başlığa yayılmış durumdadır. AKP iktidarı, Birinci Cumhuriyet'in tasfiyesi için gerekli olan saldırgan ve çözücü müdahaleyi yerine getirmiş, ancak İkinci Cumhuriyet'in inşası için gerekli olan kurucu müdahalelerde hedefe ulaşamamıştır. Buradaki başarısızlık, bir kısmıyla AKP'nin kısıtlı yeteneklerinden kaynaklansa da, esas neden halkın oldukça geniş bir kesiminin dayatılan rejime karşı koymasıdır. Sonuçta, AKP, eski rejimi yıkmış, ancak yeni bir rejimi kalıcı ve sağlıklı biçimde yerleştirememiştir. Oluşan bu belirsizlik ortamında, devletin ve toplumun birçok uzvu kontrolsüzlüğe mecbur kalmıştır. Bu anlamda, İkinci Cumhuriyet, hem kurumsal hem siyasal hem de toplumsal alanlardaki kriz dinamiklerini kontrol altına alamamıştır."³

Buradan devam edelim...

2013'te Türkiye tarihinde eşî benzeri görülmemiş bir Haziran ayı yaşadık. Mayıs'ın son günlerinde başlayıp bütün Haziran'a yayılan büyük halk hareketi sırasında, hemen herkes "hayatımda hiç böyle bir şey görmedim" dediği onlarca olay yaşadı. "Hayatımda hiç bundan daha büyük bir eylem görmedim" dedikten bir gün sonra daha büyüğünü, "hayatımda hiç bu kadar kararlı bir topluluk görmedim" dedikten bir gün sonra daha kararlısını gördük. Bir de hareketin yaygınlığı nedeniyle görmediklerimizi eklediğimizde gerçekten muhteşem bir Haziran yaşadık... Her saat farklı eylem biçimleriyle, militanlık-meşruiyet çizgisini geliştire geliştire ilerledi. Bazen, "duran adam" örneğinde gördüğümüz gibi en pasif eylem biçimiyle, "bitti artık" denilen yerden yeniden ve hızlanarak devam etti ve *Türkiye tarihinin en büyük halk hareketi ortaya çıktı.*

2013 Haziran'ında sokaklarda o güne kadar görülmedik ölçüde bir devlet şiddeti vardı, her yer gaza boğuldu ama Türkiye çok uzun yıllar sonra ilk defa gerçek anlamıyla soluk alıp vermeye başladı.

3 TKP12. Kongre Siyasal Rapor, TKP Temel Belgeler, HTKP yayını, İstanbul: 2014, s. 351.

Eylemlere, bugüne kadar pratik politik faaliyetle hiç ilgisi olmamış milyonlarca kişi katıldı. Siyasetin 4-5 yılda bir oy vermekten ibaret olmadığı, sokakta siyaset yapılabileceği geniş kitleler tarafından hem öğrenildi hem öğretilmiş oldu. Yukarıda sözünü ettiğimiz ankete göre eyleme katılan insanların % 55,6'sı ilk defa bir eyleme katılmış. Bu, seçimlere katılma oranı olarak dünyanın en yüksek ortalamalarından birisine sahip Türkiye gibi bir ülke için özellikle önemli. *Halk parlamento dışı muhalefetin, parlamentodaki muhalefetten daha etkili olabileceğini de görmüş ve göstermiştir.*

Bu çalışmada, Haziran'ı tüm boyutlarıyla değerlendirme iddiamız yok, böyle bir misyon bu yazının boyunu çok aşar. Esas amacımız, sağlıklı bir bakış açısı için ihtiyaç duyduğumuz kimi nirengi noktalarına işaret etmek ve elimizden geldiğince üzerinde yürünmesi gerektiğini düşündüğümüz yolu belirginleştirmeye çalışmak.

Bu aşamada yöneme ilişkin bir iki uyarıyı yazarak derdimizi daha rahat anlatabiliriz.

Temel tezimiz şu, *Haziran Direnişi'ni anlamamanın bir ön şartı var. Bu ön şart yaşananlara devrimci bir perspektifle bakmaktır.*

Bu muhteşem direniş, bu müthiş başlangıç, büyük bir devrimci dönüşüme zemin oluşturmuştur. Bunu anlamak ve buradan yürümek, Haziran'dan doğru sonuçlar çıkartmak için temel ihtiyaçlarımızdan birisi.

Fakat meselemiz bundan da ibaret değil. Eş zamanlı olarak, ortaya çıkan olanakları değerlendirmek ve ileri taşımak, kazanımları kalıcılaştırmak ve geliştirmek, daha ayrıntılı-bütünlüklü yanıtlar üretmek zorundayız.

Bu kapsamlı görevi yerine getirmek içinse Haziran'ı devrim hedefine uygun olarak ve bir yöntemle ele almak gerekiyor. Tam bu aşamada Metin Çulhaoğlu'nun yıllar önce yazdığı bir değerlendirmeyi paylaşmak işimizi çok kolaylaştıracak. *"Marksizm'i az çok bilen herkes, Marksizm'in çözümleme yönteminin diyalektik yöntem olduğunu da bilir. Daha ötesi, diyalektiğin yasalarını bir güzel sayabilir de. Ama, iş güncel durum değerlendirmelerine ve siyasal çözümlemelere geldiğinde, nedense bu yöneme başvurulmaz. Artık diyalektik yöntem bir kenarda kalmıştır. İnsanlar, çözümlemelerini, kafalarını çalıştırarak, istihbarat toplayarak, günlük gazete izleyerek ve yöntem olarak da formel mantık kategorilerini kullanarak yapmaya çalışlar."*

Bu satırları aynı zamanda Haziran Direnişi ile ilgili yazılan sayısız değerlendirmeden çok az anlamlı sonuç çıkmasının temel nedeni olarak görüyoruz. Daha açık yazalım, direnişin ardında faiz lobisi olduğu iddialarını yayan, ayağa kalkan halkın içinde Seferberlik Tektik Kurulu arayan zihniyetle, Haziran Direnişi'nin sonuçta hiç bir değişiklik yaratmadığı iddiasını taşıyan değerlendirme hep aynı zafiyetin ürünüdür.

Oysa Marksizm’in önemli bir farkı, gerçeğe ulaşma yolunu bilimsel bir yöntemi temel alarak, nesnel gerçekliği olabildiğince bütünlüklü biçimde anlamaya çalışmasıdır. Marksistler için anlamak, müdahale etmek, değiştirmek ve değişmek ancak birlikte ve bütünlüklü bir çabayla mümkündür.

Örneğin kendisini öncü olarak tanımlayan herhangi bir gücün, bütünüyle dışarıda kalıp akıl dağıtması veya müdahale edip değiştirirken kendisinin hiç değişmeden kalması teorik olarak bile mümkün değildir.

Söz konusu Haziran olduğunda benzer bir yaklaşımla hareket etmeliyiz. Devrimcilerin en şanslı olduğu yer budur. Çok ama çok somut yazalım, bir tek an olsun kendisini direnişin bir parçası olarak hissetmeyenlerin, örneğin biber gazının tadını bilmeyenlerin, değil başarılı bir müdahale yapabilmesi, meseleyi sağlıklı anlayabilmesi dahi mümkün değildir. Arada söyledikleri doğru şeyler varsa bu en fazla bozuk saatin doğruyu göstermesi ile benzerlik kurularak değerlendirilmelidir.

Yine Haziran tartışmaları sırasında akılda tutulması gereken bir başka noktaya işaret ederek bu bölümü bitirelim.

AKP karşısında Haziran 2013’te ayağa kalkanlar için pek çok değerlendirme yapıldı, burada meselenin sosyolojik-sınıfsal analiz kısmına girmek istemiyorum. Sadece kısa yoldan ve kolayca yapılan “orta sınıf başkaldırısı” yorumlarına katılmadığımızı, hareketin en genel anlamıyla bir emekçi karakter taşıdığını söyleyelim. Hatta meseleye sadece Gezi Parkı ile ilgili tartışmalar açısından bakarak bile, olayın başlangıç aşamasının “değişim değerinin hakim olduğu dünya görüşü ile kullanım değerinin hakim olduğu dünya görüşünün karşı karşıya gelişi” açısından bile sınıfsal bir karşıtlığa tekabül ettiğini yazabiliriz ama bunlar başka bir yazının konusu olsun. Şimdilik şununla yetinelim, Haziran’a bir “orta sınıf hareketi” etiketi yapıştırma çabaları, esas olarak işçi sınıfına güvensizlikten türeyen değerlendirmeler ve emekçi halka tepeden bakma hastalığının bir yansımasıdır.

Bu yazı kapsamında söylemek istediğimiz ise, Haziran Direnişi’nin ağırlığını temsil eden ve AKP ile hesaplaşmaya kesin kararlı bu toplumsal gücün Türkiye’nin dinamik ve taşıyıcı gücü olduğudur. Hiç tereddütsüz yazılabilecek bir şey daha var, Haziran direnişçileri ülkenin geleceğinin şekillenmesinde tayin edici bir rol oynayacaklar. Şu anda seçim verileri ile baktığımızda bunların sayıca AKP’yi devirecek bir toplam olmadığını söyleyenler varsa, bunlara verilecek yanıt siyasetin matematik denklemlere sığmayacak bir dinamizmi olduğudur. Bu “dinamik nüfus” AKP tarafından dönüşüme ikna edilemeyecek ve biraz da bu nedenle AKP iktidarı hiç bir zaman rahat yüzü görmeyecektir.

AKP iktidara geldiği ilk dönem demogojik biçimde kendisini toplumun yok sayılanlarının, ezilenlerin iktidarı olarak pazarlıyordu. 2007’deki seçimler sonrası tekrar iktidar olana kadar kesintisiz biçimde devam eden bu propa-

ganda, 2007'den bu yana esas olarak "güç biziz" biçiminde devam ediyor. Dokunulamaz denilen generalleri hapse atarak, kendisine karşı gelişen her tür muhalefete acımasızca ve en sert yanıtları vererek yola devam eden AKP, baskı ve şiddeti kesintisiz olarak sürdürüyor.

2013 Haziran'a doğru giderken, AKP'nin belli sıkıntılar yaşadığı doğrudur, fakat herhalde hiç kimse Haziran Direnişi arifesinde "AKP güçsüz" değerlendirmesi yapmamıştı. Dolayısıyla, Haziran Direnişi sırasında ayağa kalkan milyonlar, AKP'nin güçsüz olduğunu düşünüp, düşerken bir tekme de ben atayım diye sokağa çıkan insanlar değildi. Tam tersine, özellikle başlarken, "çok güçlü olsa bile, istediği her şeyi yapamayacağını göstereceğiz" diye özetlenebilecek bir ruh hali ağırlık taşıyordu. Bu son derece önemli, çünkü güçlü olduğu bilinen bir iradenin karşısında dik durmayı başarmak, boyun eğmemek Haziran direnişinin en önemli kazanımlarından birisidir. Dolayısıyla AKP'nin bugün veya yarın güç gösterisiyle toplumu teslim alma şansı yoktur.

iii- Haziran sonrası

Yine yönetsel bir hataya dikkat çekmek durumundayız. Diyalektiğin temel konularından birisi, her türlü değişim ve etkileşimi bütünsellik içinde değerlendirmektir. İçinden geçtiğimiz evre, belki yeninin bir bütün olarak doğumu değildi ancak eski olanın gidişi ve yeninin doğumunun başlangıç aşaması olarak görülmeli. Artık hepimiz Haziran Direnişi'nin yaşandığı bir ülkede yaşıyoruz ve bunun değiştirici, dönüştürücü etkisini hesaba katmayan her tür değerlendirme eksik kalacaktır.

Örneğin aşağıdaki değerlendirme Haziran sonrası yapılmıştır ve hesaba katılması gereken yeni verilere dair örnektir:

"Birinci Cumhuriyet döneminde, rejimin yapısal özellikleri so-nucunda halk dinamiğinin siyasetin dışında tutulabildiği, siyaset alanının dışında tutulan halka sisteme bağlanmak için genel geçer bir ideolojik çerçeve sunulabildiği, partimizin de dile getirdiği bir analizdi. İkinci Cumhuriyet'in bir yandan krizlerle boğuşmasının bir yandan da bu krizleri aşacak etkili yollar bulamamasının en önemli nedeni, halk dinamiğinin siyaset dışında tutulması için kullanıma sokulacak enstrümanlar geliştirememiş olmasıdır. Bu noktada, siyasetin dışına itilen halkın sisteme bağlanabilmesi zorlaşmaktadır. Böylece halk, siyaset alanının etkili bir aktörü haline gelmiş, önemli gündemlerde kendisini göstererek yerini kalıcılaştırmaya başlamıştır. İkinci Cumhuriyet, halkı siyasetin dışında tutabilmek için polis şiddetinden ve devlet baskısından başka enstrüman bulamamakta, yaydığı ideolojik söylem ise ancak kendi tabanını konsolide etmeye yaramaktadır. Bu anlamda, İkinci Cumhuriyet'in siyasal haritasında halk dinamiği özel bir yer kazanmıştır." 4

4 TKP12. Kongre Siyasi Rapor, TKP Temel Belgeler, HTPK yayını, İstanbul: 2014, s. 354.

Buradan hareketle, Haziran ayında “sokağa çıkan” milyonların, sokağa ilk çıktıkları an ile bugün arasında son derece önemli bir bilinç sıçraması yaşadıklarının altını çizmek gerekiyor. Bu değişim-gelişim, iktidar karşısındaki duruşlarında olduğu kadar mücadele sırasında yanlarında olan politik özneler ve onların sözlerine bakışta da bir farklılaşmayı beraberinde getirmiştir.

Haziran sonrası günlerde, yaşadıklarını bu eksenle yeniden değerlendiren milyonlarca insanın olduğunu tartışmaya gerek var mı? Sayıları milyonlarla ifade edilen bu insanlar, ülkedeki ve dünyadaki siyasal gelişmeleri, bu gelişmelere dair politik öznelerin değerlendirme ve duruşlarını “yeni birikimle-riyle” değerlendiriyorlar.

Bu çapta büyük kitleleri sokaklara taşıyan bir halk hareketinin hep aynı büyüklükte veya artan kalabalıklarla ilerlemesi mümkün değildir. Zaman içinde geri çekilmelerin yaşanması kesinlikle normaldir. Bu aşamada önemli olan salt eylem heyecanının peşinden sürüklenmek yerine doğru zamanlarda ve doğru biçimlerde, yeni mevziler kazanmak üzere kararlı olmak ve ileri adım atmanın önemini kavramaktır.

Geride kalan bir yıldan fazla zaman içinde, özellikle yerel seçimler ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin, Haziran sonrası ortaya çıkan umudu belli bir ölçüde kırdığı elbette doğrudur. Bununla beraber örneğin AKP açısından Haziran öncesine dönüldüğünü, gücünü toparlayabildiğini söylemenin mümkün olmadığını düşünüyorum. Gerillalarla düzenli ordular arasındaki mücadele için yazılmış uzun bir değerlendirmeden aklımda kalan bir bölüm var, hatırladığım gibi yazacağım ve halk ile AKP arasında Haziran’da zirve yapan mücadeleye de benzer bir yaklaşımla bakabileceğimizi düşünüyorum. Askeri açıdan, gerillalar, yenilmediği sürece kazanmış, düzenli ordu ise kazanamadığı sürece yenilmiş sayılır. AKP de bir düzenli ordudur ve ilerleyemediği her durumda aslında gerilemektedir.

Bir kere başlamış olan bu halk direnişi, AKP iktidarı sürdüğü sürece büyük veya küçük olabilir, biçim değiştirebilir, sürekli veya kesintili bir seyir izleyebilir fakat mutlaka devam edecektir.

Bu söylenenlerden AKP’yi küçümsediğimiz gibi bir sonuç çıkarılmamalıdır. Tam tersine son derece ciddiye alınmalıdır. AKP Türkiye’de kapitalizmin egemenliğini korumak ve güçlendirmek için iktidar koltuğuna oturtulmuş, gerici bir düzen partisidir ve ekleme yapmamız gerekir, sadece sıradan bir düzen partisi de değildir.

AKP, Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca hiç bir düzen partisinden ulaşamadığı bir güce ve etkinliğe ulaşmıştır. En yakın örnekleri olarak görebileceğimiz, DP ve ANAP dahil, benzerleri hep düzenin mevcut yapısı ile olabildiğince uyumlu davranıp, yeni mevziler kazanırken, AKP düzeni yeniden ve daha güçlü kurmak için gerektiğinde radikal denilebilecek karşı karşıya gelişlerden çekinmemiştir.

Bu, bize göre, AKP'nin veya Erdoğan'ın cesaretinden çok, iç ve dış siyasal gelişmelerin AKP'ye yüklediği görevin ve sunduğu olanakların bir sonucudur. Bununla beraber AKP, özel misyonlar üstlenmiş bir siyasal parti olarak çıktığı bu yolda örgütlü bir suç makinesine dönmüştür. Sadece birikmiş suç dosyalarına bakmak bile AKP'nin iktidardan indirildiği gün nasıl bir sonuçla karşılaşacağını ipuçlarını veriyor. Bu kadar çok suça bu-
laşmış bir örgütün ve üyelerinin iktidarı normal yollarla devretmesi bekle-
nemez. AKP'nin yenilgisi ancak ve ancak dışı dış bir mücadelenin sonucu olabilir.

AKP çeşitli sıkıntılar ve avantajları birlikte yaşıyor. Çarpıcı örneklerinden birisi basın yayın alanıdır. AKP'nin önemli bir hakimiyeti olduğunu herkes kabul ediyor. İsteddiği anda 7-8 günlük gazeteye aynı manşeti atılabilecek bir gücü elinde tutmak az bir şey değil. Fakat şunu eklemek gerek, AKP medyadaki egemenliğini artırdıkça, medyanın halk üzerinde zaten azalmış olan inandırıcı etkisi bir bütün olarak kaybolmaya doğru gidiyor.

Daha bütünlüklü baktığımızda görüyoruz, AKP açısından artık temel hedef kendi kitlesini tutabilmek, konsolide etmek. Toplumun geniş kesimleri içe-
risinde bugüne kadar ikna edemediği yeni ve dinamik güçleri çekim alanına kazanma arayışı bitmiştir. Özellikle Erdoğan'ın konuşmalarına baktığımız-
da artık sadece kendisine ait olan bir millet olduğunu düşünüp, onlara ses-
lendiğini görüyoruz. Bu, toplumun geri kalanından vazgeçtikleri anlamına
geliyor ve bize göre büyük bir yenilgidir.

Toparlayacak olursak, *Haziran'da ve bugün hala AKP'nin tüm bu karmaşa
içerisinde en azından iktidarını korumayı başarmış olmasının esas nedeni,
gerçek bir iktidar alternatifinin henüz şekillenmemiş olmasıdır.* Böyle bir
alternatif Haziran günlerinde oluşturulmuş olsaydı o zaman, bugün oluşturu-
labilirse çok kısa bir süre içinde AKP iktidarının sonunun gelmesi müm-
kündür.

Açık söylemek gerekirse, Haziran sonrası yaşanan pek çok gelişme, ser-
mayenin bir kesiminin ve hatta emperyalizmin kendi çıkarlarını AKP gibi
koruyacak bir alternatif yaratma arayışı içerisinde olduğunu da gösteriyor.

Komünistler tam bu noktada özel bir sorumlulukla yüklenmişlerdir. Sadece
tarihten değil, yakın geçmişten çıkarttığımız çok önemli bir deneyimimiz
daha var: Devrimci bir öznesi olmayan emekçi halkın, devrimi de olamı-
yor...

Durum buysa, aşağıdaki satırları bir defa daha okuyup, öyle devam edelim.

“Haziran Direnişi'yle birlikte Türkiye'de 12 Eylül'le açılan dö-nem kapan-
mıştır. Türkiye halkının ve solun 30 yıl cenderesinde yaşadığı 12 Eylül ge-
riciliği, sokakları dolduran milyonların ortaya çıkarttığı enerji ve kararlılık
sayesinde tarihe gömülmüştür. Buna bağlı olarak, Türkiye halkının daya-
nışmacı özelliklerini yaşama geçiremediği, sola ve ilerici değerlere mesafeli

durduğu, örgütlü mücadele ve siyasallaşma konularında açık bir isteksizlik gösterdiği bir dönem sona ermiştir. Sosyalist hareket, siyasal ve toplum-sal parametrelerdeki değişimin anlamını bilince çıkarmalı, 12 Eylül döneminin alışkanlıklarından bütünüyle kurtulmalıdır.”⁵

Haziran Direnişi ve Sol

İlk söylenmesi gereken Haziran Direnişi’nin tartışmasız biçimde solda olduğudur. Direniş, özgürlükçü, laik-aydınlanmacı, yurtsever, Cumhuriyetçi, çevreci vb. renkler taşımış, bunların her biri kendisini belli ölçülerde yansıtmıştır. Ancak eğer tek bir siyasal-ideolojik tanım yapacaksak Haziran Direniş sol bir direniştir.

İki, tüm eksiklik ve hatalarına rağmen *Türkiye sosyalist hareketi Haziran Direnişi’nin ortaya çıkmasında belirleyici bir rol oynamıştır.*

Pek az ifade edildiği ve genellikle unutulduğu için özel olarak yazmak istiyorum. Sürecin içinde yer alan tüm bileşenlerin ortak çatısı olan, herkesçe çok eleştirilen ancak koordinasyon kadar fiili olarak direnişin temsiliyeti görevini de üstlenen Taksim Dayanışması içinde yer alan büyüklü küçüklü onlarca örgüt kendisini solda tanımlamaktadır. Taksim Dayanışması’nın bileşeni olan meslek odası ve kitle örgütlerinin yönetimleri, temsil ettikleri kurumlarının içinde en genel olarak solcu olarak tanımlanan kadrolardır.

Daha özel olarak bakacak olursak Gezi Parkı’ndaki zorbalığa ve yağmacılığa karşı başından bu yana mücadele eden etkin bir özne olan mimar ve mühendis odalarını anmak gerekir. Burada da direniş ile ilgili tüm başlıklarda yükü sırtlanmış olanlar, hem de kelimenin tam anlamıyla hiç kimse bu konularla ilgilenmezken bu yükü sırtlanmış olanlar, TMMOB içindeki sosyalistlerdir. Bu Türkiye’de sosyalist hareketin çeşitli alanlarda uzun yıllardır süren kavgasının yarattığı birikimin bir parçasıdır.

Türkiye solu 2000’li yıllara önemli bir mücadeleden ayakta kalmayı başararak, “varım” diyerek gelmişti. 2000’li yıllar, bir başka deyişle AKP’li yıllar, Türkiye tarihinin en önemli dönüşümlerinin yaşandığı yıllar oldu. Bir bütün olarak sermaye diktatörlüğünün yeniden yapılandırıldığı bu dönem, siyasal-toplumsal alanın tüm unsurlarının da yeniden şekillendiği veya şekillendirildiği bir kesitti.

Sadece dinci hareketin farklı eğilimlerinden TSK’ya, CHP’den düzen dışı sola, ulusalcılardan faşist harekete kadar geniş bir yelpazedeki aktörlerin son 15 yıllık seyrini incelediğimizde bile çok özel bir dönem yaşadığımızı kolayca fark ediyoruz. AKP, kendisine karşı en küçük direnci temsil potansiyeli olan, düzen içi veya düzen dışı tüm unsurları ya kendi işine yarar hale getirmiştir ya da etkisizleştirmiştir.

Bunun tek istisnası devrimcilerdi.

5 TKP12. Kongre Siyasi Rapor, TKP Temel Belgeler, HTKP yayını, İstanbul: 2014, s. 360.

Sosyalist sol da bu süreçte iktidarın çeşitli müdahalelerine konu olmuştur. Özellikle 2010 referandumunda çok şiddetli yaşanan ayrışma, esas olarak AKP'nin solu uyumlulaştırma ve kendi stratejik hedefine ekleme çabasının bir sonucudur. Eğer operasyon başarılı olsaydı, "yetmez ama evet" rezilliği ile simgelenen bir blok Türkiye'de sosyalizmi temsil ehliyeti kazanacaktı. Bu önemli operasyon, Türkiye sosyalist hareketinin devrimci birikiminin ortak çabası ile boşa çıkarıldı ve sosyalizmi temsil ehliyeti kazansın diye ortaya itilen güçler, solun dışına atıldı.

Tarihimizin en önemli halk ayaklanmalarından birisi olan Haziran Direnişi'nin yaşanmasında, bu çok uzun yıllara dayanan, direngen damarın çok ama çok önemli bir katkısı olmuştur. Bir gün olsun AKP'nin kendini meşrulaştırma girişimlerine prim verilmemesi, *devrimcilerin AKP ile kesintisiz biçimde sürdürdüğü mücadele, Haziran için gerekli ön birikimi oluşturmıştır.*

Buraya kadar yazdıklarımızın özel bir anlamı var. En küçük bir devrimci iddia taşıyan herhangi bir kişi veya politik özne için Türkiye'nin Haziran 2013'te yaşadıklarından heyecan duymadan konuşmanın mümkün olduğuna inanıyorum.

İçeriden, belli bir sistematikle, heyecanla ve devrimci bir perspektifle bakmaya vurgu yaptıktan sonra ise şunu mutlaka eklemeliyiz. Haziran Direnişi içinde taşıdığı zenginlik nedeniyle insanı sarhoş edecek bir atmosfer yarattı. Tam bu nedenle süreci değerlendirirken kaçınılmaz olarak belli bir düzeyde soyutlamalara gitmek, Haziran'a tarihsel bir bütünlük içinde bakmak gerekir. Bu yapılmadığı durumda kaçınılmaz olarak Haziran rüzgârının dağıtıcı etkisi de devreye girecektir.

Haziran'a, ama esas olarak, bu direnişin önemli bir gücü olan sosyalist harekete dönük ulusalcı veya liberal müdahalelerin gücünü buradan aldığını yazabiliriz. Bu çaptaki bir hareket içinde pek çok farklı eğilimin, yönelimin olması kaçınılmaz ve herkes kendi meşrebine göre buradan bir takım öğeleri, bütünlükten kopararak parlatmakta ve kullanmaktadır.

En iğrenç örneklerini, sanıyorum şaşırtıcı gelmeyecektir, Birikim'de görmek mümkün. Temmuz-Ağustos 2013 tarihli Birikim'de bir yazar, yazısının "militar devrimciler" diye tanımladığı gruplara ayırdığı bölümüne şöyle başlıyor. "Berbatlardı. Hakikaten berbatlardı."⁶

Bu zevat Haziran Direnişi'ni toprağa verip direniş tarihini kuvvetli kalemleleriyle istediği gibi ve yeniden yazmanın derdinde, bu arada kafasında kurduğu hayallere uygun olmayan her solcuyu mahkum etmeye çalışırken dilini tutamıyor. Burada barbarlık diye tanımlanan, düzenin sınırlarını çizdiği eylem çizgisinin ötesini zorlayanlar olsa gerek. İşin bu kısmında gerçekten dikkatli olmak gerekir. Zira Haziran'ın en önemli kazanımla-

6 Metin Solmaz, "Bizimkiler, naif devrimciler, naif çevreciler", Birikim Sayı 291-292, s.74

rından birisi, solun eylem çizgisi meşruiyetini geliştirirken, düzenin ve somut olarak kolluk kuvvetlerinin meşruiyet alanını daraltmasıydı. Burada işi ifrada vardırır örneklerin de çıkmış olmasını kabul edebiliriz. Bunu bahane ederek, Haziran'ın başında düzenin çizdiği sınırları zorlayan ve belli bir meşruiyet çizgisinde inatla sürdürülen militan çıkışların mahkum edilmesine izin verilemez. Özellikle vurgulamak gerekiyor ki, Haziran, aynı zamanda belli bir toplumsallıkla buluşmuş bir inatçı damarın gittikçe kitleselleşmesi ve yaygınlaşmasıydı. Meşruiyet çizgisini güçlendirecek bir politik nosyonla beslendiği ölçüde bu inat devrimci bir karakter taşımaktadır.

Sol, bu tarz dışarıdan gelen müdahalelere, yaftalamalara, tüm müktesebatını hiçe saydırma girişimlerine de boyun eğmeyerek yoluna devam etmeli. Ancak bu temel korunduktan sonra, gerçekten ihtiyaç duyulan yeniden kuruluşun gerçekleştirilebileceği akıldan çıkarılmamalı. Solun eksiklerine, yaşaması gereken yeniden kuruluşa dair bir tartışma için önce bunların yazılması gerekiyordu. Bu yapıldıktan sonra ise eleştirilerimiz konusunda olabildiğince acımasız olmamızın bir zararı olmaz, tam tersine faydası olur.

Gariptir, en olumsuz koşullarda Haziran günlerinin hayalleriyle direnen, bu günleri bekleyen sol, Haziran'a hazırlıksız yakalanmıştır. Bu kapsamda işin bize göre en ilginç taraflarından bir tanesi solun yazılarıdır. Haziran sonrasında yazılan değerlendirmeler, eğer politik bir öznenin kadroları tarafından yazılmışsa neredeyse istisnasız biçimde, Haziran Direnişi'nin kendilerince önceden görülmüş olduğunu söylemeden geçmiyor. Epey farklı siyasal doğrultular taşıyan, hatta taban tabana zıt diye tanımlanabilecek birkaç tane sol yayını arka arkaya okuduğumuzda, "madem hepiniz bu kadar öngörüldünüz, biz bu Haziran'a neden bu kadar hazırlıksız yakalandık?" sorusu kendiliğinden ağızımızdan çıkıyor.

Yine de haksızlık yapmayalım, Haziran öncesi kimi ipuçları taşıyan değerlendirmelerin yapılmış olduğunu elbette söyleyebiliriz, ancak solun hiçbir öznesi Haziran'a diğerlerine göre daha hazır girmemiştir. Esas olarak o ana kadar biriktirilmiş ne varsa, çok doğru olarak Haziran'a katılmış ve bu oranda Haziran günlerinde etkili olunabilmiştir. Bu nedenle bizim açımızdan solun Haziran günlerinde yaptıklarını tartışmak esas olarak geleceğe dönük bir tartışmadır.

Direnış süreci içinde direnişı bir an önce bitirmeye dönük girişimler, kimilerinin kendilerini rahatlatmaya dönük söylemlerde ifade ettiğı gibi sadece Kürt hareketine ait bir refleks olmadı. Türkiye solunun pek çok kesimi Haziran günlerini, hazırlıksız yakalandığı gerekçesine sığınarak, "küçük de olsa bir kazanım elde ederek bitirelim" gibi sözde makul bir çerçevede direnişin bitirilmesi arayışıyla geçirdi. Yaygınlaştırmaya, büyütmeyle dair arayışlar küçük bir azınlığın maceracılığı olarak adlandırıldı. Oysa yapıl-

ması gereken, ortaya çıkan bu büyük gücün kontrol altına alınması değil, belli bir etkileşim içinde geleceğe taşınması için arayışlara açık olmaktır.

Daha önce yazmıştım, bugün, “Haziran sürüyor mu bitti mi? Hangi açılardan bitti? Hangi açılardan sürüyor?” gibi sorularla devam eden tartışmaları çok anlamlı bulmuyorum. Önemli olan Türkiye’nin artık Haziran’ı yaşamış bir ülke, halkın Haziran’ı yaşamış bir halk olmasıdır.

Yerli - yersiz kullanıldığı için belli bir ihtiyatla yaklaştığımız “artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak” sözü en çok Haziran sonrası Türkiye’ye yakıyor.

Bunlar doğruysa şunu da eklemek kaçınılmazdır, Haziran, Türkiye’de sol siyaset açısından da bir dönemi bitirmiştir.

Haziran ile birlikte Türkiye, sol açısından ileri atılım için çok önemli olanakların ortaya çıktığı bir döneme girmiştir. Böylesi bir dönemde yapılması gereken tüm enerjinin, birikimin bu olanakların değerlendirilmesine odaklanmasıdır.

Haziran’ın TKP’si

Türkiye sosyalist hareketinin Haziran sonrası yaşadığı en önemli gelişmenin TKP’de yaşandığı kabul edilecektir. Yazı boyunca ifade ettiğimiz görüş ve değerlendirmelerden ulaşılabilecek bir sonucu şimdi bir kez daha yazalım. Bu aynı zamanda bugün Halkın Türkiye Komünist Partisi’ni oluşturmuş olan siyasi iradenin TKP içindeki tartışmalarda ortaya koyduğu en önemli tezlerden birisiydi, *TKP’de yaşanan (ve bir ayrışma ile sonuçlanan) tartışma, sadece TKP’nin iç tartışması değil(di)*.

Belki tüm dünya için söylenebilir ama somut olarak Türkiye devrimci hareketi çok uzun yıllardır, önemli bir direniş pratiği sergilemektedir. Özellikle 12 Eylül yenilgisi ve ardından 90’lı yıllara girerken sosyalizmin uluslararası bir yenilgi yaşaması yakın döneme kadar tüm devrimci özneleri de belirleyen temel parametrelerdi.

Dünya çapında emperyalizmin, siyasi, ideolojik, kültürel ve askeri boyutları olan bir yeniden yapılandırma hamlesiyle belirli bir dönemi etkin biçimde belirleyebildiğini söyleyebiliriz.

Bugüne geldiğimizde, uzun bir tartışma olduğu için burada sadece değinecek geçelim ama şu değerlendirme aklımızda merkezi bir yerde durmalıdır. *Bugün aynı zamanda kapitalizmin dünya çapında ideolojik bir kriz içerisinde olduğu bir dönemden geçiyoruz.*

Yine bugünle ama bu kez Türkiye ile devam edelim. Özetle söylersek, Eylül generallerinin programını daha uygun ülke ve dünya koşullarında mantıksal uzantılarıyla birlikte hayata geçirmek üzere sorumluluk üstlenmiş bir AKP iktidarının sürdüğünü en başa yazmamız gerekiyor. Son

10 yıldır, Türkiye siyasetinin temel gündemi AKP'nin bu kapsamda attığı adımlar ve buna karşı toplumun çeşitli kesimlerinde yansımaları gördüğümüz direnişlerdi.

Sonuç olarak, Türkiye'de, başka pek çok siyasal gelişmenin yanı sıra Haziran 2013'te hep birlikte yaşadığımız o muhteşem günlerle beraber 12 Eylül artık kesin olarak bitmiştir.

Bilinen bir sözü kullanarak söyleyelim, artık müzik değişti, dansın adımları da buna göre değişecek.

Türkiye artık Haziran 2013'ü yaşamış bir ülkedir ve tüm siyasi özneler gibi devrimci hareket de bu verilerle kendisini yeniden kurmak, yeniden yapılandırmak ve yeniden konumlandırmak zorundadır.

Böylesi bir kesitte, Türkiye Komünist Partisi içinde bir tartışmanın olması mümkün değildi. Bunu biraz açalım...

TKP, bize göre, sadece Türkiye'de değil dünya çapında artık geride kalan karşı-devrimci dönemin en nitelikli direnişlerinden birisini sergilemiş, benim yerindeyse solu esir almaya çalışan siyasal ideolojik rüzgara karşı son derece kararlı bir devrimci duruşu başarıyla gerçekleştirmiştir.

TKP ve onu yeniden ayağa kaldıran Gelenek, devrimci-sosyalist direnişin önemli öznelerinden birisi olmuştur. Özellikle ülkemizde, liberal ve ulusalcı akımların sol içinde ciddi bozulmalara neden olduğu bir evrede bu tutum, 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren marksizm-leninizme tutunmaya karar veren genç devrimcilerin yoğun olarak TKP'de buluşmasını sağlamıştır. Türkiye sosyalist hareketinin bu dönemde bünyesine kattığı ve yarattığı genç birikimin en geniş ve en nitelikli topluluğunun TKP kadroları olduğunu söylemek yalın bir gerçeği ifade etmektir.

Belli bir yaygınlığa da ulaşan bu nitelikli kadro topluluğun kavgalarını-hayatlarını Haziran yaşanmamış gibi sürdürmesi mümkün değildi. Sürecin sert bir tartışmayla ve ayrışmayla sonuçlanması ise 80'li yıllarda hareketin birinci dereceden sorumluluğu üstlenen ve yine ülke ortalamasına göre belirli bir eşğin üzerinde nitelik taşıyan topluluğun yaratılan birikimi geliştirmek, büyütme yerine korumaya odaklanması, yine açık söyleyelim daha büyük görevler üstlenmek için gerekli cesareti gösterememesidir. Tartışmanın daha eskilerde kimi kökleri ve yakın zamanda daha belirginlik kazanan yönleri olmakla beraber esas kaynağının Haziran ve Haziran sonrası süreç olarak tanımlanması yerindedir. Kuşkusuz daha eskiye dayanan gerilim, Haziran sonrası belli bir süre artarak devam etmiş ve bir yerden sonra taşınamaz hale gelmiştir. Aslına bakarsanız, ayrışma henüz başlamadan en yetkili ağızlarca ifade edilen "Haziran Parti'yi dağıttı" değerlendirmesi ayrıştığımız unsurların da açıkça söylemeseler de benzer bir yaklaşıma sahip olduklarını gösteriyor.

Haziran sonrası esas olarak bütün solun yaşaması gereken tartışma, bu ve benzeri nedenlerle öncelikle TKP saflarında yaşanmış oldu. Parti tarihi içerisinde son 15-20 yıldır belli bir önemi olan ve partinin merkezi yapısı içerisinde yer tutan topluluğun tavrı son derece netti. Elbette bu kadar kaba tarif edilmemekle beraber durulan yer “eskisi gibi devam”da ısrar, bunun pratik karşılığı da “günün ihtiyaçlarına yanıt vermeye odaklanan daha devrimci bir TKP” arayışı içindeki kadrolarının tasfiyesi planlarıydı. Bu tavır TKP’nin fiili olarak likidasyonu anlamına gelecek, kolektif bir biçimde uzun yıllar sonucunda yaratılmış değerli bir birikim yok edilecekti. Tartışma ve ayrışmanın temeli böyle özetlenebilir.

Açık söylemek gerekirse, Türkiye solunda bu veya benzeri bir tartışmayı yapmayan tüm öznelerin esasen ölü olarak değerlendirilmesi gerekir. Doğayısıyla TKP’nin bu tartışmayı yaşamasını olumlu bir durum, bir canlılık belirtisi olarak görmemiz gerekir.

Önemli olan bu tartışmayı bütünlüğü koruyarak ve geliştirici biçimde yapmaktı, becerilemeyen budur. Tasfiyeci hizip, bir karar vermişti ancak kararını uygulayabilecek, hayata geçirebilecek gücü bulamadığı için “ne kopartırsak kardır” düşüncesiyle hareket etmek zorunda kaldılar.

Geriye doğru kazı çalışmalarının çok anlamı yok. Zira bir komünist partinin en merkezi kurulunda bile ülkede ve dünyada yaşanan gelişmelere dair zaman zaman farklı düşünceler olabilir.

Ancak tartışma sürecinde, mevcut statükoyu korumaya almak için olsa gerek, özetle “Haziran’ı abartmayalım” çizgisi izleyen, yazılı ifadesi ile söyleyecek olursak bizleri “Haziran goygoyculuğu” ile suçlayan eski arkadaşlarımız Haziran öncesinde de Türkiye’ye dair çok umutlu değillerdi.

Türkiye Haziran’a doğru giderken, örneğin bugün herkesin o sürecin önemli halkalarından birisi olarak gösterdiği ODTÜ direnişi sonrasında, bu direnişin parçası olan genç yoldaşlarımıza karşı takınılan tavır, sanıyorum gençlik alanında sorumluluk üstlenen kadroların gidişatı sorgulamasına neden olan ilk önemli ayrımdı.

28 Mayıs 2013’te yapılan bir yazılı tartışma sırasında ayrışma sürecinde hızla bizi düşman belleyen ve aynı zamanda TMMOB YK üyeliği yapmış olan bir MK üyesinin “*ben bu işe hiç girişmeyelim derim. Mühendis çalışmalarımızın gündeminde bile girmedim*” değerlendirmesi yaptığını hatırlıyorum. (Bu kişinin örgütünü de tanımadığını ayrıca yazmalıyız, çünkü konu esasen mühendislik çalışmalarımızın gündemindeydi.)

Açıkça yazmak istiyorum, devrimci mücadele içinde sorumluluk üstlenen kadrolar yanlış değerlendirmeler yapabilirler, hata da yapabilirler. Ancak bu derece önemli bir yanlış değerlendirme yaptıktan sonra, Türkiye Haziran 2013’ü yaşayacak ve siz çıkıp birilerini Haziran goygoyculuğu ile suçlayıp, Leninizm dersleri vereceksiniz! Olmayacak olan, kabul edilemeyecek olan budur. Tartıştığımız, isyan ettiğimiz budur.

Pek çok tartışma arasında burada anmak istediğim Haziran günlerinin en büyük hatalarından birisi olarak gördüğümüz konu, doğrudan örgütlenme tartışmalarıyla ilgili. Henüz 4 veya 5 Haziran günü gündeme gelen Türkiye'nin her yerinde, her ilçede her mahallede "Dayanışma" adıyla halk örgütleri kuralım önerisi "Taksim Dayanışması'nda liberallerle uğraştığımız yetmiyor, 80-100 yerde mi bu işe gireceğiz" denilerek hiç tartışılmadan ve denenmeden rafa kaldırılmıştır. Türkiye devrimci hareketinin son derece değerli bir örgütlenme yaratma olanağı böyle tepilmiştir.⁷

Bu yazıyı hazırlarken doğrudan atıf yapmak için epey arayıp, çıkardığım bir başka tartışmadan aktaracağım. Yoğurtçu Parkı'nda oluşan forum içinde TKP'nin Türkiye'deki en büyük ilçe örgütü olan Kadıköy örgütünün daha sistematik, daha atak davranması ve daha fazla sorumluluk üstlenmesi ile ilgili süren bir tartışmaya alternatif bir tez olarak "Bizim Yoğurtçu kadar önemli bir alanımız var, Nazım. Gelecek hafta Yoğurtçu'da toplanan insanları soL okur toplantısına çağırabilecek duruma gelmeli ve soL okur toplantısını Yoğurtçu'nun üç katıyla yapmayı hedefleyelim." minvalinde yanıtlar üretilebilmiştir. Burada kritik olan burnunuzun dibinde Türkiye tarihinin en büyük halk ayaklanmasına katıldıktan sonra sürecin nasıl devam etmesi gerektiğini tartışan, arayış içindeki binlerce kişiyle birlikte olmanın yollarını aramak yerine kendi korunaklı alanına neyi, ne kadar çekeceğinin hesaplarını yapmak ve bunu Leninizm diye yutturmaya çalışmak.

Bu örneği meselenin sadece bugün tartışıldığı haliyle, Kobane'de yaşanan gelişmelere dair Türkiye'den üretilecek devrimci tavır, Halkalı'daki inşaat işçilerinin gündeminin önemi-önemsizliği, Validebağ'da direnişin bir parçası olma, 29 Ekim'de eylem yapıp yapmama ve gençlik içerisinde kitle örgütü çalışmasının yerine en komünist gençleri bulma çalışması yapma gibi güncel ayrımların çarpıcı bir örneği olduğu için paylaşıyorum.

Tartışma bugün ne yapılacak tartışması değil, köklü bir siyaset yapma tarzı farklılığıdır; bu tarz, devrimcilerin siyaset tarzı, komünistlerin örgütlenme anlayışı olamaz. Buradaki refleks, karşı devrimci dönemlerin bire bir katma şeklindeki mütevacı anlayışını devam ettirme çabasıdır. Gericiliğin, karşı devrimin egemen olduğu dönemlerde çok saygı duyulacak bir davranış olabilir, fakat Türkiye'nin içinden geçtiği dönemde iktidar iddiası olan bir siyasal hareketin böyle bir tarzla yola devam etmesi mümkün değil.

Halkın Türkiye Komünist Partisi, TKP'nin tüm ana siyasal doğrultusunu bütünüyle sahiplenen ancak bir kısım merkezi kadroda vücut bulan siyaset yapma(ma) tarzı ve örgüt(süzlük) anlayışı ile belirgin farklar taşıyan bir siyasi iradedir.

7 Dönemin TKP'si yaygınlığı ve derinliği açısından böylesi bir örgütlenmeye öncülük etme olanağı en büyük örgüttür.

Bu, Leninizm'e bakışa dair de bir farklılığı işaret ettiği için önemli. Bizim bildiğimiz ve hatta açık söyleyelim Gelenek'ten öğrendiğimiz Leninizm bu değil. Leninizm bir yanıyla parti içi ideolojik-siyasal birlik, ortak görüş-perspektif ve disiplinse, bunun kadar önemli diğer temel öge de öncünün kendi dışındaki kesimlerle dolayimlarla, ara örgütlenmelerle ilişkilmesi, oraya öncülük etmesidir.

Her tür toplumsal hareketlenmeden kaçmak ise Leninizm değil, pasifizmdir. Ve ancak pasifizmi Leninizm sananlar şu yazılanlardan liberalizm türetebilir.

“Türkiye Komünist Partisi, Haziran Direnişi kapsamında kendini gösteren dinamikler ile kendi konumuna ilişkin, çok katı ve köşeli değilse bile, belirli bir perspektife sahip olmak zorundadır. Daha açık söylenirse bugünün gerçekliği “çeşitlilik, farklı eğilim ve yönelimler barındıran kitlesel hareketlenmedir” ve TKP bu hareketlenmede “öncü-yol gösterici-örgütleyici özne olmak” perspektifiyle yer almalıdır.

TKP'nin nicelik olarak büyümesi, üye sayısını ve çevredeki etkisini artırması kuskusuz hepimizin isteğidir. Ancak bu isteğin ve gerektirdiği çalışmaların bir “tekleşme” beklentisine ve hedefine bağlanmasının karşılığı yoktur. Ayrıca “tekleşmişliğin”, kitlelerin eskisi gibi yönetilmek istemesi, tüm ülkeyi saran bir kriz, devrimci ortam, devrimci durum gibi özel uğraklarla ne ölçüde bağdaşabileceği de tartışmalıdır.

Haziran direnişi özgürlükçülük, aydınlanmacılık ve yurtseverlik temaları ile sosyalizm arasındaki tereddütlü mesafeyi ortadan kaldırmıştır. TKP'nin solun geneli içinde bu objektif adıma en yakın hareket olduğu açıktır. Söz konusu değişimin gençlik ve kadın kitlelerde bulduğu karşılık son derece önemlidir.

TKP ile bu devrimin ilişkisi, dışsal olmaktan kesinlikle çıkartılmalı, TKP politik olarak mümkün olan en geniş kesimlere çağrıcı olabilmelidir. Partinin Sol Cephe'yi dar biçimde bir yan örgüt olarak değil, tam da bu noktada anlamlandırması gerekir.

Haziran 2013'e Türkiye'de bundan sonra nelerin nasıl olabileceğine ilişkin mutlak belirleyicilik atfetmek doğru değildir. Ancak, bu direninin, Türkiye'de yaşanacak bir devrim sürecinin özelliklerine ilişkin önemli kimi ipuçları verdiği de açıktır. Bu ipuçlarından ilk elden çıkarılacak sonuç, ülkemizde asgari müştereklerin-taleplerin ötesinde ciddi bir çeşitlilik barındıran, farklı eğilim ve yönelimlere kapı açan, belki de “kaotik” bir devrim süreci yaşanabileceğidir. TKP'nin bu veriyi de dikkate alarak kendi devrim perspektifini oluşturması, kadrolaşma politikasını yine bu çerçevede şekillendirme gerekmektedir.”⁸

8 TKP MK Tezleri (Mayıs 2014), TKP Temel Belgeler, HTKP yayını, İstanbul: 2014, s. 336.

Süreci belli bir mesafeden takip eden okurlarımız buna rağmen neden o günlerde değil tam bir yıl sonra tartışmalar gün yüzüne yansıdı diye sorabilir ve haklıdır.

TKP ciddi bir partidir, Parti açısından en önemli karar süreçleri kongre ve konferanslardır, dolayısıyla herhangi bir konuda “Parti sözü” konferanslarda ve iki konferans arasında MK metinleriyle ifade edilir. Yukarıda örneklerini verdiğimiz tartışmaların ardından toplanan TKP 2013 Konferansı ciddi bir Haziran değerlendirmesi yapmıştır.⁹ Bu değerlendirme bugün de bizim her satırının altına imza attığımız ve Türkiye solunda yapılmış en sağlıklı değerlendirmelerden birisidir. Bu kararları birlikte aldığımız arkadaşların daha sonra yaptıkları Haziran değerlendirmeleri ile konferans kararları arasında farklar oluşmuştur.

Bu nasıl mümkün oluyor?

Başlarda bu soruyu hepimiz sorduk fakat sonra süreç içinde daha beterlerini görünce vazgeçtik. Sürecin bizim açımızdan en önemli noktalarından birisi yukarıda çok küçük bir bölümünü paylaştığımız, Mayıs 2014’te yayınlanan MK Tezleri¹⁰ ardından başlayan tartışmaydı. Dönemin 21 kişilik MK’sının imzasıyla yayınlanan bu değerlendirmeler, daha sonra tasfiyeci hizbin üyeleri tarafından “Parti’ye Haziran liberalizmini enjekte etmek için sinsice hazırlanmış tezler” olarak değerlendirilmiş, metnin altında imzası olan MK üyelerinden bazıları da bu metni sahiplenmekten vazgeçmişlerdir. Bize göre bu, politik düzlemde bardağı taşıran son damladır.

Sonuç olarak artık ayrıştık ve umuyoruz ki eski arkadaşlarımız bundan sonra okudukları metinlerdeki sinsilikleri görebilecek bir “siyasi akıl” geliştirebilirler.

Sonuç yerine

Haziran sonrası bir yıla baktığımızda solda bile Haziran Direnişi’ni ve Haziran sonrası Türkiye’yi de korkularıyla birlikte değerlendirenlerin maalesef çoğunlukta olduğunu görüyoruz. “Haziran tüm solu dağıttı” değerlendirmesi bunun bir sonucudur. Başka bir cenahtan gelen “Beyoğlu’nun sidikli sokaklarındaki öncü savaşı” gibi terbiyesizliğe varan sözler bu korkak ve kendine ait olmayan hiçbir şeyi beğenmeyen kibirli dilin çirkin ifadesidir. Böylesi dönemlerde kaostan korkması gereken burjuvazi iken, solun oturmuş ve statükonun bir parçası haline gelmiş önderciklerinin aynı yaklaşımı türetmesi önemsememiz gereken bir veri.

Yeri gelmişken söyleyelim, Haziran abartılmaya ihtiyacı olmayan ve daha önemlisi abartılamayacak kadar önemli olduğu için abartılması mümkün

9 TKP 2013 Konferans Belgesi, TKP Temel Belgeler, HTKP yayını, İstanbul: 2014, s. 305-325.

10 TKP MK Tezleri (Mayıs 2014), TKP Temel Belgeler, HTKP yayını, İstanbul: 2014, s. 327-343.

de olmayan bir halk hareketidir. Hangi sözde devrimci hedeflerin içine yerleştirilirse yerleştirilsin, Haziran'a karşı mesafeli duruş, Türkiye'nin gerçekten değişmesine, daha açık yazılım devrimine mesafeli duruştur. Türkiye'yi emekçilerin lehine bir değişime taşıyacak olanlar, gelişmeleri Haziran'ın içinden değerlendirmeyi, bu dinamiklerle etkileşime girmeyi başarabilenler olacaktır.

Yanlış anlaşılmasının kolay yoldan, işte Haziran Dersleri diye ifade edilebilecek ve madde madde yazılıp, sonra uygulanacak bir 'bütünlük' arayışında değiliz. Çok isteniyorsa, "Haziran da hiç kuşkusuz eksiksiz, hatasız vb. değildi" diye ekleyelim. Zaten Haziran eğer bu kadar basit bir değerlendirmenin konusu olsaydı, üzerine bu kadar çok düşünmek tartışmak gerçekten gereksiz olurdu.

Bakmayı tercih edenler içinse Haziran ve sonrasında ortaya çıkan Türkiye tablosu yapılması gerekenlere dair epey önemli verileri ortaya çıkarmıştır. Bu amaçla, belli bir yaklaşımla yol almaya ve kimi denemeler için zemin olup olmadığını tartışmaya çalışıyoruz, bu yaklaşımın devrimci olduğunu iddia ediyoruz.

Türkiye artık, devrimcilerin, hayata, siyasete korkuları merkeze yerleştirerek bakabileceği bir ülke değil. Tam tersine yapılması gereken, büyük olanaklar sunan günümüz nesnellğine mümkün olan en etkili yanıtı üretmek için cesur olup, ileri atılmaktır.

Bir siyaset yasadır, olanak varsa elbette risk de vardır. Mutlaka önlem alınmalı, deniyorsa yapılması gereken siyasal aklı cesaretle, cesareti örgütlülükle birleştirmek, örgütlülüğü de emekçi halkla buluşturmak. Bütün risklerine rağmen böyle bir denemeye girişmek yerine yıllarca bugünler için korunan, biriktirilen ve yaratılan teorik-pratik mirasın, güne yanıt verecek zenginlikte ele alınmaması tarihsel bir yanlış olur.

Devrimci bir özne, toplumsal siyasal olaylara müdahale edebilmek için ve müdahale edebildiği oranda vardır. Bize göre devrimcilik, toplumsal-siyasal süreçlerdeki belli bir denge durumu bozulduğunda, elden geldiğince müdahale ederek ortaya çıkan boşluklardan yeni enerjiler yaratma arayışındır. Sol içerisinde, bunun en etkin biçimde gerçekleşmesi için bir arayış içine bile giremeyen kesimlerin gittikçe küçülen topluluklar haline geleceğini hep beraber yaşayarak göreceğiz.

Dün ile çok fazla uğraşıp, ah-vah etmenin de hiç bir anlamı yok. Hepimizin bildiği gibi, devrimci politikanın başarısı esas olarak günün görev ve sorumluluklarını doğru değerlendirmeye ilgilidir. Direnmek için bile ileri atılmanın gerektiği günlerden geçiyoruz.

Türkiye sosyalist hareketi, tarihinin en önemli sınavlarından birisiyle karşı karşıyadır. Devrimcilik iddiasında olanların, Haziran sonrası Türkiye'de yaşamını Haziran hiç olmamış gibi devam ettirmek isteyenlerle birlikte yaşaması olacak iş değildir.

Yıllarca her türlü zorluğa rağmen yaratılan birikimi, Haziran Direnişi ile ortaya çıkan Türkiye tablosuyla buluşturmayı başarmalıyız.

Bunun için eğer sağlam bir temele sahip olduğunuz konusunda kendinize dair bir güven sorunuz yoksa, mevcut statükoyu kırmaktan hiç ama hiç çekinmemek gerekiyor. Bunu yaptığınızda belki o ana kadar yakın olduğunuz hatta iç içe yaşadığınız çevrede bir gürültü patırtı da kopacaktır. Ancak sosyalist devrim mücadelesi “elalem ne der” kaygısıyla yapılamaz. İhtiyaç tespit edilir, ihtiyaca uygun adımlar atılır. Kopacak gürültü ise sadece statükonun dar çemberlerinde yankılanır.

Türkiye’de siyasal alana dair pek çok saptama yapılabilir. Ancak amacımız devrimciler açısından bir sonuca ulaşmaksa burada yapılacak olan en temel eksiği saptamak ve bu eksiği gidermek için harekete geçmektir. Bugün siyasal düzlemde esas olarak dört büyük güç-odak vardır, AKP, CHP, MHP ve Kürt hareketi. Temel mesele 5. gücün, sosyalizmin bağımsız sesinin, işçi sınıfı ve emekçileri temsil edecek biçimde büyük güçler alanındaki yerini almasıdır.

Düzen içi muhalefetin sınırlarını aşan toplumsal direncin örgütlenip büyütülmesi ve siyasal alanda temsiliyeti için sosyalizmin gerçek bir siyasal odak haline gelmesi gerekmektedir. Sorumluluk sahibi tüm devrimci güçler esas olarak bu odağın şekillenmesi ve belirginleşmesi için görev üstlenmelidir.

Doğrudur, bunun için elimizde hazır reçeteler, kurulu örgüt modelleri filan yok.

Önümüzdeki dönemde de Türkiye, çok büyük olasılıkla önceden kestirilmesi pek mümkün olmayacak gelişmeler yaşayacaktır. Böylesi gelişmeler yaşandığında, hemen ana rahmindeki gibi korunaklı pozisyon almayı tercih edecek olanların herhangi bir arayış içine girmesine elbette gerek yok. Ancak amaç genişlemek, belli bir dinamizm yaratmaksa ihtiyaç duyulan “cephes”, hedefi ve misyonu belli, emekçi halk içinde bir umuda karşılık gelecek biçimde, gerçek, somut, ayakları yere basan bir tarzda örgütlenmelidir.

Önemli olan mümkün olduğunca geniş toplumsal kesimlerle cesurca adımlar atılabilecek bir siyasal hattın oluşması ve buna uygun örgütsel zeminlerin yaratılmasıdır.

İşte tam da bunun için “ileri” diyoruz.

Komünistler Birleşik Haziran Hareketi’nin de bu işlevi üstlenmesi için ellerinden gelen her şeyi yapmalı.

Bir tartışmayı kıskırtmak: Sosyalist devrim stratejisi Türkiyelileşebilir mi?

CAN SOYER

Türkiye kapitalizminin gerek siyaset ve ideoloji başlıklarında gerekse toplumsal dinamikler alanında uzunca bir süredir ciddi sıkıntılarla uğraşmakta olduğu artık biliniyor. Asıl olarak düzenin yeniden-üretimi sürecine etki eden bu sıkıntılar, bir süre yoğun ideolojik ve siyasal gündemler yaratılarak hafifletilmeye çalışıldı. Ancak sürecin seyrine dikkatli bir biçimde bakıldığında söz konusu sıkıntıların atlatılması ve rejimin ferah bir düzliğe ulaşması olasılığının neredeyse yok olduğu, Türkiye kapitalizminin daha uzunca bir süre “kriz masası”ndan kalkamayacağı da görülmüyordu.

Birinci Cumhuriyet, dünya emperyalizminin bütün planlarına uygun bir biçimde, restorasyondan çözümlü doğru hızla yol aldı. Ancak, beklendiği gibi, çözümlü sancısız olmadı ve bu sancıları hafifletmek ve süreci “kazasız” atlatabilmek için gerekli olan karşı devrim ise adım adım örgütlendi. Bu anlamda, dünya emperyalizmi ve Türkiye burjuvazisi çözümlü, çözümlü ise karşı devrime muhtaçtı. Bugün İkinci Cumhuriyet adıyla tanımladığımız, AKP eliyle toplumun bütünüyle gericileştirilmesi, toplumsal yaşamın tüm alanlarının piyasanın azgın saldırılarına kurban edilmesi ve emperyalizmin planlarının sadık bir uşağı olmak için bölgede tetikçi ve işbirlikçi rollerin üstlenilmesi olarak tarif edebileceğimiz süreç, bu karşı devrimin bizzat kendisiydi.

Geldiğimiz noktada, AKP liderliğindeki karşı devrimin başarılı olduğunu, Türkiye’de bir rejim değişikliğinin yaşandığını ve İkinci Cumhuriyet rejiminin iktidarın yoğun şiddeti altında inşa edilmeye çalışıldığını söylemek mümkün. Ancak bu başarı, tam da bu noktada tartışmalı hale gelmektedir. Çünkü karşı devrimin ilk adımı olarak görülebilecek tasfiye ve çözümlü sürecinde etkili hamlelerde bulunabilen ve sonuç da alabilen AKP iktidarı, iş yeni rejimin kuruluşuna geldiğinde son derece ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldı.

Haziran Direnişi, AKP’nin yeni rejimine karşı gösterilen ilk ve en güçlü tepkiydi. Geniş bir halk kesimi, haftalarca süren bir direnişle, AKP’nin gerici, piyasacı ve işbirlikçi rejimine, AKP tarafından dayatılan siyasal ve toplumsal yaşantıya, AKP rejiminin baskı ve şiddetine boyun eğmeyeceğini açıkça gösterdi. Daha önemli olan ise, Haziran’da tüm ülkeye yayılan dire-

nişin, esas olarak AKP'nin yaşadığı meşruiyet krizini gözler önüne sermeseydi. Görüldü ki, uzun iktidar döneminde sahip olduğu bütün olanaklara, yarattığı hukuksuz ve vicdansız siyasal atmosfere, devletin neredeyse tüm kademelerini ele geçirmesine karşın, AKP, Türkiye toplumunun büyük kesimleri nezdinde meşruiyet kazanamamıştı.

Haziran Direnişi, birçok başlıkla birlikte, sosyalist hareketin içinde de tartışmalara neden oldu. 12 Eylül'den çıkışı işaret eden Haziran Direnişi'nin ardından, doğal olarak, sosyalist hareketin gündeminde AKP karşıtı geniş halk kesimlerinin nasıl örgütleneceği, mevcut direncin nasıl güçlendirileceği ve ortaya çıkan kitlesel enerjinin daha ileri siyasal hedefler doğrultusunda nasıl harekete geçirileceği gibi sorular yer buluyordu. Daha açık bir ifadeyle, Türkiye sosyalist hareketinin söz konusu gelişmelere nasıl ve hangi araçları kullanarak müdahale edebileceği, yaşanan meşruiyet krizinden hangi yolları izleyerek bir devrimci siyaset ve örgütlenme olanağı çıkarabileceği ve toplumsal dinamiklere ne tür müdahalelerde bulunarak daha ileri hedeflere yürüyebileceği, artık gündemin ilk sıralarına yerleşiyordu.

Bu ve benzeri sorular Türkiye kapitalizminin ve AKP rejiminin sancılarının sıklaşmasına bağlı olarak aciliyet kazanmakta ve sosyalist harekete önemli alanlar açmaktadır. Ancak, sosyalist mücadeleye açılan alanlar kuşkusuz kolayca doldurulabilecek boşluklar değildir. Sınıf mücadeleleri tarihinin birçok defa göstermiş olduğu gibi, bu tür kriz dönemleri, aynı zamanda işçi sınıfına ve sosyalist harekete en şiddetli saldırıların gerçekleştiği dönemler olmaktadır. Bu koşullar da hesaba katıldığında, yukarıda sıralanan soruların yanıtlanması devrimci bir görev olmanın yanı sıra, sosyalist hareketin önünde beliren zorlu bir süreç de işaret etmektedir.

Söz konusu süreç, bir başka açıdan daha zorludur. İçinden geçmekte olduğumuz kriz koşullarında siyaset giderek gündelikleşmekte, siyasal konum alışlar ve eylemlilikler daha fazla güncel siyaset belirlenimli olmaktadır. Dolayısıyla, sosyalist hareketin bu dönemde üreteceği siyasal iddialar görece olarak daha esnek ve değişken olacak, konum alışlar ve hamleler ülke gündemine bağlı biçimde daha fazla aciliyet içeren ve özelleşmiş gündemlere yoğunlaşacaktır. Öte yandan, kimin bu süreçten devrimci bir irade yaratarak çıkacağı, kimin sürecin içinde eriyip kaybolacağı ise yine bu dönemlerde yürütülen siyasal çalışmaya bağlıdır. Sosyalist hareketin tarihi kriz dönemlerinde yükselen ve mevcut koşullardan devrimci atılımlar yaratma iradesini gösteren özneler kadar, belki de onlardan daha fazla, bu dönemlerde iradesini ve bağımsızlığını kaybedip yok olan öznelerle doludur. Bu anlamda, söz konusu süreçten güçlü ve etkili bir devrimci iradeyle çıkmak isteyenlerin önünde bekleyen bir görev vardır.

Bu görev, gündelik siyasetteki esneklik ve değişkenliğin bayağı bir oportünizme, konum alışlar ve hamlelerdeki hızlanma ve özelleşmenin ise tiksindirici bir ilkesizliğe dönüşmesini önleyecek bir devrim stratejisinin

“özgöl bağlam”ı içerisinde oluşturulması ve gündelik siyasetten kuramsal açılımlara kadar sosyalist hareketin bütün seyrine bu devrim kuramının kılavuz tayin edilmesidir. Diğer bir deyişle, bugün sosyalist hareketin en acil gereksinimlerinden biri hem gündelik siyasetin gerektirdiği “manevra kabiliyeti”ni sağlayacak, hem de bu tür bir “kıvrak”lığın sınırlarını belirleyecek “özgöl bağlamlı bir devrim kuramı”nın oluşturulmasıdır. Çünkü güncel siyaset içinde boğulmamanın da güncel siyasete çok uzakta kalan bulutsu bir devrimcilikten kurtulmanın da yolu, özgöl bağlamlı bir devrim kuramından geçmektedir.¹

Bu çapta bir gereksinimin hem bir yazının fiziki sınırları içerisinde yanıtlanmasının olanaksız olduğu, hem de salt mantıksal “egzersizler”le içinin bütünüyle doldurulmasının yönetsel olarak yanlışlığı açıktır. Böylesi bir çaba, birçok başka başlıkta yürütülecek çalışmaları ve tartışmaları, en önemlisi ise kolektif bir akıl yürütme ve eylemlilik becerisini gerektirmektedir. Ancak işe sıfırdan başlamak gerekmediği de açıktır. Türkiye sosyalist hareketi, bir açıdan değerlendirilmeyi bekleyen zengin bir deneyim biriktirmiştir ve bu deneyimin ilk sonuçlarını ortaya koymak bile, özgöl bağlamlı devrim kuramının ya da stratejisinin oluşturulması açısından anlamlı bir kalkış noktası sunacaktır. Dolayısıyla, hem bir tür “zemin temizliği” yapmak, hem de elde var olanlara dair bir “envanter” çıkarmak, tartışmanın ilerletilmesi açısından faydalı olacaktır.

Yöntem ve yaklaşım sorunları

İster özgöl bağlamlı devrim kuramı diyelim, ister sosyalist devrim stratejisinin Türkiyelileşmesi, içinde tarihsel ve kuramsal bilginin, somut ve gerçek dinamiklerin, farklı ölçeklerdeki hareketlilik ve süreçlerin yer aldığı bir tartışma, ancak belirli bir yöntem ve yaklaşım biçimi ile birlikte ele alınabilir. Bu derecede karmaşık ve çok değişkenli bir tartışma başlığının disipline edilmeden, belirlenmiş bir çerçeveye oturtulmadan masaya yatırılması, arzu edilen açık ve berrak sonuçlara ulaşmayı engelleyeceği gibi, acilen yanıtlanması gereken çok önemli soruları da yanıtsız bırakma tehlikesi taşımaktadır. Bu nedenle, temel nitelikte birkaç yönetsel vurgunun açıklığa kavuşturulması gereklidir.

Öncelikle erişmeyi umduğumuz özgöl bağlamlı devrim kuramının “kuram” niteliği konusunda bir uyarı gerekmektedir. Açık ki, kast edilen kuram, evrensel ya da dünya-tarihsel düzeyde açıklayıcılık iddiasında bulunan, bu anlamda marksizmle eş kapsamda ve derinlikte bir bütünlük değildir. Gündemimizde olan, marksist kuramın evrensel ve genelleşmiş savlarının belirli bir zamansal ve mekânsal bağlamdaki somut görünüm-lerini, yine marksizmin yönetsel niteliklerine uygun bir biçimde toparlayacak ve Türkiye’de sosyalist devrim mücadelesinin gereksinimlerini

1 Metin Çulhaoğlu; Binyıl Eşiğinde Marksizm ve Türkiye Solu, Sarmal Yayınları, İstanbul: 1997, s. 174.

karşılayacak bir bütünlüğün oluşturulmasıdır. Dolayısıyla, özgül bağlamlı devrim kuramı, ne içerik ne de adlandırma açısından marksizme alternatif bir yorum anlamına gelir. Olması gereken ve olabilecek olan, marksizmin siyasal ve kuramsal ilkelerinin yerel bir ölçekte, o ölçeğin özellikleri ve gereksinimlerine uygun olarak hayata geçirilmesi, evrensel belirlenimlerin özgül biçimlenişlerinin açığa çıkarılmasıdır.

İkinci uyarı, özgül bağlamlı devrim kuramının güncelliği konusunda olmalıdır. Kuram niteliğini taşıyan her bütünlük, geçerlilik ve tutarlılık açısından görelî olarak dayanıklı ve yerleşik bir karakter sergiler. Bu anlamda kuram, bilime kıyasla değişime ve güncellenmeye daha açık olsa da, siyasetle kıyaslandığında daha oturmuş ve sabit bir oluşum gösterir. Dolayısıyla, özgül bağlamlı devrim kuramından ne her yeni konjonktürde bambaşka bir yeniden inşaya konu olması ne de ait olduğu bağlamdaki dönüşümlere karşı kayıtsız olması beklenmelidir. Özgül bağlamlı devrim kuramı, bir parçası ve ürünü olduğu somut özgüllükteki tarihsel dönemleri açıklama iddiasında bulunacak ölçüde sabit, ancak özel kırılma ve dönüşüm uğraklarında yeniden üretilmeye açık olacak kadar da hareketli olmalıdır.

Son olarak ise, özgül bağlamlı devrim kuramının oluşumuna olduğu kadar, hayata geçirilmesine de damgasını vuran pratik karakterine değinmek gereklidir. Kuşkusuz, hiçbir kuramsal faaliyet, tümüyle zihinsel ve düşünsel yollarla gerçekleştirilemez. Dahası, marksist epistemoloji, herhangi bir bilgi türünün somut kaynaklara dayanmadan ve onlarla ilişki kurmadan, salt aklın yaratıcı faaliyeti ile üretilemeyeceği konusunda ısrarcıdır. Bu anlamda, kuram ile pratik, tasarım ile gerçeklik, soyut ile somut arasında, birini diğerine indirgemeyen veya tercih etmeyen türden bir ilişkiselliğin kurulması zorunludur. İndirgeme ya da unsurlardan birini diğeri karşısında ikincilleştirme, gerçekliğin tüm boyutları sadece kuramsal düşünceyle ya da sadece pratik etkinliklerle kavranamayacağı için, bilgi üretimini marksizmin yöntemsel ilkelerinden uzaklaştıracaktır. Dolayısıyla, özgül bağlamlı devrim kuramı da, kuram ile pratik arasındaki bu üretken ilişkiye yaslanmalı, ne tümüyle akılsal bir tasarıma ne de tümüyle pratik sonuçlara indirgenmelidir. Herhangi bir özgül bağlamdaki sosyalizm mücadelesinin sorunlarına ve gereksinimlerine yanıt vermek için, kuramın tarihsel gelişimi içerisinde biriktirdikleri kadar, güncel pratiğin açığa çıkardığı sonuçlar da vazgeçilmezdir. Kısacası, özgül bağlamlı devrim kuramının, tümüyle tasarlanmış, her türlü olasılık hesaplanarak oluşturulmuş bir model ya da maket değil, güncel pratiğin sonuçlarını da kapsamaya açık olan, hatta henüz karanlıkta olan bazı bölgelerinin aydınlatılması için gelecekteki pratik etkinliklerin verilerini bekleyen bir güncellenmiş kuramsal birikim olduğu görülmelidir.

Buraya kadar yürüttüğümüz tartışmayı şöyle sonlandırabiliriz: Türkiye’de sosyalizm mücadelesinin daha ileri mevziler elde edebilmesi, hedeflerine biraz daha yaklaşabilmesi ve nihayetinde sosyalist iktidar perspektifini ba-

şarıya ulaştırabilmesi için, marksizmin, leninizmin ve sosyalizm mücadeleleri tarihinin sunduğu mirastan biraz daha fazlasına ihtiyacı vardır. Gerek-sinin duyulan fazlalık, bir tür kuramsal ya da siyasal-ideolojik revizyonu değil, evrensel ilke ve belirlenimlerin yerel bir ölçekte, özgül bir bağlamda nasıl hayata geçirileceğine dair yeniden üretim sürecini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, ülke kapitalizmin gelişme düzeyi, ülkedeki sınıf oluşumu süreçleri, ideolojiler alanının biçimlenmeleri, devlet ve hükümetlerin meş-ruiyet mekanizmaları, toplumsal yapının ileri unsurlarının talep ve beklen-tileri, sosyalizme uyumlu ya da yatkın toplumsal dinamiklerin saptanması, nihayetinde sosyalist mücadelenin güçlenmek ve yükselmek için kullana-bileceği kaynaklar gibi başlıkların salt kuram ve evrensel ilkeler düzeyinde tartışılması mümkün değildir. Söz konusu başlıklarda, kuramın ve ilkele-rin, özgül bağlamla ve ondan çıkarsanan somut sonuçlarla desteklenmesi zorunludur.²Bu anlamda, özgül bağlamli bir devrim kuramından kastetti-ğimiz, marksizmin temel önermelerinin, siyaset eksenli, somut durumun somut çözümlemesini temel alan ve tutarlı bir bütünlüğe oturtulmasıdır.

Elde ne var?

Yukarıda söylenenlerden sonra, özgül bağlamli devrim kuramının, bir yanda kuramsal ve tarihsel olarak bize ulaşan, genelleşmiş ve sınanmış il-keler ile somut ve özgül koşulların dayattığı güncel girdilerden oluşan bir bütünlük olacağı belli olmuştur. Diğer bir deyişle, özgül bağlamli devrim kuramının ya da stratejisinin, hem kuramsal ve tarihsel kaynakları hem de güncel ve özgül bir bağlamı vardır. Tartışmamızın geniş bir kısmı bu güncel ve özgül bağlama ayrılacağı için, üstelik bir miras ve mevzi olarak sahiplendiğimiz birikim ilerideki tartışmaların zeminini oluşturacağı için, işe elde nelerin olduğuyla, yani kuramsal ve tarihsel kaynaklarla başlamak faydalıdır.

Bu açıdan, özgül bağlamli bir devrim kuramının ya da Türkiye'ye yönelen bir devrim stratejisinin altyapısı, aşağıda kısa maddeler haline özetlediği-miz birikimi miras almalıdır.

Sınıf siyaseti: Marksizm, sosyalist devrimin öznesi ve sosyalist toplumun kurucusu olarak işçi sınıfını işaret etmiştir. Marksizmde işçi sınıfının bu merkezi konumu, sınıfın karşı karşıya kaldığı yoksulluk ya da çalışma ko-şullarının kötülüğü gibi olgularla değil, kapitalist artı-değer sömürüsünün doğrudan muhatabı olmasıyla ilgilidir. İşçi sınıfı hem kapitalizmin ayırt edici özelliği olan artı-değer sömürüsünün muhatabı, hem toplumun çıkar-larını kendi çıkarlarıyla gerçek anlamda özdeşleştirebilecek tek toplumsal kesim, hem de kapitalist toplumsal ilişkileri bütünsellik perspektifi içeri-sinde kavrayıp yıkabilecek tek sınıf olduğu için sosyalist devrimin öznesi-dir. Lukacs'ın konuyla ilgili bütünsellik vurgusu önemlidir, zira “devrim,

2 Metin Çulhaoğlu; “Popülizm ve halkçılık: Bir kavramın tarihsel ve güncel uzanımları”, Gelenek No: 102, İstanbul: 2009, s. 25

bütün kategorisinin baskın çıktığı bir anlayışın ürünüdür”.³ Bu anlamda, sosyalist devrimin öznesinin işçi sınıfı olması marksizm açısından keyfi bir seçim değil, yasallık düzeyinde bir nesnelliktir. O halde, kapitalist sömürü mekanizmasının varlığı devam ettikçe, işçi sınıfının merkezi konumunda da bir değişiklik gereksinimi duyulmayacaktır. Ancak sınıfın yapısı, çalışma koşulları, sektörel dağılımı ve gelir düzeyi gibi birçok parametre, zaman içinde ve kapitalist sermaye birikim biçiminin belirleyiciliği altında çeşitli değişimler göstermiş, sınıf yapısı ve ilişkileri geçmişe kıyasla daha da karmaşıklaşmış ve katmanlaşmıştır. Bu sürece, özellikle son 30 yılda eşlik eden bir diğer gelişme ise, sınıfın tarihsel kazanımlarının planlı biçimde geri alınması ve sömürü oranlarının yükselmesidir. Diğer bir deyişle, işçi sınıfı, geçirdiği dönüşümler ve yapısında gösterdiği karmaşıklıkla beraber, artı-değer sömürüsünün doğrudan muhatabı olmaya devam etmektedir. Dolayısıyla, işçi sınıfının sosyalist mücadeledeki ve sosyalizmin kuruluşu süreçlerindeki merkezi rolünü sorgulayan yaklaşımların inandırıcılığı, eldeki verilerle birlikte tümüyle ortadan kalkmıştır. Devrimin öznesi rolünün işçi sınıfına bu kesinlik ve yasallık düzeyinde verilmesi, doğal olarak, sınıfın verili bir tarihsel andaki siyasal ve ideolojik tercihlerini tanım alanının dışına itmektedir. İşçi sınıfı sadece sosyalist devrim amacıyla siyasal mücadelenin başını çektiği zamanlarda değil, burjuva ideolojisinin yoğun etkisi ve yönlendirmesi altında yaşadığı dönemlerde de sosyalist devrimin biricik öznesidir.

Öncü parti ve dışarıdan bilinç: Marksizmin işçi sınıfına kuramsal düzeyde verdiği rol, esasen sınıfın toplumsal özne olarak tanımlanmasını ifade etmektedir. Marksizm açısından sosyalist siyasetin asli görevlerinden biri de, toplumsal özne olarak tanımlanan işçi sınıfının, siyasal bir özne haline getirilmesidir. Lenin’in katkısıyla ve 1917 Ekim Devrimi’nin tarihsel otoritesinin de yardımıyla, toplumsal özne olarak işçi sınıfının siyasal özneye dönüşmesinde, sınıf partisinin öncülüğü yaklaşımı geçerliliğini sürdürmektedir. Öncülük, yüzeysel ya da çarpıtılmış yorumlarında olduğu gibi, partiyi sınıfın yerine geçirmek ya da işçi sınıfının bilinç düzeyine pedagojik müdahaleler gerçekleştirmek olarak anlaşılmamalıdır. Partinin sosyalizm mücadelesinde işçi sınıfıyla kurduğu ilişki, bir sürecin öznesinin nesnesi üzerindeki işlemleri ya da manipülasyonu biçiminde değil, toplumsal öznenin siyasal özneye dönüşmesine yönelik öncülük mantığıyla kavranmalıdır. Bu anlamda, parti kendisini hiçbir biçimde işçi sınıfının tarihsel rolüne ikame etmeyen ama her koşulda öncülük görevine sıkı sıkıya sarılmış bir oluşumdur. Öncülüğün siyasal anlamı ise, esas olarak “dışarıdan bilinç” kavramıyla geliştirilmiştir ve eşitsiz gelişim olgusu böylesi bir kavrayış için vazgeçilmez bir kuramsal öncül olmuştur. Dolayısıyla, Lenin’in öncülük anlayışını klasik seçkin kuramlarından ayıran temel nokta, sınıf - öncü ilişkilerinin eşitsiz gelişim olgusunun ışığı altında düşünülmüş ve kurgulan-

3 György Lukacs; Tarih ve Sınıf Bilinci, Çev: Yılmaz Öner, Belge Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul: 1998, s. 140.

miş olmasıdır. Diğer bir deyişle, eşitsiz gelişim yasasının devrimci siyaset açısından önemi esas olarak öncülük ve “dışarıdan bilinç” bağlamlarında ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda, işçi sınıfının toplumsal özne durumundan siyasal özne konumuna geçişini tek başına yerine getiremeyecek ve partinin öncülüğüne gereksinim duyacak oluşunun nesnel nedenleri, eşitsiz gelişim olgusunun dinamiklerinde aranmalıdır.

Toplumsal formasyon ve siyaset: Öncülük görevinin esas olarak “dışarıdan bilinç” pratiğiyle anlam kazanması, öncülüğün siyasal faaliyetinin içeriğiyle ilgili karışıklıklara yol açmamalıdır. Lenin’in dışarıdan bilinç konusunda söyledikleri, siyasetin hangi kapsamda ve nitelikte üretileceği konusunda da yol göstericidir. Lenin’e göre, işçi sınıfına taşınacak bilinç, “iktisadi savaşımın dışından, işçilerle işverenler arasındaki ilişki alanının dışından”⁴ taşınacaktır. Daha açık bir ifadeyle, sosyalist mücadelenin işçi sınıfı ile kurduğu ilişki, sınıfın çalışma koşullarından, üretim süreci içerisinde karşı karşıya kaldığı somut durumlardan, kısacası işçilerin ekonomik sorunlarından ibaret olamaz. Bu nedenle sosyalist hareket, toplumsal formasyonun bütününe yönelik siyaset yapmak, “nüfusun bütün sınıfları”na⁵ seslenmek zorundadır. Öncülüğün görevi, esas olarak, emekçi kitlelerin içinde bulunduğu somut ve gündelik koşulları kapitalist toplumsal yapının eşitsiz ve sömürücü niteliği ile ilişkilendirmek, emekçi kitlelerin dağınık, parçalı ve yalıtık gündemine bir sınıf bilincine götürecek biçimde bütünsellik ve ilişkisellik kazandırmaktır. Sınıfın, tek başına sömürü olgusundan kalkılarak harekete geçirilmesi mümkün değildir. Bunun yerine, sömürüyü çeşitli dolayım, uğrak ya da kanallarla ideolojik ve siyasal mücadelenin içerisinde yerleştirmek, toplumsal formasyonun yapısı ile sömürü olgusu arasındaki içsel bağları açığa çıkarmak gerekmektedir.⁶ Dolayısıyla, öncü ile sınıf arasında kurulacak ilişkide, siyasetin ve siyasal pratiğin belirleyiciliği önemle korunması gereken bir ilkedir. Siyasetin taraflaştırıcı, harekete geçirici ve sonuç alıcı müdahaleleri olmaksızın, salt ideolojik, hatta pedagojik giridilerle sınıf siyasetinin kitleselleşmesi olanaklı değildir. Çünkü işçi sınıfı bilinçlendikçe mücadele etmek yerine, mücadele ettikçe bilinçlenmektedir. O halde, dışarıdan bilinç, öncünün siyasal faaliyetlerinin dışında ya da kenarında duran değil, bizzat siyaset pratiği sayesinde hayata geçirilebilecek bir görevdir. Öncü, sınıfla kurduğu ilişkiyi, ülke nesnellığının tüm yüzeyine yaymak, işçi sınıfının koşulları ile ülkenin bütünü arasındaki bağları açığa çıkarmak, kısacası toplumsal formasyonun bütününe yönelik olarak siyaset yapmak zorundadır.

4 V.İ. Lenin; Ne Yapmalı?, Çev: Muzaffer Erdost, Sol Yayınları, Dördüncü Baskı, Ankara: 1992, s. 84.

5 a.g.e., s. 84.

6 Metin Çulhaoğlu; “Sosyalist hareketin ideolojik gündemi”, Gelenek No: 76, İstanbul: 2003, s. 30.

Sınıf partisinin bağımsızlığı: Sosyalist devrimin öncüsü olan parti, sahip olduğu marksist kuram, sosyalist ideoloji, bağımsız devrimci siyaset çizgisi ve örgütlenme becerisi gibi özellikleri açısından, hiçbir biçimde işçi sınıfının verili bir andaki konumuna indirgenemeyecek ya da kendi gelişimini sınıf bilincinin herhangi bir düzeyiyle sınırlandıramayacak bir oluşumdur. Öncülüğün nesnel olanakları ve sürekliliği ancak bu sayede elde tutulabilir. Bu anlamda, işçi sınıfı ile öncü parti arasında her zaman bir aç olacaktır ve bu açının sosyalizmin kuruluşu süreçlerinde de varlığını uzunca bir süre koruyacağı açıktır. Çünkü sınıfın ilke düzeyindeki çıkarı ile güncel durumdaki bilinci arasında, yine eşitsiz gelişim olgusunun bir sonucu olarak, belirgin bir aç bulunmaktadır. Öncü, sınıf çıkarını kuramsal olarak tanımlayabildiği ölçüde, somut ve gündelik mücadelelerde sınıf çıkarının korunmasına ve güçlendirilmesine yönelik adımların neler olacağını, sınıfın o andaki yönelimlerinden bağımsız olarak, saptayabilme ayrıcalığı kazanır. Lenin’in “işçi sınıfının öncüsü olarak parti, tüm sınıfla karıştırılmamalıdır”⁷ sözlerinde ifadesini bulan ve zaman zaman elitizm suçlamalarına da malzeme edilen bu aç, sosyalist siyaset ve öncülük pratiği açısından yadsınamaz bir gerekliliktir. Öncünün, sınıfın mevcut durumunu dikkate alıp ona uygun stratejiler geliştirmesi ile kendi varlığını sınıfın güncel yönelim ve beklentilerinin bir sonucuna indirgemesi arasında ise, herkes için açık olması gereken bir fark vardır. Bu anlamda, sınıfın gerçekliğine hiçbir biçimde temas etmeyen, böylesi bir teması dert dahi etmeyen, sınıf ile öncü arasındaki ilişkiyi devrimci dönemlerin kızıymış konjonktürlerinde kendiliğinden gelecek bir rastlantıya dönüştüren yaklaşımlar, sözünü ettiğimiz açının fazlasıyla istismar edilmesinden kaynaklanmaktadır. Öncü parti, her anda ve gündelik durumda sınıfın mevcut koşullarını bir mücadele başlığına dönüştüren, ancak kendi siyasal ve örgütsel hedeflerini işçi sınıfının verili durumunun sınırları içerisinde hapsedmeyen bir iradenin ifadesidir.

İktidar perspektifi: Siyaset ve ideoloji alanlarında oluşturulması gereken devrimci sosyalist birikim, verili toplumsal yapıya dışsal bir ideolojik “ada” mantığıyla düşünülmemelidir. Sosyalist siyaset ve ideoloji kendisini toplumsal ilişkilerin verili koşullarının dışına yerleştirmemeli, işçi sınıfına ve emekçilere bu ayrık ve özelleşmiş alandan seslenmemeli ve kendisini olabildiğince toplumsal yapının gerçek zamanlı işleyişine katmalıdır. Ütopik bir “aşkınlık” merakı, sosyalist hareketi en fazla marjinal bir konuma yerleştirmeye yarayacaktır. Unutulmamalıdır ki sosyalist hareket “düzen dışı” olmaktan çok “düzen karşıtı” bir siyasal unsurdur. Bu anlamda, sosyalist öncü verili toplumsal koşullar altında egemen siyasal ve ideolojik formasyonu içinden çözmek, bu formasyonun sınıfsal karakterini içinden teşhir etmek ve kendi siyasal ve ideolojik eklemlenmesini bu alanın içinden oluşturmak durumundadır. Ancak, sosyalist öncünün büsbütün verili formasyonun sınırlarına mahkum olmadığı, hatta devrimciliğin bu mahkumi-

7 V.İ. Lenin; Bir Adım İleri İki Adım Geri, Çev: Yurdakul Fincancı, Sol Yayınları, Altıncı Baskı, Ankara: 1997, s. 72.

yetin reddi anlamına geldiği de açıktır. Verili siyasal ve ideolojik formasyonun, sosyalist öncünün müdahaleleriyle çekilebileceği noktanın da bir sınırı vardır ve bu noktaya gelindiğinde yapılması gereken kayıtsız şartsız işçi sınıfını siyasal iktidarı ele geçirmeye çağırmaktır.

Sosyalist devrim hedefi: Hem dünyada hem de Türkiye’de sosyalist hareketin strateji tartışmalarının en yoğun gündemlerinden biri aşama başlığı olmuştur. Genellikle sosyalist devrimi önceleyen koşul olarak bir demokratik devrim ya da burjuva devrim aşamasının gerekliliği yönündeki iddialar, belirli bir dönemin koşullarında yaygınca paylaşılmıştır. Ancak marksist geleneğin devrim stratejisi emperyalizmin genel eğilimlerinin değerlendirilmesine de dayandığı için, aşama tartışmalarını bu bütünsellik içerisinde ele almıştır. Buna göre, emperyalizm çağının açılmasıyla birlikte, kapitalizmin dünya egemenliği kesinleşmiştir. Bu egemenliğin doğrudan sonucu ise, tek tek her ülke kapitalizminin dünya emperyalist sisteminin parçaları haline gelmesi, ülke ölçeğindeki özgün dinamiklerin sermayenin uluslararası dolaşımı bağlamında biçimlendirilmesi ve kapitalist artı-değer ve piyasa ilişkilerinin tüm toplumsal dokuya nüfuz etmesidir. Sözü ettiğimiz olgu, anti-kapitalist mücadele ile anti-emperyalist mücadeleyi bir araya getirmenin ötesinde, toplumsal ilerlemenin önümüzdeki aşamasının sosyalist toplum olduğunu da göstermiştir. Daha genel bir bakış açısıyla, sosyalist devrimin güncelliğinin, burjuvazinin devrimci bir sınıf olmaktan çıktığı anda başladığını söyleyebiliriz.⁸ Dolayısıyla, emperyalizmin dünya ölçeğindeki sömürü ve bağımlılık zincirinden gerçek ve kalıcı biçimde kopabilmenin koşulu, iktidarın ele geçirilmesi ile birlikte sosyalist kuruluş sürecine geçmektir. Daha özel olarak Türkiye’den söz edecek olursak, 1923 ile birlikte burjuva devriminin gerçekleştiği, ülkemizin o tarihten bu yana kapitalist sınıf egemenliğinin somut ve özgün bir örneğini oluşturduğu, Türkiye işçi sınıfının hem üretim ilişkileri içerisindeki konumu hem de toplumsal ve siyasal gelişmişlik düzeyi açısından sosyalist devrimin öznesi olmak için gerekli koşullara eriştiği, geleneğimizin çok uzun yıllardır dile getirdiği iddialardır. Türkiye’de sosyalist devrimi önceleyecek, böylelikle sosyalizmin önündeki engelleri ortadan kaldıracak bir aşama beklentisi, sadece bugün değil, yaklaşık 50 yıldır gerçeklik taşımamaktadır. Dolayısıyla, Türkiye’de sosyalistlerin ve sosyalizm mücadelesinin, adına her ne denirse densin, sosyalizm hedefini önceleyen bir aşama için uğraş vermelerini savunmak, tarihsel, toplumsal, sınıfsal ve siyasal parametreler açısından açık bir yanlış ifade etmektedir. Orta gelişkinlikte bir kapitalist ülke olarak Türkiye, emperyalizmle eklemlenme düzeyi, sermaye birikim biçimi, sınıf ilişkilerinin yaygınlığı ve derinliği, sınıfların siyasal ve kültürel gelişim seviyesi gibi başlıklarda, sosyalist devrim ve sosyalist kuruluş aşamalarının eşliğindedir. Türkiye’de kapitalist sınıf egemenliğini geriletecek ya da sömürü ilişkilerini zayıflatacak bir aşama beklentisi, sosyalizmden çok daha hayalperest bir tutumun ürünüdür. Türkiye sosyalizme muhtaç olduğu kadar, hazırdır da.

8 György Lukacs; Lenin’in Düşüncesi – Devrimin Güncelliği, Çev: Ragıp Zarakolu, Belge Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul: 1998, s. 20.

Buraya kadar söylenenler, az çok genelleştirilebilir kuramsal açılımlardan oluşmaktaydı. Bu nedenle yeteri kadar “özgöl” olmadığı ve Türkiye’de devrimi düşünmek açısından fazlaca “yeni” girdiler sunmadığı düşünülebilir. Ancak bu yazının amaçları açısından önemli olan yalnızca yeni şeyler söylemek değil, aynı zamanda gündelik siyasetin hararetli koşulları altında gözden kaçabilen kimi ince noktaları da hatırlatmaktır. Çünkü herhangi bir devrim kuramı, ne kadar özgöl olursa olsun, işe sıfırdan başlayamaz, geçmiş mücadelelerin tarihsel deneyimini ve bilgi birikimini bütünüyle rafa kaldıramaz. Dolayısıyla, öncelikle iyi bilinenler ya da bilindiği varsayılanları ele almak, özgöl bağlamı bir devrim kuramı oluşturmak için zorunlu uğraklardır. Bundan sonra ise, Türkiye siyasetinin gündeminde bir biçimde yer bulan çeşitli başlıklar ele alınacak, bu başlıkların devrim mücadelesindeki yerleri sorgulanacak, deyim yerindeyse tartışma özgöl bağlama daha fazla zorlanacaktır.

Güncel zemin

Sosyalist devrim stratejisi ya da özgöl bağlamı devrim kuramı türünden çabaların, kuramsal ve tarihsel kökenlere olduğu gibi, güncel ve özgöl bağlama da sahip olduğunu söylemiştik. Bu güncel ve özgöl bağlamın, kapitalizmin uluslararası eğilimlerinden, Türkiye burjuvazisinin ve siyasal iktidarın emperyalizmle eklemlenme biçiminden ve yürürlükte olan sermaye birikim biçiminden bağımsız olarak düşünülmesi mümkün değildir. Dolayısıyla, güncel ve özgöl bağlam içerisine yerleştirdiğimiz başlıkların, bir yanıyla da kapitalist sınıf egemenliğinin verili koşullarıyla yakından ilişkili olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.

Güncel ve özgöl bağlam içerisinde yer bulan başlıkların özelliği ise, Türkiye’de siyasetin ve toplumsal yaşamın biçimlenmesindeki etkileridir. Bir başka ifadeyle, bugün Türkiye’nin gündeminde çeşitli biçimlerde yer bulan kimi başlıklar, hem genele etki katsayısının artmış olması hem de bu başlıklarda yürütülen mücadelenin keskin sonuçlar yaratma kapasitesi nedeniyle, tartışmakta olduğumuz devrim stratejisi açısından büyük önem kazanmıştır. Kuşkusuz, bu türden siyasal ve toplumsal başlıkların daha geniş bir araştırma ve inceleme sürecine konu edilmesi, birbiriyle daha içsel bir ilişki ve bütünlük içerisinde ele alınması gerekmektedir. Şimdilik ise, yukarıda yaptığımız gibi, özgöl bağlamı devrim kuramı ve stratejisi açısından önemli olduğunu düşündüğümüz başlıkları kısa maddeler halinde ele almakla yetineceğiz.

İkinci Cumhuriyet’te halk faktörü: Türkiye’de burjuva devrimi ve cumhuriyetin kuruluşu süreçlerinin en bilinen özelliklerinden biri, sistemin en baştan koyduğu kısıtlarla halkın siyasete katılımının sınırlandırılmış olmasıdır. Gerekçeleri bir başka yazının konusu olan bu sınırlama nedeniyle, Birinci Cumhuriyet’in siyasal konfigürasyonunda, zaman zaman zorlamış olmakla birlikte, halk, rejimle ilişkilerinde bir tür temsiliyetle yetinmek zorunda

bırakılmış, doğal olarak ülke siyasetinin etkin ve sürekli aktörlerinden biri olamamıştır. Siyaset alanından dışlanan ya da siyaset alanına girişi sınırlan-
dırılan halkın rejimle bağıı kurmak ise resmi ideolojiye düşmüştür. Ülke-
siyle kurduğu bağı gündelik ya da dönemsel siyasal konjonktürler üzerinden
değil, Türkiye’yi temsil ehliyetine sahip olduğuna inanılan ve paylaşıldıkça
aynı temsiliyeti ortaklaştıran resmi ideoloji üzerinden tanımlayan geniş halk
kitleleri, bu sayede, siyasal süreçlerin tüm çalkantılarına ve sarsıntılarına
karşın rejime olan bağlılığını ve sadakatini sürdürmüştür. AKP iktidarıyla
birlikte başlatılan Birinci Cumhuriyet’in tasfiyesi sürecinde, 1923 referan-
sının kurucu unsuru olarak görülen resmi ideoloji, doğal olarak birincil
hedeflerden biri oldu. Tasfiyenin sonuca ulaşmasıyla birlikte, devletin ve
siyasal yaşantının düzenlenmesinde resmi ideolojinin referans olma niteli-
ğini kaybetmesi, geniş kitlelerin rejimle olan bağının da zayıflamasına yol
açtı. Buna karşılık, İkinci Cumhuriyet’in topluma dayattığı “resmi ideoloji”
ise, kalabalık bir toplumsallık tarafından benimsense de, toplumun tümünü
birbirine ve rejime bağlayan ortak duyu haline gelemediği ölçüde, bir giri-
şim olarak kalmaktan öteye geçemedi. Bu durum, aynı zamanda iktidarın
yaşadığı meşruiyet krizine de işaret etmektedir. Meşruiyet krizi kendisini,
yönetici sınıfın adım atmak için başvurmak zorunda olduğu siyasal, ideolo-
jik ve fiziksel şiddetin sonuç vermemesi ve geniş halk kesimlerinde, örgütsüz
de olsa, hızlı bir siyasallaşmanın ve hareketliliğin ortaya çıkması biçiminde
göstermektedir.⁹ Toplumda böylesi hareketlilik baş gösterdiğinde ise, geniş
halk kitlelerinin hegemonik projede kendilerine çizilen sınırlara riayet etme-
si güçleşmektedir. Dolayısıyla, İkinci Cumhuriyet koşullarında, AKP karşıtı
toplum kesimleri açısından, kendisini siyasal alanda ifade etmek, bir tercih
olmanın dışında, bir zorunluluk halini almıştır. Bu anlamda, İkinci Cumhu-
riyet’in siyasal konfigürasyonunda halk unsuru, merkezi bir yer kazanmış-
tır. Sosyalist hareketin, siyaseti ve siyasal alanı düşünüş biçimi başta olmak
üzere, halk unsurunun siyasal bir unsur olarak varlığını hesaba katması zo-
runluluğu buradan kaynaklanmaktadır. Halk unsurunun siyasal alanın bir
parçası haline gelmesine yol açan koşullar, Türkiye’de İkinci Cumhuriyet’in
yerleşik ve oturmuş bir düzen tutturamayacağını da göstermektedir. Hazi-
ran Direnişi, her iki saptamanın da, hem halk unsurunun kendisini siyasal
alanda ifade etmek zorunda kalmasının hem de rejimin dingin bir döneme
giremeyeceğinin somut kanıtlarını sunmuştur.

12 Eylül’ün sona erışı: Türkiye’de siyaset ve toplumsal ilişkiler açısından en
önemli uğraklardan biri olan 12 Eylül, kendisinden sonraki 30 yıllık döne-
min karakterini ve biçimlenmesini belirlemiş, son derece güçlü etkileri olan
bir olgudur. 2013 yılındaki Haziran Direnişi ile birlikte, Türkiye’de 12 Eylül
döneminin kapandığı da eşit derecede karşı konulamaz bir gerçektir. Siyasal
ve toplumsal sonuçlarıyla, nesnel ve öznel boyutlarıyla, 30 yılın ardından 12
Eylül’le açılan parantez kapanmıştır. Ancak 12 Eylül’ün sona erışı, bu ka-

9 Antonio Gramsci; Hapishane Defterleri, Çev: Adnan Cemgil, Belge Yayınları, Üçüncü Baskı, İstanbul: 1997, s. 273.

darla kaldığı sürece fazla fayda sağlamayacak bir saptamadan ibarettir. Dolayısıyla, 12 Eylül'ün bitişi saptamasının, sosyalist hareketin bu yeni döneme özgü hazırlıklarının ortaya konulması ile birlikte anlamı vardır. Sosyalist hareket, gerek kolektif gerekse bireysel olarak varlığını sürdürmeye devam eden “yenilgi ertesi” ve “savunma odaklı” tarzdan kurtulmalı, açılmakta olan dönemin gereksinimlerine yanıt verecek “atak” ve “cesur” bir kolektif varoluş tarzını yaratmak için çaba harcamalıdır.¹⁰ Konunun bu boyutu psikoloji ile ilgiliymiş gibi görünse de, esasında aşmak zorunda olduğumuz sorun, bizzat siyasal bir içerik taşımaktadır. Çünkü sosyalist hareketin günümüzün gereklerine yanıt verip veremeyeceği, tekil ya da genelleşmiş psikolojilerin “terapi” ile normale döndürülmesi yoluyla değil, kolektif mücadele ve siyaset uğraşının tarz ve yordamını güncellemekle ilgilidir. Bu anlamda, 12 Eylül'den çıkış saptamasına eşlik etmesini beklediğimiz atılım ve cesaret döneminin hazırlanması, sosyalist hareketin kitle hareketleriyle temas düzeyinden ideolojik mücadele önceliklerine, örgütsel yapı ve ilişkilerin düzenlenmesinden kapsayıcılık ve yaygınlık aranışlarına kadar birçok başlığın masaya yatırılmasını gerektirmektedir.

Siyasetin çarpan etkisi: Türkiye kapitalizminin neredeyse tüm çelişkileri, AKP rejimi ile birlikte üst üste binmiş ve keskinleşmiştir. Siyasal ve toplumsal alanda mutlak bir otorite arayışında olan AKP, yıllardır birikmiş olan sorunları tek bir merkezde eritmek, olmazsa o merkezin şiddeti ile etkisizleştirmek istedikçe, etrafını bir fay hattı ile kuşatmıştır. Rejimin bekasını da kendisine bağladığı ölçüde, AKP'ye yönelen hoşnutsuzluk ve tepkiler, rejimin bütününü ürperten bir içerik kazanmış; AKP'nin etrafına yığılan fay hattı daha geniş bir bölgeyi tehdit eder hale gelmiştir. Dolayısıyla, AKP karşıtı mücadele, nesnel olarak ve kaçınılmaz biçimde, AKP'nin ötesine taşmış, İkinci Cumhuriyet rejiminin temellerine de müdahale etme kapasitesi kazanmıştır. Bir takım cılız denemelerle de olsa, Türkiye burjuvazisinin ve emperyalist sistemin, AKP ile İkinci Cumhuriyet'in kaderini birbirinden ayırmayı denemiş ve başarısız olunca şimdilik vazgeçmiş olması ciddiye alınmalıdır. AKP, hem kurucu parti kimliğiyle, hem otoriter-faşizan yönetme tarzıyla, hem de iktidarı çevresinde yarattığı geniş rant-çıkarcı şebekesiyle İkinci Cumhuriyet rejiminin sigortası olmayı sürdürmektedir. Ancak AKP'nin İkinci Cumhuriyet'in koruyucusu olarak belirlediği bu tablo, tam da yukarıda belirttiğimiz nedenle, AKP'nin ve rejimin en zayıf olduğu noktayı göstermektedir. AKP, halka yönelik gerici ve piyasacı saldırının komutasını elinde tuttukça ve aynı zamanda AKP ile İkinci Cumhuriyet özdeşliği sürdükçe, toplumda biriken ve zaman zaman gündemi sarsabilecek derecede güçlü olabilen hoşnutsuzluk ve tepkilerin hedefi de rejimin bütününe doğru genişleme ihtimali taşımaktadır. Dahası, bu karşı karşıya gelişin nesnel bir zemini de bulunmaktadır. Türkiye kapitalizmi AKP'de cisimleşen saldırılarıyla hayatta kalma savaşı vermektedir. Dolayısıyla hoş-

10 Erkan Baş; “İleri, hep ileri, daha ileri”, İleri Haber Portalı, 13.08.2014, <http://ilerihaber.org/yazarlar/erkan-bas/ileri-hep-ileri-daha-ileri/26/>

nutsuzluklar ya da tepkiler karşısında geri adım atmak, düzen açısından tercih edilebilir bir durum değildir. AKP'nin sermaye adına yürüttüğü saldırılara karşı gösterilen her direnç, tam da burjuva düzeninin şah damarına basmaktadır.¹¹ Burada önem kazanan ise, siyasetin etki katsayısının artmasıdır. Toplumun geniş bir kesimi nezdinde gayrimeşru ve istenmeyen bir iktidar olmayı sürdüren AKP'nin, karşısındaki toplumsal gücü ideolojik ve fiziki şiddet yoluyla etkisizleştiremediği, benzer biçimde AKP karşıtı toplumsallığın da iktidarın meşruiyetini mevcut mücadele biçimleriyle yıpratma da belirli bir eşğin altına itemediği ortadadır. Bu karşılıklı denge halinin en şiddetli biçimde bozulduğu uğrak Haziran Direnişi'ydi. Dayanışmacı, ilerici ve seküler bir arka plana dayanan, ancak adli adınca siyasal bir hareketlilik anlamına gelen Haziran Direnişi, AKP iktidarının temellerinin ve meşruiyetinin en fazla zayıfladığı çarpışma olmuştur. Buradan çıkacak sonuç, siyasetin ve siyasal mücadelenin geniş kitlelerle buluştuğunda AKP karşıtı mücadelenin çarpan etkisini artırdığıdır. Dolayısıyla, önümüzdeki dönemin mücadele başlıklarını değerlendirirken, siyasetin etki katsayısının artmış olması başa yazılması gereken bir özellik haline gelmiştir. Bunun doğal sonucu ise, sosyalist hareketin siyaseti ve siyasal mücadeleyi geniş kitlelerle buluşturma perspektifine kıskançlıkla sahip çıkması, hedeflerini ve hazırlıklarını bu veri ışığında planlaması gerektiğidir.

Haziran Sonrası Türkiye: Haziran Direnişi'nin AKP iktidarı üzerindeki etkisi, kolay kolay telafi edilemeyecek bir tahribata yol açmıştır. Dahası, Haziran Direnişi, Türkiye sosyalist hareketinin uzun yıllardır içinde olduğu atalet ve bekleyiş halinin de sonunu getirmiştir. Ancak Haziran Direnişi'nin tekrarlanması bel bağlayan, tüm çalışmasını ikinci bir "Haziran" yaratmaya adanmış mücadele stratejisinin gerçekliği bulunmamaktadır. Bu söylenen, Türkiye'de bir kere daha geniş bir mücadele ve direniş hattının olmayacağı, sokakların ve meydanların tekrar zapt edilmeyeceği anlamına gelmemektedir. Ancak 2013 yılının Haziran ayında yaşananların, hem içerik, hem biçim, hem de süreklilik açısından tekrarlanmasını beklemenin bir anlamı yoktur. Üstelik, her türlü toplumsal ve siyasal hareketlilikle Haziran benzerliği aramanın, o andaki siyasal görevlere dair konsantrasyonu azaltıcı bir etkisi de vardır. Dolayısıyla, Haziran Direnişi'nin tekrarlanmasını beklemek yerine, ölçeği ve şiddeti ne olursa olsun, ortaya çıkmış her tür direnç ve mücadele olanağı değerlendirilmeli, tekil ve parçalı gündemler bütünlendirilmeli, nihayetinde AKP karşıtı mücadelenin sürekliliği, yeni bir yükseliş dönemine kadar garanti altına alınmalıdır. Çünkü Haziran Direnişi geçmişte kalmış olsa da, harekete geçirdiği ya da açığa çıkardığı enerji hala güncelliğini ve varlığını korumaktadır. Zaten Haziran Direnişi'nin en büyük ve kalıcı etkisi de, bu devam eden enerji birikmesi olmuştur. Bu enerjinin hangi biçimleri alacağı, nasıl bir seyir izleyeceği, nerelerde patlak vereceği bilinemese de, AKP karşıtı mücadelenin önümüzdeki dönemdeki

11 Metin Culhaoğlu; "Bolşevizm, 'yeniden'!", soL Haber Portalı, 23.07.2013, <http://haber.sol.org.tr/yazarlar/metin-culhaoğlu/bolsevizm-yeniden-76805>

temelleri ve karakteristiği Haziran Direnişi'nin etkileriyle biçimlenecektir. Bu nedenle, Haziran Sonrası Türkiye tanımı, basit bir adlandırmayı değil, içerisinden geçtiğimiz dönemi değerlendirmek ve çözümlemek için içselleştirilmesi gereken bir yaklaşım tarzını ifade etmektedir.

Sosyalizmin eşik atlaması: Haziran Direnişi'nin sosyalist hareket üzerindeki en büyük etkisi, uzun yıllardır kitle bağları kopmuş olan ve anlamlı bir niceliğe erişemeyen sosyalizm mücadelesinin geniş halk kesimleriyle yeniden buluşma olasılığının ortaya çıkması oldu. Haziran Direnişi'ne dair “devrimci durum” tanımları yapılmasının ardında da, bu umudun yarattığı iyimserliğin olduğunu söylemek mümkün. Ancak söz konusu iyimserliğin ve umudun, kısa bir süre sonra tersine dönmemesi ve korunabilmesi için, sosyalist mücadelenin yakın vadedeki gelişme olasılıklarının açıklığa kavuşturulması gerekiyor. Bu açıdan, önümüzdeki dönemin koşullarında, sosyalist hareketin eşik atlayarak ülke siyasetinin merkezi ve etkili güçlerinden biri haline gelmesi gayet mümkündür. Bu imkan, sosyalizm mücadelesinin uzunca bir süredir aşamadığı etkisizlik, yalnızlık, hatta marjinallik sorunlarını bertaraf etmek, toplumsallaşma ve halkın temsiliyetini üstlenme hedeflerine ulaşmak için en gerçekçi yolu oluşturmaktadır. Ülkemiz, sosyalizm mücadelesinin bugünkü konumundan sıyrılıp, etkili ve güçlü bir siyasal güç haline gelebilmesinin, diğer bir deyişle sosyalizmin eşik atlayabilmesinin olanaklarını sunmaktadır. Ancak hiçbir olanak, kendiliğinden bir biçimde gerçeğe dönüşmez. Sosyalist hareketin, bir gün bir yerlerden fıkkıriverecek bir sınıf hareketliliğini beklemesi, o ana kadar da top çevirmesi şeklindeki örtük alışkanlığın terk edilmesi, bu açıdan, yaşamsaldır. Sınıfın harekete geçeceği günleri beklemek yerine, sınıfa ve topluma harekete geçirici girdilerin nasıl ve hangi yollarla yapılacağına kafa yormak daha acil bir görevdir.¹² Öncülük de sosyalizm mücadelesinin önüne açılan güncel olanakların tutarlı bir siyasal hatla, devrimci bir tarzla ve örgütlü bir iradeyle buluşturulması anlamına gelmektedir.

Tekleşme değil, merkezileşme: Haziran Direnişi, Türkiye'de devrimci bir yükselişin ve konjonktürün karakteri hakkında da kimi ipuçları vermiştir. Türkiye gibi orta düzeydeki bir kapitalist ülkede, toplumsal yaşamın mevcut gelişmişliği de hesap edilerek söylenirse, büyük kitle hareketlerinin barındırdığı çeşitliliğin, farklılığın ve çoğulluğun tümüyle ortadan kalkmasını, manzaranın hiçbir pürüz içermeyecek ölçüde sadeleşmesini ve homojenleşmesini, tüm toplumsal kesim ve grupların kendilerine özgü taleplerini bir kenara koymasını ve mücadelenin gündeminin radikal biçimde tekleşmesini beklemenin bir karşılığı yoktur. Özellikle devrimci durum gibi, yönetenlerin eskisi gibi yönetemediği, yönetilenlerin de eskisi gibi yönetilmek istemediği, tüm ülkeyi saran derin bir krizin baş gösterdiği, siyasal ve toplumsal taleplerin hızla keskinleştiği bir konjonktürde, kitle hareketlerinin yönelim ve eğilimleri daha da fazla çeşitlilik gösterecektir. Bu anlamda,

¹² Metin Çulhaoğlu; “Sosyalist hareketin ideolojik gündemi”, s. 27.

devrimci durum da dahil olmak üzere, büyük kitle hareketlerinin sahneye çıktığı dönemlerin “kaotik” özellikler sergilemesi kaçınılmazdır.¹³ Kaotik olarak adlandırılan ise, devrimin ya da hareketin sınıfsal aidiyeti ve hedefi değil, sürecin aktör ve bileşenlerinin çeşitliliğidir. Dahası bu, arzu edilen ya da “böyle olursa ne güzel olur” denilen bir niyet değil, Türkiye’ye ait nesnel bir durumdur. Dolayısıyla, sosyalist mücadelenin, böylesi bir çeşitliliği ve çoğulluğu zorlama yollarla tekleştirmeye uğraşması yerine, devrimci siyasal hedefleri somutlaması ve kitle dinamiğinin enerjisini bu siyasal hedefin arkasına almayı başarmaya kafa yorması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, sözün ettiğimiz dönemlerde öncülük, tekleşmeyi değil, merkezileşmeyi hedeflemeli, süreç içerisinde kendisine yer bulan kitlesel talep ve beklentiler, devrimin öznesi olan işçi sınıfının hedefleriyle bütünleştirmelidir.

AKP karşıtı toplumsallık: Türkiye’nin siyasal ve toplumsal eksenlerde köklü bir yarılma yaşadığı artık birçok çevre tarafından kabul edilen bir durumdur. Bugün bu coğrafyada, siyasal ve ideolojik olduğu kadar, kültürel ve duygusal olarak da farklı topluluklar yaşamaktadır. Türkiye toplumunu boydan boya ve birçok gösterge açısından bölen bu yarılmanın, sosyalizm mücadelesinin güç kazanması dışında, Türkiye’nin siyasal dinamiklerinin kendiliğinden gelişimi içerisinde kapatılabilmesi mümkün değildir. Bu parçalanmanın içinde, en genel tanımla AKP tabanını oluşturan toplumsallık ile AKP karşıtı toplumsallık özel bir karşı karşıya geliş içerisinde. Sosyalist düşüncenin yaygınlaşması, kök salması, belirgin bir maddi güce dönüşmesi gibi ölçütler açısından bakıldığında, AKP toplumsallığı, taşıdığı ve yeniden ürettiği ideolojik değerler açısından büyük ölçüde kapalıdır. Dolayısıyla sosyalist hareketin toplumsal ve siyasal zeminini, AKP karşısında direnişine devam eden toplumsallık oluşturmaktadır. Kentli, seküler, modern karakteriyle dikkat çeken ve sık sık sola açık bir pratik de sergileyen bu toplumsallığın, esasında “orta sınıf” niteliği taşıdığı iddiası ise, koca bir yalandır. AKP karşıtı topluluğun emekçi karakterini silikleştirmeye çalışan eğilimler, bilinçli ya da bilinçsiz biçimde, AKP’nin ideolojik hegemonyasının enstrümanları olarak görülmelidir. AKP karşısında direnen topluluğun büyük bir kesimi kentli emekçilerden oluşmakta, özellikle Haziran’dan bu yana harekete dayanıklılık ve kararlılık katan unsurlar da bu kentli emekçi toplamdan çıkmaktadır. Ezici çoğunluğu, birçok temel parametre açısından emekçi sınıfın üyeleri olan bu topluluk, içinde yaşadığımız ülkede sosyalist mücadelenin kök salıp yeşerebileceği yegane somut kulvar haline gelmiştir. Sosyalizmin kalıcı biçimde tutunması ve örgütlü bir güç haline getirmesi gereken de, esas olarak bu kentli emekçi toplamıdır. Üstelik, nitelikli ve eğitimli işgücünün önemli bir kısmını kapsayan söz konusu toplumsallık, bu özelliğiyle Türkiye sosyalist hareketine, emekçi sınıfın öncü unsurlarıyla doğrudan iletişime geçmek şansı da sunmaktadır. AKP karşıtı toplumsallığın bir azınlık, hatta bir seçkin grup olduğu iddiası da büyük

13 Türkiye Komünist Partisi; Merkez Komite Tezleri, Mayıs 2014.

bir çarpıtmadır. Ancak daha önemli olan, tayin edici gücün, matematik değerlerde değil, toplumsal dinamiklerde oluşudur. AKP toplumsallığının ürkütücü kalabalığı, etkin ve kararlı bir toplumsal hareketlilik karşısında etkisiz kalacaktır. İki toplumsallık arasındaki nicelik oranı, ancak durağan ve sabit bir karşılaştırmada anlam taşır. Toplumsal hareketlilik söz konusu olduğunda ise, nitelik açısından üstün olan taraf toplumun geri kalanını sarsar, dönüştürür ve peşine katar. AKP tabanını oluşturan toplumsallığın sola ve ilerici değerlere kapalılığını, sosyalistlerin ısrarlı çalışmalarıyla, iyi niyetleriyle ya da AKP'nin gerçek yüzünü teşhir ederek aşmaları mümkün değildir. Böylesi bir dönüşüm için, eşit ölçüde güçlü ve yaygın bir toplumsal müdahaleye, sarsıcı bir dirence ve basınca, deyim yerindeyse bir kuşatmaya ihtiyaç vardır. AKP toplumsallığı, ancak bu ölçüde bir toplumsal hareketlilikle etkisizleşip çözülecek, belki de sola açık bir hale gelecektir. Dolayısıyla, AKP karşıtı toplumsallık, siyasal, kültürel ya da toplumsal taleplerinde herhangi bir tenzilatla gitmek şöyle dursun, şimdiye kadar sergilediği ısrarın ve kararlılığın kat be kat fazlasını hayata geçirmek zorundadır. Özgürlük, adalet, baskıya karşı direnme, laiklik, yurtseverlik gibi başlıklarda direnç artırılmalı; tıpkı AKP toplumsallığının bazı kişilik özelliklerini kolektif bir varoluş tarzına dönüştürmesi gibi, ilerici ve özgürlükçü değerler de belirgin bir toplumsallık biçimi haline dönüştürülmeli, katılaştırılmalıdır. Ayrıca, söz konusu topluluğun baskın emekçi karakterinin açığa çıkarılması; salt istatistik bir veri olmanın ötesinde topluluğu karakterize eden değerler ve talepler bakımında da AKP karşıtı toplumsallığın fotoğrafının emekçileştirilmesi zorunludur. Emekçi ağırlığının ve sınıf çıkarlarının belirginleştirilmesi, söz konusu topluluğun içine kapanmasını önleyebilecek, AKP karşıtı topluluğu toplumun bütününe hitap eder hale getirebilecek, hatta farklı bir konjonktürde AKP toplumsallığının emekçi ve yoksul kesimleriyle bir araya getirebilecek yegane zemindir. AKP toplumsallığını dönüştürecek olan, benzer güçte bir toplumsal hareketliliğin basıncıdır. Daha açık bir ifadeyle, AKP karşıtı toplumsallığın kitlesel, dirençli, emekçi karakteri belirginleşmiş ve hedeflerinde siyasallaşmış mücadelesi yaratılmadıkça, AKP toplumsallığını dönüştürmenin yolu yoktur.

Yazı boyunca vurguladığımız gibi, özgül bağlamlı bir devrim kuramının ya da sosyalist devrim stratejisinin, salt kuramsal ilkelerle oluşturulması mümkün değildir. Kuramın ve tarihin ilke düzeyine yükselttiği belirlenimler, her bir özel ölçekte ve yeni dönemde yeniden üretilmeli, ait olduğu bağlamın somut dinamikleriyle ilişki içerisine sokulmalıdır. Bu bölümde değindiğimiz başlıklar da, devrim stratejisinin ilişkiye sokulacağı özgül bağlamın dikkat çeken özelliklerinden oluşuyordu. Kuşkusuz bu başlıklar çoğaltılmalı, her biri daha derin ve geniş bir yüzeyde ele alınmalı, böylelikle ilk bakışta kurulanın ötesinde daha içsel bir ilişkilene biçimi tarif edilmelidir. Buradaki çaba ise, bir tartışmayı kısırtmakla sınırlı kalacağı için, sadece öne çıkan kimi başlıklara değinmekle yetinmektedir.

Mücadele başlıkları

İdeolojiler alanının kendine özgü bir işleyişi olmakla birlikte, tümüyle bağımsız ve özerk bir varoluşa sahip olduğunu söylemek mümkün değildir. En genel anlamıyla siyaset alanının dinamikleri ve ilişkileri, ideolojiler alanını da biçimlendirir, değiştirir ya da dönüştürür. İdeolojik dinamikler, genel siyaset alanından kopuk, yalıtık bir mekanda yer almazlar. Bu anlamda, gerici ve sömürücü içeriği ile tanımlananlar dışında, ideolojiler alanının unsurları siyaset alanındaki taraflaşmanın ve mücadelenin konusu haline gelirler. Dolayısıyla, ideolojiler alanındaki unsurların sosyalizm mücadelesindeki yeri sabit değil, siyasal koşulların etkisi çerçevesinde tanımlanan hareketli bir süreçtir. İdeolojik dinamikler ne kadar önemli ve baskın görünürse görünsün, “verili ideolojik ortamdaki tercih ve yönelimlere en son damgayı, içinde bulunulan konjonktür ve bu konjonktürdeki siyasal güç dengeleri vuracaktır”.¹⁴

Benzer biçimde, ideolojiler alanının hareketliliği toplumsal yapı içerisindeki eğilim ve dinamiklerin ilişkilene biçimlerini de etkiler. Daha açık bir deyişle, kriz ve devrimci hareketlilik dönemlerinde, toplumsal yapıyı bir arada tutmaya çalışan ideolojik çerçeve neredeyse bütünüyle dağılır. Ancak bu dağılmanın sonucu, ideolojilerin tümüyle buharlaşacağı, toplumun saf ve yalınkat bir siyasal cepheleşme yaşayacağı anlamına gelmez. Dağılma ile birlikte, düzenin kurduğu ideolojik hegemonyanın kimi unsurları tahrip olur ve popülerliğini yitirirken, başka ideolojik unsurlar yaygınlaşarak güçlenmeye başlar. Bir anlamda, her kriz ve devrimci müdahale dönemi, aynı zamanda toplumun ideolojik haritasındaki çeşitli değerlerin ve beklentilerin yükselişe geçtiği dönemlerdir.

Yukarıdaki saptamaların doğrudan sonucu, mevcut siyasal ve toplumsal konjonktüre somut durumun somut çözümlemesi ilkesiyle yaklaşıldığında, hangi ideolojik ve siyasal dinamiklerin yükselmekte olduğunu ortaya konulması olacaktır. İkinci olarak ise, yükselmekte olan ideolojik dinamiklerin temsilciğini ele geçirebilecek siyasal hazırlığın yapılması öne çıkacaktır. Bu anlamda, sözünü ettiğimiz dönemlerde öncülük pratiğinin en önemli fiillerinden biri, hangi ideolojik dinamiklerin yükselmekte olduğunu saptamak ve bu dinamiklere tutunarak halk hareketinin temsiline soyunmaktır.

Hangi ideolojik dinamiklerin yükseleceği, elbette, bir rastlantı konusu değildir. Mevcut iktidarın ve burjuva düzeninin açıktan saldırdığı ya da dışladığı, halk açısından ise iktidara karşı direnişin en meşru kanalı olarak beliren ideolojik dinamikler, böylesi dönemlerde öne çıkarak güçlenir. Bu öne çıkış, aynı zamanda, söz konusu ideolojik dinamiklerin siyasallaşması ve iktidara karşı mücadele potansiyelinin artması anlamına da gelir.

14 Metin Çulhaoğlu; İdeolojiler Alanı ve Türkiye Örneği, Öteki Yayınları, Ankara: 1998, s. 23.

AKP rejimine bu açıdan göz attığımızda, İkinci Cumhuriyet'in kendisini bir dizi operasyonla inşa ettiğini görmek zor değildir. Kısaca ifade edersek, AKP rejimi, başta laiklik, özgürlük, emeğin hakları olmak üzere, toplumsal yapının ilerici değerlerine yönelik şiddetli ve kararlı bir saldırı içerisinde. Bu saldırının en önemli ayağı ise, söz konusu değerlerin ideolojiler alanındaki yerini ve önemini sıfırlamak, siyasal ve toplumsal ilişkilerin tamamen başka değerler çerçevesi içinde kurulmasını sağlamaktır. Dolayısıyla, AKP rejiminin dayattığı değerler çerçevesine karşı, halkın geniş kesimleri bir başka bütünlük arayışına girmiş, Birinci Cumhuriyet döneminde oluşmuş birikimin de etkisiyle, laiklik ve özgürlüğü böylesi bir karşı değerler çerçevesinin merkezine yerleştirmiştir.

Bu durum, AKP karşıtı mücadelenin hangi değerler üzerinden yükseldiği ve öncü partinin hangi değerlere tutunması, hangi değerleri sosyalizm perspektifiyle buluşturması gerektiği konusunda yeterince ön açıcudur. Türkiye, bir yandan gericiğin ve sermaye egemenliğinin saldırılarının yoğunlaştığı, bir yandan da ilerici talep ve mücadelelerin yükseldiği, birbirine zıt dinamiklerin aynı zamansal kesitte karşı karşıya geldiği özgün bir döneme tanık olmaktadır. Ülkede özgürlükçü, laik, bağımsızlıkçı ve adalet beklentisi içinde olan, bu beklentilerinin AKP rejimi tarafından karşılanamayacağı konusunda da yeterince deneyim edinmiş geniş bir toplumsal kesim vardır. Sosyalist mücadelenin, bu kesimlerle ilişkilenebilmesi ve giderek halk hareketinin temsilcisi üstlenmesi, bu nedenle, özel ve acil bir gündem haline gelmektedir.

Buradaki ilişkilenebilirlik ve temsiliyet, sosyalizme biraz laikliğin ve özgürlükçülüğün eklenmesi gibi bir karikatür değildir. Gereken, özgürlüğün de laikliğin de bağımsızlığın da adaletin de bizzat sosyalizmin kendisi olduğuna, bu değerlerin bir sosyalist Türkiye hedefini işaret ettiğini söylemektir. Burjuvazi, bir zamanlar taşıdığı ya da taşıyor gibi olduğu ilerici değerlere sırtını çoktan dönmüş olduğuna göre, yukarıdaki değerlerin başka sahibi ya da temsilcisi kalmamış demektir. Bu durum, sosyalizmin organik parçası olmayan bir özgürlük ya da laiklik tanımının artık yapılamayacağı anlamına gelmektedir.

Sosyalist hareketin, başka dönemlerin koşulları altında geliştirdiği savunma mekanizmaları, bu yeni veriler eşliğinde, gözden geçirilmelidir. Sosyalizme karşı yürütülen anti-komünist propagandaya alet edilmiş olan özgürlük sorunsalının, önümüzdeki dönemde tümüyle sol ve halkçı bir içerikle doldurulması pekala mümkündür. Özgürlük mücadelesinin ve bir ideolojik pozisyon olarak özgürlükçülüğün, Soğuk Savaş kodlarıyla ve liberal bütünlüğün içerisinde varlığını sürdürmesi artık söz konusu değildir. Çünkü özgürlük talebi etrafında bir araya getirilen somut toplumsal ve siyasal başlıklar, basbayağı sosyalist hareketin programatik hedefleriyle buluşmaya yönelmiş, gerici karşıtı mücadelenin en temel motivasyonlarından biri haline gelmiştir. Dolayısıyla, uzun zaman önce liberallere kaptırılmış

olan özgürlükçülük, yeni dönemde sosyalist hareket tarafından tekrar ele geçirilebilir ve geçirilmelidir.

Benzer bir durum, laiklik açısından da geçerlidir. Laiklik dendiğinde, burjuva devlet aygıtının bir niteliğinin ve ideolojik hegemonyasının önemli bir unsurunun anlaşıldığı günler geride kalmıştır. Burjuva rejimiyle laiklik arasındaki bağın tümüyle kopmuşu söylenemez elbette, ancak sermaye düzeninin çıkarları ile laiklik hassasiyetinin korunması, bir arada yürütülmesi imkansız bir iş haline gelmiştir. Dolayısıyla, bugün laiklik başlığında yürütülecek mücadele sosyalistlerin rahatlıkla sahip çıkabileceği, parçası ve öncüsü olabileceği, sosyalizm hedefinin içerisine yerleştirebileceği bir gündeme dönüşmüştür. Laiklik, artık resmi ideolojinin ve devletin otoriter pozisyonunu değil, Türkiye halkının özgür ve eşit bir ülke arzusunun tamamlayıcı parçasını ifade etmektedir.

Laiklik ve özgürlük için geçerli olan durum, kardeşlik, bağımsızlıkçılık, halkçılık, adalet gibi talepler için de geçerlidir. 12 Eylül'ün bitiş saptamasından anlaşılması gereken ilk şey, ilgili toplumsal dinamik ve mücadelelerin ancak ve ancak sosyalist hareket tarafından kapsanabileceği, sosyalizm mücadelesinden başka hiçbir siyasal kulvarın bu taleplerin taşıyıcısı ve öncüsü olamayacağıdır.

Bugün AKP karşıtı geniş toplumsallığın somut ve gündelik taleplerinin, düzen içerisinde bir sahibi ve temsilcisi bulunmamaktadır. Halk ile sosyalizm düşüncesi, bu defa tarihin de zorlamasıyla, gerçek ve nesnel bir zeminde buluşmuştur. Yapılması gereken, bu zeminin gereksiz ürkekliklerle heba edilmemesi, daha ileri sıçrayışlar için bir basamak haline getirilmesidir.

Bir stratejimiz olacak mı?

Perry Anderson'a göre batı marksizminin en büyük sorunu, kuramsal tartışmaların dünyasında hapsolup strateji tartışmalarının tümüyle dışın da kalmasıdır. Anderson'ın "stratejinin sefaleti"¹⁵ olarak adlandırdığı bu durum, sonuçları itibarıyla Türkiye sosyalist hareketinin yaşadığına benzerdir. Batı marksizminde kuramsal tartışmalarda boğulan stratejik akıl, Türkiye'de ideolojik mücadelelerde boğulmuştur. Elbette, burada kuramsal tartışmaların ya da ideolojik mücadelenin bir kenara bırakılması önerilmemektedir. Ancak, ucu devrimin somut güzergahına doğru çekiştirilmeyen, sosyalizm hedefine mevcut özgül bağlam içerisindeki hangi dinamikler ve mücadeleler sayesinde varılacağına kafa yormayan bir kuramsal tartışmanın ya da ideolojik mücadelenin karşılığı, stratejinin sefaletinden başka bir şey olamamaktadır.

Bu manzara karşısında ise, sosyalistlerin terennüm ettikleri sözler "tek yol devrim" ya da "ya sosyalizm ya barbarlık" gibi evrensel ilkelerden öteye

¹⁵ Perry Anderson; Tarihsel Materyalizmin İzinde, Çev: Mehmet Bakırcı-H. Gürvit, Belge Yayınları, İstanbul: 1986, s. 37.

geçememektedir. Kimse bu tür sözlerde ifade bulan gerçekliğin yanlış olduğunu iddia edecek cesarete sahip değildir elbette. Ancak sorunumuz, tam da bu sözlerde dile getirilen doğruların ve doğrultunun, nasıl, hangi güçlerle, ne tür birlikteliklerle, ne gibi bir tarzla hayata geçirileceğidir. Çünkü sosyalist devrim stratejisi, sosyalist devrimi hedefleyen devrim stratejisi gibi bir totolojiye indirgenemez. İşte strateji derken kast ettiğimiz, bizi bu sorunların yanıtına taşıyacak yeniden üretim sürecinin kendisidir.

Böylesi bir özgünleştirme, aynı zamanda sosyalizm mücadelesinin ülkemizdeki ilerici kaynaklara erişmesini de kolaylaştıracaktır. Zaman zaman dile getirilen sosyalizm düşüncesinin bu topraklara yabancı kaldığı, bu coğrafyada eşitlik ve özgürlük mücadelesi vermenin ise beyhude bir çaba olduğu yönündeki karalamalara karşın, Türkiye'nin ilerici damarları hala kurumamıştır. Türkiye'de aydınlanmayı, laikliği, özgürlükçülüğü, eşitlikçiliği, yurtseverliği, kardeşliği savunacak, tüm bunları birbirinin karşısına koymamayı başaracak ve buradaki bütünlüğün sosyalizm düşüncesi tarafından bizzat içerildiğini ve temsil edildiğini gösterecek bir siyasal kulvarın başarı şansı her zaman olduğundan daha fazladır.

Bu şansı değerlendirmek için, halkımıza karşı güvensizlik yaymaya çalışanları geride bırakmak, Türkiye'nin ilerici damarlarına yaslanmak ve sosyalizmi ülkemizin gerçek kurtuluş yolu olarak somutlaştırmak gereklidir. Türkiyelileşmek, tam da budur.

■ Sınıf hareketine ilişkin güncel yaklaşımlar

DOĞAN ERGÜN

Sınıf hareketinin komünist partiye ihtiyacı var

Komünist parti, işçi sınıfının tarihsel çıkarlarının bilincinde olanların, işçi sınıfı iktidarı için mücadele eden öncülerin partisidir. Sınıf mücadeleleri tarihinin belli bir dönemine ortaya çıkmıştır. Miladı, işçi sınıfının siyasi bir aktör olarak belirmesi olarak alabiliriz. Buradan hareketle, partinin gelişimini ve bugünkü biçimine kavuşma sürecini anlamak için, yine sınıflar mücadelesinin gelişim evrelerini takip etmemiz gerekir.

Tarih bize şunu gösterdi: İşçilerden, işçi sınıfına geçiş, ancak siyasetle, siyasi mücadeleyle mümkün olabiliyor. Proletaryanın siyasi mücadeledeki talep ve hedefleri ile burjuvazinin bunlara verdiği yanıtlar, tarihin her anında aynı şekilde ilerlemiyor. Burada da bir gelişme, ilerleme ve olgunlaşma var. Her iki taraf açısından da bu geçerli...

19. yüzyılın ortalarından itibaren

- İşçilerin bir aradalığı,

- Ekonomik-sosyal ve ülke yönetiminde temsil edilmeyi de kapsayan demokratik talepleri

egemen sınıfın karşılayamadığı ölçüde devrimci bir çıkış anlamına geliyor.

Ancak az önce ifade ettiğimiz gibi, burjuvazi bu radikalizme yanıt verebiliyor. Önce zor kullanarak, sonra sömürüyü tarihte olmadığı ölçüde uluslararasılaştırarak ve bu sayede ekonomik-demokratik ve sosyal haklar için pazarlığa başlayarak...

Yeni çıkış ve talepler, yeni yanıtlar anlamına geliyor. Mücadelenin olgunlaşması ve yeni bir evreye geçmesi böyle oluyor.

İşte komünist parti, yani sınıfın tarihsel çıkarlarının, nihai hedeflerinin bilincinde olan öncü kadroların partisidir, yani sınıf içinde azınlığın partisidir böyle olgunlaşıyor.

Emek ile sermaye arasındaki mücadelenin, proletaryanın iktidarı lehine; tarihselliğe, bütünselliğe, toplumsallığa ve ileriye doğru sıçrayabilmesi öncülüğü gerektiriyor.

Bu ihtiyaç bitmiş değildir.

- Siyasal bir sınıf mücadelesinden,
- İktidar mücadelesinden,
- Sınıf çıkarlarının toplumun bütününün çıkarlarını temsil etmesi ve mücadelenin toplumsal ölçüğe erişmesinden,
- Bütünü görmekten,
- Sermaye sınıfının iktisadi, siyasi ve ideolojik yönelimlerinin öngörülebilmesi gerekliliğinden bahsediyorsak; sınıfın komünist partiye hâlâ çok ihtiyacı var demektir.

Bu ihtiyaç bugün Türkiye’de fazlasıyla geçerlidir.

Yazının ilerleyen bölümlerinde açacağız, burada değinmekle yetinelim.

AKP Türkiye’si 2013-2014 yıllarını derin krizlerle geçirdi. AKP, iç ve dış politikada ciddi sorunlarla karşılaştı. İdeolojik, siyasi ve iktisadi krizlerin yoğunlaştığı, toplumsal hareketlerin uç verdiği bir dönemden söz ediyoruz.

Bu dönem aynı zamanda, Haziran sonrasını ifade etmesi itibariyle, bir dizi yeni olanağı da içinde barındırıyor. Ancak Türkiye bu döneme güçlü bir sınıf hareketliliğiyle girmedir. Oysa hazırlıklı, hedeflerini belirlemiş ve sınıf içinde belli mevzilere sahip bir komünist partiye sahip bir ülkede bu yeni dönem başka şekilde de yaşanabilirdi.

Olmadı, başaramadık... Bu satırlar bir kaybı ya da yenilgiyi tanımlamak için yazılmıyor. Olanaklarla var olan durum arasındaki açığı göstermeyi amaçlıyoruz.

İşçi cinayetlerinin bu kadar yoğun yaşandığı, özelleştirmelerin bedelinin bunca sorgulandığı, iktidarın artan sömürü koşullarını ağırlaştırmak dışında bir alternatifinin olmadığı, patron-iktidar özdeşliğinin böylesine rahat kurulabildiği, İslamcı-liberal iktidar ideolojisinin yalpaladığı bu dönem komünist partiyi göreve çağırıyor.

Ancak; komünist parti olgusunu öncülük bağlamından koparan, sınıfla ilişkisini dışsal bir zemin üzerinden ve izleyici rolüne indirgeyerek tanımlayan, partiyi ve komünist kadroları marksizmde belirgin bir yere sahip olan içsel ilişkiler kavramından uzaklaştıran bir anlayışın bu ihtiyacı kavraması düşünülemez.

Komünist dergisinin arkasındaki siyasi irade bu bakımdan, Türkiye’de komünist hareketin uzun süredir yanıt üretmekte zorlandığı, belki de bu üretime yabancılaştığı sınıfa öncülük sorumluluğunun hakkını vermek üzere kurulmuş bir parti olma iddiasını taşıyor. Bir dönemi kapatıp yeni bir dönem açma iddiasını...

Partinin de sınıf hareketine ihtiyacı var

İlerleme ve gelişme neredeyse hiçbir zaman bütünü oluşturan farklı unsurların eş zamanlı gelişimi şeklinde tezahür etmez. Çoğu zaman bir veya birkaç unsur diğerlerine göre eşitsiz şekilde gelişir ve uzun vadede diğerlerini de ileri çeker. Tarihsel süreç, bazı unsurların diğerlerine göre daha ileri çıkmasını gerektirecek sıkışmalar veya gerilimler yaratır. İhtiyaçlar bunu dayatır.

Örnek olsun, Ortaçağ’da Avrupa’nın, varlığını sürdürebilmesi için okyanusu aşmak zorunda kalması, bunun için gereken teknolojik ve bilimsel donanım, bu alandaki yoğunlaşma ve nihayet atılım, başka bir dizi alandaki gelişmenin lokomotifine haline gelmiştir.

Bugün şunu oldukça berrak bir şekilde görebiliyoruz: Türkiye’de toplumsal hareketlerin, sosyalizm mücadelesinin ve doğal olarak komünist partileşme sürecinin geldiği evrenin yeni bir aşamaya geçebilmesinin koşulu, işçi sınıfı içerisindeki örgütlü mücadelede yaşanacak sıçramadır.

Özellikle bir noktayı vurgulamakta fayda var. Ülkemizde sınıf hareketinin yeni mevziler kazandığı momentlerin neredeyse tamamı (elbette birkaç istisna mevcuttur), siyasal alanda sol bir yükselişin ardından yaşanmıştır. Sözüünü ettiğimiz sol yükseliş momentleri çoğu kez bir siyasi aktörün, partinin ya da örgütün domine ettiği, öncülük ettiği süreçler olmamıştır. Siyaset arenasında, iktidarın yaşadığı sorun ve krizlerin bıraktığı boşluk sol yükselişe zemin hazırlamış, ilerici-halkçı-devrimci talep ve söylemler toplumsallaşmış, sokak hareketlenmiş ve sosyalizm toplumsal alanda meşruiyetini artırmıştır. Sınıf hareketi de çoğu kez bu dalganın üzerinde yükselmiş, atılım yapmıştır.

Bu bakımdan, Haziran sonrası Türkiye de, böyle bir dönemin açılması için uygun bir zemin hazırlamıştır.

Örgütsüzlüğün, hak kayıplarının, güvencesiz ve kurlsız çalışma ortamının, geleceksizliğin damga vurduğu uzun yılların ardından Türkiye tarihinin en büyük halk hareketinin yarattığı ortam, bugünden yarına değilse de, çok uzun sayılmayacak bir gelecekte emek mücadelesinde de hapsedildiği kozayı yırtacak bir aranışı dayatacaktır.

Gelecek dönemin temel soruları, bu ararışın siyasi iddiaları olan, toplumsal formasyonun bütününe bakan ve oradan beslenen bir niteliğe sahip olup olmayacağıdır.

Konuya tersinden bakarsak, komünist parti, bu dinamikten korkmayacak, ona yön ve doğrultu gösterebilecek niteliğe sahip olup olmadığıyla sınanacaktır.

Komünist partinin, sınıf hareketiyle kuracağı ilişki, bu nedenle, kendi varlığının tarihsel anlamına kavuşması açısından da bir ihtiyaçtır.

Komünistler açısından bugün mutlak olarak öne çıkarılması gereken aydınlanmacı (yeni aydınlanmacı) eksen, toplumsal mücadeleler alanında verilen mücadeleler ve Türk ve Kürt halklarının bir arada yaşaması üzerine kurulan devrim stratejisinin, bir dizi saldırıya gebe olduğu ve dağıtıcı riskler barındıran alanları zorlayacağı söylenebilir. İşte partinin sınıf hareketine ihtiyacı, bu bakımdan da değerlendirilmeli. Omurgayı çakmak, riskleri göze almak, ideolojik ve siyasi plandaki mücadeleyi sınıfsal dinamikle harmanlayabilmek için...

Türkiye'nin komünist partisi, sınıf dinamiğinin gelişebileceği alanları doğru teşhis etmek, buna uygun araçlar yaratmak veya var olan araçları bu gözle değerlendirmek, sınıf içerisinde kadrolaşmak, işçilerin kendilerini ait hissettikleri bir parti formuna kavuşmak, yeni bir sınıf kültürünü üretebilecek ideolojik-düşünsel-eğitsel görevlerini ifa etmek için sınıf hareketine ihtiyaç duymaktadır.

Geleneksel sendikacılıkta sona gelinmiştir

Yukarıda tarihin dayattığı gerilim ve sıkışmalardan söz ettik. İşçi sınıfı mücadelesi açısından bunun somutlaştığı noktaları belirgin hale getirmek gerekir.

Proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadelenin seyri, burjuvazinin belli bir aşamada, ekonomik-siyasal talepler arasındaki ayrışmayı zorlayacak hamlelerini beraberinde getirdi. Bugünkü anlamıyla “komünist parti”ye olan ihtiyacın tam da böyle bir aşamada belirdiğini söylemiştik. “Sendika” da bu sürecin başka bir sonucu olarak doğru veya bugünkü anlamına kavuştu.

“Sendika”nın gelişimi, ekonomik haklar için verilen mücadelenin, işçiyle patron arasında pazarlık masası kurma ihtiyacının gerçekliğinden beslendi. Burjuvazi açısından sendikalar, çok uzun bir süre boyunca değerli bir işlev gördü. Ekonomik taleple, siyasi hedefler arasındaki ayrıma oynamak, sınıf mücadelesini toplumsal bütünden koparacak girdilerde bulunmak ve tepkiyi işçi tepkisini soğurmak bakımından sendikalar burjuvazinin işine yaradı.

Öte yandan, özellikle Batı’da, İkinci Savaş sonrasında itibaren gelişen sanayi kapitalizmi döneminin yarattığı emek süreçleri, üretim biçimi ve emekçiler arasındaki ilişkiler düşünüldüğünde geleneksel sendikaların etkili olması için koşullar hazır. Sosyalist-komünist partiler açısından da

üretim ilişkilerinin dayattığı bir gerçeklik olan sendikalar, misyonlarından bağımsız, bir mücadele alanı/aracı değer kazandı. İkinci Dünya Savaşı'nın sonunu başlangıç olarak aldığımızda, geçen 70 yıllık sürenin sosyalist-komünist hareketler açısından, devrimci, devrim arayışıyla geçen bir dönem olarak adlandıramayacağını not edelim.

Kendi içinde de birçok bölüme ayrılabilen bu dönemin, özellikle Batılı sosyalistleri devrim arayışından uzaklaştıran yanlarını çok kaba hatlarıyla şöyle düşünmek mümkün:

- Reel sosyalizmin de başarısı sayılması gereken işçi haklarının genişletilmesi veya korunması mücadelesinin öncelik kazanması,
- Emperyalistlerin Batı'daki sosyalist-komünist devrimci hareketlere karşı gladio tipi örgütlenmeleri kullanarak, konsantrasyonu iktidar mücadelesinden uzaklaştırmaları,
- Aynı şekilde emperyalistlerin ideolojik mücadelede ve özellikle “özgürlük/hürriyet” kavramı üzerinde sürdürülen hegemonya mücadelesinde baskın çıkmaları,
- Devrim mücadelesinin ana halkasının daha çok az gelişmiş ülkelerdeki ulusal kurtuluş hareketlerine kayması,
- Reel sosyalizmin çözülüşü,
- Çözülüşün ardından neo-liberal politikaların getirdiği büyük yıkım, emek süreçlerinin yeniden kurgulanması ve bütün bu sürece eşlik edecek şekilde dünya ölçeğinde palazlandırılan gericilik.

Sendikalar, işte tam da böyle bir dönemde, ekonomi ile siyaset arasındaki ayrımının yeniden üretildiği alanlar olarak, kötü anlamıyla kurumsallaştı, keskin tanımları olan işbölümleri, hiyerarşik ilişkiler ve kırtasiyecilik ağır bir bürokrasiyi ve muhafazakar yapıları beraberinde getirdi. Sosyalistler ve komünistler ise çoğu kez bu yapının tamamlayıcı unsurları haline geldiler.

Lenin'in Ne Yapmalı'nın “İşçiler Örgütü ve Devrimciler Örgütü” adlı bölümde dile getirdiği şu eleştiri tam da bu tür sendikacılığı anlatıyordu sanki:

“(...) sendikal hareketi sosyal-demokrasi için arzu edilir bir rotaya sokmak için, her şeyden önce, Petersburglu Ekonomistlerin beş yıldan beridir destekledikleri örgüt plânının saçmalığı konusunda iyice açık olmak gerekir.”

“(...) en karakteristik olan, tek tek her fabrikayı, üç dereceli bir seçim sistemi temelinde, monoton ve neredeyse gülünç denecek kadar titiz kurallı sürekli bir bağla “komite”ye bağlamaya çalışan tüm bu “sistem”in hantallığıdır. Ekonomizmin dar ufkuna sıkışan düşünce, burada bürok-

rasi küfü kokan ayrıntılarda yitip gitmektedir.”¹ İşte, bu hikâyenin, yani geleneksel sendikacılığın sonuna gelmiş bulunuyoruz.

Niye mi?

- Sanayi kapitalizmi döneminin sonuna gelindi. Finansallaşma ve spekülasyon mali hareketlilik, ekonomik canlılığın motor unsuru haline geldi.

- Taşeronlaştırma ile fordist üretim sisteminde geçerli olan üretim süreci parçalandı ve üretimin çeşitli aşamaları ya da tamamı fabrika dışındaki üretim alanlarına aktarıldı. Üretim sürecinin parçalanarak, üretimin çeşitli aşamalarının ya da bütünüünün dışarıya kaydırılması ile toplam istihdam içerisinde sendikal örgütlenmelerin ve sendikal faaliyetlerin neredeyse olanaksız olduğu küçük ve orta ölçekli işletmelerin payı arttı.

- Esnek üretim sermaye üzerinde yük olarak görülen emek maliyetini düşürmek üzere emek sürecinin esnekliğini sağlamaya yönelik adımlar attı.

Geleneksel sendikal mücadele dönemi artık sürdürülemez, kendini yeniden üretmez hale geldi. Geleneksel sendikaların düzen içi ikili işlevlerini yitirmekte olduklarını söyleyebiliriz. Var olan sendikalar, işçi sınıfı için ekonomik mücadele/kazanım örgütü, sermaye için de işçi hareketini toplu pazarlık ve kırımlar vererek düzene bağlamanın zorunlu aracı olma işlevlerini yeni koşullarda yeniden üretirken sürdürüyorlar. Ciddi boyutlarda üye ve etki kaybı yaşanıyor.²

Burjuvazinin bu saldırılarına sendikaların kendi başına yanıt üretmesi tanım gereği zaten çok zordu. Komünist hareket de bu gidişatı öngörüp, farklı örgütlenme modelleri üzerine çalışmayı başaramadı. Öznel ve nesnel yanları olan bu atalet hali ve sonunda işçilerin yüz yüze geldiği sıkışma, sınıf mücadelesinde ekonomik ve siyasi birliği gözetecek yeni modellerin, yeni araçların ve yeni bir bakış açısının üretilmesi için gerekli zemini sağlıyor. Dünya devrimci mücadeleler tarihindeki yeri ve kapladığı alan çok tartışmalı olan ve neredeyse hiçbir devrim deneyiminde özel bir rol oynamamış geleneksel sendikal örgütlenmelerin bütünlüğü dağıtıcı etkisinin bertaraf edilerek yeni işçi örgütlenmeleri kurulabilmesi açısından, yaşadığımız durum, bir olanak olarak değerlendirilmeli. Tarihsel bir sorun mu vardı, işte çözmek için fırsat!

Yaşadığımız, kapitalizmin dünya ölçekli krizidir

Dünya genelinde kapitalizmin yaşadığı krize ilişkin çalışmalar son dönemde bir hayli arttı. David Harvey’in “17 Çelişki ve Kapitalizmin Sonu”, Thomas Piketty’nin “Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital”, Joseph E. Stiglitz’in “Eşitsizliğin Bedeli”, John Bellamy Foster’ın “Kapitalizmin Malileşmesi

1 Ne Yapmalı, Lenin, İnter Yayınları, S. 125-126

2 Kapitalizmin Sınırları ve Toplumsal Proletarya, Haluk Yurtsever, Yordam Kitap, 2011, Sf. 161

ve Kriz” ve “Tekelci Finans Sermayesi” gibi bir çırpıda akla gelen çalışmalar; kapitalizmin 1970’lerin sonundan itibaren içine girdiği yeni dönemi ve bu yönelimin getirdiği krizi farklı boyutlarıyla ele alıyor.

Aşırı sermaye birikimi ve artı değeri kârlı bir biçimde değerlendirme arayışına kapitalizmin ürettiği yanıt finans sektörü ve mali spekülasyon oldu. Yani kısaca, daha önce üretken ekonomi üzerine gelişen finansallaşma, artık daha çok spekülatif bir karaktere büründü. Finansallaşma, devletin küçülmesi, özelleştirme, az gelişmiş ekonomilerin borçlandırılması, emek maliyetlerinin düşürülmesi amacıyla üretimin ya ücretlerin düşük olduğu bölgelere kaydırılması ya da göçmen işçi istihdamında radikal artış, esnekleşme ve taşeronlaşma gibi süreçler kol kola ilerledi. Son olarak, 2008 yılında yaşanan ABD kaynaklı kriz de bu bağlamda değerlendirilmeli.

ABD - Wall Street ve Ferguson, Tunus, Mısır, Ukrayna, Türkiye, Brezilya, İspanya, Yunanistan gibi bir dizi ülkede; farklı siyasal-ideolojik motif ve taleplerle ortaya çıkan ayaklanmaların kitleselleşmesinin arkasında bu krizin yattığını söylemek abartılı bir değerlendirme olmayacaktır.

Burada, bu eylemlerin sınıfsal gündemlerle boy gösterdiğini, bu anlamıyla işçi sınıfı direniş veya ayaklanmaları olduğunu söylüyor değiliz. Meseleyi daha çok, ayaklanmalara dâhil olan kitlelerin sınıfsal kökeni bakımından yorumlamaya çalışıyoruz.

Sözünü ettiğimiz kriz, başka etkenlerle de birleştğinde ortaya şöyle sonuçlar çıkardı:

- Hem ülke içinde hem de ülkeler arasında muazzam boyutlara ulaşan gelir adaletsizliği ve aşırı borçlanma
- Kapitalizmin toplumsal sorunlara toplumsal yanıtlar üretebilme özelliğinin neredeyse tamamen ortadan kalkması
- Yugoslavya’nın işgalinden bu yana, savaş, işgal ve yağma örneklerinin süreklileşmesi
- Gerek tek tek ülkelerde ve gerekse uluslararası arenada politik kararların alınması ve topluma, halklara mal edilmesi süreçlerindeki meşruiyet kriterinin devreden çıkarılması, yasama-yürütme dengesinin baskın şekilde yürütmeden yana bozulması ve burjuva demokrasisinin yaşadığı derin bunalım.
- Kurlsızlığın, güvencesizliğin ve geleceksizliğin yalnızca işçi sınıfı açısından değil toplumun bütünü için hayatın somut gerçeği haline gelmesi.

“Sosyalistlerin ekonomiye ve sınıf ilişkilerine yaklaşımında temel hareket noktası, Türkiye’nin 2001 krizine benzer bir çöküş içerisine girip girmeyeceği sorusuna odaklanmak yerine, ekonomi alanında şekillenen yeni gerçekliğin sınıf mücadelelerine yansımalarına ve sosyalizm mücadelesine

sunduğu olanaklara göz dikmek olmalıdır. Mevcut durumun, kriz dinamiklerini ve çelişkileri düzenin hangi noktalarında yoğunlaştırdığı, sınıfın hangi kesim ve katmanlarını öne çıkardığı gibi sorular, siyasal mücadele-nin gereksinimleri bağlamında ele alınmalıdır.”

İşte, Türkiye Komünist Partisi 12. Kongre Siyasi-Örgütsel Raporu’nda yer alan bu satırlar, yukarıda özetlemeye çalıştığımız tabloya bakarak, şu kaygıyla yazıldı: Yıllardır, “bu yıl ekonomik kriz geliyor” şeklinde yapılan değerlendirmeler; içinden geçmekte olduğumuz dünya ölçekli büyük krizin emekçiler nezdindeki yansımalarına gözümüzü kapatmak dışında bir anlama gelmedi. Komünistlerin görevi, bu krizin kapitalizm için yıkıcı sonuçlar vermesine önderlik etmek, emekçi sınıfların örgütlenmesine ilişkin kısa, orta ve uzun erimli planlar yapmak, bunları hayata geçirmektir.

Sınıf çalışmasında yakalanacak kritik halka güvencesizlik ve kurlsızlıktır

Sınıf hareketinin hangi dinamikler üzerinden yükseleceğini anlamaya çalışıyoruz. Daha önce de değindiğimiz gibi, bütün unsurların eş zamanlı gelişimi gibi bir beklentimiz bulunmuyor ve kritik halkayı arıyoruz.

Mücadele tarihi gösteriyor ki, zincirlerinden başka kaybedecek şeyi olmayanların mücadelesinde önderliği, zincirlenmeye direnenler yaptılar.

Bugün hem ülkemizde hem de dünya genelinde kazanımlarını kaybedenler, toplumsal ya da kişisel güvencelerinden mahrum bırakılanlar, geleceği elinden alınanlar, ya da tüm bunların korkusunu ensesinde hissedenler çok ciddi bir travma yaşıyor.

Güvencesizlik, kurlsızlık ve geleceksizlik emekçilerin çok büyük bir bölümünün yaşamlarını alt üst ediyor.

Çağrı merkezi çalışanları üzerine bir inceleme yapan Gamze Özdemir Yücesan ve çalışma arkadaşları, “İnatçı Köstebek” adını verdikleri kitapta, gençlerin durumunu şöyle anlatıyor:

“Hayatlarının en başından itibaren işsizlik tehdidine maruz kalan gençler. Üniversiteyi bitirse de, üzerine sertifikalar ve diplomalar alsa da işsizliğin yakasını bırakmadığı gençler. İş bulduğunda ise ancak güvencesiz ve sigortasız iş bulan gençler. Sendikasız ve örgütsüz gençler. Sesleri ve sözleri ellerinden alınmış gençler. Dolayısıyla işsizlik ve istihdam ile güvencesizlik ile geleceksizlik arasında salınan gençler.”³

Bu durumun oluşmasında en büyük pay, yukarıda kaba hatlarıyla çerçevesini çizmeye çalıştığımız tablodan kaynaklanıyor. Türkiye’nin ve AKP’nin de burada özel bir yeri elbette var.

3 İnatçı Köstebek - Çağrı Merkezlerinde Gençlik, Sınıf ve Direniş, Gamze Yücesan-Özdemir, Yordam Kitap, 2014, S. 60

Türkiye, AKP hükümetleri döneminde çok yüksek büyüme rakamlarıyla karşılaştı. Büyümede liderlik için Çin’le rekabet etmeye başladık. Dış kaynağa bağımlı olan, rekor dış ticaret açıklarıyla el ele ilerleyen bu büyüme bir de, birçok alanda işçinin emekçinin geleceğine, güvencesine, kanına mal oldu. Üretken olmayan bir ekonomi ve yetersiz sermaye birikimi ile yüksek büyüme başka türlü düşünülemezdi.

Birkaç istatistikle, güvencesiz, kayıt dışı, taşeron çalışmanın geldiği boyutları ortaya koyabiliriz:

- DİSK-AR tarafından yapılan işsizlik araştırmasına göre, 2012 yılında gerçekleşen istihdamların yaklaşık yüzde 50’si güvencesiz işlerdeydi.⁴

- TÜİK tarafından yapılan başka bir araştırma ise Ocak 2014 itibarıyla çalışanların yüzde 33’ten fazlasının güvencesiz ve kayıt dışı çalıştığını ortaya koyuyor.⁵

- CHP İstanbul milletvekili Mahmut Tanal’ın verdiği bir soru önermesine verilen yanıtı göre, taşeron şirketlerde çalışan kayıtlı işçilerin sayısı AKP iktidarı döneminde dramatik şekilde artış gösterdi. 2002’de 387 bin olan rakam, 2011’de 1 milyon 611’e ulaşıyor.⁶

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından duyurulan SGK verilerine göre, Türkiye’de 2011 yılında yaklaşık 12,5 milyon “işten çıkış bildirgesi” hazırlandı. İşten çıkış bildirimlerine göre, kıdem tazminatına hak kazanabilecek şekilde işten çıkan ya da çıkarılan işçilerin oranı sadece yüzde 10.⁷

Çok şey anlatan bu rakamlar dahi gerçekliği tam olarak betimlemekte yetersiz kalıyor.

TKP 12. Kongre raporunda konu hakkında şu yazılmıştı.

“Sermaye sınıfının orta vadede esnek istihdam ve düşük ücret rejiminden vazgeçmesi mümkün olmadığı gibi, daha fazla kuralsızlaşma ve taşeronlaşma doğrultusunda geniş çaplı bir saldırıya geçme ihtiyacı ve hatta hazırlığı bulunmaktadır. AKP’nin oturtmaya çalıştığı yeni düzenin sacayaklarından birini de emekçilere dayatılan kuralsız çalışma koşulları oluşturmaktadır. Kamu denetimlerinin kâr hırsına feda edildiği bir dönemde özel şirketlerde acımasız bir şekilde dayatılan kuralsızlık zinciri Soma örneğinde olduğu gibi katliamlara neden olmaktadır. Buna karşılık, genç nüfusta artan işsizlik ve genç kuşakları tehdit eden geleceksizlik, Haziran

4 <http://www.emekdunyasi.net/ed/isci-sendika/20626-gecici-calisma-3-yilda-yuzde-39-artti>

5 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16006>

6 <http://www.kesk.org.tr/content/f-serkan-%C3%B6ngel%C5%9Feronla%C5%9Fman%C4%B1n-boyutlar%C4%B1>

7 <http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/csgb.portal?page=haber&id=basin491>

Direnışi'nin merkezinde yer alan kentli genç emekçi kesimlerin tepkisel-liklerini beslemektedir.”

Komünistler, sınıfın kurlsızlık, güvencesizlik ve geleceksizlik girdabına atılmış kesimlerine ilişkin özel bir hareket planı geliştirmeli. Madencilik, inşaat, büro emekçileri, bilişim, turizm-eğlence gibi taşeronluğun, güvencesizliğin çok yoğun yaşandığı ve örgütlülüğün çok düşük seviyelerde seyrettiği alanların yanı sıra, sağlık ve eğitim gibi sendikal geleneğı olmasına rağmen sektörde çok sert bir şekilde uç veren taşeronluk ya da güvencesiz çalışma olgusunun, kazanımlara sahip kesimleri de tehdit etmeye başladığı alanlar üzerine sistematik bir çalışma yapılmalı. Bu kesimler içinde, iş yerinde veya politik düzeyde örgütlülük deneyimini hiç yaşamamış milyonlarca emekçinin olması büyük bir soruna işaret etmekle birlikte, durumun yeni bir örgütlülük modelini çağırın olanakları açtığı da gözden kaçırılmamalı. Üretim ilişkilerindeki ve emek süreçlerindeki yeni durumu karşılayabilecek olan yeni örgütlenmelerin bu zemin üzerinde filizleneceğı unutulmamalı.

Bu zemin, aynı zamanda, ekonomi-siyaset ayrımını da yerle bir edecek özellikler taşıyor. Bu zeminde sürdürülecek mücadele ve örgütlenme çalışması, kurlsızlığın, örgütsüzlüğün, taşeronlaşmanın, güvencesizliğin ve geleceksizliğin esas sorumlusunun AKP iktidarı olduğunu anlatmak için dolayılara gerek duymayacaktır. Örneğın, madencilik ya da inşaat sektöründe yapılacak basit bir araştırma patronların çok büyük bir bölümünün, AKP'yle seçmenlikten çok daha öte ilişkilere sahip olduğunu gösterecektir. Kurlsızlığın kaynağı ve uygulayıcıları, AKP iktidarı ve patronlar birbirlerine ölesiye bağımlıdır.

Burada bir parantez de, geleneksel sendikal örgütlenmelerin daha güçlü olduğu sektörler ve iş kollarına ilişkin açalım. Bu alandaki temel dinamiğın de yine güvencesizleşme ve kurlsızlaşma tehdidi ekseninde ele alınması gerekiyor. Örnek olarak otomotiv sektörünü verebiliriz. Son aylarda bu sektörde, iç pazarda bir daralma yaşandığı biliniyor. Otomotiv patronları bu daralmayı ihracatla telafi etmişlerdi. Ancak yeni ekonomik veriler, ihracatta da yeni sorunlar yaşanabileceğini gösteriyor. İhracatta önemli bir yer tutan Avro bölgesinde yaşanan sıkışma, otomotiv patronlarının emek maliyetlerini düşürücü, bu alandaki güvenceli ve kurallı çalışma koşullarını değıştirecek bir yönelimi zorlamasını beraberinde getirebilir.⁸

İrade güvencesizliğı, kural koyucu bir sınıf mücadelesiyle yıkılacak

Kurlsızlığın ve güvencesizliğin boyutarına, neden yakıcı bir sorun oluştuduğuna değındik. Gamze Özdemir Yücesan, yukarıda değındiğimiz kitabında güvencesizliğin dört unsurunu şöyle sıralıyor:

8 <http://www.osd.org.tr> – Otomotiv Sanayii Derneğı 2014 Eylül Ayı Raporu

- İstihdam güvencesizliği,
- Sosyal güvencesizlik
- Gelir güvencesizliği
- Sendikal güvencesizlik.

Kuralsızlık ise, yine bunlarla bağlantılı olarak;

- Çalışma saatlerinde esneklik,
- İş tanımlarında belirsizlik,
- Ücretlendirmede standartların oluşmaması, keyfi ücret politikası
- İşe alım ve işten çıkarmada keyfilik,
- İş güvenliğinin hiçe sayılması

gibi başlıklarda kendisini somutluyor.

Piyasa kuralsızlık istiyor... Sermaye için kuralsızlık, “sınırsız sömürebilme özgürlüğü” anlamına geliyor ve kabul edelim.

İşçi sınıfı mücadelesinin içine girdiğimiz evresini, kuralsızlığa karşı kural koyma mücadelesi ve aynı anlama gelmek üzere adaleti sağlama mücadelesi olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır.

Daha önce de değinilmişti, kuralsızlığın kural haline gelmesinde başat sorumluluğun AKP iktidarına ait olması ve öngörülebilir bir gelecekte bu alanda radikal bir politika değişikliğine gitmenin mümkün görünmemesi, ve hatta, şu anda kendini güvenli sulara hisseden emekçilerin de çok yakın bir gelecekte güvencesizlik tehdidini daha yakından hissedecek olmaları, emek mücadelesinin bu çok kritik halkasının aynı zamanda oldukça politik bir karakter taşıdığını ve taşıyacağını gösteriyor.

Politik, ideolojik ve iktisadi güdülerle yüklü bir saldırının, karşılığı ister istemez aynı bütünlüğü gözetecek bir tarzla sürdürülecektir.

Yukarıda saydığımız başlıklarda kazanılacak her bir mevzi, AKP iktidarı cephesinin varlık zemini için yeni bir tehdit anlamına gelecektir. Dahası, her yeni kazanım, hem kitlesel ölçekte karşılık bulacak hem de, sınıfın farklı kesimlerinin de umudunu yükseltecek, yine Yücesan’ın ifadesiyle “irade güvencesizliği”nin yıkılması için yeni bir çoban ateşi yakılmış olacaktır.

Sınıf mücadelesinin toplumsal karakteri; siyasi, ideolojik ve örgütsel bütünlükle sağlanabilir

Güvencesizlik, kuralsızlık ve geleceksizlik saldırısının muhataplarından birinin, büro, bilişim, plaza emekçileri (beyaz yakalılar) olduğu bilinen bir

gerçek. Bu alana ilişkin konuşmaya başlandığında, kafaların çok karıştığını, sınıfsal bir tanım yapmanın kimileri için güçleştiğini söyleyebiliriz.

Sorunun kaynağında, söz konusu kesimin, iş yerinde patron adına denetleme ve yönetim işlerini de üstlenen bir tabakayı kapsaması olduğunu söyleyebiliriz.

Bu alanda yapılacak kategorizasyonda, bir kriterin “mülk sahipliği” ile giderek örtüşecek şekilde “üretim aracı üzerinde yönetim ve kullanım yetkisi” olduğu ve bu tabakanın, sıkça düşünüldüğünün aksine azınlığı oluşturduğu, “entelektüel emek” kategorisindeki proleterleşmenin baskın bir karakter taşıdığı doğrudur.⁹

Elbette sınıfsal kategoriler aynı zamanda siyasi ve ideolojik mücadele içerisinde tanımlanıyor.

Sınıflar mücadelesinin bu bölmesiyle ilgili tartışma şu boyutuyla da önem taşıyor: Söz konusu kesim (burada nesnel olarak proleterleşenlerden söz ediyoruz); üretim ilişkilerinin yarattığı yeni istihdam biçimleri ve emeğin üretimi ve yeniden üretimi süreçlerinin de etkisiyle, kendi konumunu sınıfın diğer kesimlerinden ayrı, kendi yaratıcılığını diğerlerinden üstün görmeye eğilimli.

Öte yandan, “entelektüel emek” olarak ifade ettiğimiz bu kesimin yaratıcılığı, bilgiye erişim olanakları, yetenekleri ve nitelikleriyle işçi sınıfı mücadelesinin gelişimi için çok önemli bir yerde duruyor.

İşte komünistlerin öncülük misyonu da tam bu karşılıklı, tam bu tarihsel sorunun çözümünde sergilenecek yaratıcılıkta devreye giriyor. Yaratıcılık, sınıfın toplumsal formasyonun bütünüyle ilişkileneceği bakımından da önem taşıyor.

Burada, siyaset-ideoloji ve örgüt bütünlüğünden yola çıkarak iki noktanın altını çizmek isterim:

- Komünist’in girişindeki, Halkın Türkiye Komünist Partisi Merkez Komite imzalı “Sosyalist Devrimci Siyaset Temel Belgesi”nde yer alan bütünlüğün önemini bir kez daha vurgulayalım. Komünistlerin mücadelesi aydınlanmacı bir eksene yerleşmek zorunda. Bu, sınıf gerçekliğini ihmal edecek bir yaklaşım olarak değil, tam aksine en çok o gerçeklik gözetilerek geliştiriliyor. Çünkü sınıf gerçekliği aynı zamanda üretilen, müdahale edilen ve şekillendirilen bir gerçekliği ifade ediyor. Yukarıda, kural koyma ve adalet için verilecek mücadelenin öneminde, bunun özellikle de politik değerinden söz edildi. O zaman, “entelektüel emek” için de geçerli olan bu gündemle, yine söz konusu kesim için ekmek kadar, su kadar önemli bir ihtiyaç olan “laiklik ve özgürlük” taleplerinin buluşma zemini üzerine daha fazla düşünmek gerekiyor. Halkçı bir laiklik... Aydınlanmacı ve

9 a.g.e, Sf. 121

özgürlükçü bir adalet arayışı... Bu bütünlüğü sağlayacak argümanlar... Bu bütünlüğü sağlayacak toplumsal kesimlerle ilişkilene, bu bütünlüğün yeni bir sınıf kültürü yaratmasını sağlayacak ideolojik girdiler ve seslenme biçimleri...

- Meselenin bir diğer boyutunu ise örgütsel birlik oluşturuyor. İşçi sınıfının örgütlenmesine yeni bir soluk getirecek olan modeller ve araçları kurgularken, sınıfın farklı ama birbirine güç verecek kesimlerinin; yeni bir sınıf karakteri ve kültürü oluşmasında birbirlerine muhtaç olan kesimlerin bir aradalığını sağlayacak formüller üzerine düşünülmesi gerekiyor. Farklı kesimlerin sektörel, mahalli ya da kültürel kendi başınlığı, sınıf mücadelesinin gelişimine zarar verecektir. Bu arayışın zorlama kimi modeller üretmesi de muhtemeldir. Bundan nasıl kaçınılabileceği ayrı ve özel bir çalışma konusudur. En iyi modelin, politik mücadeleye katılım kanallarında yaratılacak zenginlik, kimi ara buluşma zeminlerinin oluşturulması olacağını söylemekle yetinelim. Gerisine, hayatın yeşilliği kendi rengini verecektir.

Hazreti Muhammed mi, yoldaş Muhammed mi?

REHA GALATALI

Bu yazı bir kitap eleştirisidir. Her kitap eleştirisinde olduğu gibi yazımız tek başına bir kitabı tanıtmak ya da yermek amacıyla kaleme alınmadı. Aynı zamanda kitabın konu ettiği düşünce, yorum ve tezler de ele alındı.

Yazımızda Eren Erdem'in "Devrimci Peygamber" kitabını eleştirilerimize konu edeceğiz. Çünkü solun içe kapanık kendi dünyasındaki tartışmaların ya da ideolojik mücadelesinin, bugün içinde hareket ettiği çemberin dışına çıkması gerektiğini düşünüyoruz. Sol, uzun zamandır ideolojik mücadeleyi, kendi tarihi referanslarındaki konumu ve bugünkü siyasal tutumları üzerinden yapageldi. Kendi kavram setiyle ve müzmin sol çemberin içinden ve kendisiyle ve birbiriyle didişerek...

Bab-ı Ali'yi terketti sol. Boşluğu sağ doldurdu. Örneğin Fatih'de "İslamcı entellektüellere" yaşam alanı yeni meydanlar bile türedi. Devrimci düşünce ise, Beyoğlu-Taksim güzergahı dışına çıkmayı başaramadı. Bir İstanbul güzellemesi anlamında değil, Türk entelenjiyansının mekanları üzerinden bir benzetmenin, bugün devrimci düşünce ve kültür dünyasının yeni açılımlara ihtiyacına vurgu yapmanın anlamı olduğundan...

İddialı bir kitaptan bahsedeceğiz. Bir yanıyla yeni, bir yanıyla ise dünya marksist hareketinin tarihsel birikimi açısından çok yeni değil. Marksist hareketin tarihsel birikiminin referanslarının depoya kaldırıldığı bir entellektüel atmosferden geçtiğimiz için kitapta ayırt edici bir yan var. Yoksa, marksist külliyatın, başta klasik Alman felsefesinin defterini dürmesi üzerinden çok uzun zaman geçti. Türkiye'de ise bu defter pek açılmadı; "yenilik" tespiti buradan kaynaklanıyor.

Bir de, başlangıç babında belirtilmesi gereken bir başka olgu ise yine solun bakmaya çok tenezzül etmediği bir alana, doğu tarihine ilgisizlikle ilgili... Doğan Avcıoğlu ya da Hikmet Kıvılcımlı'yı kısmen ayırmak lazım. Bir de, belki de, Yalçı Küçük'ün isim-bilim kodlaması üzerinden kaleme aldığı bazı çalışmaları.

Tasavvuf olarak kodlamak istediğim ve dünden bugüne İslam tarihi içinde değerlendirilen ancak belki de klasik Alman felsefesi tartışmalarına da

yataklık eden Hristiyan felsefesi tartışmalarına benzer ciddi bir ekol var bizim doğu tarihinde. Bugün Alevilik araştırma ve çalışmalarında da es geçilen konu bu. İslamcı siyaset başta olmak üzere Türk sağının ideolojik kodlarında genetik yer tutan bu tartışmalar üzerine çok söz söylemedi sol. Bu yüzden Eren Erdem'in kitabı yeni gibi durabilir birçoğumuz için. İslama yeni bir bakış getirdiği tespiti açısından...

Ancak, bu kadar yakınmadan sonra içimizi ferah tutmamız lazım. Büyük bir kayıp yok ortada. Hegel'in defterini dürenleri bir kez daha düşünmek yeterli olacak. En başta Feurbach olmak üzere sol hegelcilerin bu konudaki kopuş çalışmaları ve çok geç kalınmış Engels'in küçük çalışması. "Ludwig Feurbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu" kitabı, aslında noktayı koymuştu. Sorun, bunun bizim doğu tarihiyle bağlarını kurmamamız. Hegel'in tarih felsefesi, bu açıdan ciddi bağlar kurmuştu, ancak, bu bağlar üzerinden düşünmek değil, bu kitabın eleştirisi üzerine odaklandı sol, ancak o da bizim topraklarımızda bu bağlardan çok diyalektiği öğrenmek için okunan bir kitaptan öteye gidemedi; örneğin Engels'in kitabı.

Eren Erdem'in kitabı, işte solun bugünkü kültür ortamında yeni, ancak gerek doğu tarihinin binlerce yıldır devam eden gelişim çizgisindeki "tevhid"ci çizgi anlamında ve marksist felsefenin Hegel'i "tamamlaması" açısından ise eski...

İslamcılıkta kulvar değişikliği

Son dönemin popüler siyasi hareketi "sol islamcılık." Anti-kapitalist Müslümanlar ve Devrimci Müslümanlar kimlikleriyle karşımıza çıkan bu siyasal hareketlerin arkasında aslında bir kulvar değişimi var. Yıllardır geleneksel islamcı akımın içinde bulunan Türkiye'de bu akımdan kopma arayışı bu. Doğru mu yanlış mı ayrı bir tartışma, ancak İslamcı siyasetin ve düşün dünyasının yeni tartışmalar açması yaşadığı krizle ilgilidir. İlk saptama bu. Eren Erdem'in kitabı bu arayışın ürünü. Sosyalist ideolojinin bu kadar haklı gözünü kapalı yaklaşamaz. Heyecanla değil, akılla, siyaset gereği...

O yüzden, bir yanıyla olumlanabilir, bir yanıyla da mutlaka devrimci eleştirinin güçlü kollarıyla şöyle bir indirip kaldırmak lazım bu tezleri. Türkiye sosyalist hareketi, popülizm yapmayacaksa ve bugün gericiliğe karşı büyük bir mücadele veriyorsa, bugünkü islamcı siyasetin reddiyesine gidecek bu tezlere gözü kapalı yaklaşamaz. Heyecanla değil, akılla, siyaset gereği...

İslamdan huzur çıkmadı. Bunu propagandif bir söz olarak değil, dünyanın büyük sloganı olarak hatırlayınız. "Huzur islamda" diyerek islamcı siyasetin ve ideolojinin yaygınlık kazandığı bir tarihsel dönemden geçtik. AKP'nin yolsuzluğu, cemaatin komploculuğu, IŞİD denilen gerici örgütlenmenin katliamları, Ortadoğu coğrafyasında islam dünyasının savaş ve

iç savaşlarla müteşekkül siyasal durumu, bu basit gerçeği, huzur ve islam arasındaki diyalektiği ampirik olarak gösteriyor. Aslında gerçek bir anto-gonizma var, huzur ve islam arasında!

Bu gerçek ortada. Bu gerçeğin tarihi, düşünsel ve teorik noktaları var çünkü. İslam tarihini ve gelişimini masaya yatırdığımızda bugünkü islam dünyası ve düşünce yapısını analiz ettiğimizde, tablonun tarihsel zeminini gördükçe krizi ve bu kopuşu görmemiz iştten bile değil.

Bu durumun kendisidir, Eren Erdemin kitabı...

Bir geleneksel islamcılık ve islam eleştirisidir. Bugüne kadar ezberletilen bilgilerin gerçek olmadığını söylerken diğer yandan yeni bir din ortaya koymaya çalışmıştır. Aslında yaptığı şey, Ali Şeriatî'nin, Eren Erdem'in kitabında da belirttiği gibi "dine karşı din" arayışından başka bir şey değildir. Bugünkü sorunları "dinde" görüyor, bundan kurtuluşu yeni bir dinde arıyor. O yüzden de öze dönüyor, Kuran'ı yeni bir yorumdan geçiriyor, kavramları yeniden tarif ediyor, tarihi verileri "algıda seçicilik" yöntemiyle kendine yontuyor.

Gide gide yüzyılların gerçeği olan "tevhid düşüncesine", bektâşi benzetmesine, tasavvufa, bilmediği Hegel dünyasına ve basit bir idealizme varıyor. Bunları yaparken devrimci kavram setine, çok açık emek-sermaye çelişmesine ve anti-kapitalizme yaslanıyor. Özcesi, kırmızı rengini kazıdığımızda altında siyaha çalan kahverengi pası görüyoruz. Hiç değilse kırmızıya boyamışlar diyebilirsiniz ancak boyası döküldüğünde paslı bir gerçekle karşı karşıya kaldığının altını kalın kalın çizelim.

İslamdan felsefi kopuş idealizmde boğuluyor

"Esasen Kur'an'ın 'yoktan var etme' ifadesi, bir şeyin olmaması durumunun içinde varlığın çıkması anlamına gelmez. Ayetin kullanım tarzı ve dil yapısı açısından denk düştüğü örneklik; 'kağıdın ağaçtan yapılması gibidir.' Yani hammadde ürün ilişkisi vardır. Yani 'yokluk, varlığın hammaddesidir.' Hiçbirşey yoktan var olmamıştır.' Varlık, yokluktan tecelli etmiş, yokluk hammaddeyle sadır olmuştur."¹

Bu satırlar ile giriştiği felsefi yorum, Hegel'in mantık kitabının varlık-yokluk bölümünü andırıyor. "Fizik kurallarıyla çelişen bir yaklaşım resmetmek doğru olmaz" ile bitiririrken bölümü, açık gerçeği kamufle ettiği bir yorum çıkar karşımıza. Hegel de böyle yapmamış mıydı? Varlık, vardır demişti, dolaysız var olan diye. Yokluk, dolaysız olarak hiçliktir demişti. Yokluğun da insan düşüncesinde bir kavram olduğunu söyleyerek, yokluğun bir varlığa dönüştüğünü söylemişti.² Maddi olgular ile kavramlar

1 Eren Erdem, Devrimci Peygamber, Kırmızı Kedi Yayınları, Birinci basım, Eylül 2014, Sayfa 106

2 Bakınız, Hegel, Mantık Kitabı, sayfa 61. "... böylece Yokluk bizim sezmemizde ya da düşünmemizde vardır; ya da daha doğrusu boş sezmenin ve düşünmenin kendisidir ve an

arasında kurduğu düşüncelerin eşitlenmesi sorunuydu bu. Kaldı ki, Hegel'in Mantık'ı tam da düşünceler dünyasına aitti, bütün eser düşünceler dünyası ve zemini üzerinden şekillenmişti. Bu idealizmin aslında büyük tuzağıydı. Tam da burada Eren Erdem, iddialı bir sözle hiçbir şey yoktan var olmadı diyerek, İslamcı düşüncede büyük bir gedik açıyor, ancak vardığı nokta Hegel idealizminin başlangıç noktası oluyor. Yine de başarılıdır, Hegel'e yaklaştığı için. Okuyup okumadığını bilemem, ancak "yoktan var olmamıştır" diyerek büyük bir cesaret örneği göstermesi ile Hegel'e yaklaşması ilgi çekici. İlgi çekmeyen ise tarihte kalan hegelcilikten başka bir şey değildir.

Kitap eleştirisinden başladık, felsefi tartışmalara girdik. Dedik ya, konu tek başına bir kitap eleştirisi değil diye... Örneğin Eren Erdem, gayri bilimsel yöntemin ve idealizmin pençesinden bir türlü kurtulamıyor. Fetullahçıların Sızıntı dergilerini andıran betimlemeleri ile bilimi karıştıran düşüncelerin birkaç örneğini alt alta yazarak islamın aklanmasını elinden bırakmıyor. "Yeryüzünde bir döşek yapmadık mı? (Nebe Suresi, 6) Dağları da birer kazık (Nebe Suresi, 7) Dağların kazık işlevi gördüğünü tescillenen jeolojik tespitler ne zaman yapılmıştı? Gerçekten de insanı karışımı bir damla sudan yarattık. Onu deniyoruz. Bu yüzden onu işiten ve gören yaptık (İnsan Suresi, 2) Meninin birçok ayrı organda ortaya çıkan proteinlerin karışımı olduğu bilgisi ne zaman ortaya çıkmıştı?"³

Bu alıntıları neresinden tutalım bilemedik. Sudan yaratma ile meni arasında bağ kurarak bilimsel buluşlara varan bir akıl yürütmenin çelişkinin dünyasıdır yazılanlar.

Şimdi sıkı durun. Hallacı Mansur'ların, Nesimi'lerin ölümüne yol açan görüşleri yeniden okuyacağız. Dedik ya bu kitap yeni bir şey içermiyor diye.... Yılların tartışmasını günümüz diliyle yazmaktan ibaret. Ancak bu satırlar gerçekten çok radikal!

"Allah'ın dışında bir belirleyici irade yoktur. Yani, esasen her nesne ve canlı, Allah'ın farklı tecelli ve yansımalarından ibarettir. Hiçbiri Allah değildir, ama Allah'tan gayrı da değildir. Dolayısıyla varlık aleminde ikilik yoktur. Mutlak bir birlik ve teklik vardır. Allah'ın farklı tecelli ve yansımaları olan canlılık alemi, mutlak kemale doğru seyreden bir hücre gibidir. Ve bu hücrenin temel gayesi ABD olmaktadır."⁴

Varlık ile aynı boş sezme ya da düşünmedir. Yokluk böylelikle anı Varlık olanla aynı belirlenim ya da daha doğrusu belirlenimsizlik ve öyleyse bütününde aynıdır." Çev. Aziz Yardımlı, idea yayınları, 2008

3 Eren Erdem, Devrimci Peygamber, Kırmızı Kedi Yayınları, Birinci basım, Eylül 2014, Sayfa 108

4 Eren Erdem, Devrimci Peygamber, Kırmızı Kedi Yayınları, Birinci basım, Eylül 2014, Sayfa 113

Burada yazılanlar doğuda ortaya çıkan dinlere kaynaklık eden fikrin benimsenmesidir. Budizmden, zerdüştlüğe kadar yaratan-yaratılan ayrımını reddeden bir çizgidir. Ortadoğu’da Sümerlerden yahudilik ve hristiyanlığa kadar ortaya çıkan dinlerde ise yaratan-yaratılan ayrımı üzerine bina edilen dini inancın tam tersidir. Bu açıdan büyük bir reddiyedir. Eren Erdem ne kadar farkındadır bilinmez, ancak günümüz alevilik inancının temel kriterlerinden olan bu görüşe baktığımızda Eren Erdem’in binlerce yıllık alevi-bektaşî inancına yaklaştığını çok açık kanıttır. Biraz geç kalınmış gibidir, ancak önemi yok, geleneksel islamcılık içinde ortaya çıkan bu “ayrıklılık ” mutlaka not edilmelidir.

Fakat bir sorun vardır. “Mutlak kemale doğru seyreden bir hücre gibi” benzetmesi Hegel’in o ünlü “Tin’ini” hatırlatmaktadır. Mekanda açınan tin doğa, zamanda açınan tin ise tarih oluyordu Hegel’de! Bizim yazımızın başında belirttiğimiz gibi Hegel’in ruhu Eren Erdem’in kitabını sarmış. Biz ise Feurbach’ın öğrencileri olarak yerimizde sağlam bir biçimde duruyoruz. Feurbach sen rahat uyu!

Kitap uzun uzun şahadet ve gayb yorumlarıyla dolu. Teorik anlamda büyük bir boğuşmanın getirmiş olduğu arayış, felsefi kelimelerle bezenmiş bir tartışma içinde sonuçlandırılmaya çalışılmış. Var olan sırra ermek ya da buna şahadet getirmek arayışını deneysellilik kavramıyla açıklayan bu görüş batı felsefesinde uzun zamandır yapılan tartışmaların bir yenisinden başka bir şey değildir. Düşünce ve madde arasındaki öncelik ve sonralık sorunsalının temele oturtulmasıyla aşılmış bu tartışmada düşünceye varmanın yolunun deneysellikten geçtiği sonucu tam bir idealizmdir. Yeni değildir, yeni bir sayfa açmıyor, ancak islamcı bir çizgi içinden gelen bu tartışmanın varabileceği ileri çizgidir bu. Buradan tutulmalı ancak buradan da yerli yerine oturtulmalıdır.

Hem dinci hem de marksist olunur mu?

Siyasal bir kaygının ürünü olun bu kitap, geleneksel islamcılıktan kopuş ve bugünün emek sermaye ilişkilerine dönük yeni bir yanıt oluşturma amacıyla kaleme alınmış. Bir yandan islam inancını yeni bir temele oturtmak diğer yandan ise bugünün sorunlarına yeni bir din eksenile yanıt vermek ihtiyacı. Yeni bir din kavramını bilerek kullanıyoruz, her ne kadar kendisi islamın özü, Kuran’ın özü ve hakikati başkadır saptaması üzerine tezlerini bina etse de bugünün İslamcı anlayışından taban tabana zıt bir ideolojinin ayaklarını yerine oturtmaya çalışmaktadır. Kitapta marksizm referansları var, ancak marksist bir kimlik tarif edilmeden yeni bir ideolojinin şekillenmesini amaçlayan bir yöntemi gündeme getirmiş bulunuyor.

“Hayatı ve tarihi şekillendiren yegane gerçek üretim ilişkileridir. Bu görüşü esas almak, kişiyi maneviyatçı kimliğinden kopartmaz”⁵ sözleri mark-

5 Eren Erdem, Devrimci Peygamber, Kırmızı Kedi Yayınları, Birinci basım, Eylül 2014, Sayfa 19

sizmin açık belirleyiciliğinin kabulüdür. “Mülkiyet ilişkileri açısından, Habil ve Kabil kıssasını, avcı toplayıcı dönem ile özel mülkiyet dönemini tanımlamak için kullanır ve en önemlisi Taha Suresinin 120. Ayetinde, Adem’in yediği yasak meyvenin mülkiyet olduğunu bizzat ifade eder”⁶ benzeri görüş ve yorumlar nasıl bir darboğazda olduğunu açıkça göstermektedir. Geçmiş bir menkıbeden özel mülkiyetin kökenini açıklama yorumu bir yanıyla dini maddi bir zemine oturtma arayışıdır ki, bu materyalist bir yöntemdir. İdealizmin pençesinde materyalist bir zemin arayışı olarak okuduğumuz bu bölümler aslında dini kutsal bir yere koyma değil, tersine bizzat yaşamın içinde gelişen bir “dünya görüşü” olduğu anlamına geliyor. Burası önemlidir. Bu tutum değerlendirilmelidir. Dini gökten yere indirmektir. Kaldı ki kendisinin din konusunda bir sonraki bölümde tartışacağımız kısımlarda açık olarak söylediği bu tez büyük bir duvarın yıkılmasıdır. Bu sözlerin bizim tarafımızdan iddia edilmesi normal karşılanmalı ancak islamcı bir çizgi içinden bu tezlerin ifade edilmesi değerli bulunmalıdır. Biz söylersek yakarlardı, islamcılarının dillendirmesi haklılığımızı göstermesi bir yana islamcı siyasetin büyük bir çatırdamasıdır.

Benzer bir yaklaşım, mülkiyetin gelişimi ile dinler tarihi arasında kurduğu cesur tavırla, islamın doğuş koşullarına dönük örneklerle sürüyor. “Mekke’de yaşamı belirleyen yegane güç ticari ilişkiler ve bu ilişkilerin başında konumlananlardı. Mekkeliler, bütün sosyal ilişkilerini ticaret zemininde şekillendirmiş ve ticareti kendi anlamlandırdıkları çerçevede örgütlemişlerdi. Kentin tüm sosyal ilişkileri, ekonomik ilişkilerin belirleyiciliğinde şekilleniyor, ticaret ve ticaretin tarzı sosyal ilişkilerde belirleyici oluyordu.”⁷ Tam da bu yüzden İslamcı siyasetin toplumsal yaşama verdiği programatik yanıtlar bu tarihi gerçeğe belirlendi. Bugün sermayenin dinici gerici siyaset açısından yanlış ve karşıya alınacak bir unsur olmaması islamın doğuş koşullarıyla ilgilidir ve meşru görülmesi bu yüzdendir. Ya da başka bir ifadeyle dünün feodalizmi ile bugünün kapitalizminde islamcı siyasetin yer bulmasının temel zemini işte bu tarihsel gerçeklik içinde vücut bulmasıdır.

Eren Erdem, tam da burayı eleştirmektedir. Ancak bunu yaparken bugün islam anlayışının yanlış yorumlandığını ifade etmektedir. Ne var ki büyük bir hatayla bu iddiasını sürdürmektedir: “Yaşamı belirleyen bilinç değil, tersine bilinci belirleyen yaşamın kendisidir.” Bu yüzden de dini ve Eren Erdem’in de doğru bir şekilde ifade ettiği gibi dünya görüşü/ideoloji anlamında dini belirleyen toplumsal yaşamdan başkası değildir. Bugünün islamı, dünün islamı bu toplumsal koşulların ürünüydü ve dünden bugüne taşınarak siyasal bir kimlik olarak ortaya çıkması aslında bu taşınmanın mantığında yatan “geride” olma halidir. Gericilik buradan gelir.

6 a.g.e., Sayfa 20

7 a.g.e., sayfa 95

Eren Erdem'in yaptığı özce şudur: İslamcı düşüncenin varlık ve doğum koşullarını doğru saptarken geçmişinden koparıp bugüne dolaysız bir geçiş zorlamasıdır. İslamcılığa tarihi gelişiminden kopartılıp bugünün sorunlara yanıt verecek yeni bir elbise giydirilmek istenmektedir. Bunun için çubuk çok bükülmüştür. Daha sonra yazacağımız gibi yöntemlerden biri kelimelerinin köken araştırması olmuş, başta Kuran olmak üzere bir dizi yerde geçen kavramlar, kökenleri üzerinden başka anlamlar yüklenerek günümüze taşınmış ve aklanmayla çalışılmıştır. Kitapta geçen melek kavramı, yasak meyve kavramı, şeytan kavramına biçtiği anlamlardaki zorlama bu sıkışmanın ürünüdür.

Biz Hegel'i ayakları üzerine oturtmaya çalıştık, Eren Erdem islamcı siyaseti "yere oturtmaya" çalışıyor! Ayakta sallanan bir ideoloji/dünya görüşü yerine yerde daha sağlam durur zannıyla...

Ama cesurdur. Örneğin cennet ve cehenneme inanmıyor! "Mevcut egemen hegemonya olan kapitalizm, içinde tuttuğu tüm zümreler için bir cehennemdir. Cennet ise sınıfsız ve dolayısı ile mülkiyetsiz bir toplumdur."⁸ Bu cesaret örneğin onu tevhidci bir noktaya götürürken evrimci de kılmıştır. Kitapta açıkça evrimden yana tavır koyan yazar, yoktan var edilmiştir teziyle bunu açıklamıştır, oluşu merkeze koymaktadır.

Şimdi vahy'e sıra geldi. Yine ezber bozuyor. "Peki, insanda vahiy nasıl tecelli eder? Öncelikle 'canlılığın doğasını tatbik etme bilgisi vahiy olduğuna göre,' insanın doğasına yabancılaşmasıyla birlikte ortaya çıkan 'doğallaştırıcı bilginin' vahiy olduğunu söylememiz gerekir. Keza, insanın 'tuvalet gitmesi' doğal bir davranıştır. Üremesi, açlığını gidermesi ve su-suzluğunu gidermesi gibi."⁹ Peygambere vahiy gelmesi bölümünde yazdığı bu satırlar, doğal sürecin dışında gelişen bir durum var olduğu tezi üzerinden vahiy geldiğini iddiada bulunduğu bir saptamanın ürünüdür.

"Allah'ın sünneti, yani davranışı; 'bugün gördüğümüz doğa kanunlarıdır.' Bu kanunları incelediğimizde, doğada mutlak bir tekamül ve ilerleme söz konusuyken ve doğal yasalarla çalışması söz konusu olmayan bir devrim ortadayken, bir anda Allah'ın kendi yarattığı bu sünneti ihlal ederek, müdahalelerde bulunması ayetle çelişir. Şu halde, Allah'ın müdahalesi, sünnetin kendisidir. Yani, zaten yaratılış; 'doğal olana yönlendiren bilginin kodlanmasından ibarettir.' Ve dolayısıyla insanın yanlışa yönelişiyle birlikte, bu bilgi tetiklenmektedir."¹⁰ şeklindeki bu satırlar, ilerlemeyi, evrimi, sentezi, doğanın gelişimine karşı işler ortaya çıktığı için vahiy geldi tezi üzerine oturtuluyor.

8 a.g.e., Sayfa 153

9 a.g.e., sayfa 109

10 a.g.e., sayfa 111

Kapitalizmin bir doğallığı, kendi içi yasaları ya da gelişimi? Bunlara ne-reye koyacağız? Bunlar yanlış insanların yanlış hesaplarından değil bizzat üretim ilişkilerinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bunu bir tanrı doğallığı olarak görmek büyük bir cesaret örneği değil midir islamcı bir yazar açısındandır? Hastalıkları, afetleri, psikolojik doğal sapmaları bir yana bırakıyorum. Bunları tartışmaya kalkmak yazımızda yer kalmayacağı anlamına gelir. Geçiyoruz.

Vahy tartışmasına girmeyeceğiz, ancak kitapta vahy gelmesini de kutsal bir melek tarafından indirilmediği iddia ediliyor!

Hangi islam anlayışı tartışması yapılabilir, tarihsel gelişiminden kopar-tılarak yapılan bütün tartışmaların büyük sorunu bulunuyor. Kitabında islamın gelişimi ve doğuş koşullarına verdiği örnekler materyalist bir yön-temin ipuçlarını taşıyor, ancak dinciliği bu tarihsel gelişiminden ayrı sade-ce Kuran kaynağı üzerinden şekillendirmeye çalışıyor. Bunu yaparken de Kuran'ın bir tarihsel kesitin ürünü olduğunu söylüyor ancak ona kutsall-lık affetmekten geri durmuyor. İslamiyet tek başına Kuran değildir, tarihi ile, devletleri ile, uygulamaları ile, hadis kitapları ile vs. bir bütündür. Bu bütünlükten kopartarak ve asıl önemlisi toplumsal ve maddi yaşamın be-lirleyiciliği altındaki gelişimini gözardı ederek dinci siyaseti ve ideolojiyi daraltamazsınız.

Dine karşı din!

İyi bir saptama var.

“Dini dünyamız menkıbelerle yürüdüğünden, hakikatleri ıskalıyoruz. Ha-kikati her ıskalayışımız, geri dönüşmez krizler üretiyor. Tarihi ve toplumu anlama hususunda büyük sıkıntılar yaşıyor, anlamsız kutuplaşmaların içinde yok olup gidiyoruz. Din kelimesinin anlamını dahi bilmiyor oluşu-muz, kulaktan dolma bilgilere adaptasyonumuzu güçlü kılıyor.”¹¹

Kitabında meleklerin kanadı yoktur diyor, melek de yoktur diyor. Büyük bir başarı bir islamcı için! Kelime kökenleri üzerinde yaptığı tartışmay-la bu sonuca varıyor. MLK kökünden türetilen bu kelimenin dönemin Arap dünyası için ne manaya geldiğinin kaynaklarını açıklamadan ama! Bu yüzden başka kaynaklardan bu kelimenin kökünden türetilen melek kavramının dönemin Arap coğrafyasında ne anlama geldiğini belirtme-den yazılanlar bilimsel büyük gaf sayılmalı... Ancak yine de kelimelerin kökeninden gelişim çizgisini ele alması maddi gerçekliğin açık büyüklüğü karşısında diz çökmekten başka birşey değildir!

Aynı yöntemi din kelimesi için de kullanıyor ve “Bugün din kelimesine yükleyebileceğim en ideal anlam ‘dünya görüşüdür.’ Dolayısıyla dindar kişilik, bir dünya görüşü olan kişilik demektir.” Dini bir dünya görüşü,

11 a.g.e., sayfa 22

ideoloji olarak değerlendiriyor. Din devleti kurmak istiyor, geleneksel islamın kaynakları zor geliyor, yeni bir tanım yapıyor.

Buradan devam ediyor ve kendi siyasal görüşlerine zemin oluşturuyor. Aslında dini devletin temel altyapısını kuruyor. Ancak yine ezberleri bozarak: “Bizim büyüklerimiz İslam’a böyle bakmadılar. Hocalar, alimler, ulemalar İslamı bir ‘dünya görüşü olarak’ değerlendirmede. Hatta bugünün dünyasında ‘İslamın bir dünya görüşü olduğu fikrine dayanarak’ totaliter bir şeriat devleti kurma misyonuyla hareket eden radikal İslamcı örgütler de çuvalladı. Keza, hiçbirisi, İslamın ekonomik ilişkilere nasıl biçim verdiği hususunda tek kelime edemedi. Uyduruk tanımlamalar üzerinden, bir ‘zekat okuması yaparak’, dinin temel prensiplerini ıskalayan, ama kapitalist modernitenin dayattığı ekonomik ilişkilerin tam kalbine konuşlanmış bir anlayış ortaya koydular. Bu anlayış, iflas ettiği halde, birileri tarafından muteber sayıldı. Ve felaket çanları çalmaya başladı.”¹²

Bir itiraftır bu. Birincisi bu, ikincisi ise hanifler ve şirk meselesi üzerinden bugünün islamcılarının şirk koştüğünü iddia ederek eleştiri oklarını fırlatıyor. Havadaki islamı yere indiren Eren Erdem, kitabında, günümüz putları olan ulus, sermaye, otorite gibi kavramlara inanan islamcıları eleştiriyor. Bunlar puttur diyor, şirk koşmayın! Ancak putlar da semboldü diyerek “cahiliye” döneminin Araplarının putlarını da meşru kılarken bugünün putlarına karşı gerçek mücadelenin üzerine yeni bir din perdesi örtüyor!

Biliyoruz ki o perdeyi kaldıran marksizmden başkası değildi!

Kitabın bir bölümü ise aydınlanmayı tartışmış. Kapitalist moderniteyi gelişim olarak görmek zorunda kalıyor ancak burada dine yer olmadığını gördükçe üzülüp eleştiriyor ve bugünün sorunlarını buraya atfediyor. Modernizm tartışmalarının islamcı versiyonundan başka bir şey değildir yazdıkları. Bugün aydınlanmanın maddi temellerini görmeden bu eleştirinin de tutar bir yanı bulunmuyor. Dine karşı yeni bir toplumsal düzen öneren “aydınlanmacılık”ın ya da tarihsel gelişim içindeki “modernizm”in toplumsal ve dünyevi bir çözüm olduğu bir kenara yazılmalı ve aynı zamanda kitabında belirttiği “doğal gelişimin” bir parçası olduğu için tarihi gerçeklik olarak algılanması gereken bir süreç olarak değerlendirilmelidir.

Bu tarihsel gelişimde “dine yer yok” sonucu aydınlanmacılık ya da modernite eleştirisinin bam telidir. Ancak insanlık bunu da aşmıştır ve dinin belirleyici olmadığı bir toplumsal düzen mümkündür fikrini ortaya çıkarabilmiştir. Zor gelen ve zorlanan yer burasıdır. Bu yüzden “dine karşı yeni bir din” formülasyonu yazarın odaklandığı temel tezdır.

Örnek mi alın size bir örnek: “Doğu’ya nüfuz edemeyen Batılı monarşiler, yaşadıkları büyük ekonomik buhran ve toplumların içine düştüğü

açlık sonucu kiliseyle birlikte ‘dini tasallut ve kadercilik gibi telkinler üzerinden’ ortaya çıkabilecek isyanları sönümlendirme yoluna girmişlerdir. Hatta yaşamsal önem arz eden tüm askeri operasyonlar, ‘dini öncülüklerin çağrılılarıyla gerçekleştirilmiş,’ din; toplumların sağılması, güdülmesi için yegane bir araç olarak biçimlenmiştir. Fakat bu din, ‘Batı’nın tarihsel gerçekliği içinde şekillenen dindir.’ Doğu’da ise din, ‘devrimci isyanlar örgütleyen, büyük imparatorlara kafa tutan toplumsal hareketlerin referansı olarak biçimlenmiştir.’”¹³

Burada baş aşağı duran görüşlerin neresinden başlamalı? Din adıyla büyük imparatorluklar kurulması gerçeğini ne yapacağız? Abbasi ya da Emevi iktidarlarını dini kimlikten çıkarma şansımız var mı? İslamcılığı aklama yoludur bu, doğuda gelişen islam dinini batıdaki işlevinden ayırt ediyor. Ancak altyapının belirleyici gerçekliğini ise unutuyor. Din, egemenlerin ister doğuda ister batıda bir sömürü aracı olmadı mı? Katliamlar ve toplu kıyımlar din adına yaşanmadı mı? Örneğin bugün IŞİD’e baktığımızda, geçmişteki toplu müslümanlaştırmaların nasıl bir zorbalıkla yaşandığını görüyoruz. Mesele bu. Türklerin nasıl müslüman olduğunu biliyoruz, okuyoruz, gerçekleri görüyoruz. Bedrettin ya da Pir Sultan Abdal gibi örneklerin arkasına sığınarak islamcılığın üzerini temizleme girişimlerinden uzak durun. Bedrettinler, Pir Sultanlar “dine” karşı ayaklandılar, onların düzenine karşı toplumcu ayaklanmalardı bunlar. Sorun basit; din, dönemin siyaseti gibidir. Dönemin siyasetini bugüne taşımak işidir Eren Erdem’in yaptığı aslında. Tarihte dinin oynadığı rolü iyi tahlil etmeden, batıda dinin gelişimini ele alıp aydınlanmacılıkla uğraşmak, aydınlanmacılıkta dinin yerini kabul edememe halini buradan çözüme yolu bilimsellikle hiçbir şekilde bağdaştırmamaktadır.

Osmanlının batışını bile şehzade annelerinin Avrupalı olmalarına bağlamış...¹⁴ Bu kadar basit olsaydı Osmanlının yıkılışı... Bir Akdeniz pazarının kaybedilmesi, Osmanlı ekonomisinin çökmesi gibi onlarca örnek göstermek boşuna... Her yanıyla idealizm kokan bir siyaset algısının bugün devrimcilik taslaması doğru değildir.

Aydınlanmacılığa vurmuş Eren. “Bu sebeple, siyasal örgütlenmeler akılcı temellere oturtulmalı ve meşruiyetini dinden alan yaklaşımlar terk edilmelidir sonucuna varılmıştı. Aydınlanma, kendi ifadesiyle bilim sayesinde insanın dogmatizmden kurtularak özgürleşmesini sağlamak istemiş, kaderci anlayıştan uzaklaşıp akli egemen hale getirmesiyle de bilimsel, teknik ve endüstriyel devrime öncülük etmiştir. Bu noktaya kadar yazdıklarım, sanıyorum ki ‘Aydınlanmacı aklın teyit ettiği’ gerçekler olarak algılanabilir.”¹⁵

13 a.g.e., sayfa 34

14 a.g.e., sayfa 35

15 a.g.e., sayfa 45

Aydınlanmaya bakışı böyle. Aydınlanma bir tepkiyse, toplumsal sorunlara dair bir sözse, bu tepkinin oluştuğu zeminde din de vardı. Bu gerçek görülmeli. Doğu aydınlanması, bizim aydınlanmamız bu gerçekten azade değil. Dinci siyasal yönetimlerden ve toplumsal dinci yaşamdan çok çekti insanlık... Bunun için laiklik toplumsal düzenler açısından önemli bir gelişme ve tam da bu yüzden toplumsal düzen ve idare kurmak için “dini yönetimlere ve düzene” ihtiyaç yok. Din olacak, insanların dini inançları olacak, bu ise başka bir konu. Burada tartıştığımız bir inanç ekseninde değil, dinin bir toplum düzeni olarak gerekliliğini ifade eden görüşün eleştirisi. Eren Erdem, gökten yere indirilmiş, marksizme bulaşmış yeni “şeriat” vaaz ediyordur! İtirazımız budur!

Bunun için dinden korkmayın diyor ve kendisini ayırıyor: “Selmanın ideolojisinden korkuyoruz. Kadınlarımızın yüzüne peçe, erkeklerimizin eline kırbaç, çocuklarımızın başına takke geçireceğini düşünüyoruz.”¹⁶ Din biraz böyle, Eren’e göre ise böyle değil. Sorun Eren’in din anlayışında... Materyalizme yanaşan bir kopuşun toparlanma girişimi...

“‘Din’ kelimesinin manasını vermiştim. İdeoloji/dünya görüşü manasına gelen bu kavram, inançsallaştığı an itibarıyla müspet biçimde afyonlaşma özelliğine sahiptir. Toplumsal gerçekliği ıskalayarak, Marksizmin ‘ideal toplum’ anlayışını tahayyülle, toplumun gerçek ve mevcut durumunu ve bu durum içinden çıkmadan ya da bir sonraki tekamül aşamasına varmadan, idealize olmasını beklemek gibi...”¹⁷

Din üzerine marksizmin yazdıkları açık. Marx’tan önce dini bir afyona benzeten genç hegelci yazarları haksızlık etmeden belirtip geçelim. Ancak Marx, afyonlaşmayı da doğal ve tarihi bulur, insanların çektiği acılardan kurtulmak için dine sarıldıklarını söylerken bir gerçeği ifade etmişti. Marksizm, dine de “yabancı” değildir özcesi! Din, toplumsal yaşamın bir sonucu ve parçasıdır. Geçmişten bugünkü kapitalist düzene kadar din olgusu insanların acılarını dindirdiği, sığınmak zorunda kaldıkları bir limandı. Ancak acıların kaynağı ne bitti, ne de sığınılan limanlar acıları ortadan kaldırdı.

“Dr. Ali Şeriatî hayatı bir tespite bulunuyor; ‘Dine karşı din.’ Evet, yaşayan bir Kur’an algısının ürünü olan bu muhteşem tespit bugün yine gözler önünde yaşanıyor. Bir tarafta, fakirlerin, boyunduruk altındakilerin özgürlüğü için mücadele eden bir din. Öte tarafta köleleştiren ve algıları körelten bir din. Bu ikisi arasındaki temel çelişkiden bihaber bir kitle...”¹⁸

Dine karşı din! Slogan budur. Din kavramını bugün yeni bir ideoloji ve dünya görüşü kodlayan ve açıkça yazan Eren Erdem, Ali Şeriatî’nin Tür-

16 a.g.e., sayfa 47

17 a.g.e., sayfa 122

18 a.g.e., sayfa 151

kiye'deki öğrencisidir. Büyük Fars medeniyetinin, kadim Arap inancına verdiği tepkinin tarihi bir sonucudur aslında Ali Şeriatı arayışı. Aslında bütün tarikatlar de böyle değil midir? Halkların tarihsel gelişimi ile islam buluşmasının çelişkinin çözülmesidir tarikatlar. İslam dünyasında bu kadar tarikatın ortaya çıkması bir nevi evrensel din anlayışı misyonunun da yürütülmesinden başka bir şey değildir! Konudan kopmadan, "dine karşı din" formülasyonunun toplumsal kurtuluşa bir çözüm olarak gündeme getirilmesi gericilik çemberinden çıkamamaktır.

Bugünkü islamı ise koyduğu yer şöyledir. "Geldiğimiz yere kadar, insanlığın ilkel evresinden itibaren başlayan arayışının sonucu olarak vardığı noktada, mülkiyet ilişkileri ve üretim tarzı üzerinden ortaya koyduğu dünya görüşlerine yönelik eleştirilerden ve yeni bir dünya oluşturma hasretinden ibaret olan İslam'ın bugün gelinen noktada fevkalade sıkıntılı bir yere konumlandırıldığını görüyoruz."¹⁹ Hiçbir yorumda bulunmuyoruz. Gerçeklik budur çünkü.

Ezber bozan yeni bir "din" vaazı

Eren Erdem'e teşekkür etmek lazım. İslamcı bir hareketin içinden geldiği için yazdıkları daha da önem kazanıyor ve bozduğu ezberlerle gericiğin tahakkümüne karşı açtığı gedikler bu ülkedeki aydınlanmacı çizginin haklılığını açığa çıkarıyor. Yıllardır gericilik yaratmış olduğu karanlıkta gerçeklerin görülmesine engeldi. Eren Erdem'in kitabının pozitif yanları işte bu ezber bozmalarıdır.

"Çünkü Kur'an göklerden yeryüzüne 'kanatlı bir melek aracılığıyla indirildiği bilgisi', yanlış bir bilgidir. Kur'an, bu bilgiye itiraz ederek şunları söylemektedir."²⁰ Gerisi önemli değil, önemli olan gelenekselleşmiş melek inancının karşısına ezber bozan bu cümlelerdir. Kitabın 26-27. sayfalarında melek kelimesinin köklerini tartışıyor. Aslında tartışma basit; eski Sümer dinlerine daha derinlemesine baksaydı, yeni bir şey görmeyecekti ve bugün Ortadoğu dinlerinde, başta yahudiler ve ondan çıkan hristiyanlık olmak üzere, Sümer dinlerinin belirleyici etkisini daha doğrusu yataklığını görecekti. Uluk kökünden mi, yoksa melk kökünden mi geldiği tartışmaları üzerinden melek inancını yeniden tarif ediyor ve diyor ki "meleklerle iman, 'mutlak manada, ontolojik olarak kanatları olan bir melek tanımına inanmak' olarak anlamlandırılmış. Bu okuma biçimi zihinleri kuşatmış."²¹ "Konumuza dönecek olursak, 'melek kavramın; elçi yönetsel güç' manalarına gelir. Yönetsel güç, 'Allahın yönetimine tabi kuvvetlerdir demektir.' Allahın yönetimi ise, bugün yaşadığımız dünyayı oluşturan fizik kanunlarıdır. Ormanlarda, okyanuslarda ve göklerde işleyen doğal kanunlar, Allahın şeriatıdır. Dolayısıyla melek, tüm bu kuvvetlerdir."²¹

19 a.g.e., sayfa 155

20 a.g.e., sayfa 25

21 a.g.e., sayfa 28

Nasıl ama... Melek kavramını nereye oturttuğu sadece bir örnek. Bük-tükçe kırmış, kırdıkça materyalizme yanaşmış, ancak karanlık delhizlerde kaybolmaya yüz tutmuş bir tutum içine girmiş... Daha önce belirttiği-miz gibi kavramların kökleri üzerine bük-tüğü çubuk yüzünden kelime-lere bugün başka anlamlar yüklenmiş, yeni anlamlar üzerinden bir yeni bir din arayışı içinde girmiştir. Radikaldır, radikal olduğu ölçüde tarihi gerçeklerden kopan bir yöntemi kitabının omurgası haline getirmiştir. Si-yasal tartışma dışına çıkma pahasına bugün yeni bir din ya da “solcu bir din arayışının” nasıl bir metot uyguladığını görmek açısından bu satırlar önemlidir. Yoksa bir din tartışması ya da meleklerin varlığı yokluğu üzeri-ne bir skolastik tartışma değil amacımız. Eren Erdem zorlamıştır. Hem de çok zorlamıştır. “Dil-tarih perspektifinden kopmuş ve yabancılaşma ba-taklığına bulanmış zihinlerin sürekli olarak öne sürdüğü ‘Fatur Suresi 1. ayette geçen’ melek kanadı ifadesi de, Kur’an’ın sembolik anlatımı olarak karşımıza çıkar. Kanat bir mecazdır. Keza, Kur’an’da ‘İsra Suresinin 24. ayetinde kanat kelimesi, ‘Allahın kudreti manasında kullanılarak, melek-lerin kanadı ibaresinin ibaresinin ‘Allahın kuvvetleri/kudreti’ manasına geldiği Kur’an’ca da tescillenir’”²² Tekrarlamak pahasına bir kez daha belirtmek lazım; meleklerin kanadı yoktur ve melek de yoktur diyor. Bü-yük bir başarı bir islamcı için!

Eren Erdem, yeni bilgiler veriyor ve ezber bozmaya devam ediyor. Örne-ğin yıllardır islamcıların ağızlarında sakız ettiği bir konu olarak karşımıza çıkan putperestlik meselesine ciddi itiraz yükseltiyor. “İlkel kabilelerde ortaya çıkan putperestlik, en temelde ‘yüce bir yaratıcı fikri’ni merkeze alır. Putperestliğe giden yolun mantığı alabildiğince materyalist bir okuma ihtiva ediyor iken, putperestlik durumunun kendisi son derece öznel-dir. Yüce yaratıcının yeryüzünde temsil edilmesi ihtiyacı, uygarlığın ortaya çı-kışına dalalet eder.”²³ “Aynı şekilde Mekke’de ‘putperestlik,’ bir putun yaratıcı ya da tanrısal kudret olduğu inancı olmaktan ziyade, bir tabi-yet ve Allah’a yaklaştıran mübarek bir sembol olarak tanımlanırdı. Bu manada, Mekke’nin etrafına dizilen putlara tapılmaz, Allah’a yakarışlar-da, bu putların temsil ettiği ‘erenler, evliyalar ve benzeri semboller’ vesile kılınırdı.”²⁴ Bir itiraz daha. Allah inancı eski Arap toplumlarında vardı ve aslında Allah tanrılar silsilesi içindeki en üst merteye idi. Bu Sümer dinlerinin köküdür.

Ne diyordu islamcılar: İslamdan önce Arap toplumu çok ilkeldi ve kendi yaptıkları putlara tapıyordu ve islam öncesi, cahiliye dönemi-ydi. Erdem, bunun aslında böyle olmadığını putların da birer simge olduğunu hatta tanrı inancını ifade eden değerler olduğunu söyleyerek baştan aşağı ge-leneksel islamın oturmuş olduğu zemini yok ediyor. Önceki kitaplarında

22 a.g.e., sayfa 28

23 a.g.e., sayfa 63

24 a.g.e., sayfa 84

da belirttiği gibi “şirk” kavramını tam da anahtar kelime olarak alıyor ve Allah’a şirk koşturmak anlamında ortak koşturmayla karşı bir mücadele içinde bulunan Hz. Muhammed dönemini özel olarak belirtiyor. Yani, Allah inancı dönemin Arap toplumlarında da vardır ve tek tanrıcılık anlamında islamın mücadele ettiğini yazıyor. Bu önemlidir. Eski Arap toplumunun inançlarını özellikle hac ibadetini yazarken aslında islamın geçmişle bağını çok net ortaya koyuyor.

Hiçbir şey yoktan var olmuyor. Dinler de böyle... İslamcı yazar Eren’in verdiği çarpıcı veriler bu gerçeği bir kez daha ortaya koyuyor. Ancak eksikli... Örneğin Sümer mitolojisi ve Sümer dinleri üzerine daha yakından bakıldığında islam öncesi durum konusunda daha net gerçekler ortaya çıkacaktır. “Cahiliye Araplarında, Allah ve diğer tanrılar arasında hiyerarşik bir sistem vardı. Bu sistem içerisinde Allah, hiyerarşinin en üst noktasında yer alırdı. Hiyerarşinin zirvesinde olan Allah, günlük hayatla ilgili konularda rahatsız edilmez, onun yerine hiyerarşinin alt tabakasında olduklarını düşündükleri diğer tanrılara başvurulardı. (Izutsu, 54)”²⁵

Put meselesinde, yaptığı önemli saptama, geçmişte putlar doğal olmayan şeyin toplumda ölçü kabul edilmesi olarak tanımlanan kitapta bugünün putlarının da başta din, ulus, otorite ve sermaye olduğunu söyleyerek toplumun aslında bugün bunlara taptığını iddia ediyor. Buradan iki sonuç çıkar. Birincisi bugünün dini de bir put haline gelmiştir, ikincisi ise “din” yerine insanlar paraya, otoriteye ve ulusa tapıyorlar tezidir. Bu “putlaşma” tanımı içerisinde sorunlu nokta ise din oluyor ve eski din yeni din tarifi üzerinden bu sorunu çözmeye çalışıyor.

“Kur’an’dan onay almadığı halde, bugün ülkemizde hemen hemen Müslümanların yüzde 90’ının inandığı kader ve tevekkül fikri, üç-dört bin yıllık bir geçmişe sahiptir. Bu fikir, en temelde zengin ve soylu kralların, bu imkanı Tanrı’dan aldığı düşüncesi ekseninde, yoksulların bu durumu içselleştirebilmesi adına örgütlenmiş bir fikirdir. İslam, öncelikle bu fikre karşı mücadele etmiş ve ‘zenginler vererek eşitlenmeli’ (Nahl, 71) demiştir.”²⁶

Eşitliğin zenginlerin daha fazla vermesiyle tesis edileceği tezini geçiyorum, burada aradığımız “kader ve tevekkül” fikrinin islamda olmadığını yazabilmesidir. Eren Erdem, islamda kader ve tevekkül yoktur diye iddia ediyor.

İddialı bir tespit daha: “Evet. Sanılanın ve anlatılagelenin aksine ‘Mekke’ tevhid inancının merkeziydi. Bu hususta en net delil, Peygamberimizin babasının ismidir. Bilindiği üzere Peygamberimizin babasının ismi ‘Abdullah’tır. Abdullah, ‘Allah’ın kulu’ manasına gelir. Bu isim, müşrik Mekke’nin çocuklarına sıklıkla taktığı bir isimdir. Eğer bir Allah inancı yoksa

25 a.g.e., sayfa 91

26 a.g.e., sayfa 67

bu isim nasıl olur da çocuklara verilir?” diye sorarak İslam öncesi Arap toplumlarında din inancı yoktur tespitini hatta Allah inancı yoktur tespitini delik deşik ediyor. Bu “ezber bozmalar” önemlidir çünkü, bugün geri-cı İslamcılığın yalanlarından birinin daha çürütülmesi bir yana eski Arap toplumunda Allah inancının varlığı İslam’ın nasıl bir ortamda doğduğunu açıkça gösteriyor. “Zamanın Mekke’sindeki en yaygın inanç ‘Allah’ın en yüce yaratıcı olduğu fikrine dayanan bir inanç’ idi. (Bkz. Hac, 23) Hatta zamanın Arapları ‘Allahumme ve Ya Allah’ diyerek ibadet ederlerdi.”²⁷

Eski Arap inancı ile bugünkü İslam inancı arasındaki benzerlikler için kitabın hac ibadeti bölümüne bakılmalı... Her şeyiyle aynı. Şimdi size bahsettığımız bölümden çarpıcı bir bilgi daha verelim. “Elbise bulamayanlarsa, kadınlar da dahil, tavafı çıplak yaparlar, bundan çekenlerse gece tavafını tercih ederlerdi. Humslar, hacda ihrama girdikten sonra süt içmez ve ondan yapılmış herhangi birşey yemez, avlanmaz, saç ve tırnak kesmez, koku sürünmez ve kadınlara yaklaşmazlar, ayaklarına sandal, üzerlerine de yeni bir elbise giyerlerdi.”²⁸

Şimdi çok çarpıcı bir bölümü burada açmamız gerekiyor. Kadın sorunu ile ilgili ve kadınların eski Arap toplumunda ya da başka bir deyişle Cahiliye Dönemi’nde canlı canlı toprağa gömüldüğü iddiasına dair.

“Bu hukuka göre, tacirlerden borç alan bir kişinin, borcuna karşılık bir rehine/ipotek bırakması gerekiyordu. Bu rehine, çoğu kez ‘insan’ olurdu. Genç erkek çocuklar iyi ve güçlü kölelere dönüşebiliyor, kadınlar ise, kapısına beyaz bayraklar asılmış genelevler için sermayeye dönüştürülüyordu. Mekke’nin bir ticaret şehri olması nedeniyle, farklı beldelerden ticaret yapmaya gelenlerin hoş tutulması adına, büyük genelevler açılmış, buraları ‘hiçbir şiddet ve baskı uygulamaksızın’ borç karşılığı eşlerini ve kızlarını ipotek vermesi neticesinde kadınlarla doldurmuşlardı. Bu genelevler ekseriyetle ticaret için gelen yabancılar için çalıştırılır, aldığı borç nedeniyle eşi ya da kızı geneleve düşmüş kişiler borcu ödediğinde, kadınlar serbest bırakılırdı. Hatta bu durumun Mekke’de gelenekleşmiş olması, ‘yoksulların kız çocuklarını diri diri toprağa gömmesine sebep olmuştu.’ Köle ya da yoksul erkek, kız çocuğu dünyaya geldiğinde onu diri diri gömmek, namus ve iffetini korumaya çalışırken, zamanla bu durum dinsel bir geleneğe dönüşmüş ve kız çocuklarının diri diri gömülmesi merasimleri ortaya çıkmıştır. Bu merasim, cinsel kimlik ya da ataerkil paradigmanın sonucu olarak ortaya çıkmamıştır. Çünkü Mekke’de cinsiyetçi bir rejim yoktu. Servet sahibi kadınların çok daha belirleyici olduğu, hatta ağırlıklı olarak kadınların etkin rol oynadığı bir rejimdir Mekke rejimi.”²⁹

27 a.g.e., sayfa 84

28 a.g.e., sayfa 86

29 a.g.e., sayfa 96

İslamın kadınlara özgürlük mavalının gerçeği budur. Kadınlar ve gericilik konusuna girmeden, gerici islamcılığın kadınları ikinci sınıf görme anlayışının temelinde yatan ekonomik nedenleri belirtmeden bir yalanı daha açığa çıkaran Eren Erdem'in kitabı yeni bir din anlayışı iddiası kadar geleneksel islamcılığın temellerine güçlü vuruyor. Belirtmek gerekir ki bu satırlar materyalist bir tarih okuması yapması açısından değerli görülmeli, islamcı kaynakların su yüzüne çıkması yönüyle ilerletici bir yan taşıdığı kabul edilmeli. Ancak söz konusu kadınlar olunca söyleyecek çok şeyimiz olduğunu bilmemiz lazım. Eren Erdem'in kitabındaki kadınlar, köleler, sömürü vs. gibi programatik ara başlıklar ise karanlık noktalar barındırıyor. Örneğin örtünme, şiddet ve iki kadının tanıklığı gibi geleneksel islamcı anlayışa kitabında yer vermeden, kadınlara özgürlük gibi bir söylemin tutar yanı olamaz. Yeni bir din anlayışıyla gündeme getirdiği bu taleplerin, dokunmadığı konularla, düzlüğe çıkacağına zannetmek tam bir saflıktır. Dini, dinle kurtarmanın, bakmazsam ya da yazmazsam görülmez yöntemiyle mümkün olmadığını, üzerine kalın kalın basarak söylemek durumundayız.

Ezber bozan bir kitap. Ancak ayakların yerden kesildiği yerler de var. Devrimciliği Muhammed'e değil Allah'a yakıştıran bir "uçuştan" bahsedeceğim. Bir kez daha belirtmemiz gerekiyor, bunu biz değil Eren Erdem söylüyor!

"Ayrıca ben itikadımı biçimlendirirken Kur'an'ı esas alan biri olarak, Kur'an'ı Hz. Muhammed getirdi diye Kur'an'a inanmam. Aksine, Allah'ın kitabı Kur'an'da Hz. Muhammed yer aldığı için O'nun nebi olduğuna inanırım. Bu iki tasavvur arasında çok derin bir çelişki vardır. Birinci tasavvurda 'ikilik ve düalite' söz konusuyken, ikinci tasavvur tümüyle 'tevhiddir.' Yani 'teklik ve birlik ikliminde yeşermiş bir tasavvurdur.' Ve bana göre 'Devrimci olan Peygamber değil, Allah'tır. Bunun en somut delili ise, yaratım kanunlarıdır. Yani tabiat yasaları. Elbette bunun bir tesadüfler silsilesi olduğu görüşü üzerinden bir diyalektik kurulabilir. Bu diyalektik, en temelde benim de itiraz ettiğim bir görüşe itiraz etmektedir. Varlık aleminden soyutlanmış, canlılık aleminin dışında ikincil bir varlık olan, ontolojik zat'ı bulunan bir Tanrı anlayışı. Bu anlayışa karşı geliştirilecek her türden eleştiri son derece tevhidi olur. Çünkü Kur'an'ın ve İslam'ın Allah inancı, böylesi bir 'şirk' yani bölünme barındırmaz. Allah ile insan, Allah ile doğa, Allah ile eşya arasında bir ikilik oluşturulamaz. Aksine, tarih boyunca dikey hiyerarşik ilişkinin tepesinde konumlandırılmış Tanrısal düşüncelere itirazla, yatay bir ilişki örgütleyen İslam, elbette zamanla tahrif edilmek suretiyle geçmişin şirk kazanlarına atılmış olabilir. Fakat aslı üzerinden konuştuğumuz ve asıl kaynaklara indigimizde durum hiç de öyle değildir"³⁰ satırları ile ayakları yerden kesilen yazar süreklilik ve kopuş diyalektiğinin ucunda bulunmaktadır. Yazımızın başında da

30 a.g.e., sayfa 120

kısaca yazmaya çalıştığımız gibi bu görüşler, büyük bir cesaretin sonucu olsa da yeni bir “din” anlayışını sembolize etmektedir. Eren Erdem için yeni olan insanlığın binlerce yıllık tarihinde ise yeni sayılamayacak kadar derin ve felsefi bir tartışmanın kendisidir. Tasavvuf olarak bilinen bu tarihi gerçek islam içinde de boy atmış, dünden bugüne sadece felsefi değil siyasal tartışmaların merkezinde durmuştur. Doğu tasavvufu ile batı felsefinin keşiştiği yerleri ise başka bir yazının konusu olacak kadar geniş bir yer tuttuğundan geçmek durumundayız. Ancak büyük bir iddia imiş gibi islamcılıktan solculuk türetmek çok kolay değildir. Marksizmin kütle çekimi, islamcı solculuğu daha çok etkileyecek ve aynı zamanda “yere oturtulan” “yeni dini” yerinden kaldıracak bir birikime sahiptir.

İslamcılıktan devrimcilik türetmek

Her yeni şey ilgi çeker. Her kopuş bir arayışın ürünü olduğu için kopuşlar üzerinde durmak ve tariflemek görmezden gelinecek bir konu değil. Bu ilgi çekici konuyu biz de bir kitap eleştirisi üzerinden yapmanın kolaylığına kaçtık.

Kaynaklarına inmek gerekir. Bugünkü İran’ın yaşadığı açmazları ele alarak İslamcı siyasetten örneğin anti-amerikancılık, kadınlara özgürlük, emeğin kurtuluşu gibi sonuçların çıkıp çıkmadığı gibi konulara daha siyasal bir düzlemde yanıt vermek mümkündür. Ancak yanıtımız ampiriktir; olmamıştır. Tersine, bugünün dünyasında siyasal bir bakış ile, islamcılığın geldiği yeri bütün Ortadoğu coğrafyasına odakladığımızda bu gerçeği açıkça görüyoruz. İlmî ve radikal islam adıyla gördüklerimiz islamcı siyasetin karanlığından başka bir şey değildir. Suudi Arabistan mı, Libya mı, Afganistan mı, İran mı ya da Türkiye’deki AKP hükümeti ile cemaat mı? İslamcı siyasetin dünden bugüne taşıdığı değer ve nitelikler, bugünün dünyasında bırakın kurtuluş olmayı bizzatı bir sorun haline geldiğini göstermektedir. Kapitalist-emperyalist dünya düzeninde dinin oynadığı rol ve söz konusu islam olduğunda bu temel sistemin bir enstrümanı haline gelen islamcı siyasetin gerçekliği ortadadır.

Bu gerçek görülmelidir. Bu gerçeği görüp de bu gerçekten çıkış için İslamcı siyaseti kırmızıya boyamak çocukları kandırmak için şekerlemelerin üzerine sürülmüş gıda boyası gibidir.

İslamcılıktan devrimciliğe geçiş bir kopuştur, süreklilik arayışı ise tökezleyip yere oturmaktır. Bu arayış ise tıkanmanın delilidir. İslamcı ideoloji tıkanıktır. Devrimci Peygamber kitabı, işte bu tıkanıklığı “dine karşı yeni bir din” adıyla “kopmadan” açma arayışıdır.

“Din” bugün inanç, kültür, ideoloji, siyaset düzlemlerinde ciddi bir olgudur. Geçmişte “din”in ya da tarikatların siyasal bir ideoloji ve parti olarak oynadığı rolü günümüze taşıma anlamına gelen Devrimci Peygamber kitabı yeni bir dini siyaset önermektedir. Geleneksel islama göre ileri, insanlığın bugün gelmiş olduğu düşünsel birikim açısından geri!

İslamcılıktan devrimcilik türemez! Bugün bizim ihtiyaç duyduğumuz şey devrimdir, işçilerin ve emekçilerin elleriyle gelecek olan. Maddi ve somuttur. Kimse sömürülmeyecek, aç olmayacak, yoksul zengin olmayacak, işsiz kalmayacak, sınıflar bulunmayacak, sınırlar çizilmeyecek, kadınlar ezilmeyecek, üretim araçlarındaki özel mülkiyet devam etmeyecek...

Bizim buna yanıtımız var. Marksizm, insanlığın kurtuluşu için büyük bir kapı açmıştır. Bu kapının ışığında gözleri kamaşanlar, önlerini tam göremeyebilirler, ama ışık her yeri aydınlatacaktır.

Sözümüz insanların inançlarına ve dinlere dair değil. Eleştirdiğimiz kitap, inancı ve dini, bir ideoloji ve siyaset haline getirmiştir, sözümüz bunadır.

..... ■ **Belgeler**

■ Merkez Komite Tezleri Mayıs 2014

Değerli yoldaşlar,

Merkez Komite 2014 yılında Parti Kongresi toplama kararını Nisan ayı başında verdi. Kongre takvimini ülkedeki siyasal gündeme göre düzenliyoruz. Önümüzdeki süreçte belirginleştireceğimiz takvim uyarınca Kongre Eylül’de tamamlanacak.

Siyasal mücadelemizi ilerletmenin yanı sıra Eylül ayına kadar atacağımız adımlar olacak. Bunlardan biri Örgüt Konseyi üyelerinin 18 Mayıs’ta bir araya gelişi. Elinizdeki metin bu toplantının ana politik belgesidir.

Ülkenin içinden geçtiği, İkinci Cumhuriyetin tıkanıdığı ve halk direnişinin bir dizi belirsizlik barındırarak başlı başına bir etken haline geldiği bu kritik dönemde siyasal aklımızı tazelerken kimi genel belirlemeleri sıralamaktan kaçınmadık. MK Tezlerinin kimi bölümleri Partimizin program bütünlüğünün organik parçaları sayılabilecek niteliktedir. Bu tür toparlayıcı bölümlere güncelliği tanımlayan yeni vurgular da eşlik etmektedir.

Bu belge 2014 Kongresinin ana materyali değil, Kongre sürecinin başlangıç noktası. Merkez Komite Kongrenin Partimizde taşıdığı önemi, daha önce ortaya atılan, pratiğe uygulanmaya çalışılan ve bizi bugüne getiren geleneklerimiz ve yakın dönem politik açılımlarımızın ilerletilmesi, derinleştirilmesi olarak kavramaktadır.

Bu ise, küçük ve önemsiz ekler anlamına gelmez. Türkiye’nin içinden geçtiği kritik evrede, Partimizin ülke gerçekliğine devrimci müdahalelerde bulunma doğrultusunda kendi aklını ve pratiğini “ilerletmesi, derinleştirilmesi” son derece önemlidir ve hepimize ağır sorumluluklar yüklemektedir.

Tüzüğümüze göre Parti Konferansları ÖK üyelerinin toplantısı biçiminde gerçekleşmektedir. Ancak Mayıs ayı toplantımız bir konferans niteliği taşımayacaktır. Kongre sürecinin başlangıç noktasında bir ortak politik değerlendirmeye, ortak bir zemin tesis etmeye ihtiyacımız var. Bu zeminin asıl karakteri politik olmak zorundadır. Tezler bu gereksinimi karşılayacak, yakın geçmişle yakın gelecek arasındaki bağları güçlendirecektir.

Kuşkusuz Kongre momentine geldiğimizde Merkez Komite, Tezlerle ilişkin ÖK üyelerinden gelecek uyarı, değerlendirme ve önerileri de kapsayan bir Kongre Raporu'nu parti örgütüne sunacaktır. Raporun dayanaklarından biri de elinizdeki Tezler olacaktır.

Değerli yoldaşlar,

Siyasal etkimizi arttırmamız gereken ve mutlaka artıracağımız bir döneme güçlü bir giriş yapmak için Kongre topluyoruz. Bütün ÖK üyelerini sürecin aktif parçası olmaya davet ediyoruz. Sahip olduğumuz kolektif birikimi sorumluluk, dayanışma ve yoldaşlık ruhu ve hukukuyla hayata geçireceğiz ve 2014'te daha güçlü ve etkili bir Partiye mutlaka kavuşacağız.

1. Kapitalizmin dünya ölçeğinde yaşadığı ideolojik, siyasal ve iktisadi kriz göz önüne alındığında, tek tek ülkelerde ve özel coğrafyalarda verilen mücadelelerin dünya ölçeğindeki etkisi düne göre daha fazla olacaktır.

Bugün yaşadığımız dönemi dünya ölçeğinde özel bir adla tanımlayamayız.

19. yüzyıla kapitalizme karşı yükselen ilk direniş ve mücadele dalgası damga vurmuştu. 20. yüzyılın 1917 sonrası uzunca bir dönemine “kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı” denmişti. Dünya sosyalist sistemi, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadeleleri ve emperyalizme karşı ulusal kurtuluş savaşları bu dönemin belirleyici ana öğeleriydi.

Bugün ise çağın adı sağ ve liberaller tarafından konulmaktadır: “Bilgi toplumu”, “küreselleşme çağı”, “çoğulcu-ileri demokrasi dönemi” vb. gibi. Genel olarak solun, içinde bulunduğumuz döneme kendini merkez olarak koyabileceği bir ad yoktur. Bunun anlamı, yaşadığımız çağın adının tek tek ülkelerde ve özel coğrafyalarda verilen sınıf mücadeleleriyle ve ancak belirli bir birikim ve olgunluk sonrasında konabilecek olmasıdır. Bu mücadelelerin başarısız kalması durumunda ise çağımıza ancak “barbarlık çağı” adı verilebilecektir.

Kapitalizmin dünya ölçeğinde yaşadığı ideolojik, siyasal ve iktisadi kriz göz önüne alındığında, tek tek ülkelerde ve özel coğrafyalarda verilen mücadelelerin dünya ölçeğindeki etkisi düne göre daha fazla olacaktır. Başka bir deyişle, sosyalizmin belirli bir ülkede ya da coğrafyada başarısı tüm dünyayı çok daha fazla etkileyecek, belki de aradan geçen fetret dönemi sonrasında çağımıza bir kez daha “sosyalizme geçiş çağı” adının verilmesi mümkün olacaktır.

2. Türkiye, kapitalizme ve kapitalistleşmeye, bu süreçlerin getirdiği modern oluşumlara, örgütlenmelere ve yaşam tarzına, eski-geleneksel değerlere dönüp bunları sahiplenerek karşı çıkılabileceği tarihsel dönemi çoktan gerilerde bırakmıştır.

Türkiye’de 12 yıla yaklaşan AKP iktidarı ve bu partinin seçim başarılarıyla birlikte, sınıf egemenliği ve sınıf dinamikleri gibi asli olguları neredeyse

tamamen boşlayan, üstelik sola da sirayet edebilen “sosyolojik-kültürel” anlatılarda bir yaygınlaşma görülmektedir.

Bu anlatılara göre Türkiye, kendi biricik özellikleriyle aslında “doğuya ait”, “doğulu” bir ülke ve toplumdur. Böyle olduğundan, batılı anlamda modernleşme ve batılılaşma çabaları toplumun öz değerleriyle baştan bu yana hep bir kan uyumsuzluğu yaşamıştır.

Sosyalist bakış ve yaklaşım, kültürel yapılanmaları her şeyin başına koyan, eğer olacaksa siyaseti de buradan türetmeyi savunan görüşleri peşinen reddeder. Türkiye Komünist Partisi de, herhangi bir “kültürel tercihten” dolayı değil ülkedeki kapitalistleşme süreçleri ve modern sınıfların oluşumu kaçınılmaz olarak batılılaşmayı ve modernleşmeyi beraberinde getirdiği için ve bu anlamda “batıcı” ve “modernidir”.

Türkiye, kapitalizme ve kapitalistleşmeye, bu süreçlerin getirdiği modern oluşumlara, örgütlenmelere ve yaşam tarzına, eski-geleneksel değerlere dönüp bunları sahiplenerek karşı çıkılabileceği tarihsel dönemi çoktan gerilerde bırakmıştır. Türkiye kapitalizminin ve sınıf dinamiklerinin bugün gelmiş olduğu noktada, kapitalizme karşı mücadelenin “özümüze yabancı, batılı kapitalizme karşı öz değerlerimizle direnme” temasına oturtulması, dinsel motiflerin ağırlığından bağımsız olarak tanım gereği gericiliktir.

3. Türkiye’nin emperyalist merkezlerle ilişkileri dış politikada yeni sürtüşmelerin habercisidir.

Son dönemdeki gelişmeler, Türkiye’nin başta ABD olmak üzere emperyalist merkezlerle olan bağları konusundaki değerlendirmelere kimi inceltmeler getirme gerekliliğine işaret etmektedir.

Sosyalizmin çözülüşünden ve Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra Türkiye’nin dış politikasının “yeni bir çizgide” yürümesi gerektiği, zamanında pek çok kesim tarafından dile getirilmişti. Söz konusu olan, hiç kuşkusuz Türkiye’nin emperyalist odaklardan bağımsız, kendine özgü bir dış politika çizgisi belirlemesi değildi. “İki kutuplu dünya” artık tarihe karıştığından şimdi Türkiye kendi ait olduğu kampta daha fazla öne çıkmalı, özellikle bölgede doğacak boşluklarda inisiyatif sahibi olabilmeliydi; üstelik bu tür girişimler emperyalist merkezlerin yükünü de hafifletirdi...

Ne var ki, emperyalist merkezlerin bölge politikalarına damgasını vuran belirsizliklerle birlikte oynaklıklar ve esneklikler, bölgenin tam içinde olan Türkiye’nin daha köklü ve kalıcı hesaplarıyla her durumda örtüşmemektedir. Örneğin emperyalist merkezler “ılımlı İslam”, “Sünni eksen” gibi başlıklarda çeşitli nedenlerle geri adım attıklarında, başta Suriye halkının direnişi olmak üzere çeşitli nedenlerle Ortadoğu politikalarında belirli bir yumuşamaya gittiklerinde Türkiye açıkta kalmakta, uyum sağlamakta zorlanmaktadır.

Sonuçta Türkiye bu değişkenliklere ayak uydurmaya çalışacak, ABD emperyalizminin vazgeçilmezi durumundaki İsrail’le açılan mesafeyi kapatmak zorunda kalacak, Rusya, Kafkaslar, AB, Ortadoğu ve Kuzey Afrika hattında yeni denge arayışlarına zorlanacaktır. Ancak, bu sürecin de zaman zaman yeni ters düşmeler ve sancılarla devam etmesi kaçınılmaz görünmektedir.

4. Emperyalizm Türkiye’ye dışarıdan dayatılmış bir güç değil, Türkiye kapitalizminin çelişki, çıkar ve tercihleriyle bütünleşmiş bir sistem olarak kavranmalıdır. Anti-emperyalist mücadele ile anti-kapitalist ve sosyalist mücadelenin birbirinden ayrılmazlığı da buradan kaynaklanmaktadır.

Emperyalizm-Türkiye ilişkileri söz konusu olduğunda, yer yer sola da damgasını vurduğu görülen bir anlayışa şerh düşülmelidir.

Emperyalizmin gücü ve nüfuzu ne olursa olsun, bu sisteme Türkiye’de siyaseti istediği an istediği gibi tasarlayıp yeniden düzenleyebildiği, siyasal aktörlerle istediği gibi oynayabildiği bir mutlak belirleyicilik atfedilmesi doğru değildir. Türkiye gibi ülkeler söz konusu olduğunda, emperyalist odakların tasarımları ancak ülkedeki siyasal süreç ve dinamiklerle örtüş-tüğünde gerçekleşebilir. Ülkedeki siyasal süreç ve dinamiklerin de hiçbir özgünlük taşımadan baştan sona emperyalist odakların güdümünde seyrettiği düşüncesi ise sosyalizme büsbütün yabancı, ulus-devlet ölçeğindeki sınıf mücadelelerini yok sayan bir yaklaşımın yansımasıdır.

Sonuçta, özel projeler, operasyonlar ihmal edilmeksizin ve emperyalizmin ağırlığının kimi moment veya konjonktürlerde olağanın ötesinde artabileceği de göz önünde bulundurularak varacağımız sağlıklı formül şudur: Emperyalizm Türkiye’ye dışarıdan dayatılmış bir güç değil, Türkiye kapitalizminin çelişki, çıkar ve tercihleriyle bütünleşmiş bir sistem olarak kavranmalıdır. Anti-emperyalist mücadele ile anti-kapitalist ve sosyalist mücadelenin birbirinden ayrılmazlığı da buradan kaynaklanmaktadır.

5. İktidarın “yönetme güçlüğü” ve giderek “yönetememe” durumunun geniş kesimlerde “böyle yönetilmek istememe” hoşnutsuzluğuyla eşleşmesi ciddi bir olasılık ve imkândır. Haziran direnişi bu hoşnutsuzluğun ilk ve en geniş ölçekteki tezahürüydü. Haziran’ın aynen tekrarını beklemek doğru olmasa bile, TKP, yeni hoşnutsuzluk dalgalarına, tepkilerine ve direnişlerine hazırlıklı olmalıdır.

Türkiye’de genel olarak siyasetin görece dingin, önemli kırılmalar yaşanmaksızın normal seyrinde yürüyeceği bir dönem ufukta görünmemektedir.

Düzen açısından, tek parti iktidarı olsa da istikrarsızlığı, siyasette altüst oluşları ve huzursuzluğu kural haline getiren sorun, son 30 yıl içinde büyük ölçüde yeniden yapılanan Türkiye kapitalizminin, kendine uygun, sürtüşmeleri asgari düzeyde tutacak siyasal, hukuksal, Anayasal, ideolojik ve kültürel üstyapıyı oluşturamaması ve oluşturamayacak olmasıdır. Tür-

kiye toplumunun İkinci Cumhuriyet dönüşümüne uyarlanamaması büyük bir patlamaya neden olmuştur ve patlamaları geçici olarak önlemek, etkilerini sınırlamakla toplumun yeni rejime uydurulması birbirinden farklı süreçlerdir. İkinci boyutta siyasi iktidarın aldığı mesafe sınırlıdır.

Bu saptama, kimi sorunlu yanları olsa da sosyalist hareketin önünde ciddi fırsatlar bulunduğu anlamına gelmektedir. Az önce değinilen uyumsuzluk, seçmen desteği açısından “güçlü” iktidarlara bile “yönetme güçlüğü” getirmektedir ve böyle devam edecektir. Bir adım daha atacak olursak, iktidarların “yönetme güçlüğü” ve giderek “yönetememe” durumunun geniş kesimlerde “böyle yönetilmek istememe” hoşnutsuzluğuyla eşleşmesi ciddi bir olasılık ve imkândır. Haziran direnişi bu hoşnutsuzluğun ilk ve en geniş ölçekteki tezahürüydü. Dolayısıyla, biçim ve yaygınlık olarak Haziran’ın aynen tekrarını beklemek doğru olmasa bile, Türkiye Komünist Partisi’nin yeni hoşnutsuzluk dalgalarına, tepkilerine ve direnişlerine politik olarak hazırlıklı olması gerekir.

6. En güçlü olasılık, sosyalizmin kenarda ve etkisiz kaldığı istikrarsız bir Türkiye’den, sosyalizmin düzey atlayıp ülkede önemli siyasal güçlerden biri haline geldiği, ama gene istikrarsız bir Türkiye’ye geçiştir.

Yukarıda söylenenler akla şu soruyu getirmektedir: Yükselip patlama noktasına gelen hoşnutsuzluk ve tepki dalgası Türkiye’de köklü bir dönüşümle, daha açığı “devrimle” mi sonuçlanacak, yoksa Türkiye devrime henüz uzak düşen, ancak yerleşik pek çok parametrenin değiştiği, bu arada sosyalizmin de “düzey atlayıp” ülkedeki önemli siyasal güçlerden biri haline geldiği yeni bir düzleme mi kayacak?

Bu soruya yanıt olarak, düzenin istikrarlı ve huzurlu bir döneme giremeyeceği perspektifi saklı tutularak ikincisinin daha ağır bastığı söylenebilir. Başka bir deyişle görece daha güçlü görünen olasılık, sosyalizmin kenarda ve etkisiz kaldığı istikrarsız bir Türkiye’den, sosyalizmin düzey atlayıp ülkede önemli siyasal güçlerden biri haline geldiği, ama gene istikrarsız Türkiye’ye geçiştir.

7. Merkezi boşaltan sağa kayış, toplumsal sorumluluk ile hareket eden geniş kesimlerin, sosyalist siyasal ve örgütsel bağlanma aşamalarına geçiş için TKP’ye önemli sorumluluklar yüklemektedir.

Türkiye’de düzen siyasetinin önemli sorunlarından biri “merkezdeki boşalma”dır. Merkezde olması ya da merkeze yakın durması beklenen muhafazakâr siyaset giderek daha sağa kayarken, “merkez sol” oluşum da CHP örneğinde görüldüğü gibi sağa yönelmektedir. Merkezi boşaltan bu sağa kayışın, kendilerini solda tanımlayan genişçe kesimleri bu kez daha ilkeli, tutarlı ve ödünsüz bir sol çizgiye zorlaması ciddi bir olasılıktır ve bu olasılık Türkiye sosyalist hareketinin önündeki önemli fırsatlardan biridir.

Ancak, kendini solda tanımlayan kesimlerin, özellikle de genç kuşakların bu kez siyasal mücadeleyi tüm gereklilikleriyle kavrayamayan, siyasal örgütlülük fikrine mesafeli, süreklilik taşımayıp kendini gelip geçici parlamalarla ifade edebilen liberal bir konuma sabitlenmesi tehlikesi de söz konusudur.

TKP'nin bu noktada sergileyeceği, siyaset kavramını, örgütü ve örgütlülüğü, özgürlüğü ve özgürlükçülüğü yeniden ve daha derinlemesine tanımlayan yaklaşımlar ve geliştireceği açılımlar, söz konusu liberal sabitlenme tehlikesine karşı büyük önem taşımaktadır.

Toplumsal, siyasal ve örgütsel bağlanma kerteleri arasındaki açarların tamamen kapatılıp bu üçünün aynı anda ve en geniş ölçekte gerçekleşmesi çok güçtür. Bununla birlikte, özellikle Haziran'da ve onu izleyen bir yıl içinde canlandığı görülen toplumsal bağlanma kertesinin mümkün olduğunca önce siyasal, sonra örgütsel bağlanma kertelerine taşınması mümkündür ve bu süreçte Türkiye Komünist Partisi'ne önemli görevler düşmektedir.

8. Haziran Direnişi'ne gelecek için mutlak belirleyicilik atfetmek doğru değildir. Ancak, 12 Eylül karanlığına son veren bu büyük direniş, Türkiye'de yaşanacak bir devrim sürecinin özelliklerine ilişkin önemli ipuçları içermektedir. TKP, bu çerçevede zengin toplumsal dinamiklere öncülük etme göreviyle karşı karşıyadır.

Türkiye Komünist Partisi, Haziran Direnişi kapsamında kendini gösteren dinamikler ile kendi konumuna ilişkin, çok katı ve köşeli değilse bile, belirli bir perspektife sahip olmak zorundadır. Daha açık söylenirse bugünün gerçekliği “çeşitlilik, farklı eğilim ve yönelimler barındıran kitlesel hareketlenmedir” ve TKP bu hareketlenmede “öncü-yol gösterici-örgütleyici özne olmak” perspektifiyle yer almalıdır.

TKP'nin nicelik olarak büyümesi, üye sayısını ve çevredeki etkisini artırması kuşkusuz hepimizin isteğidir. Ancak bu isteğin ve gerektirdiği çalışmaların bir “tekleşme” beklentisine ve hedefine bağlanmasının karşılığı yoktur. Ayrıca “tekleşmişliğin”, kitlelerin eskisi gibi yönetilmek istememesi, tüm ülkeyi saran bir kriz, devrimci ortam, devrimci durum gibi özel uğraklarla ne ölçüde bağdaşabileceği de tartışmalıdır.

Haziran direnişi özgürlükçülük, aydınlanmacılık ve yurtseverlik temaları ile sosyalizm arasındaki tereddütlü mesafeyi ortadan kaldırmıştır. TKP'nin solun geneli içinde bu objektif adıma en yakın hareket olduğu açıktır. Söz konusu değişimin gençlik ve kadın kitlelerde bulduğu karşılık son derece önemlidir.

TKP ile bu devrimin ilişkisi, dışsal olmaktan kesinlikle çıkartılmalı, TKP politik olarak mümkün olan en geniş kesimlere çağrıcı olabilmelidir. Partinin Sol Cephe'yi dar biçimde bir yan örgüt olarak değil, tam da bu noktada anlamlandırması gerekir.

Haziran 2013'e Türkiye'de bundan sonra nelerin nasıl olabileceğine ilişkin mutlak belirleyicilik atfetmek doğru değildir. Ancak, bu direnişin, Türkiye'de yaşanacak bir devrim sürecinin özelliklerine ilişkin önemli kimi ipuçları verdiği de açıktır. Bu ipuçlarından ilk elden çıkarılacak sonuç, ülkemizde asgari müştereklerin-taleplerin ötesinde ciddi bir çeşitlilik barındıran, farklı eğilim ve yönelimlere kapı açan, belki de "kaotik" bir devrim süreci yaşanabileceğidir. TKP'nin bu veriyi de dikkate alarak kendi devrim perspektifini oluşturması, kadrolaşma politikasını yine bu çerçevede şekillendirmesi gerekmektedir.

9. AKP cephesindeki emekçilere hitap etmenin tek yolu, AKP karşıtı cepheye odaklanmaktır. Bu cepheyi örgütleme ve etkili kılma çabaları kritik bir eşiğin ardından diğer kesim üzerinde de etkili olacak, süreç içinde o kesimi eksiltecektir.

Son dönemdeki tartışma başlıklarından biri, sosyalizmin AKP'ye oy veren geniş bir emekçi kesime söyleyecek sözü olup olmadığıyla ilgilidir. Partimizin AKP karşıtı kesimlere odaklanma, bu kesimi Sol Cephe'de olsun Parti'de olsun örgütleme gibi vurguları, "diğer tarafla ilgili yapacak bir şey yok" yargısı gibi algılanabilmektedir.

Türkiye toplumunun bugünkü siyasal, ideolojik ve kültürel yarılmışlığı öznel bir tespit olmanın ötesinde bir gerçekliktir. Ancak, bu gerçekliğin siyasal çalışmaya mutlak anlamda, bire bir yansıması gerektiği söylenemez. İtiraz edilmesi gereken, sosyalist hareketin, diğer kesime hitap, o kesim üzerinde etkili olabilmek için kendi özüne, ilkelerine pek uymayacak "yeni" söylemler geliştirmesi gerektiği düşüncesidir. Türkiye Komünist Partisi, AKP'yi destekleyenlerle ona karşı olanları, birbirini etkilemesi, birinin diğerine nüfuz etmesi mümkün olmayan iki geçirimsiz kategori olarak görmemektedir. Dolayısıyla, AKP karşıtı cepheye odaklanma, bu cepheyi örgütleme ve etkili kılma çabaları kritik bir eşiğin ardından diğer kesim üzerinde de etkili olacak, süreç içinde o kesimi eksiltecektir. Öbür türlü, salt diğer kesime "hitap edebilmek" için sosyalist hareketin aydınlanma, laiklik, Cumhuriyetçilik, Cumhuriyet'in kazanımları gibi vurgularını seyreltmesi gibi bir düşünceye yer olamaz.

Sosyalist hareketin yaşadığı tıkanmanın en büyük "nesnel" nedeni, sınıf hareketindeki dinginlik ve cansızlıktır. Ülkede sınıf hareketinin canlı olduğu dönemler, genel olarak solun önünü açmanın yanı sıra teorik, ideolojik ve siyasal düzlemlerde pek çok soru işaretini ve kafa karışıklığını giderici, siyaseti sadeleştirici bir işlev görmüştür. Bugün sosyalist hareket böyle bir dinamiğin olmayışının sancılarını çekmektedir. Esasen "AKP'nin peşinden giden geniş kesimlere ne diyeceğiz?" sorusu da büyük ölçüde ülkedeki sınıf hareketinin cansızlığından kaynaklanmaktadır. Dün Tekel direnişi, bugün Yatağan işçilerinin mücadelesi gibi parçalı kalabilen eylemler bile kendi ölçeklerinde belirli bir netleşmeyi getirmişse, daha geniş ve kitlesel bir sınıf hareketinin pek çok soru işaretini ortadan kaldıracağı açıktır.

Partimizin öznel gücü ve etkisi ile sınıf hareketinde ülke ölçeğinde yeni bir canlanma yaşanması arasında ciddi bir açığı olduğu ortadadır. Bununla birlikte, Sol Cephe'nin sınıf bileşiminde işçi-emekçi ağırlığının artırılması, özellikle belirli yerelliklerde Cephe'nin daha çok bir "sınıf cephesi" rengine kavuşturulması mümkündür. Sol Cephe'nin uygun yerelliklerde böyle bir kimliğe kavuşması, önce sendikalara sonra da sınıfın daha geniş kesimlerine ulaşma açısından önemli bir sıçrama tahtası olabilecektir.

10. Türkiye'de sendikal örgütlülük ve hareketin sınıf hareketini az çok yansıtabileceği dönem kapanmıştır ve böyle bir dönemin bir daha gelip gelmeyeceği de çok kuşkuludur.

"Sınıf hareketinde yeni ve canlı bir dönem", yeniden güçlenmiş, kitleselleşmiş bir sendikal örgütlülük-hareket anlamına gelmemektedir.

Daha açık söylenirse, Türkiye'de sendikal örgütlülük ve hareketin sınıf hareketini az çok yansıtabileceği dönem kapanmıştır ve böyle bir dönemin bir daha gelip gelmeyeceği de çok kuşkuludur. Bunun temeldeki nedenlerinden biri, devletin baskılarının ve/veya sendikal hareketteki dar çıkarcılığın ötesinde sendikal hareketin belirli bir birikim modelinin üzerine oturması, canlı ve mücadeleci dönemlerini de gene bu modelle birlikte yaşamış olmasıdır.

Bu durum, yükselen bir sınıf hareketinin kendine bu kez verilen sendikal örgütlenme dışında başka kanallar ve belki de sendikal karakterde olmayan yeni sınıf örgütlenmeleri arayabileceği anlamına gelmektedir.

Bu gerçeklere karşın sendikaların sosyalist hareket açısından önemini büsbütün yitirdiği söylenemez. Mevcut sendikal yapılar, her şeye karşın komünistler için önemli sayılabilecek mevzilerdir ve bu mevzilerde yer tutmanın sınıfın öncü kesimlerine ulaşma şansını artıracak da açıktır. Dahası, az önceki öngörü doğrultusunda sınıf sendika dışı başka örgütlenmeleri zorladığında da, bunun öncüleri geleneksel sendikal hareket saf- larından da çıkacaktır.

11. Leninizmi sahiplenmenin karşılığının verilmesinin bir temel ögesi parti içi ideolojik-siyasal birlik, ortak görüş ve perspektif ve disiplinse, bunun kadar önemli diğer temel öge de partinin kendi dışındaki geniş kesimlere dolayısıyla, ara örgütlenmelerle uzanmasıdır.

Partimizin ayırt edici özelliği, Marksist sınıf analizlerindeki titizlikle birlikte Leninist örgütlenme ve öncülük anlayışına sahip çıkması, bunun gereklerini yerine getirmeye çalışmasıdır.

Leninizm sahiplenildiğinde, bu sahiplenmenin karşılığının verilmesinin bir temel ögesi parti içi ideolojik-siyasal birlik, ortak görüş ve perspektif ve disiplinse, bunun kadar önemli diğer temel öge de partinin kendi dışındaki geniş kesimlere dolayısıyla, ara örgütlenmelerle uzanmasıdır. Etkili

bir parti olmanın göstergesi, bir birim güçle “dışarıdaki” kaç birim gücün harekete geçirilebildiğidir.

Önemli olan, partinin kendisinin “aritmetik artışı” büyümesini, kendi dışına olan etkisi ve yönlendiriciliği açısından “geometrik artışı” bir büyüme taşıyabilmektir.

Az önceki sendikalar başlığını kitle-meslek örgütleri kategorisiyle genişletirsek, Partimizin her kesime bakan, her kesimde etkili olmaya çalışan bir yüzü olmalıdır.

Bununla birlikte, Sol Cephe’nin tekil sendikal-mesleki örgütlenmeleri, toplumun ayrı ayrı kesimlerini aşan, bunların tümünü kucaklayan bir kurgusu vardır. Bu açıdan bakıldığında, sendikalardaki, meslek örgütlerindeki partili çalışma Parti’nin çeşitli ara yüzlerdeki çalışması ise, Sol Cephe, bunun ötesinde, Parti’nin kendini şu anda ulaşabileceği en geniş halkada var etme çalışmasıdır. Burada, “etkili olmanın” ötesinde kendi varlığını başka bir düzleme taşıyıp yeniden gerçekleştirme kurgusu söz konusudur.

Dolayısıyla, Sol Cephe olgusunun ve çalışmalarının küçümsenmesi, “asıl parti çalışması” diye bir alan tanımlanıp bunun dışındaki girişimlerin “geçip geçici meşgale” sayılması, Parti’nin bugünkü çabalarına zemin oluşturulan anlayışla hiçbir şekilde bağdaşmaz.

12. Sosyalizm adına verili gerçekliği zorlamak ve hamle yapmak için, sosyalistlerin bugünkü “asgari müştereklerinin” çok ötesinde çıkışlar gerekir. Bu gerekliliğin, birtakım ortalamalara, her türüne rastlanabilecek özel hassasiyetlere kurban edilmesi düşünülemez.

TKP’nin, “sosyalistlerin birliği”, bugün farklı partilerde ve örgütlerde olan sosyalistlerin “aynı partide bir araya gelmeleri” gibi bir gündemi olmadığı gibi böyle bir perspektifi de yoktur. Zaman zaman gündeme gelebilecek “ortak hareket”, belirli yerlerde “ittifak” ya da Sol Cephe içinde farklı örgütlerden sosyalistlerin de yer alması gibi durumlar dışında TKP’nin bu net konumu tüm partililerce iyi özümselemelidir.

Söz konusu konum, önsel bir “üstünlük iddiasından” ya da daha kaba bir tabirle “başkalarını sosyalist saymamaktan” kaynaklanmamaktadır. Sahiplendiğimiz teorik-pratik miras, örgütlenme ve öncülük anlayışı gibi kimi temel öğelerin ötesinde günümüz Türkiye’sine bakışı da diğer sosyalist örgütlenmelere göre önemli farklılıklar içermektedir. En önemlisi, TKP bugün Türkiye’de sosyalizm adına verili gerçekliği zorlamanın, hamle yapmanın, gene sosyalizm adına “eşik atlamanın”, mevcut sol ortalamaların ya da sosyalistlerin bugünkü “asgari müştereklerinin” çok ötesinde çıkışları gerektirdiği görüşündedir. Bu gerekliliğin, birtakım ortalamalara, her türüne rastlanabilecek özel “hassasiyetlere” kurban edilmesi düşünülemez.

13. Kürt hareketinin-siyasetinin kendi iç dinamikleriyle daha sola dönmesini beklemek gerçekçi değildir. Bu hareket-siyaset kendi dışında gelişip güçlenecek bir soldan etkilenecek, kendi sola yönelimi de ancak bu dış etkenle gerçekleşebilecektir.

Türkiye Komünist Partisi'nin Kürt hareketi ve siyasetiyle ilgili duruşu doğrudur ve bu alanda radikal bir değişimi gerektirecek herhangi bir durum yoktur.

Önümüzdeki dönemde belirli noktaların daha güçlü biçimde ve sıkça vurgulanması gerekmektedir. Örneğin, ana dilde eğitim başta olmak üzere somut ve haklı talepleri desteklemek dışında, Kürt siyaseti içinden ya da Kürt siyaseti ağırlıklı olmak üzere dillendirilen “sosyalizm” anlayışlarını tam cepheden eleştirmek zorunludur. TKP, liberal-anarşizan-yeni sol yanlar taşıyan, “özerkliği” ancak başka bir Türkiye’de ele alınıp yerli yerine oturtulabilecek bir hedef olarak değil başka bir Türkiye’nin ülke ölçeğindeki önkoşulu olarak gören yaklaşımlara karşı ikirciksiz ve net bir teorik-ideolojik mücadele vermeli, siyasetini de bu mücadelenin girdileriyle beslemelidir.

Bugün Kürt hareketinin-siyasetinin kendi iç dinamikleriyle daha sola dönmesini beklemek gerçekçi değildir. Kürt siyasetinin iç dinamikleri giderek daha sağa uç vermekte, hareketteki sol kanat da kendi konumunu pekiştirmek yerine bu yönelişin etkisiyle soldan ortaya doğru kaymaktadır. “AKP destekçisi kesimler” için söylenen, bir yerde Kürt hareketi ve siyaseti için de geçerlidir: Bu hareket-siyaset de kendi dışında gelişip güçlenecek bir soldan etkilenecek, kendi sola yönelimi de ancak bu dış etkenle gerçekleşebilecektir.

Genel olarak Kürt halkının, özellikle de kadınların ve gençlerin son 20 yılda siyasal ve kültürel açıdan kayda değer bir canlanma, bir “yeniden doğuş” yaşadığı açıktır. Ne var ki, bu zenginlik ve dinamizm, bugün Kürt siyasal önderlerinin pragmatist, reel politiker, hesapçı ve ana akım siyasete eklemlenici çizgisinde daralmakta, ortaya henüz yeterince farkına varılmamış bir boşluk ya da asimetri çıkmaktadır. Dahası, baştaki siyasetçilerin yerlerinin sağlamlığı ve özellikle “önderlik kültürü”, zenginliğin ve dinamizmin mevcut dengeleri içerden zorlayıp değiştirmesine izin vermemektedir.

Türkiye’de solun ve sosyalist hareketin güçlenmesinin, bu dinamizme dışarıdan güç vereceği hesaba katılmalıdır.

14. TKP, Türkiye sol hareketinin yakın tarihimizde yarattığı en önemli değerdir. Partimizin “bir bütün olarak, tüm üyeleriyle birlikte politikleşmeme” sorunu vardır. Bu sorunun ve sonuçlarının aşılmasında tutunacağımız ana halka Partimizin tarihsel ve bütünlüklü birikimidir.

Türkiye Komünist Partisi iki alanda önemli tarihsel özgünlüklere sahiptir. Bunlardan birincisi Sosyalist Devrim çizgisini özgün biçimde yorumlamamız olmuşsa, bunun hemen yanına tereddütsüz yazılması gereken şey öncülüktür. Özetle hareketimiz, ilk ortaya çıkışından bu yana Leninizmi bir şablon olarak değil, devrim arayışımızın ve öncülük iddiamızın pusulası olarak görmüştür.

Tarihi boyunca Leninizmi bir öncülük ve örgüt teorisi olarak ele almış olan hareketimiz, bugünün Türkiye'sinde bu karakteristik özelliğini Türkiye'ye müdahalede en etkili biçimde kullanmakla yükümlüdür.

Bununla birlikte yine uzun ve zor bir döneme yayılan mücadele tarihimizin sonucunda, bugün partimizde iç örgütlülük, kurullar ve işleyişleri, yoldaşlarımızı parti çalışmalarına gerçek anlamda katma, farklı çalışmalarımızın güncel ortak hedeflerimizi gözetme ve benzeri başlıklarda birtakım sorunlar ve tikanıklıklar yaşadığımız açıktır. Bu tablo Parti çalışmasının verimini ve etkisini dramatik biçimde aşağı çekmektedir. Bu sorunların aşılmasında da tutunacağımız ana halka Partimizin tarihsel ve bütünlüklü birikimidir.

TKP sorumluluğu “ülke gerçekliğine, bizim de bu gerçekliğin parçası olmamıza” yıkamaz. Doğru yanları var gibi görünen böyle bir yaklaşım bir tür boş vermişlik ve ataletin meşrulaştırılması olur.

Sorun bir “örgütlenme modeli” de değildir. Kuşkusuz partinin kurulları, işleyiş, üyeler arasındaki ilişkiler gibi başlıklarda yapılması gereken çok şey vardır. Ancak sorunun özü teknik konulara indirgemek anlamında “örgütsel” değildir.

Sorunu partinin bir bütün olarak, “tüm üyeleriyle birlikte politikleşemesi” olarak tarif edebiliriz. Parti çalışmasının ağırlıklı bir bölümü, devrimcilerin gönüllü birlikteliği olarak değil, bir mekanizmanın görevlileri tarafından icra edilir duruma gelmektedir. Böyle bir tablodan verim alınması doğal olarak olanaksızdır. Bu noktada formülasyonları inceltmek üzere tartışmak yerine hızla yol alınması, pratik ve pozitif önlemler geliştirilmesi gerektiği açıktır.

15. Partimizin önü açıktır. Geçmişi tartışarak vakit kaybetmek yerine devrimci bir gelecek inşa etmeye odaklanacağımız bu sürecin sonunda tamamlanacak Kongre partimizin önünü daha da açacaktır.

Sözünü ettiğimiz ve politikleşememe olarak tarif ettiğimiz sorunun özü eğitimlerin yetersizliği, yayınların gerektiği gibi okunmaması, alınan kararların içselleştirilememesi değildir. Bu başlıklardaki eksiklerimizi gidermemiz gerektiği açıktır. Ancak, bu yetersizliklerin üstesinden gelmek için de partinin kolektif yapısını sağlamlaştırmayı başa yazmamız gerekmektedir.

Türkiye Komünist Partisi bütün tarihi boyunca kolektif bir önderlik, kolektif karar mekanizmaları ve geniş katılım kanalları yaratmayı amaçlamıştır. Bu alanda büyük bir sıçrama yapılması gereği, içinde bulunduğumuz momentte, ihtiyaç listesinin bir satırı olarak görülemez. Ülke son derece kritik bir kırılma yaşamaktadır. TKP'nin siyasal görevlerini yerine getirmesi, politika üretmesi, kitlelerle derin ve yaygın bağlar kurarak politikalarını hayata geçirmesi ve örgütlenmesi ile sözünü ettiğimiz kolektif kültürü yerleştirmesi arasında kuvvetli bir bağ vardır. Bugün azla, elimizdekiyle yetinmeyiz.

Solun en önemli birikimini temsil eden Partimizin enerji kaçacağına tahammülü olamaz. TKP verimsizliği, etkisizliği kaçınılmaz hale getiren bugünkü tabloyu değiştirecektir. Partinin tüm üyelerinin kendilerini sorumluluk altında hissedeceği politik ve örgütsel önlemler geliştirilecektir. Kolektif işleyiş Merkez Komiteden başlayarak tüm parti dokusuna yerleştirilmek durumundadır. Konumuz işleyişin daha estetik hale getirilmesi değil, siyasal verimin azamileştirilmesidir. Önderlik mekanizmalarımız bu bakış açısıyla geliştirilecektir.

Partide kurul çalışması, esas yapıtadır. Partimiz hesap sorulabilen ve hesap verebilen bir niteliğe kavuşmak zorundadır. Gönüllü katılımın azaldığı, politik verimin düştüğü, kolektif ruh halinin zayıfladığı bir ortamda hesap sorulamaz ve hesap verilemez. Bu salt örgütsel veya teknik bir konu değildir. Bütün parti yapısı, tüm kurullarımız, siyasal aklı, teorik gelişkinliği, örgütleyiciliği ve alan önderliğini merkeze yerleştiren kolektif bir karakter kazanacaktır. Kurullarımız, esas olarak sorumlu oldukları alanlarda çok yönlü bir devrimci bir siyasal faaliyet örgütlemeye odaklanırken, kurulun bileşeni tüm yoldaşlarımızın ortak çalışma alışkanlığını, bilgi ve becerilerini geliştirmelidir.

Bu kolektif ruhun partiye egemen olması durumunda, partili yoldaşlarımız görevli bulundukları alanların gündemlerini, partimizin güncel hedef bütünlüğü ile ele alabileceklerdir. Parti departmanların toplamı görünümünden çıkacak, ortak bir mücadele örgütüne dönüşecek. Departmanlaşma bir koordinasyon eksikliği doğurmakla kalmamakta, farklı alanları yabancılaştırmakta, merkezi doğrultunun gözden yitmesine neden olmaktadır. Oysa her çalışma alanımız bir diğerinden beslenme ihtiyacını sonsuz derecede hissetmektedir.

Haziran direnişi 12 Eylül'ün sermaye sınıfı açısından en önemli kazanımlarından birisi olan “örgütlenme düşmanlığı” fikrini de yenmiştir. Bu söylenen yanlış yorumlanmamalıdır. Elbette milyonlar örgüt arayışı içine girmemiştir, ancak örgütlenmenin gerekli ve önemli olduğu konusunda deyim yerindeyse bir “toplumsal bilinç sıçraması” yaşanmıştır. Bu aşamada TKP'nin çok özel bir sorumlulukla karşı karşıya olduğu açıktır. TKP bu bilinç sıçramasının liberal tezlerle, günlük “mücadelelere” odaklanan sivil toplumculukla iğdiş edilmesine izin veremez.

Partimiz bu sorunlara sağlıklı yanıt verebilecek, siyasal birikime, ideolojik netliğe ve nitelikli bir örgüte sahiptir. Partimizin önü açıktır. Geçmiş tartışarak vakit kaybetmek yerine devrimci bir gelecek inşa etmeye odaklanacağımız bir sürece odaklanacağız. Bu zemine oturtacağımız kongre dönemi partimizin önünü daha da açacaktır. Siyasal görevlerimize bütün enerjimiz ile sarılırken, eş zamanlı olarak ve el ele vererek birikmiş örgütsel sorunlarımızı da bize yakışır bir tarzla aşacağımızdan kuşkumuz yoktur.

2014 Parti Kongresi'nin bu örgütsel sonuçlara ulaşması Merkez Komite'nin kolektif iradesidir. Partimiz sorunlarına sağlıklı çözüm yolları tarif etmesini sağlayacak olan siyasal birikime, ideolojik netliğe, teorik derinliğe, örgüt kültürüne sahiptir.

Kongreden parti yaşamında meşruiyet zaaflarını gidererek, kolektif işleyişi ve kolektif anlayışı her kademede egemen kılarak, verimsizlik kaynaklarını yok ederek çıkacağız. 2014 Kongresi'ne bu iradeyle gidiyoruz. Kongrenin bu iradeyi cisimleştireceğine eminiz.

Yoldaşça

TKP Merkez Komitesi

TKP 12. Kongre Siyasi Raporu

Sevgili yoldaşlar,

Dünyada ve Türkiye’de çok önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönemde partimiz 12. Kongre’sini topluyor.

Emperyalizmin dünya genelinde yaşadığı sıkışma, Türkiye kapitalizminin içinde bulunduğu çıkmaz, AKP’nin İkinci Cumhuriyet’in inşası sürecinde karşı karşıya kaldığı tıkanıklık, ekonomi cephesinde çok yönlü müdahalelerle gizlenen daralma, geniş halk kesimlerinin AKP diktatörlüğü karşısında gösterdiği direnç gibi unsurları olan bu tablo, Türkiye Komünist Partisi’nin Kongre’nin ardından önüne koyacağı siyasal ve örgütsel hedeflerini belirlerken göz önünde tutulması gereken somut verileri içermektedir.

Aynı tablo, ülkemizin işçi ve emekçilerinin, kadınlarının, gençlerinin, yurtseverlerinin umudu olan partimizin üstlendiği sorumluluğu da göstermektedir.

Kongre’miz açısından, içinden geçtiğimiz dönemin özelliklerini saptamak, bu koşullara yanıt üretebilecek sosyalist seçeneği yaratmak, partimizi işçi sınıfının ve emekçi halkımızın öncüsü haline getirecek siyasal ve örgütsel dönüşümü sağlamak öncelikli görevlerimizdir.

Kongre’miz bu görevleri yerine getirme, Türkiye Komünist Partisi’nin öncü niteliğini güçlendirme, siyasal ve örgütsel kanallarıyla partimizi hal-kın mücadele örgütü haline getirme iradesiyle toplanmaktadır.

Türkiye Komünist Partisi, işçi sınıfına ve emekçi halka karşı sorumluluğunun bilincindedir.

Türkiye Komünist Partisi, AKP diktatörlüğünün yıkılması mücadelesinde kendisine düşen görevin farkındadır.

Türkiye Komünist Partisi, iç tartışmaların, sorumluluğunun ve görevlerinin önüne geçmesine izin vermeyecektir.

Türkiye Komünist Partisi, yaşadığı sorunları kesin olarak ardında bırakıp yoluna daha güçlü bir biçimde devam edecek ve ülkemizdeki sosyalist iktidar arayışının öncüsü, halkımızın biricik umudu olmayı sürdürecektir.

12. Kongre, sosyalist Türkiye’yi kuracak siyasal irade ile toplanacaktır.

Yaşasın 12. Kongre’miz... Yaşasın Türkiye Komünist Partisi...

Emperyalizmin krizi, Türkiye ve devrimci olanaklar

1. Emperyalizm tüm dünyada gözle görülür bir sıkışmanın içine girmiş-tir. Bu sıkışma, ne sadece jeopolitik dengelerle ne de ekonomik daralma ile ilgilidir. Emperyalist dünya sisteminin hegemonya kurma çabalarının beklenen karşılığı yaratamamış olması, sözü edilen sıkışmanın başlıca nedenidir. Sovyetler Birliği'nin çözülüşünün ardından piyasaya sürülen “yeni dünya düzeni” ve “küreselleşme” gibi ideolojik girdilerin etkisi ka-lıcılaşamamış, geçerliliği sınırlı kalmıştır. Boşalan alanı dolduracak yeni ve kapsayıcı bir ideolojik ve siyasal bütünlüğün oluşturulamaması da em-peryalizmin yaşadığı sıkışmayı aşmasını zorlaştırmaktadır.

Dünya kapitalizminin iktisadi alanda onyıllara yayılmış çıkıksızlığı devam etmektedir. Sanayi başta olmak üzere üretken sektörlerde yatırımlar ve verimlilik artışı çok sınırlı kalmakta, bu sektörlerde kâr oranlarındaki sı-kışmanın üzeri kriz erteleyici politikalarla örtülememektedir. Reel ücret-lerin azalmaya devam ettiği, hem devlet bütçelerinin hem de emekçilerin boğazına kadar borca battığı gelişmiş kapitalist ülkelerde merkez banka-larının “piyasalara” çılgınca para enjekte ederek ekonomiyi canlandırma politikası, büyük ölçüde spekülasyona ve yeni “fiyat balonlarına” hizmet etmektedir. Büyümedeki ılımlı toparlanmaya rağmen krizin beslediği iş-sizlik ve yoksulluk dalgası tersine çevrilememekte, kapitalist ekonominin özellikle genç nüfusa istihdam yaratma kapasitesi giderek azalmaktadır.

2. Emperyalizmin Sovyetler Birliği'nin çözülüşünün ardından Ortado-ğu'da oluşan boşluğa müdahale etme ve siyasi dengeleri kendi lehine de-ğiştirme aranırları geçen 20 yıla damga vurmuştur.

Günümüzde bu ararışın sona erdiğini söylemek mümkün olmasa da, em-peryalizmle ilgili değerlendirmelerde artık iki faktör daha analize dahil edilmelidir. Bunlardan ilki, emperyalizmin bölgede karşılaştığı direnç ve bununla bağlantılı iç krizdir. Bu krizin, yapısal dönüşümlerle ve bu dö-nüşümlerin henüz üst yapısal bir dengeye kavuşamamasıyla ilgisi vardır. İkinci faktör ise, bölgede özellikle anti-emperyalist ve seküler dinamikle-rin, bir potansiyel olarak kendini göstermeye başlamasıdır. Emperyalizm, her ne kadar bu dinamikleri manipüle etmeye çalışsa da, bu manipölasyon- nu kalıcı bir mevziye dönüştürmekte zorlanmaktadır.

Bütün bunlardan hareketle, emperyalizm tüm dünyaya olduğu gibi bölge halklarına da kendi içinde az çok tutarlı ve iyi işlenmiş bir ideolojik hat sunamamaktadır. Sonuç olarak, emperyalizmin stratejisinin, bir yandan iç krizi nedeniyle, öte yandan da bölgede karşılaştığı direnç nedeniyle zorla-nacağı, bu arada solun bölge halklarına hitap etme kapasitesinin artacağı bir dönemin açılması mümkündür.

3. Emperyalizmin Türkiye ile ilişkileri de yukarıda söz ettiğimiz kriz un-surlarından bağımsız değildir. En başta, AKP rejiminin dış politikada ser-

gilediği ataklığın ve cüretkarlığın sınırlarına yaklaştığı tespit edilmelidir. Bu koşullarda, AKP gibi kontrol dışına çıkabilen unsurlar emperyalizm açısından tehlike yaratabilmektedir. Dolayısıyla, AKP ile emperyalizm ilişkisinin önümüzdeki dönemde sükûnetle ve mutlak bir uyumla yürüyeceği beklentisi gerçekçi değildir. Emperyalizm için AKP'ye alternatif olacak bir projenin henüz yaratılamamış olması, AKP ile emperyalizm ilişkisinde kriz yaratabilecek başlıkların önemsiz olduğu anlamına gelmemelidir.

4. Türkiye ile emperyalizm ilişkilerinin bir dönemini anlatan ve AKP iktidarının ülke içi toplumsal ve siyasal yaşama da dayatmaya çalıştığı Yeni Osmanlılık, başarısız olmuştur. İkinci Cumhuriyet'in "kurucu felsefe"si olarak işlevlendirilmeye çalışılan Yeni Osmanlılık, en başta Türkiye halkının geniş bir kesiminden ret yanıtı almış, bölge halkları nezdinde beklenen karşılığı bulamamış, aynı zamanda emperyalizmin bölge politikalarındaki taktik manevralara da yanıt verememiştir. Diğer bir deyişle, Yeni Osmanlılık, emperyalizmin bölgede farklı hamleler ve taktikler denemek zorunda kaldığı bir konjonktürde esnekliğe izin vermeyen bir katılık sergilemiştir. Dahası, bölgedeki operasyonun yoğun ve yıkıcı etkilerine rağmen, beklenen hızda ve yapılan planlar doğrultusunda sonuçlandırılmamış olması nedeniyle, bir strateji olarak da çöküşe sürüklenmiştir.

5. Türkiye, bölgesi içinde sınıf ilişkileri, kapitalizmin görece gelişmişliği, batıyla olan ilişkileri, laiklik ve bağımsızlık gibi kavramlarla görece erken tanışması gibi özellikleri açısından özel bir ülkedir. Bu nedenle, emperyalizmin bölgesel planlarının odak ülkelerinden biri olan Türkiye, emperyalizmin her türlü planını veya projesini, hiçbir sorunla ve pürüzle karşılaşmadan hayata geçirebileceği bir "boş kap" değildir. Türkiye toplumunun tarihsel ve toplumsal dinamikleri, emperyalizm açısından kolaylıkla manipüle edilemeyecek ölçüde gelişkindir. Bu nedenle, Türkiye'de açığa çıkan toplumsal hareketleri ve halk dinamiğini emperyalist merkezlerin ya da çeşitli gizli güçlerin "düğmeye basması" olarak değerlendiren yaklaşımlar hem hatalıdır hem de haksızdır. Elbette her halk dinamiğine müdahale etmek isteyen bir emperyalist akıl söz konusu olacaktır; ancak bu aklın tüm süreci ve onun dinamiğini belirleyen mutlak güç olduğu söylenemez.

6. Türkiye'de kapitalizmin ve AKP rejiminin karşı karşıya olduğu kriz dinamiklerini savuşturması ve yeni bir dengeye oturması, bu yolla rejimin bir istikrar dönemine girmesi ihtimali son derece zayıftır. Böylesi bir istikrar dönemi için gerekli olan ideolojik hegemonyanın yaratılması ise bugünden yarına yapılabilecek bir iş değildir ve AKP rejimine baktığımızda henüz bu boşluğu dolduracak bir başarı gözlenmemektedir. Dahası hem uluslararası hem de ülke içi gelişmeler açısından, gündemdeki kriz başlıklarının derinleşmesi, AKP rejiminin daha sarsıcı tepkilerle karşı karşıya kalması ve toplumun tümünü etkileyen bir kriz ortamına girmesi daha yüksek bir olasılıktır. Bu ise, sosyalist hareketin yükseliş ve sıçrama için

ihtiyaç duyduğu koşulların ortaya çıkması anlamına gelecektir. Sosyalist hareket, siyasal ve örgütsel olarak, böylesi bir kriz dönemi olasılığına göre hazırlanmalıdır.

7. Kürt siyasetinin bu kriz koşulları içindeki konumu, İkinci Cumhuriyet'in inşasına verdiği destek ve onayla tanımlanmaktadır. Gerek bölgesel, gerekse ülke içi dengeler açısından İkinci Cumhuriyet'in kendisine daha geniş bir alan açtığını saptayan Kürt siyaseti, stratejisini de süreçten olabilen en yüksek faydayla çıkmak, bu amaçla yeni rejimin inşasının önüne çıkabilecek engelleri etkisizleştirmek üzerine kurmuş görünmektedir. Bu durum, bir yandan emperyalizmin çeşitli yönelimlerine siyasal olarak çubuk bükme, diğer yandan da Kürt coğrafyasında gericiliğin taban kazanmasına göz yumma gibi sonuçlar yaratmaktadır.

Ancak Kürt siyasetinin stratejisi ile yoksul Kürt halkının sınıf çıkarları arasında bir boşluk bulunmaktadır. Gericisi, emek düşmanı bir kimliğe sahip İkinci Cumhuriyet rejimi, Kürt yoksullarının sınıfsal taleplerinin tam karşısında yer almaktadır. Kürt siyaseti, yoksul Kürt halkına bu boşluğu dolduracak bir eşitlikçi ve ilerici siyasal konum sunmamakta, Kürtleri temsil iddiasını kimlik siyaseti üzerinden sürdürerek, Kürt halkının sınıfsal taleplerinin düzen karşıtı bir dinamizmle buluşmasını engellemektedir.

8. İkinci Cumhuriyet Türkiye'sinde kriz dinamikleri birçok farklı alana ve başlığa yayılmış durumdadır. AKP iktidarı, Birinci Cumhuriyet'in tasfiyesi için gerekli olan saldırgan ve çözücü müdahaleyi yerine getirmiş, ancak İkinci Cumhuriyet'in inşası için gerekli olan kurucu müdahalelerde hedefe ulaşamamıştır. Buradaki başarısızlık, bir kısmıyla AKP'nin kısıtlı yeteneklerinden kaynaklansa da, esas neden halkın oldukça geniş bir kesiminin dayatılan rejime karşı koymasıdır. Sonuçta, AKP, eski rejimi yıkmış, ancak yeni bir rejimi kalıcı ve sağlıklı biçimde yerleştirememiştir. Oluşan bu belirsizlik ortamında, devletin ve toplumun birçok uzvu kontrolsüzlüğe mecbur kalmıştır. Bu anlamda, İkinci Cumhuriyet, hem kurumsal hem siyasal hem de toplumsal alanlardaki kriz dinamiklerini kontrol altına alamamıştır. Bugün İkinci Cumhuriyet açısından tehlike oluşturan faktörlerin başında, rejimin inşa sürecinin tamamlanamaması, yerleşikleşme çabalarına ayrılan zamanın giderek uzaması gelmektedir.

Sonuçta, Türkiye'de kimi özel alanlar, hali hazırda kriz üretmeye devam etmektedir. Ekonomide ise, çok yönlü müdahaleler sonucunda engellenen krizin bir vadede ortaya çıkması şaşırtıcı olmayacaktır. Ancak tüm bu özel alanların ötesinde, Türkiye kapitalizminin ve AKP rejiminin başa çıkmak zorunda olduğu esas kriz dinamiği, İkinci Cumhuriyet'in yapısal temellerinden kaynaklanmaktadır.

Türkiye kapitalizmi, İkinci Cumhuriyet'le birlikte kapitalist üretim ilişkilerinin son derece yaygınlaştığı, toplumsal yaşamın tüm hücrelerinin kapitalist sömürünün vahşi saldırganlığına mahkûm edildiği, piyasa iliş-

kilerinin hiçbir engel tanımadan ilerlediği bir döneme girmiştir. Fakat kapitalist üretim ilişkileri alanındaki bu istila, üstyapı alanında neredeyse kapitalizm-öncesi toplumsal ilişkiler ile karşılanmaktadır. Bu anlamda, Türkiye kapitalizminde yapı ile üstyapı arasındaki açığı muazzam derecede açılmış, toplumsal formasyonun bütünlüğünü sürdürmede burjuvazi için çeşitli zorluklar çıkarmaya başlamıştır. AKP rejiminin yaşadığı ideolojik kriz de, bu zorluğu pekiştirmektedir. Orta vadede, AKP iktidarının bu sorunu aşacağı yönünde bir ipucu görünmemektedir.

9. İkinci Cumhuriyet'in kriz dinamiklerini sadeleştirdiğimizde, dış politika, ekonomi ve ideolojiler alanı olarak üç alan öne çıkmaktadır.

a) AKP, dış politikayla iç politika arasındaki ciddi sıkışmalar nedeniyle sorun yaşamaktadır.

AKP'nin bu kadar uzun süre iktidarda kalabilmesi ve birçok badireyi atlatabilmesinde kritik olan dış desteğin önemli bir boyutu, bunun emperyalist ülkelerle sınırlı olmayıp, Rusya ve İran gibi önemli güçleri de kapsamıydı. Bu durum yalnızca doğal gaz tedarikiyle sınırlı olmayıp, Kafkaslarda bir denge durumunun korunması, İran'la başta altın olmak üzere ticari faaliyetlerin geliştirilmesi gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktaydı. Dış politikada AKP'nin İran ve Rusya ile karşı karşıya gelmesinin sınırlarını belirleyen de bu olmuştur.

Bu nokta, ABD politikasının AKP'yi ittiği sıkışmaya işaret etmektedir. ABD'nin "geri çekilen" politikası AKP'yi daha fazla inisiyatif almaya ve Rusya ve İran ile daha fazla karşı karşıya gelmeye doğru iterken, AKP'nin bunu mantıksal sonuçlarına götürmesi durumunda gireceği çatışma ve yükleneceği ekonomik sonuçların, iktidarını tehlikeye atacağı görülmektedir.

Kısacası Türkiye burjuvazisi ve emperyalistler AKP'yi daha saldırgan ve yayılmacı bir dış politikayla baş başa bırakırken, bu politikayı düşük riskle hayata geçirebilecek maddi olanaklara sahip olmayan AKP, inisiyatif almaya zorlandığı her durumda yeni ve daha büyük risklerle karşı karşıya kalacaktır.

b) ABD'nin aşırı borç stokuna da bağlı olarak, merkez bankalarının yaratılan aşırı miktarda para, yüksek faiz getirisi arayan uluslararası spekülörler tarafından, görece yüksek faizlerle borçlanan, Türkiye'nin de dahil olduğu az ya da orta gelişkinlikteki kapitalist ülkelere akmıştı. Bugün geline nokta, özellikle ABD Merkez Bankası'nın (FED) piyasaya para enjeksiyonu azalırken, sermaye çıkışlarına karşı en kırılgan durumdaki ülkelerden biri olan Türkiye'nin bu durumdan, siyasi belirsizliklere de bağlı olarak, etkilenmemesi mümkün değildir. Belki de Türkiye için ABD'den daha önemli bir durumda olan AB (Euro Bölgesi), hem en büyük ihracat ortağı olması hem de doğrudan yatırımlarda en yüksek paya sahip olma-

sı nedeniyle süregelen ve aşılması özellikle periferi ülkelerinde bir türlü mümkün olmayan kriziyle Türkiye ekonomisi için önemli bir kırılma başlığıdır.

Son dönemde en büyük ikinci ihracat ortağı konumuna yükselmiş olan Irak'taki siyasi gelişmeler hem ihracatı baltalayarak hem de petrol fiyatları üzerinde artış basıncı yaratarak Türkiye'nin cari açığı üzerinde olumsuz etki oluşturmakta ve bir başka kırılma başlığı haline gelmektedir. Bu kapsamda 2014 yılı ve 2015 yılı için Türkiye'nin birkaç farklı yere dış şoklara uğrama potansiyeli vardır. Türkiye ekonomisinin girmiş olduğu süreç, en azından orta vadede, kapıları "dış şoklar"a sonuna kadar açık bir "düşük büyüme" dönemidir. Burada kastedilen, yalnızca ekonominin potansiyelinin altında bir hızda büyümesi değil, büyüme potansiyelinin zayıflamasıdır.

c) İkinci Cumhuriyet rejiminde kriz dinamiklerinin en önemli boyutlarından biri de düzenin temellerini yansıtan kapsayıcı bir "resmi ideoloji"nin oluşturulamamış olmasıdır. AKP, kendi özleşmiş gerici ideolojisini, "Yeni Osmanlılık" adıyla bir resmi ideolojiye dönüştürmeyi ve İkinci Cumhuriyet'in inşasını bu zemin üzerine oturtmayı denemiştir. Ancak Yeni Osmanlılık hem uluslararası ilişkiler zemininde etkisini sürdürmemiş, hem de toplumsal yaşamda geniş bir tepkinin muhatabı olmuştur. Nihayetinde AKP'nin elinde, tüm topluma sunacak bir "resmi ideoloji" olarak, ülkenin neredeyse yarısı tarafından kabul edilmeyen, AKP tabanı açısından da gerici toplumsallığın bir yansıması olmanın ötesine geçemeyen kısır ve sığ bir girişim kalmıştır. Resmi ideolojinin tesis edilememesi ise, geniş halk kesimlerinin rejimle bir bağ kuramaması, toplumun oldukça kalabalık bir bölümünün yeni rejimde kendisini ifade edecek unsurlar bulamaması sonucunu doğurmuştur.

10. Birinci Cumhuriyet döneminde, rejimin yapısal özellikleri sonucunda halk dinamiğinin siyasetin dışında tutulabildiği, siyaset alanının dışında tutulan halka sisteme bağlanmak için genel geçer bir ideolojik çerçeve sunulabildiği, partimizin de dile getirdiği bir analizdi. İkinci Cumhuriyet'in bir yandan krizlerle boğuşmasının bir yandan da bu krizleri aşacak etkili yollar bulamamasının en önemli nedeni, halk dinamiğinin siyaset dışında tutulması için kullanıma sokulacak enstrümanlar geliştirememiş olmasıdır. Bu noktada, siyasetin dışına itilen halkın sisteme bağlanabilmesi zorlaşmaktadır. Böylece halk, siyaset alanının etkili bir aktörü haline gelmiş, önemli gündemlerde kendisini göstererek yerini kalıcılaştırmaya başlamıştır. İkinci Cumhuriyet, halkı siyasetin dışında tutabilmek için polis şiddetinden ve devlet baskısından başka enstrüman bulamamakta, yaydığı ideolojik söylem ise ancak kendi tabanını konsolide etmeye yaramaktadır. Bu anlamda, İkinci Cumhuriyet'in siyasal haritasında halk dinamiği özel bir yer kazanmıştır.

11. Sosyalistlerin ekonomiye ve sınıf ilişkilerine yaklaşımında temel hareket noktası, Türkiye'nin 2001 krizine benzer bir çöküş içerisinde girip girmeyeceği sorusuna odaklanmak yerine, ekonomi alanında şekillenen yeni gerçekliğin sınıf mücadelelerine yansımalarına ve sosyalizm mücadelesine sunduğu olanaklara göz dikmek olmalıdır. Mevcut durumun, kriz dinamiklerini ve çelişkileri düzenin hangi noktalarında yoğunlaştırdığı, sınıfın hangi kesim ve katmanlarını öne çıkardığı gibi sorular, siyasal mücadelenin gereksinimleri bağlamında ele alınmalıdır.

Sermaye sınıfının orta vadede esnek istihdam ve düşük ücret rejiminden vazgeçmesi mümkün olmadığı gibi, daha fazla kuralsızlaşma ve taşeronlaşma doğrultusunda geniş çaplı bir saldırıya geçme ihtiyacı ve hatta hazırlığı bulunmaktadır. AKP'nin oturtmaya çalıştığı yeni düzenin sac ayaklarından birini de emekçilere dayatılan kuralsız çalışma koşulları oluşturmaktadır. Kamu denetimlerinin kâr hırsına feda edildiği bir dönemde özel şirketlerde acımasız bir şekilde dayatılan kuralsızlık zinciri Soma örneğinde olduğu gibi katliamlara neden olmaktadır. Buna karşılık, genç nüfusta artan işsizlik ve genç kuşakları tehdit eden geleceksizlik, Haziran Direnişi'nin merkezinde yer alan kentli genç emekçi kesimlerin tepkiselliklerini beslemektedir. Tüm bu olgu ve gelişmeler, TEKEL Direnişi, Yatağan Direnişi, Soma katliamı sonrasında ortaya çıkan tepkisellik ve sayısı artan emekçi eylemlerinde de görüldüğü üzere işçi sınıfı içerisinde öfke birikmelerinin ve yeni arayışların artabileceğine işaret etmektedir.

Bu koşullarda, Türkiye işçi sınıfının kentlerde yoğunlaşmış, eğitilmiş iş gücü de özel bir önem kazanmaktadır. Zaman zaman plaza emekçileri, zaman zaman beyaz yakalılar gibi isimlerle anılan, aralarında ücretli emekçi olarak çalışan hekimler, mühendisler, mimarlar, avukatlar, uzmanlar gibi meslek grupları da bulunan bu kesimler, siyasal ve ideolojik olarak da sola açık bir profil sergilemektedirler. Haziran Direnişi'nde en açık ifadesini bulan özgürlükçü, seküler, modern ideolojik motifler, kentli emekçi sınıflar ile sosyalist hareket arasındaki temas yüzeyini genişleten bir girdi sağlamaktadır. Bu kesimler, işçi sınıfının çekirdeğini oluşturmamakla birlikte, sınıfın toplumsal gelişmelere en açık, dinamizmini hâlâ koruyan ve siyasallık düzeyi en yüksek kesimlerini oluşturmaktadır.

12. Dünya çapında gerici, piyasacı politikaların yıkıcı sonuçlarını kadınlar çok çarpıcı bir şekilde yaşamaktadır. Türkiye'de 1980 sonrası neoliberal politikalar ile başlayan, AKP'nin iktidara gelmesi ve İkinci Cumhuriyet'e geçiş süreciyle yoğunlaşan saldırılar, kadınların hayatına doğrudan müdahale etmektedir. Eşitsiz çalışma koşullarından, eğitim ve sağlık haklarının gaspına, kadın cinayetleri ve çocuk yaşta evliliklerden, dinsel kimlik altında kadınların prangalanmasına, çocuk ve yaşlı bakımında zaten sınırlı olan kamusal yükümlülüklerden devletin tamamen el çekmesinden kürtaj hakkının sorgulanmasına kadar bir dizi başlık kadın düşmanı müdahalelerin görünümleridir. Öte yandan bugün AKP iktidarında cisimleşen geri-

ci saldırılar “kadınların eve kapatılması” kolaycılığıyla açıklanamayacak bir boyut taşımaktadır. Toplumsal alanın bütününe gericileştirilen AKP, kadınları da bu gericileşmeye mahkum etmeye çalışmaktadır.

Türkiye’de kadınların bu tabloya sığmayacağını işaretleri çok uzun zamandan beri mevcuttur. Haziran Direnişi bu işaretlerin gerçekliğe büründüğü uğraklardan en önemlisidir. Kadınlar Haziran ile birlikte aydınlanmacı ve özgürlükçü bir konumlanışın sağlıklı zeminini hepimize göstermiştir. Kent meydanlarında en ön safta gördüklerimiz arasında plaza emekçisi, beyaz yakalı ve öğrenci kadınlar çoğunluktadır. Bu kadınların yanına, mahallelerinde tencere tava eylemleri yapan, direnişin önemli bir parçasını yerelliklerde örgütleyen kadınlar yazılmalıdır. Öte yandan yaşam ve geçim alanlarını korumak için direnen, HES’lere ve her tür çevre saldırısına karşı mücadele eden kadınlar unutulmamalıdır.

13. İkinci Cumhuriyet’in gençlik başlığında yaşadığı krizin bugünden yarına aşılamayacağı liseli eylemleri, “ODTÜ Ayakta” eylemi ile başlayıp diğer üniversitelere yayılan eylemlilikler ve Haziran Direnişi gibi örneklerle defalarca kanıtlanmıştır. İdeolojik olarak gençliğe dinci-gericilik dışında bir kanalla seslenme yeteneği gösteremeyen AKP iktidarı, gençlikle kan uyumsuzluğunu aşacak bir zemin yaratamamıştır ve yaratması mümkün görünmemektedir. Aydınlanma, bağımsızlık, eşitlik ve özgürlük gibi değerlerin Türkiye gençliğinde yarattığı tarihsel birikimin ortadan kaldırılmaması ve bu birikimin kalıcı olarak yerleşebileceği düzen içi kanalların zayıflığı, komünistlerin önüne büyük olanaklar çıkarmaktadır. AKP’nin hamlelerinin boşa düştüğü bu alanda sosyalistlerin mevzilerini ilerletmesi ve geniş gençlik kesimleri içerisinde aydınlanmacı ve özgürlükçü bir kimliği yaratması olanaklıdır. Gençlik çalışmalarımız, devrimci siyasal görevleri çerçevesinde bu olanağı hakkıyla değerlendirmeli, mevcutla yetinen bir ortalamacılığa prim vermemelidir.

14. Birinci Cumhuriyet’in çözemediği önemli toplumsal sorunlardan biri de Alevi toplumsallığını ilgilendirmektedir. Birinci Cumhuriyet, gerici Osmanlı rejimi üzerine yükselişini cumhuriyet ve laiklik gibi başlıklar üzerine kurarken, bir yandan Alevi toplumsallığına alan açmış, diğer taraftan da gerici siyasal örgütlenmeleri “kontrol altında” tutmak için Diyanet İşleri Başkanlığı’nı kurarak tek bir dini görüşü resmi devlet dini haline getirmiştir. Kapitalist Türkiye, emperyalizmin Yeşil Kuşak Projesi’yle de uyumlu olarak dini bir devlet politikası olarak kullanmış, 12 Eylül sonrasında dinci gericiğin egemen ideoloji içerisindeki ağırlığında kayda değer bir artış gerçekleşmiştir. İkinci Cumhuriyet’in temellerini de oluşturacak bu gelişim çizgisi, Diyanet İşleri Başkanlığı’nı düzenin temel direklerinden biri haline getirmiş, devlet kurumlarında ve toplumsal yaşamda gerici baskın bir ideolojik unsur haline gelmiştir. İşte böyle bir tabloda, Alevi toplumsallığı, diğer bütün toplumsal kesimlerle birlikte İkinci Cumhuriyet’in kuruluşuna karşı nesnel bir konum almış, özellikle Haziran Dire-

nişi'nde büyük ölçeklerle sokağa çıkmıştır. Alevi toplumsallığı ile İkinci Cumhuriyet arasındaki genetik uyumsuzluk, liberal ve kimlikçi siyasetin iddia ettiği gibi “Alevi kimliği” üzerinden değil, aydınlanma ve özgürlük gibi siyasal-ideolojik motiflerle kendini göstermiştir.

Bugün, Alevi toplumsallığının önemli bir direnç potansiyeli taşıdığı asla göz ardı edilmemelidir. Alevi toplumsallığı, aydınlanma, özgürlük ve eşit yurttaşlık gibi siyasal talep ve ideolojik tutamak noktaları üzerinden yeni bir cumhuriyet hedefinin önemli bir dinamiği haline gelecektir.

15. Türkiye’de çeşitli toplumsal dinamikler, farklı siyasal taleplerin yanı sıra, kendilerine özgü toplumsal talepler de dile getirmekte, bu özel talepler içerisinde kimlik vurgusunun ağırlığının arttığı örnekler de görülmektedir. Bu taleplerin, siyasallaşması ölçüsünde, sınıf siyasetiyle daha doğrudan etkileşime girmesi olasılığı da yükselmiştir. Partimizin görevi ve sorumluluğu, bu toplumsal taleplere gözlerini kapamak değil, tutarlı ve ileriye açık bir siyasal hatla buluşturmak, sınıf perspektifinin belirleyiciliği altında bir araya getirebilmektir. Kimlikçiliği etkisizleştirmenin yolu mücadeleden uzak durmak değil, bütünsel bir politik hatta bağlamaktır.

a) LGBTİ bireylerin yükselttiği eşit yurttaşlık talepleri desteklenmeli, önümüzdeki dönemde bu talepler eşitlik ve özgürlük mücadelesinin hedefleriyle bağlantılandırılarak ele alınmalıdır.

b) Kentlerdeki yağma politikaları karşısına yerleşen toplumsal talepler ve çevre alanındaki hak mücadeleleri AKP iktidarının piyasacı karakterini en açık haliyle ortaya seren örnekler arasındadır. Bu taleplerin ve hak mücadelelerinin AKP rejimine karşı vurulacak ideolojik darbeye ve sınıfın örgütlenmesinde taşıdığı potansiyelin altı çizilmelidir. Mahallelerde ve kamusal alanlarda sürdürülen mücadeleler büyütülmeli, bu alanlardaki mücadelelerin daha geniş ölçekte işçi sınıfı ve emekçi kesimlerin sorunlarıyla ve mücadeleleriyle bağları çözülmesi sağlanmalıdır. Yine bu alanda hakim kılınmaya çalışılan liberal hegemonyaya karşı sosyalizmin güncelliği savunulmalıdır.

c) Çevre mücadelelerini siyasallaştıracak girdiler yapılmalı başta HES'lere karşı verilen yerel mücadeleler olmak üzere Nükleer Santral vb. başlıklarda liberal girdilere karşı yerel mücadeleler, daha büyük ölçekte sınıflar mücadelesiyle olan bağıyla ilgili ısrarcı girdilerle büyütülmelidir.

16. Haziran Direnişi, Türkiye toplumunun AKP iktidarına ve İkinci Cumhuriyet rejimine karşı en güçlü ve kitlesel karşı çıkışıdır. Bu karşı çıkış, sadece AKP'ye vurulan anlık bir darbe olmamış, aynı zamanda AKP rejiminin sınırlarını da göstermiştir. Bu anlamda, Haziran Direnişi, AKP karşıtı mücadelenin yükseltilmesi ve giderek örgütlenmesi için anlamlı ve kıymetli veriler sunmuştur.

Haziran Direnişi'ne dair yapılan değerlendirmeler, belirli bir analitik bütünlüğü gözetmek zorundadır. Haziran Direnişi, Türkiye'de AKP karşıtı mücadeleye çeşitli olanaklar ve fırsatlar yaratmıştır ve bunlar sol açısından çok geniş bir toplumsallık ile ilişkiye geçebilme, halk içerisinde örgütlenebilme gibi kıstaslar açısından değerlendirilmeyi beklemektedir. Öte yandan, Haziran Direnişi, program ve örgüt yokluğunda bir halk hareketinin nereye kadar gidebileceğini de göstermiştir. Haziran'da ayaklanan milyonlarca yurttaşın enerjisi, solun etkili bir biçimde devreye girememesi ve kitle hareketine öncülük edememesi nedeniyle düzen muhalefetine eğilim göstermiş, sonuçta düzen muhalefeti de bu muazzam potansiyeli seçim sandığına mahkum ederek AKP rejiminin tahkimatı için kullanmıştır. Bu anlamda, Haziran Direnişi'ne dair değerlendirme, böylesi bir bütünlük sağlamayı hedeflemelidir. Haziran'ın solun tüm sorunlarına çözüm sunan bir sihirli değnek olarak görülmesi ile Haziran'ın sola olanak ve fırsat sunmadığının düşünülmesi, kastettiğimiz bütünlüğü bozan, çubuğu gereksiz uçlara büken yaklaşımlardır. Haziran, Türkiye'de ortaya çıkan halk dinamiği, bu dinamiğin sunduğu olanaklar ve riskler ile partimizin öncülük iddiası ekseninde ele alınmalıdır.

Milyonların ayağa kalktığı bir halk hareketi olarak Haziran, farklı toplumsal kesimlerin bir araya gelip bir mücadele ortaklığı yaratabilmesi anlamında da bir bütünlüktür. Bu ortaklığın özgürlükçülük, eşitlikçilik, bağımsızlıkçılık ve laiklik gibi ideolojik temalar üzerine inşa edilmiş olması, hareketimizin açığa çıkan toplumsal dinamikleri temsil iddiasının dayanak noktasıdır. Haziran Direnişi içerisinde gördüğümüz bütünsellik, halk hareketinin tüm ülkeye seslenebilmesi, "ben Türkiye'yim" diyerek temsiliyet kazanması, sosyalizmin bu topraklardaki temsil gücünün de ipuçlarını barındırmaktadır.

Karar önerileri:

- Ortadoğu başta olmak üzere bölge ülkelerinin komünist, sosyalist, ilerici ve seküler parti ve örgütlerinin yan yana geldiği bir Ortadoğu Konferansı düzenlemesi için Merkez Komitesi görevlendirilmelidir.
- Suriye sınırının IŞİD benzeri cihatçı çetelere kapatılması talebi yükseltmeli, bu konuda her iki ülkenin halkları tarafından yürütülen, sonuç alıcı bir politik kampanya düzenlenmelidir.
- Ülkemizde sosyalizmin toplumsallaşabilmesi için büyük olanakların olduğu bir dönemde, Irak ve Suriye'deki gelişmeleri de gözeterek, Kürt halkı arasında eşitlik ve özgürlük mücadelesinin güçlendirilmesini sağlamak için "Kürt Sorunu ve Sosyalist Cumhuriyet" başlıklı bir konferans düzenlenmelidir.

Olanaklar ve partimizin devrimci görevleri: Sosyalizm toplumsal bir güç haline gelecek

17. Haziran Direnişi'yle birlikte Türkiye'de 12 Eylül'le açılan dönem kapanmıştır. Türkiye halkının ve solun 30 yıl cenderesinde yaşadığı 12 Eylül gericiği, sokakları dolduran milyonların ortaya çıkarttığı enerji ve kararlılık sayesinde tarihe gömülmüştür. Buna bağlı olarak, Türkiye halkının dayanışmacı özelliklerini yaşama geçiremediği, sola ve ilerici değerlere mesafeli durduğu, örgütlü mücadele ve siyasallaşma konularında açık bir isteksizlik gösterdiği bir dönem sona ermiştir. Sosyalist hareket, siyasal ve toplumsal parametrelerdeki değişimin anlamını bilince çıkarmalı, 12 Eylül döneminin alışkanlıklarından bütünüyle kurtulmalıdır.

18. 12 Eylül döneminin kapanmasıyla birlikte, özellikle de Haziran Direnişi'nin yarattığı atmosferde, sosyalizmin ülke ile barışması mümkün hale gelmiştir. Ulusal bayrak örneğinde olduğu gibi, halk hareketi, sosyalist hareketin yıllardır taşıdığı kimi tarihsel sorunların olgun biçimde aşılmasına olanak vermiştir. 12 Eylül döneminin kapanması, solun Türkiyelileşmesi açısından büyük fırsatlar sunmaktadır.

19. Kriz dinamiklerinin savuşturulamaması ve 12 Eylül döneminin bitişini birlikte düşünüldüğünde, sosyalizm mücadelesinin eşik atlaması için gerekli koşullar mevcuttur. Yakın gelecekte Türkiye'de bir devrimci durum beklentisi gerçekçi değildir. Ancak sosyalist hareketin, uzun yıllardır mahkum olduğu etkisizlik halini, büyüyememe ve toplumsallaşamama sorunlarını aşacak şekilde eşik atlaması mümkündür. Partimiz, ülkemizin sunduğu bu olanakları ve halkımızın arayışını rahatlıkla değerlendirecek niteliğe ve iradeye sahip en etkin siyasal güçtür.

20. Emperyalizmin Ortadoğu coğrafyasına Sünni eksen üzerinden müdahalesi anti-emperyalist ve seküler güçlerin direnciyle karşılaşmıştır. TKP, bölgedeki ilerici öznelerle ilişkilerini güçlendirecek, onlarla bir mücadele ortaklığını sağlayacak adımlar atmalıdır. Türkiye Komünist Partisi, yüz yıllardır sömürü ve dinci kuşatmanın, savaşların, zulmün ve taassubun kol gezdiği bölgede, aydınlanmacı ve anti-emperyalist toplumsal mücadelelerin, bölge halklarının sosyalizmle buluşması için tarihsel bir öneme sahip olduğunun farkındadır. Bu anlamda, partimizin Türkiye halkına olduğu kadar, bölge halklarına karşı da sorumluluğu vardır. Sosyalizmin Türkiye'de toplumsallaşması, bölgede oluşan ilerici-seküler-bağımsızlıkçı dinamiklere cesaret verecektir.

21. AKP iktidarının yaşadığı sıkışma karşısında İkinci Cumhuriyet'i istikrara kavuşturacak yeni aktör arayışları şu ana kadar başarısızlığa uğramıştır. Düzen cephesinin yeni zorlamalarına sahne olacak AKP'ye alternatif arayışları karşısında TKP'nin alacağı konum AKP'nin gidişini veri kabul ederek sonraki döneme hazırlanmaya indirgenemez. AKP'nin bitişini komünistlerin izleyici konumunda kaldığı bir sürecin değil, etkili siyasal

çıkışlarla AKP karşıtı toplumsal kesimler içerisinde sosyalizmin ağırlığının artırılmasının ve bu toplumsallığın örgütlü kılınmasının ürünü olacaktır.

22. Sol Cephe, partimizin çağrısı ve aydınların imzalarıyla, Haziran sonrasında ortaya çıkan ve politik temsilcisini düzen sınırları içerisinde bulamayan çok geniş halk kesimlerine yönelik etkili bir örgütlenme olma iddiasıyla kurulmuştur. Türkiye’de bu kesimlerin özgürlükçü, aydınlanmacı, eşitlikçi ve yurtsever bir ideolojik bütünlükle örgütlenmesi hayati bir önem taşımaktadır. TKP açısından bugün öncelikli görev Sol Cephe’yi desteklemek, farklı yerellik ve sektörlerdeki mücadele ve örgütlenme kanallarının aktığı bir havuz haline getirerek büyüttürmektir.

Sol Cephe’nin yapay bir ara örgütlenmeye dönüşmemesi, gerçek halk dinamiklerinin ve örgütlenmelerinin bulunduğu bir üst örgütlülük haline gelmesi önemli bir görevdir. Bu hedefler doğrultusunda Sol Cephe hızlı biçimde büyütülmeli, özellikle de kentli emekçilerle ve ülke genelinde mücadele halindeki halk dinamikleriyle buluşmalıdır. Sol Cephe, işçi sınıfının örgütlenme başlığında karşı karşıya kaldığı zorlukları aşmak için de önemli fırsatlar sunmaktadır. Geleneksel sendikal ya da sektörel örgütlenme biçimlerinin aşılması karşısında, Sol Cephe bir halk örgütlenmesi modeli sunarak, ülkemizin emekçi halkına gerçek bir alternatif haline getirilmelidir. Geniş bir emekçi toplamıyla buluşan bir Sol Cephe, böylelikle ihtiyaç duyduğu sınıf profilini de kazanacaktır.

23. Sınıfın örgütlenmesi sosyalist hareketin güncel olarak en yakıcı sorunudur. Ülkemizde örgütsüz milyonlarca emekçi vardır. Sendika-meslek örgütü veya siyasi parti üyesi olan emekçiler hem azınlıktadır, hem de bugünün atılımı için gerekli olan dinamizi sağlamaktan uzaktır. TKP, geleneksel sendikal veya meslek örgütleri temelindeki kazanımlarını daha da ileriye taşımak, buralarda mevziler elde etmek üzerine hassas ve uzun soluklu bir planlama yapmalıdır.

Bugün sınıfın en dinamik kesimi olan, plaza emekçileri, beyaz yakalı emekçiler, hizmet sektöründe çalışanlar, taşeron ve güvencesiz çalışmaya mahkum edilmiş emekçiler, inşaat işçileri gibi alanlara dönük yeni örgütlenme modelleri geliştirilmek zorundadır. Bu yeni arayışlar, emek-sermaye ilişkilerinin başka bir döneminin ürünü olan klasik sendikal düzlemi aşmak zorundadır.

Yeni örgütlenme modelleri, özellikle plaza emekçileri ve beyaz yakalı emekçiler açısından aydınlanmacı ve özgürlükçü bir ideolojik arka plana muhakkak yaslanmalıdır. Öte yandan, yine bu modeller, yukarıda sözü edilen diğer sektörlerdeki emekçilerle ortak kader duygusunu da pekiştirmelidir. Ve nihayet, yukarıda sayılan tüm sektörlerdeki emekçilerin neredeyse zaten hiç elde etmemiş oldukları sosyal hakları için mücadele vurgusu yükseltilmelidir. Emekçilerin bu bölmeleri içerisinde bir sınıf kimliği inşa etmek, ancak bu koşulların yerine getirildiği bir örgütlenmeyle mümkün olacaktır.

24. a) Gençlik çalışmalarında önümüze koyduğumuz yeni bir gençlik hareketi ve yeni bir kadro kuşağı yaratma hedefi güncelliğini korumaktadır. TKP, gençlik çalışmalarındaki kadrolaşma hamlesini bir iç örgütsel sürece indirgemeyerek, yeni dönemin genç komünistlerinin geniş gençlik kesimlerinin siyasal ve toplumsal temsiliyetini aldığı bir sürecin örgütlenmesi için çalışacaktır.

b) Geçen bir yıllık süreçte gençlik çalışmasında edinilen kitle örgütü deneyimi önemsenmeli, gençliğin temsiliyetinin ülke gündemine yönelik güçlü siyasal çıkışlar aracılığıyla alınacağı bilinciyle hareket edilmelidir.

c) Gençlik alanında aydınlanmacı, özgürlükçü, bağımsızlıkçı ve eşitlikçi ideolojik motiflerin güçlendirilmesi ve AKP'nin kapsayamadığı geniş gençlik kesimlerinin örgütlü kılınması bir siyasal görev olarak önümüzde durmaktadır. Partimizin bu alandaki en önemli hamlelerinden biri olan kitle örgütü çalışmamızı, kuruluş hedefleri doğrultusunda güçlendirecek adımlar hızla atılmalıdır. Üniversitelerdeki kulüp faaliyetlerinin ve alan yayınlarının güçlendirilmesi için planlamalar yapılmalı, üniversitelerde yerleşiklik kazanmamızı sağlayan örnekler yaygınlaştırılmalıdır.

d) TKP'nin, önemli bir potansiyele sahip olan liseli gençlik alanına yönelik kalıcı bir strateji oluşturması gerekmektedir. Lise çalışmalarımızda uzun soluklu hamlelere ağırlık veren, derinleştirici bir tarza geçilmelidir. Liselilerin özgünlüklerini gözeten bir tarzla ülke siyasetiyle ilişki kurmalarının ve kendilerini sosyalizm mücadelesinin bütünlüklü hedeflerinin parçası olarak görmelerinin kanalları yaratılmalıdır.e) 12. Kongre, kitlesel bir ilerici gençlik hareketinin yaratılması hedefiyle yoluna devam eden Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun oluşturduğu dinamizmi selamlar ve TKP'nin gençliğin yarattığı ilerici birikimle dayanışmasını sürdüreceğini ilan eder.

25. Partimizin kadın alanına yönelik yapacağı çalışmanın siyasal, ideolojik, teorik ve örgütsel karşılıkları olmak zorundadır. En önemlisi bu alan, partide kendiliğindenliğe bırakılmamalıdır. 2014 Türkiye'sinde kadınların siyasal çalışmaların merkezine çekilmesi vazgeçilmez bir görevdir. Okullardan mahallelere, atölyelerden evlere kadar her alanda yapılacak çalışmalarımızda öne çıkan kadınların örgütlenmesi ve toplumsallaşmada kritik halka olarak tarif edilmesi, partinin topyekun gelişimi açısından çok önemlidir.

Bugün özellikle AKP politikalarının karşısında konumlanan kadınlar örgütlenmelidir. Bu örgütlülük, söz konusu politikaların toplumsal yaşamda yarattığı gerici ve baskıcı ortama karşı özgürlükçü ve laik bir eksene yerleşmek zorundadır.

Kadın örgütlenmesinde, var olan dinamiklerle bağ kurulmalı, dağınık ve sönmüş hale gelen kesimler için mücadelenin farklı biçimlerde sürdürülebilmesinin kanalları yaratılmalıdır. Burada elbette parti örgütlü-

lüğünün dışında toplumsal bir örgütlenme alanı tarif etmek gerekmektedir. Kritik noktalardan biri, tarif edilen araçların partinin diğer çalışma alanlarını da besleyici bir içeriğe sahip olmasıdır. Üretken olmayan bir çalışmanın tersini yapması kaçınılmazdır.

Öte yandan sosyalist siyaset geniş toplumsal kesimlere seslenecekse, burada büyük bir toplumsallık olarak emekçi kadınlar içerisinde yapılacak iddialı çalışmalar da hesaba katılmak zorundadır. Kadınlar, AKP'nin "sada-ka-ış-aş" merkezli çıkar ağına mahkum edilmemelidir.

Kadın alanına yönelik teorik ve ideolojik üretimin arttırılması bir zorunluluktur. Bu anlamıyla mevcut yayınlarda da kadın başlığının önemli bir yer tutması gerekmektedir.

26. Partimiz, Türkiye'nin toplumsal dinamiklerinden biri olarak görülebilecek Alevi toplumsallığını liberal ve kimlikçi siyasal etkilerden kurtaracak bir önderlik iddiası taşımaktadır. En başta yeni bir cumhuriyet hedefi ile birlikte sosyalist bir cumhuriyet eksenine sahip bir projeksiyon mutlaka ileri sürülmeli, sosyalizm Alevilere çekinilmeden propaganda edilmeli, Alevilerin yaşadığı sorunlar "kimlik ve mezhep sorunları" bağlamından çıkarılmalıdır.

Örgütsüzlük Haziran direnişinde önemli eksiklik olarak saptanırken, TKP bu alanda da örgütlenme çalışmaları için önderlik görevini yerine getirmelidir. Bunun bir yanı Alevi dernek ve kurumlarının güçlendirilmesi iken, diğer yanı Alevi emekçileri içinde örgütlenme yoluna gitmektir. Bu, tek başına Alevi toplumsallığını temsil etme iddiasında bulunan "dernek örgütlenmeleri" ile sınırlı tutulamaz. Tersine, emekçi sınıfların bir parçası olan Alevi toplumsallığının örgütlenmesinde Sol Cephe'ye görev düşmektedir. Zorunlu din derslerine karşı mücadele, eşit yurttaşlık talebi gibi başlıklar siyasal olarak etkili bir mücadele konusu haline getirilmeli, bu alanda ideolojik ve siyasal seslenme yolları ile Alevi kurumlarıyla birlikte mücadele yöntemleri geliştirilmelidir.

27. Kürt sorunu, bölgemizdeki dinamiklerden bağımsız düşünülemez. Kürt siyasi hareketinin özellikle geçen 10 yıldan bugüne iyice belirginleşen temel stratejisini bölgede bir statü arayışı olarak tarif edebiliriz. Bu statü arayışı kendisini, "federalizm", "konfederalizm", "demokratik özerklik" gibi kavramlarla ifade etmiştir. Bu arayış konjonktür gereği emperyalizmin bölgeye dönük işgalci, sınır bütünlüğünü dağıtıcı ve İslamcı aktörleri kollayan yönelimleriyle yakınlaşma eğilimine girmiş, bölgede etkili olan siyasi aktörler Kürt hareketinin muhatabı haline gelmiştir.

Bölge aktörleriyle yakınlaşma, Kürt siyasetinde anti-emperyalizm ve gerici karşıtlığını silikleştirmiş ve bu mücadele alanlarında bölge söz konusu olduğunda ciddi bir boşluk ortaya çıkmıştır.

Türkiye Komünist Partisi, sosyalist hareketimizin olmazsa olmaz mücadele başlıkları olan anti-emperyalizm ve aydınlanmacılığın Kürt coğrafyasındaki temsilcisi haline gelmeyi hedeflemelidir. Ayrıca, Türkiye genelinde ancak böyle bir siyasi hattın Türkleri ve Kürtleri bir mücadele ortaklığına götürebileceği, her türden milliyetçiliklerin etkisinin kırılabileceği özelliklerle Haziran Direnişi'yle yeniden görülmüştür.

Emperyalizmin bölgeye dönük politikalarının geldiği nokta, Ortadoğu'da anti-emperyalist ve gericiлик karşıtı mücadele arasındaki bağların kuvvetlenmeye başladığını ve bu iki mücadele kimliği arasında bir örtüşmenin söz konusu olduğunu göstermektedir. Bu durum bölgeye dönük siyasi müdahalemiz açısından ilerletici bir etki sağlayacaktır.

Türkiye'nin batısında büyük bir emekçi Kürt nüfus yaşamaktadır. Partimiz stratejik olarak, inşaat, tekstil ve hizmet sektörü gibi alanlarda yapacağı çalışmalarla Kürt emekçileriyle buluşmanın yollarını bulacaktır. Kentlerde yaşayan Kürt emekçilerini örgütlemek partimizin görevidir. TKP, büyük şehirlerde işçi sınıfının bir parçası olan Kürt emekçilerine hem Kürt sorunu ile ilgili çözüm önerilerini sunmalı hem de işçi sınıfının sosyalizm perspektifini taşımalıdır.

28. soL Portal, yayıncılık alanında partimizin en ileri mevzisi. Bu mevziyi çok daha ileriye taşımak için ihtiyaç duyduğumuz birikim ve nitelik mevcuttur. Toplumsal dinamiklerin hareketlenmesine paralel olarak, alternatif haber kaynaklarına ilgi artmaktadır. İnternet yayıncılığı, habere ulaşmanın en önemli mecrası haline gelmiştir. Dünyadaki ve ülkemizdeki gelişmeleri solun evrensel değerlerinin süzgecinden geçirerek en hızlı biçimde topluma ulaştırmaya çalışan soL Portal, gerici politikaların teşhir edilmesinin yanı sıra, ayağa kalkan halk kesimlerinin sesi olma misyonunu da başarıyla üstlenmiştir. soL Portal, özellikle 2013 yılıyla birlikte muazzam bir sıçrama yapmış, ODTÜ Ayakta, Reyhanlı, Haziran Direnişi, Yolsuzluk operasyonları ve Soma faciası gibi gündemlerde üst düzey bir habercilik gerçekleştirmiş, bunun sonucunda ülkenin önde gelen haber portallarından biri haline gelmiştir. Bu başlıklardaki habercilik başarısı, okur sayısındaki hızlı artışta ve hitap edilen kitlenin ölçeğindeki kapsamlı genişlemede de başat etken olmuştur. Portal'ın ölçeğini, bir kez daha ve farklı seslenme kanallarını da içerecek radikallikte büyütmek için gerekli koşullar mevcuttur.

29. soL Dergisi, haftalık bir haber dergisi kimliğiyle ideolojik mücadelemizin en önemli araçlarından biri olarak örgütlenmelidir. soL Dergisi ile hedeflediğimiz yayıncılık, İkinci Cumhuriyet'in ideolojik krizinin üzerine giden, bu yolla sosyalist ideolojinin kalıcı mevziler kazanmasına yardımcı olan, siyasal çalışmalarımızı besleyen ve bu çalışmalardan beslenen, her bir parti üyesinin örgütlenme ihtiyaçlarına yanıt veren bir tarz ve içeriğe sahip olmalıdır. Bu anlamda, soL Dergisi, ideolojik mücadelemizin merkezine yerleştirilmesi gereken bir araç olarak değerlendirilmelidir.

30. Haziran Direnişi'nin bir sonucu olarak "özgürlükçülük" ile "aydınlanmacılığın" birlikte anılmaya başlanması sanat alanında da derinleştirilmesi ve zenginleştirilmesi gereken bir yaklaşma olarak ele alınmalıdır. Direnişte ortaya çıkan dinamizm, sanat alanında dinamiği ileri çekecek yeni bir dil ve biçim yaratmanın olanaklarını ortaya koydu. Önümüzdeki dönemde, sanatın "emek" ve "halk" kavramlarıyla yaklaşabileceği bir sürecin olanaklı olduğu bilinciyle bu yaklaşmayı örgütlemek için harekete geçilmelidir. Bu sürecin ana taşıyıcısı olarak öne çıkması gereken genç sanatçı ve sanatçı adaylarının örgütlü kılınması ve mevcut örgütlülüklerin merkezine yerleştirilmesi bir görev olarak önümüzde durmaktadır.

TKP bir yandan ödenekli sanat kurumlarının tasfiyesine karşı direnişe güç verirken, bir yandan da tasfiye sürecinin karşısında halkın sanat kurumlarını yaratma perspektifiyle hareket edecektir. AKP'nin saldırısının yoğunlaştığı noktalardaki sahneler, salonlar, atölyeler dayanışma ağları etrafında bir araya getirilmeli, sinema ve edebiyat alanlarında alternatif dağıtım ve basım ağları oluşturulmalıdır. Nâzım Hikmet Kültür Merkezi ve Nâzım Hikmet Akademisi gibi olanaklar, üretken ve derinlikli yeni bir kültürel ortamın yaratılması amacıyla hizmet etmelidir.

Karar önerileri:

- Önemli bir toplumsal dinamik olarak liseli gençliğin örgütlenmesi için yeni bir hamle yapılmalıdır. Bunun için bütün liselerden temsilcilerin yan yana geldiği büyük bir Liseli Kurultayı toplanmalıdır. TKP, 12. Kongresi bütün yerel örgütlerine gençliğin yeni bir siyasal örgütlenme ile atağa kalkması için bu doğrultuda görev verir.

- Bütün Türkiye'de farklı toplumsal dinamiklerden gelen kadınların temel ve sade bir mücadele programı oluşturmak üzere yan yana geleceği, bütün kentlerde örgütlenecek konferanslarla ilerleyecek bir Türkiye Kadın Kongresi toplanması karar altına alınmalıdır. 12. Kongremiz, başta emekçi kadınlarımız olmak üzere boyun eğmeyen bütün kadınları ülkemize ve geleceğimize sahip çıkmaya çağırır.

- 6-7 Kasım Ekim Devrimi'nin yıldönümü dolayısıyla Kasım ayının ilk haftasında Gelenek dergisi tarafından "Sosyalizm Toplumsal Seçenek Haline Gelecek" başlıklı marksist aydınların ve bilim insanlarının davetli olduğu bir Konferans düzenlemelidir.

- Ağustos ayında gerçekleştirilecek Cumhurbaşkanlığı seçiminin, Recep Tayyip Erdoğan'a meşruiyet kazandırmak dışında bir karşılığı olmaya-caktır. TKP 12. Kongresi Cumhurbaşkanlığı seçiminde halkımızı sandıkları boş bırakmaya çağırır.

- Emperyalistlerin 3 yılı aşan bir süredir Suriye'ye dönük saldırgan politikaları ve etkisi sürekli artan islamcı çeteler Hatay halkında özgün bir tepki doğurmuştur. Anti emperyalist ve barıştan yana olan bu tepkisel-

lik TKP'nin gözünü diktiği önemli bir dinamiktir. TKP bu dinamikle temas etmiş ve önemli bir birikim yaratmıştır. Seçim döneminde yürütülen başarılı çalışma partimize umut bağlayan insanların sayısını arttırmıştır. Önümüzde, Hatay'da etkili bir halk hareketi geliştirirken bölgenin özgünlüğünü taşıyan güçlü bir parti örgütünün kurulması görevi vardır. 12. Kongre bugüne kadar Hatay çalışmasına katkı koymuş tüm yoldaşlarımızı gönülden kutlar ve etkimizi örgütlü bir yapıya taşımak konusunda tüm parti üyelerini sorumluluk almaya çağırır.

- Haziran Direnişi'nde ortaya çıkan sınıfın dinamik ve siyasal kesimi olarak tarif ettiğimiz plaza emekçileri ve beyaz yaka emekçilerinin örgütlenmesi için yeni bir hamle yapılmalıdır. Bu alanda çalışan emekçilere dayatılan çalışma koşullarının ve angaryanın son bulması için bir örgütlenme modeli yaratılması ve bu hareketin Sol Cephe ile bağlarının kurulması karar altına alınmalıdır.

- İşçi sınıfı çalışmalarımıza yön vermek, kısa, orta ve uzun vadeli strateji belirlemek amacıyla her yıl 15-16 Haziran tarihlerinde iki gün sürecek bir İşçi Kurultayı yapılmalıdır.

- 12. Kongremiz, Türkiye Sosyalist İktisat Kongresi'nin toplanması konusunda çalışmalara başlamak üzere partili aydınları göreve çağırmalıdır.

- Partimiz, başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi halkımıza seslenecek ve bir örgütlenme aracı olarak değerlendirilecek bir yayın çıkarma kararı almıştır. Bu yayın "yeni bir cumhuriyet, sosyalist cumhuriyet" şiarını örgütlenme hedefiyle düzenli bir periyotla ve ücretsiz olarak halka dağıtılmalıdır.

- soL Portal internet sitesi, daha etkili bir yayın haline dönüştürülmeli, parti internet sitemiz Arapça, Rusça, İngilizce ve İspanyolca dillerine çevrilmelidir. Haber sitemiz yabancı dillerde yayın yapabilmek için araştırma ve hazırlık yapılmalıdır. Aynı zamanda ulusal ve uluslararası düzeyde çalışacak bir haber ajansı kurulması için hazırlıklara başlanmalıdır.

- 12. Kongremiz, internet üzerinden yayın yapacak bir televizyon kanalının kurulması için araştırma ve hazırlık yapmayı karar altına almalıdır.

- TKP 12. Kongresi, 14 Temmuz-10 Eylül tarihleri arasında bir örgütlenme kampanyası yapmayı karar altına alır. En az 2000 yeni üyenin partiye kazandırılması için bütün üyelerimiz seferber olmalıdır.

Büyük parti, güçlü örgüt için örgütsel dönüşüm

31. Türkiye Komünist Partisi örgüt formundan parti formuna geçiş sancısı yaşamaktadır. Örgütün ancak hareketle birlikte devindiğinde bir parti formuna kavuşabileceği gerçeği bugün partimizi zorlamaktadır. Bu sancının bugün daha yoğun bir şekilde yaşanması tarihsel bir zorunluluğa işaret etmektedir. Halkın ülke siyasetinin aktörlerinden biri olmaya başladığı Türkiye, komünist partisini aramaktadır.

Ülke ve dünya gündemine dönük siyasal ve ideolojik pozisyon deklarasyonunun ötesinde, toplumu taraflaştırıcı siyasal hamleleri örgütleyen, toplumsal dinamiklere ve direnç odaklarına önderlik edebilen, iç yaşantısını kadrolarının ve üyelerinin edindiği toplumsal siyasal misyonlara göre düzenleyen, kurumsallığı gözetken bir modele geçiş, TKP'nin öncelikli örgütsel ihtiyacıdır. Özellikle Sol Cephe ve Fikir Kulüpleri Federasyonu gibi toplumsal örgütlenmenin büyütüleceği örneklerde TKP üye ve kadrolarının misyon edinmesi, bu ihtiyacı karşılamada birincil dayanak noktamız olacaktır.

32. Siyaset ile örgüt arasındaki ilişkiye dair net tanımlara ihtiyaç vardır. Partimiz gücünü örgütlü siyasetten alır. Siyasetin devre dışı bırakıldığı örgütlenme modeli bir tekke görüntüsünden kurtulamaz. Aynı şekilde, örgütün yeniden üretiminde rol almadığı, taşıyıcılığını üstlenmediği bir siyasetin başarı ihtimali de yoktur. Siyaset-örgüt ilişkisi söz konusu olduğunda, parti önderliği düzenli olarak bütünlük yönünde girdiler yapmalıdır.

33. Önderlik sorunu, partiyi kimin ya da kimlerin yöneteceği şeklinde tanımlanamaz. Önderlik sorunu tanımı, esasen bir yandan partinin iç yaşantısının politikleşmesini ve önderlik mekanizmasının kolektifleşmesini, öte yandan tüm parti üyelerinin bulundukları alanda toplumsal dinamiklere önderlik yeteneği geliştirmesini ifade etmektedir. Bu açıdan, önderlik sorunumuz, biri partimizin işleyişine diğeri de partimizin toplumsal dinamiklerle ilişkileneşmesine uzanan çift yönlü bir boyut taşımaktadır. Uzun yıllardır partimizin hedefleri arasında yer alan önderlik mekanizmalarının kolektifleştirilmesi ve tüm parti üyelerinin toplumsal önderler haline dönüşmesi süreci bir ihtiyaç olmaya devam etmektedir.

Önderlik mekanizmalarımız, örgüt içine dönük yöneticilik algısından sıyrılmalı, yeni dönemin toplumsal dinamiklerine yön verebilecek kuramsal, ideolojik ve siyasal donanıma sahip bir partinin üretken ve kolektif önderliği olarak yeniden inşa edilmelidir.

34. Partimizde hiçbir kişi, merkez komite ve kongre iradesinin üzerinde olamaz. Son yıllarda giderek aşınan bu ilke, merkez komiteden başlayarak partinin tüm kurullarının kolektif hale getirilmesi yoluyla hayata geçirilmelidir. Kolektivizm, kurulların ve kişilerin hesap verebilir olmasının da, katılım mekanizmalarının sağlıklı işleyebilmesinin de ön koşuldur.

35. Partimizde siyaset üretimi ile örgüt arasındaki açığı kabul edilemez düzeydedir. Siyasal üretim ve yeniden üretim süreçleriyle, devrimci stratejinin bir unsuru olarak siyasal doğrultunun tayin edilmesi süreçleri birbirleriyle bir ve aynı şeyler değildir. Parti önderliği, partinin devrimci stratejisini geliştirmek, bunu merkezi kadro birikimiyle paylaşmak, beslemek ve siyasal doğrultuyu da bu eksenle belirlemekle yükümlüdür. Yine, parti önderliği parti bütününe ilgilendiren siyasal üretimler ve mücadele başarıları konusunda da sorumludur. Öte yandan, siyasal üretim ve yeniden

üretim, çoğu zaman, partinin her bir çalışma alanına ilişkin özgünlükler taşıyan, alan dinamikleriyle birlikte ele alınması gereken olgulardır. Bunların sağlıklı bir şekilde işlediği bir partide, siyasal doğrultunun ve merkezi siyasal çalışmaların etkisi artar, toplumsal temas yüzeyi genişler. Ancak partimizde, örgüt ve ara kadrolar bu sürecin bir hayli uzağına çekilmiş, bu durum üyelerimizin politikleşmesinin önünde bir engel haline gelmiştir. Aydın adaylarının örgütsel yaşantıyla aralarına mesafe koymalarının kaynağında da bu tekdüzeleşme ve siyasal üretim/yeniden üretim mekânizmalarının uzağına kalma hali durmaktadır.

Sorun, partide tanımlı tüm çalışmaların ve birimlerin, merkezi siyasal hattımızın yeniden üreticisi haline dönüşmesiyle çözülebilir. Merkezi kararlar, partinin bütününde örgütlenmeli, kadrolarımızın üretkenliği gözetilmeli, üyelere siyasal ve toplumsal misyonlar kazandırılmalıdır. Örgüt yaşantısındaki durağanlığın, teknisist eğilimlerin, sonu gelmeyen üye kayıplarının önüne ancak böyle geçilebilir.

36. Bir komünist parti, işçi sınıfının, tarihsel çıkarlarının farkına varmış öncülerinin partisidir. Bu öncülük misyonu, tarih ve mekan bağlamından bağımsızlaştırılarak değerlendirilemez. Kuramsal ve insani gelişkinliklerle birlikte örgütsel ve siyasal gereksinimler öncü kadroların biçimlenişini belirler. Her dönemin kadro politikası da işte bu örgütsel ve siyasal ihtiyaçlar gözetilerek belirlenir. Türkiye’de toplumsal dinamiklerin canlandığı, direnç odaklarının ortaya çıktığı bir dönemde kadro politikamızı yenileyemememizin bedeli örgütle siyaset arasına, örgütle merkez arasına bariyerler koyan bir anlayışın gelişmesine neden olmuştur. TKP işçi, emekçi, genç ve kadın örgütçülerinden kadrolar yetiştirmeyi merkeze koyan bir kadro politikasını devreye sokmalıdır.

37. Kadro yetiştirmenin, partideki iç kültürel, kuramsal ve siyasal formasyona müdahale etmenin en önemli unsurlarından biri de eğitim mekanizmasının iyi işletilmesidir. Toplumsal mücadelelerin tarihselliğini gözetken, Türkiyeli ve örgütlenme pratiklerinde işlevsel olabilecek, iç yayının ve Gelenek’in yoğun olarak kullanıldığı bir eğitim çalışması üzerinde çalışılmalıdır.

38. Gelenek, partimizin siyasal ve ideolojik mücadeledeki hamlelerini kuramsal üretimlerle güçlendiren bir içerik kazanmalı, akademik gündeme sıkışıp kalmamalı ve derginin partimizin mücadele başlıklarıyla bağlarının kopması tehlikesine karşı önlemler alınmalıdır. Parti içi yaşantıya kalıcı ve üretken bir biçimde yerleştirilen Gelenek, tüm yoldaşlarımız için kılavuz olma niteliğini yeniden kazanacaktır.

39. Türkiye Komünist Partisi’nin yeni kadrolar yetiştirme sıkıntısının bertaraf edilmesi ve kadrolaşma dinamiklerinin güçlendirilmesi konusundaki kararlılığın ifadesi olan gençleştirme hedefi, bugün güncelliğini korumaktadır.

90. Yıl Tezleri'nde ifade edildiği gibi, “yeni devrimci kuşaklar iradi kararlarla ortaya çıkmazlar. Bununla birlikte bir komünist partisi, genç üyelerinin atak, yaratıcı ve donanımlı devrimciler haline gelmesini yalnızca bir eğitim başlığı olarak ele alamaz. Parti güvenerek, boşluk yaratarak, inişiyatif taniyarak da geliştirir. (...) Dünyada önemli devrimci dönüşümlere hep genç kadroların imza atmış olması, insan yaşamının hem biyolojik hem de kapitalizm tarafından biçimlendirilmeye devam eden toplumsal özelliklerine denk düşen bir olgudur. Türkiye’de ve dünyada komünist geleneğin bu olguyu bir kenara koyarak ‘deneyim’ ve ‘bilgi’yi tek referans olarak kabul etmesinin ağır maliyetleri olduğu hatırlanmalıdır.”

40. Partimizde kadınların önderlik vasıflarıyla ağırlık kazanması ve daha fazla sorumluluk alması gerekmektedir. Bu konuda idari tedbirler almaktan ziyade kadınları sorumluluk almaya teşvik edecek, sorumluluk almaktan kaçınmalarına neden olan parti içi veya dışı zorlukları bertaraf edecek koşullar yaratılmalıdır. Kadın kadroların parti içi eğitimlere aktif katılımının teşvik edilmesinin yanı sıra, kadın alanına yönelik eğitimlerin tüm partililere verilmesi gerekmektedir.

41. Partinin bütün kurulları çalışmalarında kurul üyelerine karşı açıklık, sorumluluk yürüttükleri alana karşı hesap verebilirlik temelinde kurulmalıdır.

42. Partimiz iç işleyişindeki sorunları aşmak için şimdiye kadar birçok girişimde bulunmuş, ancak arzu edilen sonuçlara ulaşamamış, giderek parti işleyişimiz örgütsüzleşmiştir. Partinin örgütsüzlüğüne kesin bir biçimde son vermek için temel çalışma ve örgütlenme aracı olarak birimler yeniden kurulmalı, parti içi yaşamda örgütsüzlüğü pekiştiren her türlü alışkanlık ve kolaycılıkla hesaplaşılmalıdır.

Karar önerileri:

- Partimizde önemli bir boşluk olarak saptadığımız ve kadrolaşma hedeflerimizle paralel düşünülecek siyasal, ideolojik ve kuramsal eğitimleri düzenleyecek ve örgütleyecek bir kurumsallaşmaya gitmek üzere Mustafa Suphi Parti Okulu kurulması karar altına alınmalıdır.

- 12. Kongre, 1920’den bugüne parti tarihimizi anlatan bir sinema filmi-belgeseli hazırlanması için partili sinema sanatçılarına görev verir. Komünist hareketin bu ülke topraklarındaki köklü tarihi toplumun bütününe bir propaganda kampanyasıyla anlatılmalıdır.

- Engelli yoldaşlarımız için parti tarihimizin önemli siyasal ve örgütsel metinlerinin seslendirilmesi hedeflenmelidir.

Örgütsel dönüşümü gerçekleştirmek için...

43. Leninist örgütlenmenin yapı taşı olan birimlerimiz, alanlarını örgütlemek üzere yeniden kurulmalıdır. Partinin bütün üyeleri, alan örgütlenmesi-ne odaklanmış bir birim çalışmasının parçası haline getirilmelidir.

44. Bütün birimler, siyasal bir dinamiğin ya da potansiyelin tarif edildiği bir toplumsal alan örgütlenmesi üzerine kurulmalıdır.

45. Üç büyük ilde, ilçe örgütlenmesi modeli yerine işçi, gençlik ve yerel olmak üzere dikey örgütlenme modeline geçilmelidir. Benzer örgütlenme diğer illerde de hedeflenmelidir. Bu yerel ve sektörel bazlı birimler yine aynı temelde kurulmuş örgütsel yapılarla partiye bağlanmalı, partinin bu alanlarda dikeyine örgütlenmesi hem derinleşme hem de yaygınlaşma ihtiyacını yerine getirmelidir.

46. Birim çalışmalarında tek yetkili, birim sekreteri olmamalıdır. Birim sekreteri birimin siyasal sorumluluğunu taşımalı ve siyasal önderlik misyonunu üstlenmelidir. Birim sekreterlerini, bu misyonun dışına iten bütün teknik ve parti içi yaşama dair gündelik başlıklar birer siyasal başlık haline getirilmeli, birim üyelerine sorumluluklar tarif edilmelidir. Birim içerisinde sorumluluk üstlenen yoldaşlarımız, birimin tüm üyeleriyle beraber kolektif bir çalışma tarzını hayat geçirmeyi hedeflemelidir.

47. Benzer bir sorumluluk, il kurulları ve merkezi kurullarda, daha yetkin hale getirilmiş büro ya da komiteler şeklinde örgütlenmelidir.

48. Parti Meclisi (PM) kurulmalıdır. PM kongrede seçilmelidir. Kongre sürecinde seçilmiş il, bölge, komite ve büro sorumluları PM toplantılarına çağrılabilirler. PM, partinin devrimci stratejisinin ve politik hedeflerinin paylaşıldığı, danışıldığı, partinin çalışmalarının ele alındığı geniş kuruldur.

49. Merkez Komitesi, iki kongre arasındaki en yetkili kurul olarak Kongre tarafından seçilmelidir. Kongre tarafından seçilecek Merkez Komitesi, kolektif bir referansla oluşturulmalıdır. MK üyeleri, PM'nin doğal üyeleridir.

50. Merkez Komitesi kongrelerin ardından yenilenir. Alan sorumluluğunun ötesinde partinin bütününe önderlik eden, tam bir bilgi paylaşımı esasıyla çalışan organdır. Önderlik, Merkez Komitesi'nde somutlanmalıdır. Merkez Komitesi içerisinde herhangi bir üst kurul ya da kişilere indirgenmiş herhangi bir liderlik tarif edilemez.

51. Bütün alanlarda ve örgütlerde sorumluluk, tek tek kişilerde değil komitelerdedir. Gençlik, kadın, işçi, yerel başta olmak üzere merkezi bütün büro ve alan sorumlulukları kolektif olarak yürütülmelidir. Bu durum, kişisel tarz, kişisel performans üzerinden ortaya çıkan sorunları kaldıracaktır.

52. Merkezi bürolar, Merkez Komitesi tarafından oluşturulmalıdır.

53. Partinin bütün yönetici kurulları aşağıdan yukarıya seçimle belirlenmelidir. Seçim anlayışının temelinde kolektif çalışma ilkesi vardır. Parti üyeleri, kişisel olarak sorumluluk üstlenmeye aday olabilecekleri gibi başka yoldaşlarımız tarafından da aday gösterilebilirler.

54. Parti içi iletişim, tartışma, kararların örgütlenmesi gibi süreçlerin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi amacıyla periyodik bir iç yayın çıkarılmalıdır.

55. Eğitimler her düzeyde, çok katmanlı, siyasallaşma ve örgütlenme hedeflerini güçlendirecek şekilde düzenlenmelidir. Gerekli görüldüğü durumda, alanlara özgü başlıklarla eğitim çalışması zenginleştirilmelidir. Eğitim Bürosu, yayınlarımızla koordinasyon halinde çalışmalıdır. Partiye başvuran herkese, temel aday üye eğitimi verilmeli, bunun için bir “eğitim kitabı” hazırlanmalıdır.

56. Partinin bütün disiplin başlıkları örgütsel hiyerarşi içinde değil, il ve Merkezi Disiplin Kurullarında görülmelidir. Bunun için İstanbul, Ankara ve İzmir’de bölge Disiplin Kurulu oluşturulmalıdır. Merkezi düzeyde ise Merkez Disiplin Kurulu oluşturulmalıdır.

57. Bütün parti örgütlerini denetleyecek ve Merkez Komitesi’ne düzenli rapor sunacak Denetleme Kurulu oluşturulmalıdır. Denetleme Kurulu her örgütümüzü yılda en az bir kere mali ve idari bakımdan denetlemelidir.

58. Merkez Komitesi’ni denetleyecek organ Kongre’dir. Ancak, merkezi bütçeyi incelemek üzere Parti Meclisi içerisinde bir Mali Denetleme Kurulu oluşturulmalıdır. Bu kurul, Kongre süreci öncesi Kongre’ye rapor sunmak üzere bütün mali başlıkları denetlemekle görevlendirilmelidir.

59. Örgüt Konseyi kaldırılmalıdır. Aday üyelik, partinin üyelik standartlarını sağlamak üzere yeniden tanımlanmalıdır. Eğitimler birim içinde yapılmalıdır. Aday üyelikten üyeliğe geçiş Eğitim Bürosu’nun onayı ve MK kararıyla tamamlanmalıdır.

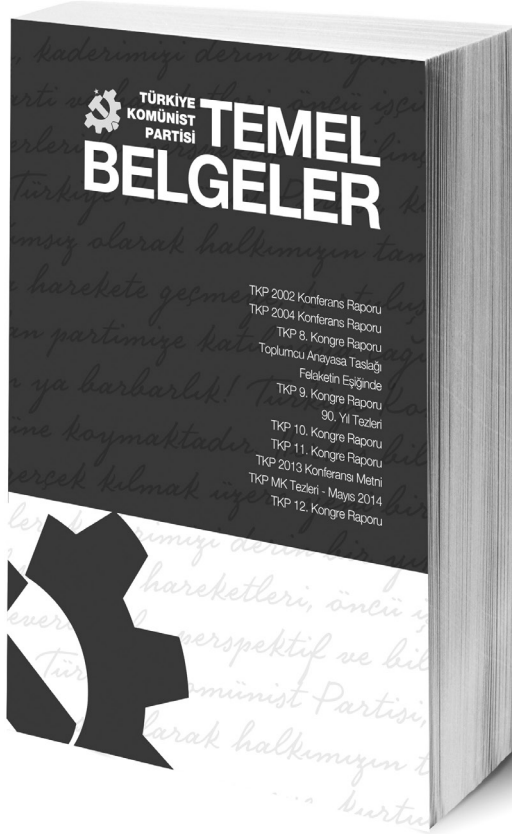
60. Partide profesyonellik, Merkez Komitesi’nin yetkisi ve sorumluluğuyla oluşur ve 1 yıllık süreyi kapsar. Bütün yoldaşlarımız hayatlarını bu koşul üzerinden planlar.

61. TKP Programı tarihsel misyonunu sürdürmektedir. Eylül ayında, kongre kararları doğrultusunda tüzüğün yenilenmesi için bir kongre düzenlenmesi önerilir.

62. Parti tüzüğü basılmalı ve bütün örgütlere gönderilmelidir. Program ve tüzük, parti yaşamında kullanıma sokulmalıdır.

63. Merkezi kurullar başta olmak üzere, tüm kurul ve birim çalışmalarında toplantılarda tutanak tutulması ve çalışma hazırlık ve sonuçlarının raporlaştırılması sağlanmalıdır.

64. Belirli bir periyotla ve tanımlı gündemlerle bölge toplantıları yapılır. Toplantılara bölge sorumlusu, 1 MK ve 1 PM üyesi katılır.

ÇIKTI!

Tüm HTKP İl ve İlçe örgütlerinden
temin edebilirsiniz.

0549 430 50 00
iletisim@htkp.org.tr

Komünist, Türkiye’de sosyalist devrim mücadelesinin toplumsallaşmasının arifesinde, görevlerinin ve sorumluluklarının eksiksiz bilinciyle, okurlarına yeniden “merhaba” diyor.

Bu “merhaba”, iradeyi, kararlılığı ve azmi yansıttığı kadar, umudu ve heyecanı da taşıyor.

Yarınlar, ülkesinin ve halkının gücüne olan inancını hiç kaybetmeyen devrimcilerindir!

Yarın bizimdir!

